MARIO VARGAS LLOSA

RĂTĂCIRILE FETEI NESĂBUITE

Traducere din spaniolă și note de
LUMINIȚA VOINA-RĂUȚ

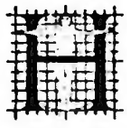

HUMANITAS
BUCUREȘTI

MARIO VARGAS LLOSA s-a născut în 1936 la Arequipa și a copilărit în Bolivia împreună cu mama și bunicii materni, închipuindu-și că tatăl lui murise și că fusese un erou. În realitate, la cinci luni după căsătorie își părăsise soția însărcinată și avea să-și revadă fiul abia zece ani mai târziu, când Mario se va întoarce în Peru. Între 1950 și 1952 urmează cursurile unei școli militare din Lima — experiență descrisă în primul roman, *Orașul și câinii*. În 1955 se căsătorește cu o mătușă, Julia Urquidi, provocând un mare scandal în familie, și divorțează de ea în 1964, pentru ca, un an mai târziu, să se însoare cu verișoara lui, Patricia. Între timp, lucrase în Franța ca profesor de spaniolă și jurnalist. După o tinerețe în care se apropiase de comunism, ia distanță față de Fidel Castro, ba chiar îl acuză pe Gabriel García Márquez, odinioară prieten, de servilism. Călătorește, predă la universități în America și Europa, devine scriitor celebru prin forța epică, luciditatea și ironia sa. „Literatura și politica se exclud reciproc", scrie Mario Vargas Llosa. „Scriitorul lucrează în singurătate, are nevoie de totală independență. Politicianul e total dependent, trebuie să facă tot felul de concesii, exact lucrul pe care scriitorul nu-l poate face."

LUMINIȚA VOINA-RĂUȚ este membră a Uniunii Scriitorilor din România din 1995 și a tradus următoarele cărți: *Autostrada din sud* de Julio Cortázar, (Ed. Minerva, 1994); *Între scris și sânge*, conversații între Carlos Catania și Ernesto Sábato, (Ed. Universal Dalsi, 1995); *Peștele în apă* de Mario Vargas Llosa, (Ed. Universal Dalsi, 1995); *Cât de mult o iubim pe Glenda* de Julio Cortázar, (Ed. Allfa, 1998); *Adevărul minciunilor* de Mario Vargas Llosa, (Ed. Allfa, 1999); *Orgia perpetuă, Flaubert și Doamna Bovary* de Mario Vargas Llosa, (Ed. Allfa, 2001); *Sărbătoarea țapului* de Mario Vargas Llosa — împreună cu Mariana Șipoș, (Ed. Allfa, 2002); *Vraja Shanghaiului* de Juan Marsé, (Ed. Polirom, 2003); *Toate focurile, focul*, de Julio Cortázar, (reeditare Ed. Polirom, 2003); *Ultimul meu suspin* de Luis Buñuel, (Ed. Humanitas, 2004).

Nominalizări: 2002 — Premiile Asociației Editorilor din România pentru traducerea volumului *Orgia perpetuă, Flaubert și Doamna Bovary* de Mario Vargas Llosa; 2003 — Premiile Asociației Scriitorilor Români, împreună cu Mariana Șipoș, pentru traducerea cărții *Sărbătoarea țapului* de Mario Vargas Llosa.

Traducătoarea mulțumește doamnei Karin Heinz și *Europäisches Übersetzer-Kollegium Nordrhein-Westfalen* din Straelen, Germania, pentru bursa acordată.

I
Micuțele chiliene

Aceea a fost o vară fabuloasă. A venit Pérez Prado[1] cu orchestra lui formată din doisprezece virtuozi, ca să însuflețească atmosfera carnavalurilor dansante de la Club Terrazas din Miraflores și de la Lawn Tenis din Lima; s-a organizat un concurs național de mambo în Piața Acho și a fost un mare succes, în pofida amenințărilor cu excomunicarea perechilor participante, proferate de cardinalul Juan Gualberto Guevara, arhiepiscopul Limei, iar cartierul meu, Barrio Alegre, cartierul străzilor miraflorine ale lui Diego Ferré, Juan Fanning și Colón, a disputat câteva campionate de fotbal, ciclism, atletism și înot cu cei de pe strada San Martín, pe care, firește, le-a câștigat.

S-au întâmplat lucruri extraordinare în vara aceea din 1950. Cojinoba Lañas i-a facut pentru prima oară declarații de dragoste unei fete – roșcovana Seminauel – și aceasta, spre surprinderea întregului cartier Miraflores, l-a acceptat. Cojinoba a uitat să mai șchioapete și din acel moment se semețea pe străzi, umflându-se în pene de parcă ar fi fost Charles Atlas. Tico Tiravante a rupt-o cu Ilse și i-a făcut curte Lauritei, Victor Ojeda s-a îndrăgostit de Ilse și a terminat-o cu Inge, Juan Barreto i-a făcut declarații Ingăi și a încheiat-o cu Ilse. S-a produs o asemenea reașezare sentimentală în cartier încât eram zăpăciți de-a binelea; iubirile se desfăceau și se refăceau,

[1] Dámaso Pérez Prado, cântăreț cubanez considerat „regele mambo-ului".

iar la plecare, la chefurile de sâmbătă seara, perechile nu mai erau întotdeauna aceleași de la venire. „Ce dezmăț!" se scandaliza mătușa mea Alberta cu care locuiam de la moartea părinților mei.

La băile din Miraflores, valurile se spărgeau de două ori, prima oară în depărtare, la două sute de metri de plajă și până acolo ne aventuram noi, cei curajoși, primindu-le în față și lăsându-ne apoi târâți de ele vreo sută de metri, acolo unde valurile mureau doar pentru a se naște iar, impunătoare burți, spărgându-se din nou, pentru a doua oară, și aruncându-ne pe noi, cei care le înfruntam, direct pe pietricelele de pe plajă.

În vara aceea extraordinară, la petrecerile din Miraflores au renunțat cu toții să mai danseze valsuri, *corridos*[1], bluesuri, bolerouri și *huarachas*[2], fiindcă mambo-ul a învins. Mambo: un cutremur care a făcut să se miște, să sară, să țopăie, să facă figuri toate perechile de copii, adolescenți și adulți prezente la zaiafeturile din cartier. Și precis la fel se întâmpla și dincolo de Miraflores, pretutindeni: în Lince, Breña, Chorrillos sau chiar și-n cartierele mai exotice din La Victoria, în centrul Limei, în Rímac și El Porvenir, pe unde noi, miraflorenii, nu călcaserăm și nici n-aveam de gând să călcăm vreodată.

Și tot așa cum trecuserăm de la valsuri și *huarachas*, sambe și polci la mambo, am trecut și de la triciclete și trotinete la biciclete – unii dintre noi, ca Tato Monje și Tony Espejo, de exemplu, au trecut la motocicletă, iar unul sau doi chiar la mașină, ca mătăhălosul cartierului, Luchín, care-i lua uneori lui taică-său Chevroletul decapotabil și ne ducea să dăm o raită pe faleze, de la Terrazas până la defileul Armendáriz, cu o sută pe oră.

Dar cel mai însemnat fapt din vara aceea a fost apariția în Miraflores a două surori dintr-o țară îndepărtată, Chile – prezență provocatoare și inconfundabil fel de a vorbi: pripit, mâncând ultimele silabe ale cuvintelor și

---

[1, 2] Cântece și dansuri mexicane.

sfârșind frazele cu o exclamație aspirată, ce suna ca un „păi", înnebunindu-i pe toți miraflorinii care trecuseră de la pantalonii scurți la cei lungi. Iar pe mine, mai abitir decât pe oricare dintre ei.

Cea mică părea a fi sora mai mare și invers. Cea mare se numea Lily și era ceva mai scundă decât Lucy, fiind cu un an mai mare decât ea. Lily părea să fi avut paisprezece, cel mult cincisprezece ani, iar Lucy treisprezece sau paisprezece. Adjectivul, „provocatoare" părea inventat pentru ele, dar chiar și așa Lucy nu-și întrecea sora, nu numai fiindcă avea părul mai puțin blond și mai scurt și se îmbrăca mai puțin îndrăzneț decât Lily, ci fiindcă era mai tăcută, iar când era vorba de dans, deși știa și ea figuri și-și mlădia mijlocul cu o îndrăzneală nemaiîntâlnită la nici o miraflorină; părea o fată rezervată, inhibată, chiar insipidă în comparație cu sfârleaza, văpaia, vâlvătaia care era Lily când, odată așezate discurile la pick-up, se pornea muzica și începeam să ne dezlănțuim.

Lily dansa într-un ritm amețitor, cu multă grație, zâmbind și fredonând cuvintele cântecului, ridicându-și brațele, arătându-și genunchii și unduindu-și în așa fel mijlocul și umerii încât trupul întreg, apetisant și cu atâtea rotunjimi sculptate pe fustele și bluzele ei, părea un zbucium, o vibrație, o totală contopire cu dansul. Cine dansa mambo cu ea trecea prin momente grele, căci cum să ții pasul fără să intri în vârtejul drăcesc al picioruș elor ei zvăpăiate? Imposibil! Rămâneai din capul locului codaș, fiind conștient că ochii tuturor perechilor se concentrau asupra acelui mambo inventat de Lily. „Ce mai fată!" se indigna mătușa mea Alberta, „dansează ca o Tongolele[1], ca o dansatoare de rumba dintr-un film mexican." „Dar să nu uităm că e chiliană", mai adăuga ea, „și-n țara aia, virtutea nu-i tocmai punctul forte al femeilor."

---

[1] Yolanda Montes, actriță și dansatoare mexicană, cunoscută și sub numele de „Tongolele".

Eu m-am îndrăgostit lulea de Lily, în cel mai romantic mod cu putință – altfel spus, îmi pierdusem mințile după ea – și în vara aceea de neuitat i-am făcut de trei ori declarații de dragoste. Prima oară, în balcon, la Ricardo Palma, cinematograful din mijlocul Parcului Central din Miraflores, duminică la *matinée*, dar m-a respins; era prea tânără ca să aibă un prieten. A doua oară mi-am declarat iubirea pe patinoarul inaugurat chiar în vara aceea lângă Parcul Salazar, dar m-a refuzat din nou, trebuia să se mai gândească; chiar dacă îi plăceam puțin, părinții îi ceruseră să n-aibă nici un prieten până nu termina clasa a patra de gimnaziu, iar ea era abia într-a treia. Iar ultima oară am făcut-o, cu câteva zile înainte de marele scandal, la Cream Rica pe bulevardul Larco, în timp ce beam un *milk-shake* de vanilie, și, firește, m-a respins iar, de ce să accepte când și așa păream deja prieteni? Nu formam noi întotdeauna o pereche, când jucam „adevăr sau provocare" la Marta? Nu ne bronzam împreună pe plaja din Miraflores? Nu dansa ea cu mine mai mult decât cu oricare altul la petreceri? De ce să mă accepte, așadar, în mod oficial, dacă întregul Miraflores ne credea deja prieteni? Cu fețișoara ei de păpușă, ochi închiși la culoare, strengărești, guriță cu buze cărnoase, Lily întruchipa cochetăria feminină.

„Îmi place totul la tine", îi ziceam eu. „Dar cel mai mult îmi place cum vorbești." Era glumeață și originală, cu intonația și muzicalitatea ei, atât de diferită de timbrul peruanelor, cu expresiile, ocările și vorbele de duh care pe noi, copiii cartierului, ne băgau în ceață, când încercam să ghicim ce însemnau și dacă nu cumva îndărătul lor se ascundea vreo batjocură. Lily își petrecea vremea povestind lucruri cu două înțelesuri, inventând ghicitori sau spunând niște glume atât de deocheate, încât le făcea pe fetele din cartier să intre în pământ de rușine. „Chilienele alea sunt *terribles*", era de părere mătușa Alberta, scoțându-și și punându-și ochelarii cu

aerul ei de profesoară de liceu, îngrijorată că cele două străine au să distrugă morala miraflorină.

Încă nu existau blocuri în Miraflores pe la începutul anilor cincizeci, era un cartier de case cu un singur etaj sau cel mult două, cu grădini cu nelipsite mușcate, *poncianas*, dafini, buganvilea, gazon și terase pline de caprifoi sau iederă, cu balansoare în care vecinii așteptau să se întunece, pălăvrăgind și inspirând parfumul iasomiei. În unele parcuri erau tufe de capoc cu spini și flori roșii și roz, iar aleile drepte și curate erau pline de flori parfumate, *jacarandás*[1] și zmeură, iar pata de culoare o dădeau atât florile din grădini cât și cărucioarele galbene ale vânzătorilor de înghețată D'Onofrio: halate albe și bonete negre, anunțându-și prezența pe străzi, zi și noapte, printr-un claxon strident care-mi părea un corn barbar, o reminiscență preistorică. Încă se mai auzea ciripitul păsărilor în acel Miraflores unde familiile tăiau pinii când fetele ajungeau la vârsta măritișului, căci dacă n-o făceau bietele de ele rămâneau nemăritate, ca mătușa Alberta.

Lily nu-mi dădea niciodată un răspuns afirmativ, dar e drept că, în afara acestei formalități, chiar păream doi porumbei. Ne țineam de mână la *matinées*, la cinematografele Ricardo Palma, Leuro, Montecarlo, Colina și chiar dacă nu se putea spune că în întunericul din sală ne giugiuleam ca alte perechi mai vechi – a te giugiuli era o formulă în care intrau și săruturile obișnuite și linsul cu limba și mozolelile ce trebuiau mărturisite preotului în prima zi de vineri a lunii, ca păcate capitale – Lily mă lăsa să-i sărut obrajii, lobul urechilor, colțul gurii și câteodată își împreuna preț de o clipă buzele cu ale mele, îndepărtându-le apoi cu o strâmbătură melodramatică: „Nu, nu, asta chiar că nu, Slăbănogule." „Ești terminat, sfrijitule", „Ești vânăt pricăjitule", „Te topești de atâta dor, amărâtule", mă luau peste picior prietenii mei din

[1] Plantă cu flori mici și albastre, cu frunze bogate.

cartier. Nu-mi spuneau niciodată pe nume – Ricardo Somocurcio –, îmi foloseau doar porecla. Nu exagerau câtuși de puțin: eram îndrăgostit lulea de Lily.

În vara aceea m-am bătut pentru ea cu Luquen, unul dintre cei mai buni prieteni ai mei. Odată, când ne-am întâlnit, fetele și băieții din cartier, la intersecția străzilor Colón cu Diego Ferré, în grădina familiei Chacaltana, dându-se spiritual, Luquen a zis la un moment dat că chilienele erau niște țoape, nu erau blonde adevărate, ci oxigenate, iar în Miraflores fuseseră poreclite Gângăniile în lipsa mea. I-am tras un pumn în barbă, pe care l-a parat, și ne-am dus să ne încheiem socotelile la capătul falezei La Reserva, lângă țărm. Nu ne-am vorbit toată săptămâna, până când fetele și băieții din cartier ne-au împăcat la următorul zaiafet.

Lui Lily îi plăcea să meargă în fiecare seară într-un colț anume din parcul Salazar, cu palmieri, lauri și clopoței, de pe al cărui zid cu cărămizi roșii zăream tot golful Limei, la fel cum căpitanul vaporului vede marea de la postul lui de comandă. Dacă nu era înnorat – și aș putea jura că în vara aceea, ultima din copilăria noastră, cerul a fost mereu senin, iar strălucirea soarelui se revărsa zilnic deasupra cartierului Miraflores –, discul roșu se zărea acolo la orizont, la marginea oceanului: ardea și împărțea raze și sclipiri de foc în timp ce se îneca în apele Pacificului. Chipul lui Lily se concentra cu aceeași fervoare cu care primea sfânta împărtășanie la slujba de prânz în biserica din Parcul Central; cu privirea ațintită pe acel glob incandescent, aștepta clipa în care marea avea să înghită ultima rază, pentru a-și pune dorința pe care astrul sau Dumnezeu urma să i-o îndeplinească. Și eu îmi puneam o dorință, crezând doar pe jumătate c-o să se împlinească. Și era mereu aceeași, firește: să mă accepte odată, să fim prieteni, să ne giugiulim, să ne iubim, să ne logodim, să ne căsătorim și să ne stabilim la Paris, unde o să fim până la urmă bogați și fericiți.

De când mă știu am visat să trăiesc la Paris. Poate c-a fost vina tatei, a cărților acelea de Paul Féval, Jules Verne, Alexandre Dumas și a altora pe care m-a făcut să le citesc înainte de a muri în accidentul care m-a lăsat orfan. Romanele respective mi-au împuiat capul cu aventuri, convingându-mă că în Franța viața era mai bogată, mai veselă, mai frumoasă și mai cu moț decât în altă parte. De aceea, pe lângă orele de engleză de la Institutul peruano-american, am convins-o pe mătușa Alberta să mă înscrie și la Alliance Française, pe bulevardul Wilson, și mergeam acolo de trei ori pe săptămână, ca să deprind limba franțujilor. Chiar dacă-mi plăcea să mă distrez cu prietenii din cartier, eram destul de tocilar, aveam note bune și-mi plăceau limbile străine.

Când aveam ceva bani de buzunar, o invitam pe Lily la un ceai – încă nu era la modă să zici „a lua *lunch*-ul "– la Cofetărioara Albă, umbrită de coroanele ficușilor înalți; fațadă ca neaua, măsuțe și copertine pe trotuar și o mie și una de prăjituri – *bizcotelas, alfajores, piononos!*[1] – chiar între bulevardul Larco, bulevardul Arequipa și aleea Ricardo Palma.

Să mergi la Cofetărioara Albă cu Lily pentru o înghețată și o felie de tort era o fericire umbrită aproape întotdeauna, vai, de prezența surorii ei, Lucy, pe care trebuia s-o luăm cu noi, ori de câte ori ieșeam împreună. Ea cânta la vioară fără pic de jenă, stricându-mi planurile: împiedicându-mă să stau de vorbă singur cu Lily și să-i spun toate vorbele dulci pe care voiam să i le susur în ureche. Dar chiar și atunci când din cauza lui Lucy trebuia să evităm anumite subiecte, tot era nemaipomenit să stai lângă ea, să-i vezi pletele dansând când dădea din cap, ochii strengari de culoarea mierii arse, să-i asculți vorba deosebită și să-i zărești, ca din întâmplare, în decolteul bluzei mulate, sânii mici care se insinuau deja, rotunzi, cu

[1] Tort de biscuiți și prăjituri cu cremă și migdale, ornate cu frișcă și zahăr glasat.

sfârcuri fragede, și precis tari și delicați ca niște fructe proaspete.

„Habar n-am ce caut eu cu voi aici, cântând la vioară", se scuza uneori Lucy. Eu mințeam: „Ce idee, suntem bucuroși să fim cu tine! Nu-i așa, Lily?" Lily râdea, cu un drăcușor ironic în privire, și scotea exclamația aia: „Da, păăăăăăi..."

Era un adevărat ritual în vara aceea să te plimbi pe bulevardul Pardo, pe aleea cu ficușii invadați de păsări cântătoare, printre căsuțele de pe ambele maluri, prin ale căror grădini și terase alergau fetițe și băieței supravegheați de bone în uniforme apretate. Cum prezența lui Lucy mă împiedica să discut tot ce-aș fi vrut cu Lily, îndreptam conversația spre teme banale, planuri de viitor, de exemplu: când, ca avocat, o să ajung la Paris cu o misiune diplomatică – fiindcă acolo, la Paris, viața era viață, Franța fiind țara culturii – sau poate o să mă dedic politicii, ca să ajut puțin acest Peru amărât să redevină măreț și prosper, deci o să amân o vreme plecarea în Europa. Dar ele ce-ar vrea să devină când o să fie mari? Lucy, chibzuită, avea obiective foarte precise: „Mai întâi, să termin liceul. Apoi să obțin un post bun, poate într-un magazin de discuri, trebuie să fie tare amuzant." Lily se gândea la o agenție de turism sau la o companie de zbor, voia să ajungă stewardesă, dacă avea să-și convingă părinții; în felul ăsta ar călători gratis în toată lumea. Sau poate artistă de cinema, dar n-o să fie niciodată de acord să filmeze în bikini. Să călătorească, să călătorească, să cunoască toate țările, asta i-ar plăcea cel mai mult. „Bine, dar cel puțin tu cunoști deja două, Chile și Peru, ce vrei mai mult?" o întrebam eu. „Față de mine, care n-am ieșit niciodată din Miraflores."

Lucrurile pe care mi le povestea Lily despre Santiago anticipau pentru mine raiul parizian. Cu câtă invidie o ascultam! Acolo nu existau săraci ori cerșetori pe stradă; părinții își lăsau băieții și fetele până în zori la petreceri, puteau dansa *cheek to cheek* și niciodată nu-i vedeai pe

babaci, pe mame sau pe mătuși spionând tinerii la dans, ca să-i certe dacă întreceau măsura. În Chile băieții și fetele erau lăsați să intre la filmele pentru adulți și puteau fuma, fără să se ascundă, de cum împlineau cincisprezece ani. Acolo viața era mult mai haioasă decât la Lima; erau mai multe cinematografe, circuri, teatre, spectacole și chefuri cu orchestre, iar la Santiago soseau mereu din America patinatori, balerini, muzicieni, iar chilienii câștigau de două sau de trei ori mai mult decât câștigau aici peruanii, orice ar fi lucrat.

Dar dacă așa stăteau lucrurile, de ce părinții micuțelor chiliene părăsiseră țara aceea minunată, ca să vină în Peru? Fiindcă ei nu erau bogați, ci săraci lipiți, din câte se vedea. Cel puțin acum nu trăiau așa ca noi, fetele și băieții din Barrio Alegre, în case cu majordomi, bucătărese, servitoare și grădinari, ci într-un mic apartament, într-un bloc îngust de trei etaje, pe strada Esperanza, în dreptul restaurantului Gambrinus. Căci în Miraflores-ul din acei ani, spre deosebire de ceea ce avea să se întâmple mai târziu, când au apărut blocurile și au dispărut casele, doar sărăntocii – acea măruntă specie umană din care, din păcate, păreau să facă parte și micuțele chiliene – locuiau în apartamente.

Nu i-am văzut niciodată la față pe părinții lor. Ele nu ne-au invitat niciodată – nici pe mine, nici pe vreo altă fată sau vreun alt băiat din cartier – la ele acasă. Nu și-au sărbătorit niciodată ziua de naștere, nici nu ne-au invitat la ceai, sau să ne jucăm, de parcă le-ar fi fost rușine să vedem cât de modest trăiau. Mie faptul că erau foarte sărace și le era rușine de tot ce n-aveau îmi trezea mai mare mila, făcându-mă s-o iubesc și mai mult pe micuța chiliană și stârnindu-mi gânduri altruiste: „Când o să mă însor cu Lily, toată familia ei o să stea cu noi."

Dar prietenilor mei, și mai ales prietenelor mele miraflorine, nu prea le mirosea a bine că Lucy și Lily nu ne deschideau ușa casei lor. „Chiar să n-aibă nici după ce bea apă, de nu pot da măcar o petrecere?" se întrebau

cu toții. „Poate că nu de săraci, ci de calici", încerca s-o dreagă Tico Tiravante, răsucind și mai rău cuțitul în rană.

Băieții din cartier au început deodată să le bârfească pe chiliene: cum se machiau și cum se îmbrăcau, cât de puține haine aveau – deja le cunoșteam cu toții pe dinafară fustițele, bluzițele și sandalele pe care le tot asortau în toate felurile, ca să nu bată la ochi – dar eu le luam apărarea, plin de sfântă indignare; răbufnirile astea erau de invidie, invidie verde, invidie otrăvitoare, căci chilienele nu făceau niciodată fițe, toți băieții stăteau la coadă ca să danseze cu ele – „păi, dacă ți se lipesc de trup, cum o să mai facă și fițe", replica Laura – sau fiindcă ori de câte ori ne întâlneam prin cartier, la joacă, la plajă sau în parcul Salazar, erau mereu în centrul atenției și băieții toți făceau roată în jurul lor, în timp ce altele... „Fiindcă sunt niște încrezute și niște neobrăzate, și fiindcă vă dă mâna să spuneți de față cu ele glume deșucheate, pe care noi nu vi le-am permite!" riposta Teresita – și, în fine, fiindcă chilienele erau grozave, moderne, istețe, în timp ce ele erau năzuroase, înapoiate, învechite, habotnice și complexate. „Să le fie de bine!" răspundea Ilse în zeflemea.

Dar chiar dacă făceau pe grozavele, fetele din Barrio Alegre continuau să le invite la chefuri și să meargă cu ele, în gașcă, la băile din Miraflores, la slujba de prânz de duminică, la *matinée* și în plimbările obligatorii prin parcul Salazar, de când se însera până apăreau primele stele care sunt sigur că în vara aceea licăreau pe cerul Limei din ianuarie până în martie, fără ca în vreo singură zi să le înghită norii, cum se întâmplă mereu în orașul ăsta trei sferturi din an. O făceau fiindcă le-o ceream noi, băieții, și fiindcă de fapt fetele din Miraflores simțeau față de chiliene fascinația exercitată de cobră asupra păsării hipnotizate înainte de a fi înghițită, păcătoasa asupra sfintei, diavolul asupra îngerului. Invidiau la străinele apărute din țara aceea îndepărtată, Chile, libertatea pe care ele n-o aveau: să iasă peste tot, să se plimbe sau să danseze până noaptea târziu fără să ceară voie să mai rămână

încă puțin, fără ca tata, mama, o soră mai mare sau vreo mătușă să tragă cu ochiul pe fereastră în timpul sindrofiei, ca să vadă cu cine și cum dansau ori să le ducă acasă fiindcă era deja miezul nopții, oră la care fetele decente nu dansau și nu stăteau de vorbă cu bărbații pe stradă – asta făceau cele care se dădeau mari, poamele și indiencele –, ci în căsuțele și în pătuțul lor, visând îngerași. Le invidiau pe chiliene fiindcă erau așa de libere; dansau dezinvolte, fără să le pese dacă li se vedeau genunchii, umerii, țâțișoarele ori funduleț, ca la nici o altă fată din Miraflores, și pesemne își permiteau cu băieții niște libertăți pe care ele nici măcar nu îndrăzneau să și le imagineze. Dar dacă erau așa de libere, de ce nici Lily, nici Lucy nu voiau să aibă prieten? De ce ne respingeau pe toți cei care ne îndrăgosteam de ele? Nu numai pe mine mă refuzase Lily, ci și pe Lalo Molfino și pe Lucho Claux, iar Lucy îi respinsese pe Loyer, pe Pepe Cánepa și pe tupeistul de Julio Bienvenida, primul miraflorin căruia părinții îi dăruiseră un Volkswagen când împlinise cincisprezece ani, fără să fi terminat măcar liceul. Oare de ce nu voiau chilienele să aibă un prieten, dacă tot erau așa de libertine?

Ăsta și alte mistere legate de Lily și Lucy s-au lămurit toate pe 30 martie 1950, în ultima zi din acea vară memorabilă, la aniversarea dolofanei Marirose Álvarez-Calderón. O sindrofie care avea să rămână de pomină pentru toți cei prezenți. Casa familiei Álvarez-Calderón, colț cu 28 iulie și La Paz, era cea mai frumoasă din Miraflores și poate din întregul Peru, cu grădinile ei: copaci înalți, flori galbene, clopoței, tufe de trandafiri și piscină placată cu faianță. Aniversările Marirosei aveau întotdeauna orchestră și o armată de chelneri care serveau toată seara prăjituri, pateuri, sendvișuri, sucuri și tot felul de băuturi fără alcool; pentru asemenea petreceri, noi, invitații, ne pregăteam ca pentru ceva nemaipomenit. Totul a fost excelent până când noi toți, fete și băieți, am înconjurat-o pe Marirosa și i-am cântat, pe întuneric,

Happy Birthday; ea a suflat și a stins cele cincisprezece lumânările și am făcut coadă ca să-i dăm îmbrățișarea cuvenită.

Când le-a venit rândul lui Lily și lui Lucy s-o îmbrățișeze, Marirosa – o scrofușoară fericită cu coc mare la spate, pe care rochia roz plesnea din pricina șuncilor – a sărutat chilienele pe obraji, după care a deschis brusc ochii:

— Voi sunteți chiliene, nu-i așa? O să v-o prezint pe mătușa mea, Adriana. Și ea e chiliană, tocmai a venit de la Santiago. Haideți, veniți!

Le-a luat de mână și le-a dus în casă, strigând: „Mătușă Adriana, mătușă Adriana, am o surpriză pentru tine."

Prin geamurile ferestrei enorme, dreptunghi ce lumina o spațioasă sufragerie cu un șemineu stins, pereți cu peisaje și portrete în ulei, fotolii, canapele, covoare și o duzină de doamne și domni cu pahare în mână, le-am văzut apărând, peste câteva clipe, pe chiliene, alături de Marirosa și am reușit să zăresc, palidă și fulgurantă, silueta unei doamne foarte înalte, foarte aranjate, foarte frumoase, cu o țigară aprinsă, înfiptă într-un port-țigaret lung, ducându-se să-și întâmpine tinerele compatrioate cu un zâmbet condescendent.

M-am dus să beau un suc de mango și să fumez un Viceroy pe furiș, lângă vestiarele piscinei. Acolo am dat peste Juan Barreto, prietenul și colegul meu de la Colegiul Champanat, care se retrăsese și el la o țigară în locul ăla dezolant. Pe neașteptate, m-a întrebat:

— Te-ar deranja dacă i-aș face declarații lui Lily, Slăbănogule?

Știa că nu eram prieteni, chiar dacă așa păream, și mai știa – ca toată lumea de altfel, mi-a precizat – că îi făcusem de trei ori declarații de dragoste și că de fiecare dată mă respinsese. I-am răspuns că m-ar fi deranjat grozav, fiindcă, deși Lily mă respinsese, așa se juca ea – așa erau fetele în Chile –, dar, de fapt, eu îi plăceam, era ca și cum am fi fost prieteni, și-n plus în seara asta apucasem să-i

fac pentru a patra și ultima oară declarații și ea era gata să mă accepte când ne-a întrerupt tortul cu cele cincisprezece lumânărele ale dolofanei. Dar acum, după ce-o să termine de vorbit cu mătușa Marirosei, o să-mi reiau declarația, ea o să mă accepte și din seara asta o să-mi fie în mod oficial prietenă.

— Dacă-i așa, o să-i fac declarații lui Lucy, s-a resemnat Juan Barreto. Dar necazu-i, frate, că cea care-mi place mie e Lily.

L-am încurajat să-i facă declarații lui Lucy și i-am promis să-i pun o vorbă bună, ca ea să-l accepte. El cu Lucy și eu cu Lily, o să formăm un cvartet bestial.

Discutând cu Juan Barreto lângă piscină și văzând perechile dansând pe ringul de dans în ritmul orchestrei Fraților Ormeño – nu era orchestra lui Pérez Prado, dar era foarte bună, ce mai trompete! și ce tobe! – am pipat vreo două Viceroy. Ce-o apucase pe Marirosa să le prezinte tocmai acum mătușii ei pe Lucy și pe Lili? Ce tot sporovăiau atât? La naiba, mi se ducea planul de râpă. Fiindcă ăsta era adevărul; când au anunțat tortul cu cele cincisprezece lumânări, eu începusem cea de-a patra – și de-astă dată, eram sigur, norocoasă – declarație de dragoste către Lily, după ce convinsesem orchestra să cânte *Îmi placi*, cel mai potrivit bolero ca să le faci curte fetelor.

A trecut o veșnicie până s-au întors. Dar erau cu totul altele: Lucy, foarte palidă și încercănată, de parcă ar fi văzut o stafie și încerca să-și revină din șocul produs de lumea de apoi, iar Lily, bosumflată, o moacă acră, ochii scăpărându-i, de parcă acolo, înăuntru, doamnele și domnii aceia grozav de spilcuiți ar fi făcut-o să se simtă tare prost. Am invitat-o imediat la dans, cânta un mambo care era specialitatea ei – *Mambo numărul 5* – și nu-mi venea să cred ce se-ntâmpla, Lily era amețită, pierdea ritmul, era neatentă, se încurca, se împiedica, îi aluneca șapca de marinar și arăta ridicol. Și nu s-a ostenit nici măcar să și-o îndrepte. Oare ce se întâmplase?

Sunt sigur că până la terminarea *dansului* știa toată lumea ce se întâmplase, căci dolofana avusese grijă să trâmbițeze tot. Ce încântare pe clevetitoarea aia când o fi povestit, cu lux de amănunte, exagerând și condimentând, în vreme ce-și holba ochii, mari de curiozitate, spaimă și fericire! Ce bucurie bolnăvicioasă trebuie să fi simțit – ce satisfacție, ce răzbunare! – toate fetele din cartier care le invidiau de nu mai puteau pe chilienele apărute din pământ în Miraflores, ca să revoluționeze năravurile copiilor deveniți adolescenți în acea vară!

Eu am aflat ultimul ce se întâmplase, când Lily și Lucy dispăruseră deja în chip misterios, fără a-și lua rămas-bun nici de la Marirosa, nici de la alții, „înghițind amarul rușinii", cum ar zice mătușa Alberta: vaga rumoare cuprinsese tot ringul de dans, luând pe sus băieții și fetele care, uitând de orchestră, de iubiți și iubite, de giugiuleli, șușoteau, repetau, se alarmau, se entuziasmau, făcând ochii mari, fierbând de indignare: „Știi? Ai aflat? Ai auzit? Ce părere ai? Îți dai seama? Îți închipui, poți să-ți imaginezi?" „Nu sunt chiliene! Nu, nu erau! Povești! Nici chiliene și nici nu știau nimic despre Chile! Au mințit! Au păcălit! Au inventat totul! Mătușa Marirosei le-a tras un perdaf de zile mari! Ce bandite, ce ticăloase!"

Pur și simplu erau peruane. Săracele! Bietele de ele! Mătușa Adriana, recent sosită din Santiago trebuie să fi avut parte de surpriza vieții ei când le-a auzit vorbind cu acel accent care pe noi ne păcălea, dar în care ea a recunoscut imediat impostura. Ce groaznic trebuie să se fi simțit chilienele când mătușa dolofanei, intuind farsa, a început să le pună întrebări despre familia lor din Santiago – cartierul în care locuiau în Santiago, școala unde studiaseră la Santiago, rudele și prietenii lor din Santiago – făcându-le pe Lucy și pe Lily să treacă prin cele mai cumplite momente din scurta lor viață și revărsându-și toată cruzimea asupra lor, când, părăsind sufrageria, răvășite, distruse fizic și psihic, a exclamat în fața rudelor, a prietenilor și a unei Marirose stupefiate: „Care chiliene,

aiurea chiliene! Fetele astea n-au pus piciorul în viața lor în Santiago și sunt tot atât de chiliene cum sunt eu tibetană!"

În acea ultimă zi din vara anului 1950 – tocmai împlinisem și eu cincisprezece ani – a început pentru mine adevărata viață, aceea care desparte visele, iluziile și poveștile de cruda realitate.

N-am aflat niciodată întreaga poveste a falselor chiliene și nimeni altcineva n-a știut-o în afara lor, dar am auzit tot felul de scenarii, bârfe, invenții și presupuse revelații care, alimentate de zvonistică, le-a urmărit vreme îndelungată pe chilienele mincinoase, până când au încetat să mai existe – vorba vine –, fiindcă n-au mai fost invitate niciodată nici la sindrofii, nici la jocuri, nici la ceaiuri, nici la întâlnirile din cartier. Gurile rele spuneau că, deși fetele decente din Barrio Alegre și Miraflores nu le mai frecventau și priveau în altă parte dacă le întâlneau pe stradă, băieții, tinerii, bărbații continuau să le caute pe furiș, așa cum cauți poamele – căci ce altceva erau Lily și Lucy dacă nu două pațachine din vreun cartier ca Breña sau El Porvenir care, ca să-și ascundă originea, se prefăcuseră a fi străine, pentru a se strecura printre oamenii decenți din Miraflores – ca să se lase giugiulite și să permită chestiile alea pe care doar metisele și ștoarfele acceptă să le faci cu ele.

Pe urmă cred c-au uitat cu toții de Lily și Lucy, căci alte persoane și alte întâmplări au urmat acelei aventuri din ultima vară a copilăriei noastre. Dar eu nu. Eu nu le-am uitat și mai ales n-am uitat-o pe Lily. Și chiar dacă au trecut atâția ani și Miraflores s-a schimbat așa de mult, cu obiceiuri cu tot, și au dispărut bariere și prejudecăți, insolent etalate pe atunci, iar acum disimulate, eu am păstrat-o în minte și câteodată mi-o reamintesc: îi aud iarăși râsul zglobiu și-i zăresc privirea hâtră din ochii de culoarea mierii arse și o revăd mlădiindu-se ca o trestie în ritmul de mambo. Și mai cred și-acum, la atâtea veri de-atunci, că aceea a fost cea mai fabuloasă dintre toate.

II
Luptătorul de gherilă

Restaurantul México Lindo se afla pe rue des Canettes, colț cu rue Guisarde, la o aruncătură de băț de Piața Saint Sulpice, iar când rămâneam fără bani, în primul meu an parizian, mă postam de multe ori seara în fața intrării de serviciu, așteptând să apară Paul cu un pachețel de *tamales*[1], omlete, cârnați sau turte de porumb, fripturi și scoici, pe care mă grăbeam să le înfulec în mansarda mea din Hôtel du Sénat, până să apuce să se răcească. Paul începuse să lucreze la México Lindo ca ajutor de bucătar și, la scurtă vreme, grație priceperii lui în arta culinară, a fost promovat ajutor de *chef*, iar când a renunțat la tot, ca să se dedice trup și suflet revoluției, ajunsese deja bucătarul-șef al localului.

Pe la începutul anilor șaizeci, Parisul trăia febra Revoluției Cubaneze și se împânzise cu tineri sosiți din cele cinci continente, care visau, ca și Paul, să repete în țările lor fapta eroică a lui Fidel Castro și a bărboșilor lui, pregătindu-se pentru asta, serios ori în glumă, în conspirații de cafenea. Când l-am cunoscut pe Paul, la doar câteva zile după ce-am ajuns la Paris, el, pe lângă faptul că-și câștiga existența la México Lindo, urma și niște cursuri de biologie la Sorbona, abandonate ulterior, tot de dragul revoluției.

---

[1] Crochete de mămăligă, cu diferite garnituri.

Ne-am împrietenit într-o cafenea micuță din Cartierul Latin, unde ne întâlneam noi, cei câțiva sud-americani numiți de Sebastián Salazar Bondy *pobre gente de Paris*[1], într-un volum de povestiri. Când Paul a aflat cât de rău o duceam cu banii, mi-a propus să mă ajute cu mâncarea, căci la México Lindo aceasta prisosea. Pe la zece seara trebuia să fiu la intrarea din spate, iar el avea să-mi ofere „o masă caldă și gratuită", cum mai făcuse și pentru alți compatrioți aflați la strâmtoare.

Să fi avut vreo douăzeci și doi, cel mult douăzeci și trei de ani și era un butoiaș cu picioare – foarte, foarte gras – simpatic, prietenos și limbut. Afișa mereu un zâmbet larg, care-i umfla obrajii. În Peru studiase câțiva ani Medicina și stătuse un timp la închisoare, fiind unul dintre organizatorii faimoasei greve de la Universitatea San Marcos din 1952, din timpul dictaturii generalului Odría. Până să ajungă la Paris stătuse vreo doi ani la Madrid, unde se căsătorise cu o fată din Burgos. Tocmai i se născuse un băiat.

Locuia în Marais, care, pe vremea aceea – înainte ca André Malraux, ministrul Culturii în timpul generalului De Gaulle, să demareze marea renovare și reabilitare a vechilor locuințe deteriorate și murdare din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea – era un cartier de meșteșugari, ebeniști, cizmari, croitori, evrei săraci și numeroși studenți și artiști insolvabili. În afara acelor scurte întâlniri de la intrarea de serviciu de la México Lindo, ne mai vedeam și la prânz în La Petite Source, la Carrefour Odéon, pe terasă la Le Cluny ori la Saint Michel, colț cu Saint Germain, ca să bem o cafea și să ne povestim ce-am mai făcut. Eu mă căzneam mai ales să-mi găsesc ceva de lucru, ceea ce nu era deloc ușor, căci diploma mea de avocat, eliberată de o universitate peruană, nu impresiona pe nimeni la Paris, și nici faptul că mă descurcam destul de bine în engleză și în franceză. Iar el se ocupa cu

[1] Lumea săracă a Parisului (sp.).

pregătirea revoluției care avea să facă din Peru a doua Republică Socialistă a Americii Latine. Într-o zi, când m-a întrebat pe neașteptate dacă mă interesa să plec în Cuba, pentru instrucție militară, i-am zis lui Paul că deși îl simpatizam din toată inima, nu mă interesa câtuși de puțin politica, ba chiar o detestam, iar tot ce-mi doream – „iartă-mi, frate, mediocritatea mic-burgheză" – era să-mi găsesc un loc de muncă stabil care să-mi permită să duc un trai decent la Paris. Și i-am mai zis să nu cumva să-i treacă prin cap să-mi destănuie ceva din ce puneau ei la cale, căci nu voiam să trăiesc cu groaza c-o să-mi scape vreo informație care ar fi putut să le facă vreun rău, lui și tovarășilor lui.

— Nu-ți face griji. Am încredere în tine, Ricardo.

Și avea, într-adevăr, și încă așa de multă că nu m-a ascultat deloc. Îmi relata tot ce făcea, chiar și complicațiile ivite în activitățile revoluționare. Paul făcea parte din Mișcarea Revoluționară de Stânga, MIR, fondată de Luis de la Puente Uceda, un dizident al APRA[1]. Guvernul cubanez acordase MIR-ului o sută de burse, pentru ca fete și băieți peruani să fie instruiți pentru lupta de gherilă. Erau anii în care Pekinul se confrunta cu Mexicul, iar la vremea respectivă Cuba părea să încline spre linia maoistă, deși ulterior, din motive practice, a sfârșit prin a se alia cu sovieticii. Din pricina embargoului strict impus de Statele Unite insulei, bursierii trebuiau să treacă prin Paris în drumul lor, iar Paul avea serios de tras ca să-i cazeze în escala lor pariziană.

Eu îi dădeam o mână de ajutor la toate treburile astea logistice, ajutându-l să rezerve camere în hoteluri mizerabile – „de arabi", zicea Paul – în care îi înghesuiam pe viitorii luptători de gherilă câte doi și uneori câte trei, într-o cămăruță meschină sau într-o *chambre de bonne* a vreunui latinoamerican ori francez dispus să-și aducă

[1] APRA este acronimul partidului Alianza Popular Revolucionaria Americana.

mica sa contribuție la cauza revoluției mondiale. În mansarda mea din Hôtel du Sénat, de pe rue Saint Sulpice, am găzduit și eu uneori câțiva bursieri, ferindu-mă de Madame Auclair, administratoarea imobilului.

Era o faună tare pestriță. Mulți erau studenți la Litere, Drept, Economie, Științe sau Pedagogie la Universitatea San Marcos, care militaseră în cadrul Tineretului Comunist sau în alte organizație de stânga, iar pe lângă cei din Lima, veneau tineri din provincie și chiar câțiva țărani, indieni din Puno, Cuzco și Ayacucho, amețiți să aterizeze din satele și comunitățile lor andine, unde fuseseră recrutați Dumnezeu știe cum, taman la Paris. Priveau totul năuciți. Din puținele cuvinte pe care le schimbam cu ei pe drumul de la Orly la hotel, îmi lăsau adesea impresia că nu le era foarte clar ce fel de bursă primiseră și nu pricepeau nici ce fel de instrucție vor face. Nu toți primiseră bursa în Peru. Unii au primit-o la Paris, fiind selectați din mulțimea de peruani – studenți, artiști, aventurieri, boemi – care se învârtea prin Cartierul Latin. Dintre ei cel mai original s-a dovedit a fi prietenul meu, Alfonso Spiritistul, trimis în Franța de o sectă teozofică din Lima ca să urmeze cursuri de parapsihologie și teozofie, dar pe care elocvența lui Paul l-a atras în lumea revoluției, învingând spiritele. Era un băiat palid și timid, care de-abia deschidea gura, și era în el ceva cadaveric și absent, de spirit precoce. În discuțiile noastre de la prânz, în Le Cluny sau în La Petite Source, îi dădeam de înțeles lui Paul că mulți dintre bursierii aceia pe care MIR îi trimitea în Cuba și uneori în Coreea de Nord sau în China Populară profitau de ocazie ca să călătorească și că niciodată n-o să urce în Anzi și n-o să se afunde în Amazonia cu o pușcă pe umăr și un rucsac în spinare.

— Totul e calculat, bătrâne, îmi răspundea Paul, pozând în maestru care are de partea lui legile istoriei. Dacă jumătate din ei își fac treaba, Revoluția e câștigată.

Firește, MIR acționa puțin cam în pripă, dar oare își putea permite luxul să se lase pe tânjală? Istoria, după

ce avansase atâția ani în pas de melc, a devenit brusc, grație Cubei, un bolid. Trebuia acționat, iar asta nu se putea face decât prin învățare, prin poticneli și ridicări repetate. Nu erau vremuri în care tinerii luptători de gherilă să fie recrutați după examene, probe fizice și teste psihologice. Important era să se profite de cele o sută de burse, altfel Cuba le-ar fi oferit altor grupuri – Partidul Comunist, Frontul Eliberării, troțkiștii – care luptau să dea ele tonul revoluției peruane.

Majoritatea bursierilor pe care i-am luat de la Orly ca să-i duc la micile hoteluri și pensiuni unde urmau să stea în timpul escalei din Paris erau bărbați foarte tineri, unii dintre ei chiar adolescenți. Dar într-o zi am descoperit că printre ei erau și femei.

— Ia-le și du-le la hotelul ăsta de pe rue Gay-Lussac, m-a rugat Paul. Tovarășa Ana, tovarășa Arlette și tovarășa Eufrasia. Poartă-te frumos cu ele.

O regulă pe care bursierii o învățau bine era să nu-și deconspire adevăratele nume. Chiar și între ei își foloseau doar poreclele sau numele de luptă. De cum au apărut cele trei fete, am avut impresia că pe tovarășa Arlette o mai văzusem undeva.

Tovarășa Ana era o fată vânjoasă, cu gesturi energice, ceva mai mare decât celelalte, și din cele spuse în dimineața aceea și în alte două sau trei ocazii cât am văzut-o, mi-am dat seama că fusese șefa sindicatului învățătoarelor. Tovarășa Eufrasia, o indiancă cu oase delicate, părea de vreo cincisprezece ani. Era moartă de oboseală, fiindcă pe toată durata zborului nu lipise geană de geană și vomase de vreo două ori din cauza turbulențelor. Tovarășa Arlette avea o siluetă grațioasă, talie subțirică, ten palid și, chiar dacă se îmbrăca foarte simplu, ca și celelalte – fuste și pulovere obișnuite, bluze de percal și pantofi grosolani, fără toc și cu barete, cum se vând la piață –, degaja un aer cât se poate de feminin, din felul în care mergea și se mlădia și mai ales după cum își țuguia buzele groase când punea întrebări despre străzile

pe care înainta taxiul. În ochii ei întunecați și expresivi licărea ceva avid când privea bulevardele cu copaci, clădirile simetrice și mulțimea de tineri de ambele sexe cu serviete, cărți și caiete care umpleau străzile și acele *bistrots* din jurul Sorbonei, în timp ce ne apropiam de micul lor hotel de pe rue Gay-Lussac. Au primit o cameră fără baie și fără ferestre, cu două paturi pe care trebuiau să le împartă toate trei. La plecare le-am repetat instrucțiunile lui Paul: să nu se miște de-acolo până nu apare el la un moment dat, în după-amiaza aceea, ca să le spună ce au de făcut la Paris.

Eram în ușa hotelului, aprinzându-mi o țigară înainte de plecare, când cineva m-a bătut pe umăr:

— Cămăruța aia este claustrofobică, mi-a zâmbit tovarășa Arlette. Și ce naiba, doar n-ajunge omul în fiecare zi la Paris!

Și atunci am recunoscut-o. Se schimbase mult, firește, mai ales în felul de a vorbi, dar degaja încă șiretenia aceea de care-mi aminteam foarte bine: ceva îndrăzneț, spontan și provocator care transpărea în atitudinea ei sfidătoare, în pieptul și fața obraznică, cu piciorul ușor rămas în urmă, cu fundul bombat și o privire zeflemitoare derutând interlocutorul, care nu știa dacă vorbea serios sau în glumă. Era scundă, cu mâini și picioare mici, iar părul, negru acum, nu blond, strâns într-o panglică, îi ajungea până la umeri. Și acea miere arsă din pupilele ei.

Avertizând-o că ceea ce urma să facem era cu desăvârșire interzis și tovarășul Jean (Paul) o să ne mustruluiască din cauza asta, am dat cu ea o raită pe la Panteon, Sorbona, Odéon, Grădina Luxemburg și-n fine – o risipă, la banii mei! – am mâncat în L'Acropole, un mic restaurant grecesc pe rue de l'Ancienne Comédie. În cele trei ore cât am stat de vorbă, mi-a povestit, încălcând regulile secretomaniei revoluționare, că studiase Literele și Dreptul la Universitatea Catolică, că milita de ani de zile, făcând parte din Tineretul Comunist aflat în clandestinitate și că, asemeni altor tovarăși, trecuse la MIR fiindcă

era o mișcare revoluționară adevărată, nu un partid sclerozat și anacronic pentru vremurile în care trăiam. Îmi spunea toate astea oarecum mecanic, fără prea multă convingere. Eu i-am vorbit despre alergătura mea în căutarea unui serviciu care să-mi permită să rămân la Paris și i-am spus că acum îmi pusesem toate speranțele într-un concurs pentru traducători de spaniolă, care era organizat de UNESCO și se desfășura a doua zi.

— Împreunează-ți degetele și bate așa de trei ori în masă, ca să-l iei, mi-a zis tovarășa Arlette, foarte serioasă, privindu-mă fix.

Se împăcau oare asemenea superstiții cu doctrina științifică a marxism-leninismului? am provocat-o eu.

— Orice e bun, ca să obții ce vrei, mi-a ripostat ea imediat, foarte hotărâtă. Dar imediat apoi a zâmbit, ridicând din umeri. O să fac și niște mătănii ca să treci examenul, chiar dacă nu sunt credincioasă. O să mă reclami la partid, că sunt superstițioasă? Nu cred. Ai așa o față de om cumsecade...

A râs scurt și, râzând, a făcut în obraji aceleași gropițe ca atunci când era mică. Am condus-o înapoi la hotel. Dacă era de acord, aveam să-i cer voie tovarășului Jean s-o scot în oraș ca să cunoască și alte locuri din Paris înainte de a-și continua călătoria revoluționară. „Grozav", a zis, întinzându-mi o mână moale, care a zăbovit un timp într-a mea. Era foarte frumoasă și foarte cochetă luptătoarea de gherilă.

În dimineața următoare am dat examen pentru un post de traducător la UNESCO, împreună cu alți douăzeci de candidați. Ni s-a dat să traducem șase texte din engleză și din franceză, destul de ușoare. Am șovăit la expresia *art roman*, pe care am tradus-o inițial „artă romană", dar ulterior, când am revăzut textul, am înțeles că era vorba despre „artă romanică". La prânz m-am dus cu Paul la La Petite Source să mâncăm cârnați cu cartofi prăjiți și, fără nici o introducere, i-am cerut voie să ies cu tovarășa

Arlette cât timp se afla la Paris. Mi-a aruncat o privire pișicheră și s-a prefăcut că-mi ține o predică:

— E categoric interzis să le-o tragi tovarășelor. În timpul revoluției, în Cuba și în China Populară, o tăvălească cu o luptătoare de gherilă te putea pune la zid. De ce vrei să ieși cu ea? Îți place fata?

— Cred că da, i-am mărturisit, oarecum rușinat. Dar dacă asta ți-ar putea crea neplăceri...

— Ți-ai putea înfrâna dorința?! a râs Paul. Nu fi ipocrit, Ricardo! Ieși cu ea, fără ca eu să fiu la curent. Dar pe urmă îmi povestești totul. Și mai ales folosește prezervativ.

Chiar în seara aceea m-am dus la micul ei hotel de pe rue Gay-Lussac și am ieșit cu tovarășa Arlette să mâncăm *steak frites* în La Petite Hostellerie, pe rue de l'Harpe. Apoi ne-am continuat periplul într-o mică *boîte de nuit*, L'Escale, pe rue Monsieur le Prince, unde Carmencita, spanioloaica îmbrăcată toată în negru, în stil Juliette Gréco, cânta în acele zile acompaniindu-se la chitară, sau mai bine zis interpreta vechi poezii și cântece republicane din perioada războiului civil. Am băut câteva pahare de rom cu Coca-Cola, o băutură căreia începuse să i se spună Cuba Libre. Localul era mic, întunecos, cald, plin de fum, aproape gol deocamdată; cântecele erau epice sau melancolice și, până să terminăm de băut, după ce i-am spus că-mi mersese bine la examen datorită vrăjitoriilor și mătăniilor ei, i-am luat mâna și, împreunându-i degetele cu ale mele, am întrebat-o dacă-și dăduse seama că eram îndrăgostit de ea de zece ani.

— A izbucnit în râs.

— Îndrăgostit fără să mă cunoști? Vrei să spui că de zece ani așteptai ca într-o bună zi să apară în viața ta o fată ca mine?

— Ne cunoaștem foarte bine, doar că tu nu-ți mai amintești, i-am răspuns fără grabă, urmărindu-i reacția. Pe vremea aceea te numeai Lily și te dădeai drept chiliană.

Am crezut că surpriza o s-o facă să-și retragă mâna sau s-o strângă crispată, într-o mișcare nervoasă, dar n-a fost nimic din toate astea. Mâna ei a rămas liniștită într-a mea, fără să se miște câtuși de puțin.

— Ce spui? a șoptit. S-a aplecat în penumbră și fața i s-a apropiat atât de mult de-a mea încât i-am simțit răsuflarea. Ochișorii ei mă scrutau, încercând să mă ghicească.

— Mai știi și-acum să imiți la fel de bine vorba cântată a chilienelor? am întrebat-o, în timp ce-i sărutam mâna. Nu-mi spune că nu știi despre ce vorbesc. Nu-ți mai amintești nici că ți-am făcut de trei ori declarații de dragoste și de fiecare dată mi-ai dat papucii?

— Ricardo, Ricardito, Richard Somocurcio! a exclamat veselă, și de data aceasta i-am simțit mâna strângând-o pe a mea. Slăbănogul! Mucosul ăla așa de spilcuit că părea să fi fost în ajun la sfânta împărtășanie. Ha, ha! Tu erai! Vai, ce amuzant! Încă de pe vremea aia aveai mutră de bigot!

Totuși, o clipă mai târziu, când am întrebat-o cum și ce le venise, ei și surorii ei Lucy să se dea drept chiliene când se mutaseră în strada Esperanza din Miraflores, a negat vehement c-ar ști despre ce vorbeam. De unde și până unde inventasem eu așa ceva? Vorbeam despre alte persoane. Ea nu se numise niciodată Lily, n-avea nici o soră și nu locuise niciodată în cartierul ăla de filfizoni. Asta avea să fie de-acum înainte atitudinea ei: să nege povestea cu chilienele, deși câteodată – ca în seara aceea din L'Escale, când mi-a zis că a recunoscut în mine mucosul cam prostuț din urmă cu zece ani – ceva-ceva tot era: o imagine, o aluzie, care trăda falsa chiliană din adolescența noastră.

Am rămas în L'Escale până târziu în noapte și mi-a dat voie s-o sărut și s-o mângâi, dar fără să-mi răspundă la avansuri. Nu-mi îndepărta buzele când i le căutam, dar nu făcea nici cel mai mic gest de răspuns, se lăsa sărutată cu indiferență și, firește, niciodată nu deschidea gura ca eu să-i pot sorbi saliva. Și trupu-i părea un sloi de

gheață când mâinile mele îi mângâiau talia, umerii și se opreau pe sânii tari cu sfârcurile ridicate. A rămas liniștită, pasivă, resemnată în fața acelor efuziuni, ca o regină în fața omagiilor unui vasal, până ce, în fine, observând direcția îndrăzneață a mâinilor mele, m-a îndepărtat.

— Asta e cea de-a patra mea declarație de dragoste, chiliano, i-am zis în ușa hotelului din rue Gay-Lussac. Răspunsul e da, până la urmă?

— O să mai vedem, m-a sărutat în fugă, îndepărtându-se. Nu-ți pierde nădejdea, băiete bun.

Tovarășa Arlette și cu mine am avut un fel de lună de miere în cele zece zile care au urmat acestei întâlniri. Ne-am întâlnit în fiecare zi și-am cheltuit toți banii care-mi mai rămăseseră din ce-mi trimitea mătușa Alberta. Am dus-o la Luvru, la Jeu de Paume, la Muzeul Rodin și la casele lui Balzac și Victor Hugo, la Cinemateca de pe rue d'Ulm, la Teatrul Național Popular, la un spectacol montat de Jean Vilar (am văzut *Platonov* de Cehov, în care Vilar însuși era protagonistul), iar duminică am luat trenul spre Versailles, unde, după ce-am vizitat palatul, am făcut o lungă plimbare prin pădure și ne-a prins ploaia, făcându-ne ciuciulete. În acele zile, oricine ne vedea ne putea lua drept amanți, căci ne țineam tot timpul de mână, iar eu o sărutam și o mângâiam cu orice pretext. Ea se lăsa mângâiată, uneori amuzată, alteori indiferentă, dar întotdeauna punea capăt efuziunilor mele, strâmbându-se nerăbdătoare: „Și-acum gata, Ricardito!" Rareori lua ea inițiativa, aranjându-mi sau ciufulindu-mi vreo șuviță de păr ori trecându-mi un deget pe la nas sau pe la gură, netezindu-le parcă, o mângîiere semănând cu aceea a unei stăpâne afectuoase cu canișul ei.

Din acea intimitate de zece zile, am rămas cu o certitudine: pe tovarășa Arlette politica în general și revoluția în particular n-o interesau câtuși de puțin. Faptul că militase la Tineretul Comunist și apoi la MIR, ca și studiile ei la Universitatea Catolică erau probabil o gogoriță. Nu numai că nu vorbea niciodată despre politică sau

universitate, dar când eu le aduceam în discuție, nu știa ce să spună, ignora lucrurile cele mai elementare și avea grijă să schimbe repede vorba. Era clar că se folosise de bursa de combatantă ca să iasă din Peru și să călătorească prin toată lumea, altminteri n-ar fi putut să plece niciodată, fiind de origine foarte umilă; asta se vedea imediat. Dar n-am îndrăznit s-o întreb nimic, ca să n-o pun în încurcătură și s-o oblig să-mi toarne alte gogoși.

În cea de-a opta zi din pudica noastră lună de miere a acceptat deodată să-și petreacă noaptea cu mine în Hôtel du Sénat. Îi cerusem asta – o rugasem – degeaba în toate celelalte zile. De astă dată a luat ea inițiativa:

— Azi te însoțesc, dacă vrei, mi-a zis seara, în timp ce mâncam sendvișuri în baghete, cu brânză *gruyère* (deja nu mai aveam bani de restaurant) într-un *bistrot* pe rue de Tournon. Inima a început să-mi galopeze, de parcă aș fi alergat la maraton.

După parlamentări penibile cu paznicul de la Hôtel du Sénat, *„Pas de visites nocturnes à l'hôtel, monsieur!"*[1], care au lăsat-o rece pe tovarășa Arlette, am urcat în fine cele cinci etaje fără ascensor până la mansarda mea. S-a lăsat sărutată, mângâiată, dezbrăcată, păstrând mereu acea ciudată atitudine absentă, fără să pot reduce distanța invizibilă pe care o păstra în fața sărutărilor, îmbrățișărilor și afecțiunii mele, chiar dacă-mi ceda trupul. M-am înfiorat văzând-o goală pe patul din colțul camerei cu tavan înclinat, unde abia răzbătea lumina unicului bec. Era foarte slabă, avea picioare bine făcute și o talie atât de subțire că aveam impresia că i-o pot cuprinde cu mâinile. Sub pata de puf ce-i acoperea pubisul, pielea era mai transparentă decât pe restul trupului. Piele măslinie, cu reminiscențe orientale, fină și răcoroasă. S-a lăsat sărutată alene, din cap până în picioare, pasivă ca de obicei, și a ascultat, așa cum asculți ploaia, poemul *Material nupțial* de Neruda, pe care i l-am recitat la ureche, și șoaptele

[1] Fără vizite nocturne la hotel, domnule! (fr.).

de iubire pe care i le strecuram cu respirația tăiată: era cea mai fericită noapte din viața mea, niciodată nu mai dorisem pe cineva așa cum o doream pe ea, o s-o iubesc întotdeauna.

— Să ne băgăm sub cuvertură; e foarte frig, m-a întrerupt, coborându-mă cu picioarele pe pământ. Cum de nu îngheți aici?

Era cât pe ce s-o întreb dacă nu cumva trebuia să mă protejez, dar n-am făcut-o, supărat de atitudinea ei așa de dezinvoltă, de parcă ar fi fost grozav de experimentată în treaba asta și mai degrabă eu aș fi fost începătorul. Am făcut greu dragoste. Ea se abandona fără cea mai mică problemă, dar era foarte strâmtă și de câte ori încercam s-o pătrund, se contracta, strâmbându-se de durere: „Mai încet, mai încet". În cele din urmă am iubit-o și am fost fericit iubind-o. Era adevărat că nimic nu mă făcea mai fericit decât să fiu acolo, cu ea, era adevărat că în rarelele și trecătoarele mele aventuri nu simțisem nicicând acel amestec de tandrețe și dorință pe care mi-l inspira ea, dar mă îndoiesc că tovarășa Arlette simțea la fel. Mai degrabă mi-a lăsat impresia că făcea totul fără să-i pese, de fapt, deloc.

Când am deschis ochii a doua zi dimineață, am văzut-o gata aranjată și îmbrăcată, la capătul patului, privindu-mă profund neliniștită:

— Chiar ești îndrăgostit de mine? a întrebat.

Am confirmat de mai multe ori și am întins mâna după mâna ei, dar ea nu mi-a dat-o.

— Vrei să rămân cu tine aici, la Paris? a întrebat pe tonul cu care mi-ar fi putut propune să mergem să vedem unul din filmele noului val – Godard, Truffaut sau Louis Malle – care erau în mare vogă.

Am confirmat iar, derutat de-a dreptul. Însemna oare că și micuța chiliană se îndrăgostise de mine?

— Nu că te-aș iubi, de ce să te mint, a răspuns rece. Dar nu vreau să merg în Cuba și cu atât mai puțin să mă întorc în Peru. Aș vrea să rămân la Paris. Tu poți să mă

ajuți să scap de angajamentul față de MIR. Vorbește cu tovarășul Jean și, dacă-mi dă drumul, o să vin să trăiesc cu tine.

A șovăit o clipă și, oftând, a făcut o concesie:

— Poate sfârșesc prin a mă îndrăgosti de tine.

A doua zi am vorbit cu grăsanul Paul când ne-am întâlnit la prânz, de-astă dată la Cluny, în fața a doi *croque-monsieur*[1] și a două espresso. A fost categoric:

— Nu-i pot da drumul, doar conducerea MIR ar putea s-o facă. Dar chiar și-așa, simpla propunere mi-ar crea o problemă cât casa. Să meargă în Cuba, să urmeze cursul. Să demonstreze că nici fizic, nici psihic, nu-i făcută pentru lupta armată. Și-atunci le-aș putea sugera celor din conducere s-o lase aici, ca să mă ajute. Spune-i-o și, mai ales, roag-o să nu mai comenteze nimic cu nimeni. Cel care ar încurca-o aș fi eu, bătrâne.

Cu durere în suflet m-am dus să-i transmit tovarășei Arlette răspunsul lui Paul. Și, mai rău, am încurajat-o să-i urmeze sfatul. Despărțirea mă mâhnea mai mult pe mine decât pe ea. Dar nu-i puteam face pocinogul lui Paul și nici ea nu se putea certa cu MIR, asta i-ar fi putut crea probleme în viitor. Cursul dura doar câteva luni. Să arate din prima clipă o totală inadaptare la viața de gherilă, simulând inclusiv leșinuri. Și în timpul ăsta eu o să găsesc de lucru, aici la Paris, o să iau un mic apartament, o s-o aștept...

— Da, da, știu, o să plângi, o să-mi duci dorul și o să te gândești la mine zi și noapte, m-a întrerupt cu un gest nerăbdător, cu privirea severă și vocea tăioasă. Bine, văd că nu se poate altfel. Ne revedem în trei luni, Ricardito.

— Dar de ce îți iei rămas-bun de-acum?

— Nu ți-a spus tovarășul Jean? Plec în Cuba în zori, prin Praga. Poți deja să-ncepi să verși lacrimile de despărțire.

---

[1] Un fel de sendviș, cu pâine prăjită, brânză și ou.

A plecat, într-adevăr, a doua zi și n-am putut s-o conduc la aeroport, fiindcă nu m-a lăsat Paul. La următoarea noastră întâlnire, grăsanul m-a demoralizat definitiv, spunându-mi că nu-i puteam scrie tovarășei Arlette și nici nu puteam primi scrisori de la ea, pentru că din motive de securitate bursierii trebuiau să întrerupă orice fel de comunicare pe durata instrucției. Paul nici măcar nu era sigur că la terminarea cursului tovarășa Arlette o să treacă prin Paris, în drumul ei spre Lima.

Zile în șir am fost năuc, reproșându-mi mereu că n-am avut curajul să-i cer tovarășei Arlette să rămână cu mine la Paris în ciuda interdicției lui Paul, în loc s-o îndemn să continue aventura aceea care Dumnezeu știe cum se va termina. Asta până într-o dimineață când, coborând din mansardă să iau micul dejun în Café de Marie, în Place Saint Sulpice, Madame Auclair mi-a înmânat un plic cu ștampila UNESCO. Reușisem la examen și șeful translatorilor mă chema la el în birou. Era un spaniol cărunt și elegant, numit Charnés. A fost foarte amabil. A râs din toată inima când m-a întrebat despre „planurile mele de viitor", și eu i-am răspuns: „Să mor de bătrânețe la Paris". Încă nu exista nici un loc liber pentru un post permanent, dar mă putea angaja „temporar" pe durata Adunării Generale și când era mult de lucru în instituție, ceea ce se întâmpla destul de des. Din acea clipă am avut certitudinea că visul meu de-o viață – adică de când mă știu –, să-mi petrec restul zilelor în acest oraș, începea să devină realitate.

Viața mi s-a schimbat radical din ziua aceea. Am început să-mi tai părul de două ori pe lună, să-mi pun sacou și cravată în fiecare dimineață. Luam metroul din Saint Germain sau de la Odéon până la stația Ségur, cea mai apropiată de UNESCO, și rămâneam acolo de la nouă și jumătate la unu, și de la două și jumătate la șase după-amiază, într-o cabină mică, traducând în spaniolă documente, de regulă dificile, despre mutarea templelor Abu Simel pe Nil sau despre păstrarea urmelor scrierii

cuneiforme, descoperite în peșteri din deșertul Sahara, la Mali.

Și, ciudat lucru, odată cu viața mea a început să se schimbe și viața lui Paul. Era în continuare prietenul meu cel mai bun, dar am început să ne vedem din ce în ce mai rar, din pricina noilor mele obligații birocratice și fiindcă el a început să cutreiere lumea, reprezentând MIR la congrese și reuniuni pentru pace, pentru eliberarea țărilor din Lumea a Treia, pentru lupta împotriva înarmării nucleare, împotriva colonialismului, a imperialismului și pentru alte mii de cauze progresiste. Paul era uneori buimac, parcă trăia un vis când îmi povestea – mă suna ori de câte ori ajungea la Paris și mâncam sau beam o cafea, de două sau trei ori pe săptămână, cât rămânea în oraș – că tocmai revenise din Pekin, de la Cairo, Havana, Phenian sau Hanoi, unde trebuise să vorbească despre perspectivele revoluției în America Latină în fața a o mie cinci sute de delegați reprezentând cincizeci de organizații revoluționare din treizeci de țări, în numele unei revoluții peruane care nici măcar nu începuse.

Dacă nu l-aș fi cunoscut așa de bine și n-aș fi știut că emană integritate prin toți porii, aș fi crezut de multe ori că exagera, ca să mă impresioneze. Cum era posibil ca acest sud-american din Paris, care cu numai câteva luni în urmă își câștiga pâinea ca ajutor de bucătar la México Lindo, să fie acum un personaj de vază al revoluției, că zbura peste ocean și se întâlnea cu liderii din China, Cuba, Vietnam, Egipt, Coreea de Nord, Libia și Indonezia? Și totuși era adevărat. Prin surprinzătoarele și straniile încrengături de relații, interese și confuzii care alcătuiesc o revoluție, Paul devenise un personaj internațional. Convingerea mi-a fost confirmată în acele zile din 1962, când a avut loc un mic scandal de presă din cauza unei tentative de asasinare a liderului revoluționar marocan Ben Barka, poreclit Dinamul, care peste trei ani, în octombrie 1965, avea să fie sechestrat, dispărând pentru totdeauna la ieșirea din Chez Lipp, un restaurant din Saint

Germain-des-Prés. Paul a venit la prânz la UNESCO și ne-am dus la bufet să mâncăm un sendviș. Era palid, încercănat și avea vocea schimbată: o tulburare neobișnuită la el. Ben Barka prezida Congresul Internațional al Forțelor Revoluționare, iar Paul făcea parte și el din colectivul de conducere. Fuseseră văzuți de multe ori laolaltă și călătoriseră împreună în ultimele săptămâni. Tentativa de asasinare a lui Ben Barka putea fi doar mâna CIA-ului, iar MIR se simțea acum amenințată la Paris. Puteam oare, până la noi dispoziții, să păstrez pentru câteva zile două valize în mansarda mea?

— Nu ți-aș cere un asemenea lucru dacă aș avea de ales. Dacă nu vrei, nu-i nici o problemă, Ricardo.

O făceam dacă îmi spunea ce conțineau valizele.

— Într-una sunt hârtii. Dinamită pură: planuri, adrese, planul acțiunilor din Peru. În cealaltă sunt dolari.

— Câți?

— Cincizeci de mii.

Am stat o clipă pe gânduri.

— Și dacă dau valizele astea la CIA, or să-mi lase cei cincizeci de mii?

— Gândește-te că dacă triumfă revoluția, te-am putea numi ambasador la UNESCO, mi-a ținut isonul Paul.

Am mai glumit o vreme și când s-a înnoptat mi-a adus cele două valize pe care le-am ascuns sub pat. Am stat o săptămână în tensiune, gândindu-mă că dacă i se năzărea vreunui hoț să fure banii ăștia, MIR n-ar fi înghițit niciodată gogorița cu furtul și aș fi devenit o țintă a revoluției. A șasea zi, Paul a venit cu trei necunoscuți să-și ia oaspeții incomozi.

De câte ori ne vedeam, îl întrebam despre tovarășa Arlette, iar el n-a încercat niciodată să mă înșele, dându-mi vești false. Îi părea nespus de rău, dar nu putuse afla nimic. Cubanezii erau foarte stricți în chestiuni de securitate și erau extrem de rezervați în privința locației. Singurul lucru sigur era că nu trecuse încă prin Paris, căci el avea lista cu toți bursierii care se întorceau în Peru.

— Când o să vină, o să fii primul care află. Ți-a sucit rău capul fata asta, nu-i așa? Dar de ce, frate, că nici măcar nu-i o frumusețe?

— Nu știu de ce, Paul. Dar adevărul e că mi l-a sucit de nu se poate, asta așa e.

Cu noul stil de viață al lui Paul, peruanii din Paris au început să-l bârfească. Scriitori care nu scriau, pictori care nu pictau, muzicieni care nici nu cântau, nici nu compuneau și revoluționari de cafenea care-și vărsau năduful frustrării, invidiei și plictiselii ziceau că Paul se „senzualizase", transformându-se într-un „birocrat al revoluției". Ce făcea el la Paris?! De ce nu era acolo, cu băieții ăia pe care-i trimitea la instrucție militară și pe care-i introducea apoi pe furiș în Peru, ca să demareze acțiunile de gherilă în Anzi? Eu îi luam apărarea, în discuții asprinse. Cert e că, în pofida noului său statut, Paul continua să trăiască foarte modest. Până nu demult, soția lui lucrase ca menajeră, pentru a mai aduce un ban în casă. Acum MIR, profitând de pașaportul ei spaniol, o folosea pe post de curier și o trimitea des în Peru, să însoțească bursierii care se întorceau sau să ducă bani și instrucțiuni. Paul era foarte îngrijorat de aceste drumuri. Pe de altă parte, din ce-mi povestea el, eu știam că viața asta, impusă în continuare de împrejurări și de șeful lui, Luis de la Puente Uceda, îl irita din ce în ce mai mult. Era nerăbdător să se întoarcă în Peru, unde aveau să înceapă în curând operațiunile. El voia să ajute la pregătirea lor, la fața locului. Dar conducerea MIR nu-l lăsa, și asta îl scotea din minți. „Asta fiindcă știu limbi străine, fir-ar să fie!", protesta, făcând haz de necaz.

În lunile și anii aceia parizieni, i-am cunoscut prin Paul pe principalii șefi ai MIR, începând cu liderul și fondatorul ei, Luis de la Puente Uceda, și sfârșind cu Guillermo Lobatón. Liderul MIR era un avocat din Trujillo, născut în 1926, dizident al Partidului Aprist, slab și cu ochelari, cu tenul alb, iar părul, deschis la culoare, îl purta întotdeauna lins și dat pe spate, ca un actor argentinian. În

cele două, trei rânduri când l-am întâlnit, era îmbrăcat foarte sobru, cu cravată și jachetă de piele maro. Vorbea domol, ca un avocat în exercițiul funcțiunii, dând indicații în spiritul legii și folosind un vocabular elaborat, de pledoarie juridică. L-am văzut mereu înconjurat de doi sau trei tipi vânjoși, care pesemne erau gărzile lui de corp, niște bărbați care-l priveau cu venerație și care nu ziceau niciodată nimic. În tot ce spunea era ceva așa de cerebral, așa de abstract, că-mi era greu să mi-l închipui ca luptător, cu o mitralieră pe umăr, cățărându-se și coborând stâncile andine. Și cu toate acestea fusese adesea arestat, exilat în Mexic și trăise în clandestinitate. Dar lăsa mai degrabă impresia că se născuse pentru a străluci într-un for, în parlament, la tribune sau la dezbaterile politice, adică tocmai în locurile pe care el și tovarășii lui le disprețuiau, considerându-le subterfugii ale democrației burgheze.

Guillermo Lobatón era altceva. Dintre numeroșii revoluționari cunoscuți la Paris prin Paul, nici unul nu mi s-a părut așa de inteligent, de cult și de hotărât ca el. Era încă foarte tânăr, abia trecuse de treizeci de ani, dar avea deja un trecut bogat, de om de acțiune. Fusese liderul marii greve de la Universitatea San Marcos din 1952 împotriva dictaturii generalului Odría (de atunci era prieten cu Paul), fiind închis, trimis la Frontón[1] și torturat. Astfel se sfârșiseră studiile lui de filozofie, unde, se spunea la San Marcos, concura cu Li Carrillo, viitor discipol al lui Heidegger, fiind cel mai strălucitor student al Facultății de Litere și Filozofie. În 1954 a fost expulzat din țară de guvernul militar și după multe peripeții a reușit să ajungă la Paris, unde, în timp ce-și câștiga existența muncind din greu, și-a reluat studiile de filozofie la Sorbona. Partidul Comunist i-a obținut apoi o bursă în Germania de Est, la Leipzig, unde și-a continuat studiile și a urmat o școală de cadre a Partidului. Acolo l-a prins revoluția

[1] Închisoare din provincia Callao.

cubaneză. Cele întâmplate în Cuba l-au făcut să judece foarte critic strategiile partidelor comuniste latinoamericane și spiritul dogmatic al stalinismului. Înainte de a-l cunoaște personal, îi citisem o lucrare care circulase la Paris în exemplare multiplicate, în care acuza respectivele partide că se îndepărtaseră de mase, supunându-se dictatelor de la Moscova, uitând că, așa cum scrisese Che Guevara, „prima datorie a unui revoluționar era aceea de a face revoluția". În acea lucrare, în care exalta exemplul lui Fidel Castro și al tovarășilor săi ca modele revoluționare, exista și un citat din Troțki. Din pricina acelui citat a compărut în fața unui tribunal disciplinar din Leipzig și a fost expulzat într-un mod degradant din Germania de Est și din Partidul Comunist peruan. Așa ajunsese la Paris, unde se căsătorise cu o franțuzoaică, Jaqueline, revoluționară și ea. La Paris l-a întâlnit pe Paul, vechiul său prieten de la San Marcos, și s-a înscris în MIR. Fusese instruit pentru lupta de gherilă în Cuba și număra orele până la întoarcerea în Peru și trecerea la acțiune. În zilele când fusese invadată Cuba în Golful Porcilor, l-am văzut de nenumărate ori asistând la toate manifestările de solidaritate cu Cuba și luând cuvântul de vreo două ori, într-o franceză fluentă, cu o elocvență irezistibilă.

Era un băiat slab și înalt, cu tenul măsliniu și un zâmbet care-i scotea la iveală dantura minunată. Putea discuta ore întregi, abordând cu deosebită vervă intelectuală diverse teme politice și fiind în stare să poarte discuții captivante și despre literatură, artă sau sport, mai ales despre fotbal și isprăvile echipei sale favorite, Alianza Lima. Exista ceva în felul lui de a fi care atrăgea: entuziasmul, idealismul, generozitatea și un dezvoltat simț al dreptății care-i călăuzeau viața, ceva ce n-am mai remarcat – mai ales într-un mod atât de autentic – la nici unul dintre revoluționarii care treceau prin Paris în anii șaizeci. Faptul c-a acceptat să fie doar un simplu militant MIR, când nu exista nimeni altcineva cu talentul și carisma lui, vorbea de la sine despre puritatea vocației lui

revoluționare. În cele trei sau patru rânduri cât am discutat cu el, m-am convins, în ciuda scepticismului meu, că dacă cineva cu luciditatea și energia lui Lobatón ajungea în fruntea revoluționarilor, Peru chiar putea deveni a doua Cubă a Americii Latine.

Am primit primele vești despre tovarășa Arlette la aproape șase luni de la plecarea ei, prin Paul. Cum contractul meu de „temporar" îmi oferea mult timp liber, m-am apucat să învăț limba rusă – gândindu-mă că dacă ajungeam să traduc și din limba aceasta, una dintre cele patru limbi oficiale la ONU și în filiale, activitatea mea de traducător ar fi fost mai sigură în acele vremuri – și mă mai înscrisesem la un curs de traducere simultană. Translatorii aveau o activitate mai intensă și mai grea decât traducătorii, dar tocmai din această cauză erau mai solicitați. Într-una din zile, ieșind de la cursul de rusă de la Școala Berlitz, pe Boulevard des Capucines, l-am văzut pe grăsanul Paul așteptându-mă în fața Școlii.

— În sfârșit vești despre fată, a zis în chip de salut, țintuindu-mă cu privirea. Regret, bătrâne, dar nu sunt bune.

L-am invitat la unul din acele *bistrots* din preajma Operei, să bem ceva ca să digerăm mai bine vestea proastă. Ne-am așezat afară, pe terasă. Era o seară caldă, primăvăratică, cu stele timpurii, și parcă întregul Paris ieșise în stradă ca să se bucure de vremea bună. Am cerut două beri.

— Presupun că după atâta vreme nu mai ești îndrăgostit de ea, m-a pregătit Paul.

— Presupun că nu, am răspuns. Spune odată și nu mă mai amărî, Paul.

Stătuse câteva zile la Havana și toți tovarășii din MIR vorbeau despre tovarășa Arlette, căci se pare că era în mare amor cu comandantul Chacón, adjunctul lui Osmani Cienfuegos, fratele mai mic al lui Camilo, marele erou dispărut al Revoluției. Comandantul Osmani era șeful organizației care sprijinea toate mișcările revoluționare

și partidele înfrățite, coordonând toate acțiunile insurgente din lume. Comandantul Chacón, supraviețuitor la Sierra Maestra, era brațul lui drept.

— Îți dai seama ce știre bombă? s-a scărpinat Paul în cap. Slăbănoaga aia, fără sare și piper, în mare amor cu unul din comandanții care au făcut istorie! Nici mai mult, nici mai puțin decât cu comandantul Chacón!

— N-o fi doar o simplă bârfă, Paul?

A dat din cap, mâhnit, și m-a bătut ușor pe braț, încurajându-mă.

— I-am însoțit chiar eu la o reuniune, la Casa de las Américas. Locuiesc împreună. Chiar dacă nu-ți vine să crezi, tovarășa Arlette a devenit o persoană influentă, omul de încredere al comandanților.

— Asta-i nemaipomenit pentru MIR, am zis eu.

— Dar pentru tine e groaznic, m-a mai bătut ușor pe braț Paul. Tâmpită chestie, să-ți dau tocmai eu vestea asta, bătrâne! Dar e mai bine s-o știi, nu-i așa? În fine, n-o să se sfârșească aici lumea! Parisul e plin de gagici date naibii. E de-ajuns să te uiți în jurul tău.

După ce-am încercat să glumesc puțin, fără prea mult spor, l-am întrebat pe Paul despre tovarășa Arlette.

— Presupun că nu-i lipsește nimic, ca prietenă a unui comandant al revoluției, s-a eschivat Paul. Asta vrei să știi? Sau dacă e mai bogată sau mai urâtă decât atunci când a fost aici? Cred că-i la fel. Puțin mai bronzată de soarele Caraibelor. Tu știi foarte bine, mie nu mi s-a părut niciodată o tipă care să te dea pe spate. În fine, nu mai face moaca asta, că nu s-a sfârșit lumea, bătrâne.

În zilele, săptămânile și lunile care au urmat acelei întâlniri cu Paul, am încercat adesea să mi-o imaginez pe chiliană ca iubită a comandantului, îmbrăcată ca o luptătoare, cu un pistol la brâu, cu șapcă albastră și ghete, întâlnindu-se când cu Fidel, când cu Raúl Castro la impresionantele defilări și manifestații ale revoluției, făcând muncă voluntară la sfârșit de săptămână și asudând din greu pe plantațiile de trestie de zahăr, în vreme ce mâ-

nuțele-i mici cu degete delicate făceau eforturi vizibile ca să țină maceta și poate, cu acea ușurință pentru metamorfoza fonetică pe care i-o cunoșteam, vorbind deja cu vocea-i muzicală, tărăgănată și senzuală a locuitorilor din Caraibe. Adevărul e că nu mi-o puteam închipui în noul ei rol: imaginea ei se scurgea de parcă ar fi fost lichidă. Să se fi îndrăgostit oare de respectivul comandant? Sau ăsta fusese mijlocul prin care scăpase de instrucția de luptă și mai ales de angajamentul luat față de MIR de a continua ulterior lupta revoluționară în Peru? Nu-mi făcea deloc bine să mă gândesc la tovarășa Arlette; simțeam de fiecare dată un început de ulcer în stomac. Ca să nu mă mai gândesc la ea – ceea ce-am și reușit, fie și pe jumătate – m-am dedicat cu înverșunare cursurilor mele de limba rusă și de traducere simultană, când domnul Charnés, cu care mă împrietenisem la cataramă, nu-mi oferea nici un contract. Iar mătușii Alberta – căreia îi mărturisisem într-o scrisoare, într-un moment de slăbiciune, că mă îndrăgostisem de o fată numită Arlette, și-mi tot cerea o fotografie de-a ei, i-am scris că o rupsesem cu ea; s-o uite, așadar.

Trecuseră șase sau opt luni din după-amiaza în care Paul îmi dăduse vestea cea proastă despre tovarășa Arlette, când m-am trezit într-o dimineață cu amicul meu grăsan pe care nu-l mai văzusem de mult: venise la hotel ca să luăm împreună micul-dejun. Ne-am dus la Le Tournon, un *bistrot* de pe strada cu același nume, colț cu Vaugirard.

— Deși n-ar trebui să ți-o spun, am venit să-mi iau rămas-bun, m-a anunțat el. Părăsesc Parisul. Da, bătrâne, plec în Peru. Nimeni n-o știe aici, așa că nici tu nu știi nimic. Nevastă-mea și Jean Paul sunt deja acolo.

Vestea m-a lăsat fără grai. Și brusc mi s-a făcut îngrozitor de frică, dar am încercat să ascund ce simțeam.

— Nu-ți face probleme, m-a liniștit Paul, cu zâmbetul care-i umfla obrajii și-l făcea să semene cu o paiață,

N-o să pățesc nimic, ai să vezi! Iar când o să triumfe revoluția, o să te facem ambasador la UNESCO. Ți-o promit!

O vreme ne-am sorbit în tăcere cafeaua. Croissantul meu rămăsese neatins pe masă și Paul, pus pe șotii, mi-a zis că, din câte vedea, ceva mă făcuse să-mi piară pofta de mâncare, așa c-o să se sacrifice și-o să dea el gata cornul ăla crocant.

— Acolo unde merg eu, cornurile trebuie să fie îngrozitoare, a mai adăugat.

Fără să mă mai pot abține, i-am spus atunci că face o mare prostie. N-o să fie de folos nici revoluției, nici MIR-ului, nici tovarășilor lui. Iar el o știa la fel de bine ca și mine. Era gras și gâfâia după ce străbătea câteva străzi din Saint Germain, or, asta avea să fie un obstacol îngrozitor în lupta de gherilă și tocmai de aceea el o să fie printre primii care o să cadă victimă soldaților când începe asaltul. Era nebun?

— O să te lași omorât din cauza bârfelor tâmpite ale câtorva ranchiunoși din Paris care te acuză de oportunism? Gândește-te bine, grasule, nu poți să faci o asemenea prostie!

— Mi se fâlfâie de ce zic peruanii din Paris, frate! Aici nu-i vorba de ei, e vorba de mine. E o chestiune de principiu. Obligația mea e să fiu acolo.

Și a dat-o iar pe glumă, asigurându-mă că în ciuda celor 120 de kilograme, la instrucția militară trecuse toate probele și-n plus se dovedise a fi un ochitor foarte bun. Din pricina deciziei lui de a se întoarce în Peru avusese discuții aprinse cu Luis de la Puente și cu conducerea MIR. Toți voiau ca el să mai rămână în Europa, ca reprezentant al mișcării în fața organizațiilor și guvernelor înfrățite, dar el, cu veșnica lui încăpățânare, a reușit să-și impună punctul de vedere. Văzând că nu mai era nimic de făcut și că prietenul meu cel mai bun din Paris se hotărâse nici mai mult nici mai puțin decât să se sinucidă, l-am întrebat dacă plecarea lui însemna că insurecția va izbucni curând.

— E chestie de două, trei luni, dacă nu chiar mai puțin.

Aveau trei tabere instalate în munți, una în provincia Cuzco, alta în Piura, iar a treia în zona centrală, pe versantul răsăritean al Anzilor Cordilieri, în selva din Junín. În ciuda profețiilor mele, m-a asigurat că majoritatea bursierilor ajunseseră în Anzi. Dezertaseră mai puțin de zece la sută. Cu un entuziasm care uneori se transforma în euforie, mi-a explicat că operațiunea de întoarcere a bursierilor fusese un succes absolut. Era fericit fiindcă el însuși o coordonase. Se întorseseră câte unul sau câte doi, pe trasee complicate, iar unii făcuseră înconjurul lumii ca să șteargă urmele. Nu fusese nimeni descoperit. În Peru, De la Puente, Lobatón și ceilalți creaseră rețele urbane de sprijin, formaseră echipe medicale, instalaseră în tabere stații de radio, pregătiseră diverse ascunzători pentru cartierul general și explozibili. Contactele cu sindicatele țărănești, mai ales cu cel din Cuzco, erau excelente și sperau ca odată izbucnită revolta, să intre mulți partizani în luptă. Vorbea bucuros, convins de ceea ce spunea, sigur pe el, exaltat. Iar eu nu-mi puteam ascunde mâhnirea.

— Știu bine că nu crezi o iotă, domnule incredul, a șoptit la sfârșit.

— Îți jur că nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât să te cred, Paul. Și să am entuziasmul tău.

El a consimțit, iscodindu-mă cu zâmbetul lui afectuos, de lună plină.

— Dar tu, m-a întrebat, luându-mă de braț. Tu ce-ai de gând, bătrâne?

— Eu, nimic, i-am răspuns. Eu rămân aici, traducător pentru UNESCO, la Paris.

A șovăit o clipă, temându-se că m-ar putea jigni ceea ce avea de gând să-mi spună. Era o întrebare care fără îndoială îi stătea de mult pe limbă.

— Asta-i tot ce vrei tu de la viață? Numai atât? Toți cei care vin la Paris vor să devină pictori, scriitori, muzicieni, actori, regizori, să facă doctoratul sau revoluția.

Și tu vrei doar atât, să trăiești la Paris? Îți mărturisesc cinstit că n-am înghițit niciodată gogorița asta, bătrâne.

— Te cred. Dar e adevărul gol-goluț, Paul. De mic îmi ziceam că vreau să ajung diplomat, dar îmi doream asta numai ca să fiu trimis la Paris. Asta vreau: să trăiesc aici. Ți se pare puțin?

I-am arătat copacii din Grădina Luxemburg: frunzoși, se revărsau peste gardurile grădinii și arătau impunător sub cerul acoperit. Oare nu ăsta era cel mai grozav lucru care i se putea întâmpla cuiva? Să trăiești, ca în versul lui Vallejo, printre „castanii umbroși ai Parisului"?

— Recunoaște că scrii versuri pe ascuns, a insistat Paul. Că e viciul tău secret. Am vorbit adesea despre asta cu alți peruani. Cu toții cred că tu scrii, dar că nu îndrăznești s-o recunoști, din cauza spiritului tău autocritic. Sau de timid ce ești. Toți sud-americanii vin la Paris ca să facă lucruri importante. Vrei să mă faci să cred că tu reprezinți excepția?

— Îți jur că asta sunt, Paul. N-am alte ambiții decât să rămân aici, ca acum.

L-am însoțit până la metroul de la Carrefour de l'Odéon. Când ne-am îmbrățișat, n-am putut să nu lăcrimez.

— Ai grijă de tine, grasule. Să nu faci prostii acolo sus, te rog.

— Da, da, firește, Ricardo, și m-a îmbrățișat din nou. Și atunci am văzut că și lui i se umeziseră ochii.

Am rămas acolo, în gura stației de metrou, privindu-l cum cobora încet scările, stânjenit de trupul lui greoi. Eram absolut sigur că-l vedeam pentru ultima oară.

Plecarea grăsanului Paul mi-a lăsat un gol în suflet, fiindcă el mi-a fost cel mai bun tovarăș în acele vremuri tulburi ale instalării mele la Paris. Din fericire, contractele mele de „temporar" la UNESCO și cursurile de limba rusă și de traducere simultană îmi ocupau tot timpul, iar seara ajungeam în mansarda din Hôtel du Sénat aproape incapabil să mă mai gândesc la tovarășa Arlette

sau la grăsanul Paul. Fără să mi-o fi propus în mod special, m-am îndepărtat de atunci, pe nesimțite, de peruanii din Paris pe care îi frecventam înainte destul de des. Nu căutam singurătatea, dar asta nu era o problemă pentru mine, orfanul crescut de mătușa Alberta. Grație slujbei de la UNESCO nu mai aveam probleme de supraviețuire; salariul de traducător și banii trimiși din când în când de mătușa Alberta îmi ajungeau să trăiesc și să-mi plătesc plăcerile pariziene: filmele, expozițiile, teatrul, cărțile. Eram un client asiduu al librăriei La Joie de Lire, de pe rue Saint Sévérin, și al faimoșilor *bouquinistes* de pe cheiurile Senei. Mergeam la Teatrul Național, la Comedia Franceză, la Odéon și din când în când la concerte, la Sala Pleyel.

Tot cam pe atunci am avut un fel de relație cu Carmencita, spanioloaica îmbrăcată în negru din cap până în picioare; cânta aidoma Juliettei Gréco, acompaniindu-se de o chitară în L'Escale, bărulețul de pe rue Monsieur le Prince, frecventat de spanioli și sud-americani. Era spanioloaică, dar nu fusese niciodată în țara ei, fiindcă părinții, republicani, nu puteau sau nu voiau să se întoarcă acolo cât timp trăia Franco. Această situație ambiguă o frământa și vorbea des despre ea. Carmencita era înaltă, firavă, cu niște ochi melancolici și tunsă *à la garçon*. N-avea o voce prea grozavă, dar era melodioasă și interpreta bine cântece adaptate după șansonete, poezii, zicători și aforisme din Secolul de Aur, cu pauze și accente de mare efect. Trăise doi ani cu un actor și despărțirea de el o afectase atât de mult încât mi-a zis că „nu voia să se cupleze cu nici un tip deocamdată", cu acea bruschețe care mă șocase inițial la colegele mele spaniole de la UNESCO. Dar accepta s-o invit la film, la cină și într-o seară ne-am dus la Olympia să-l ascultăm pe Léo Ferré, pe care amândoi îl preferam celorlalți cântăreți la modă ai momentului, Charles Aznavour și Georges Brassens. Când ne-am despărțit, după concert, la metroul de la Operă, mi-a spus, abia atingându-mi buzele: „Începi

să-mi placi, peruanule". Ori de câte ori ieșeam cu Carmencita mă năpădea o tristețe absurdă; aveam sentimentul c-o trădam pe amanta comandantului Chacón, un personaj pe care mi-l închipuiam cu mustăți lungi și cu două pistoale uriașe, legănându-i-se pe șolduri. Dar relația mea cu spanioloaica n-a ținut, fiindcă am descoperit-o într-o seară într-un ungher din L'Escale, topită toată în brațele unui domn cu eșarfă la gât și favoriți lungi.

La câteva luni după plecarea lui Paul, neavând de lucru la UNESCO, domnul Charnés a început să mă recomande și ca translator la conferințe și congrese internaționale, la Paris sau în alte orașe europene. Primul meu contract a fost pentru Comisia pentru Energie Atomică, la Viena, iar al doilea la Atena, la un congres internațional despre bumbac. Aceste călătorii de câteva zile, bine plătite, îmi permiteau să cunosc locuri în care altfel n-aș fi ajuns niciodată. Deși noile activități mi-au redus oarecum timpul liber, n-am abandonat nici studiul limbii ruse, nici traducerea simultană, continuându-le însă cu întreruperi.

La întoarcerea dintr-unul din aceste scurte voiaje, de astă dată la Glasgow, la o conferință despre tarifele vamale în Europa, am găsit la Hôtel du Sénat o scrisoare din partea unui văr primar al tatălui meu, Dr. Ataúlfo Lamiel, avocat la Lima. Acest unchi de-al doilea, pe care abia dacă-l cunoșteam, mă informa că mătușa Alberta murise de o pneumonie, iar eu eram unicul ei moștenitor. Era absolut necesar să merg la Lima, ca să grăbesc formalitățile de succesiune. Unchiul Ataúlfo se oferea să-mi plătească biletul de avion în contul respectivei moșteniri, care, mă anunța el, n-o să facă din mine un milionar, dar o să-mi fie de mare folos în șederea mea pariziană. M-am dus la oficiul poștal din Vaugirard să-i trimit o telegramă; i-am spus c-o să-mi plătesc singur biletul de avion și c-o să vin la Lima cât mai repede cu putință.

Moartea mătușii Alberta m-a lăsat fără somn. Era o femeie sănătoasă și nu împlinise nici șaptezeci de ani. Deși învechită în concepții și plină de prejudecăți, această

mătușă nemăritată, sora mai mare a tatei, îmi arătase mereu multă afecțiune, iar fără generozitatea și grija ei nu știu ce s-ar fi ales de mine. Ea a luat locul părinților mei, morți când aveam zece ani într-un stupid accident de mașină: călcați de un camion al cărui șofer fugise de la locul accidentului, când mergeau la Trujillo, la nunta fiicei unor prieteni apropiați. Am locuit în casa ei până am terminat Dreptul și am venit la Paris, și chiar dacă tabieturile ei deplasate mă exasperau uneori, o iubeam din toată inima. De când m-a adoptat, mi s-a dedicat trup și suflet. Fără mătușa Alberta aveam să rămân singur cuc și, mai devreme sau mai târziu, legăturile mele cu Peru aveau să se piardă.

M-am dus în aceeași seară la agenția Air France să cumpăr un bilet dus-întors pentru Lima și am trecut apoi pe la UNESCO; trebuia să-i explic domnului Charnés că era musai să-mi iau concediu. Traversam holul de la intrare când am dat peste o doamnă elegantă, într-o blană neagră, pe tocuri subțiri, care mă privea de parcă ne-am fi știut de undeva.

— Ca să vezi ce mică e lumea, a zis apropiindu-se și întinzându-mi obrazul. Ce cauți tu pe-aici, băiete bun?

— Aici lucrez, ca traducător, am reușit să îngaim, zăpăcit de-a binelea de surpriză și inspirând parfumul din esență de lavandă, care mi-a pătruns adânc în nări când am îmbrățișat-o. Ea era, dar trebuia să faci un mare efort pentru ca, în chipul acela bine machiat, cu buze roșii, sprâncene pensate, gene mătăsoase și arcuite ce-i umbreau ochii strengari, pe care creionul negru îi făcea să pară mai mari și mai profunzi, și în mâinile cu unghii lungi, ce păreau proaspăt ieșite de la manichiuristă, să o recunoști pe tovarășa Arlette.

— Ce te-ai mai schimbat de când nu te-am văzut! i-am zis, măsurând-o cu privirea din cap până-n picioare. Au trecut vreo trei ani, nu-i așa?

— M-am schimbat în bine sau în rău? a întrebat plină de aplomb, învârtindu-se pe loc, cu mâinile în șold, ca un manechin.

— În bine, am recunoscut, fără să-mi revin încă din uimire. Adevărul e că ești foarte frumoasă. Presupun că nu mai pot să-ți spun nici Lily chiliana, nici tovarășa Arlette, luptătoarea de gherilă. Cum naiba te mai numești acum?

A râs, arătându-mi verigheta de aur de pe mâna dreaptă.

— Acum port numele soțului meu, așa cum se obișnuiește în Franța: madame Robert Arnoux.

Am îndrăznit s-o întreb dacă puteam bea o cafea împreună, în amintirea altor vremuri.

— Acum nu, mă așteaptă soțul meu, s-a scuzat, în glumă. E diplomat și lucrează aici, în delegația franceză. Mâine la unsprezece, în Les Deux Magots. Știi unde e, nu-i așa?

N-am putut să închid ochii toată noaptea, gândindu-mă la ea și la mătușa Alberta. Când am reușit să ațipesc în cele din urmă, am avut un coșmar stupid: amândouă se atacau cu cruzime, indiferente la implorările mele de a-și rezolva disputa ca două persoane civilizate. Cearta pornise de la faptul că mătușa Alberta o acuza pe chiliană că furase noul ei nume de la un personaj al lui Flaubert. M-am trezit agitat, transpirat tot, când încă era întuneric, printre mieunături de pisică.

Când am ajuns la Les Deux Magots, madame Robert Arnoux era deja acolo, pe terasa protejată de un glasvand, fumând printr-un port-țigaret de fildeș și servind o cafea. Părea un manechin din *Vogue*, îmbrăcată toată în galben, cu pantofiori albi și cu o umbreluță de soare înflorată. Schimbarea era, într-adevăr, extraordinară.

— Mai ești îndrăgostit de mine? a întrebat din start, rupând gheața.

— Mai rău e că am impresia că da, am admis, simțind cum îmi iau foc obrajii. Și dacă n-aș mai fi, m-aș reîndrăgosti chiar de azi. Ai devenit o femeie nespus de frumoasă,

nu doar foarte elegantă. Te privesc și nu-mi vine să cred ce văd, fată rea.

— Vezi ce-ai pierdut, dac-ai fost laș? a replicat ea, iar ochișorii de culoarea mierii arse îi sclipeau ironic, în timp ce-mi sufla înadins fumul în față. Dacă atunci când ți-am propus să rămân cu tine ai fi acceptat, acum aș fi nevasta ta. Dar tu nu voiai să-ți superi prietenul, tovarășul Jean, și m-ai expediat în Cuba. Ai pierdut ocazia vieții tale, Ricardito.

— Nu mai e nici o șansă? N-aș putea să mă căiesc, să spun că mă doare inima și să propun o revanșă?

— Acum e prea târziu, băiete bun. Ce fel de partidă poate fi pentru soția unui diplomat francez un pișpirică traducător la UNESCO?

Vorbea zâmbind întruna, mișcându-și gura cu o cochetărie mai studiată decât mi-o aminteam eu. Contemplându-i buzele pronunțate și senzuale, îmbătat de muzica glasului ei, m-a cuprins o dorință nebună de a o săruta. Mi-am simțit inima galopând nebunește.

— Ei bine, dacă nu-mi mai poți fi nevastă, putem fi totuși amanți.

— Sunt o nevastă fidelă, soția perfectă, m-a asigurat ea, prefăcându-se serioasă. După care m-a întrebat brusc: Ce s-a ales de tovarășul Jean? S-a întors în Peru să facă revoluția?

— De câteva luni bune. Nu mai știu nimic nici de el, nici de ceilalți. Și n-am citit și n-am auzit să fie lupte de gherilă pe acolo. Poate că toate visele alea revoluționare, castele de nisip, s-au făcut scrum. Iar luptătorii de gherilă s-au întors la casele lor și-au dat totul uitării.

Am stat vreo două ore de vorbă. M-a asigurat, firește, că povestea aia de iubire cu comandantul Chacón fusese scornită de peruanii din Havana; de fapt, cu respectivul comandant fusese doar bună prietenă. N-a vrut să-mi povestească nimic despre instrucția ei militară și, ca de obicei, a evitat orice comentariu politic, refuzând să-mi dea detalii despre viața ei de pe insulă. Unica ei iubire

cubaneză fusese însărcinatul cu afaceri de la ambasada franceză, promovat acum ministru consilier, Robert Arnoux, soțul ei. Prăpădindu-se de râs și enervându-se retroactiv, mi-a dezvăluit obstacolele birocratice pe care trebuiseră să le înfrunte pentru a se putea căsători, fiindcă în Cuba era aproape de neconceput ca o bursieră să abandoneze instrucția militară. În cazul ăsta, da, comandantul Chacón chiar că fusese „drăguț", ajutând-o să învingă blestemata de birocrație.

— Pun pariu pe orice că te-ai culcat cu nenorocitul ăla de comandant.

— Ești gelos?

I-am zis că da, foarte gelos. Și că era așa de frumoasă, că mi-aș vinde sufletul diavolului și aș da orice ca să fac dragoste cu ea sau cel puțin s-o sărut. I-am luat mâna și i-am sărutat-o.

— Stai cuminte, mi-a zis, uitându-se în jur și prefăcându-se alarmată. Uiți că sunt o femeie măritată? Dacă cineva de aici îl cunoaște pe Robert și se duce să-i spună ce-a văzut?

I-am zis că știam prea bine că mariajul ei cu diplomatul era doar o formalitate cu care trebuise să se resemneze pentru a putea părăsi Cuba și a se instala la Paris. Ceea ce mi se părea a fi în regulă, fiindcă și eu credeam că Parisul merita orice sacrificiu. Dar să nu-mi joace mie rolul nevestei fidele și îndrăgostite când eram singuri, pentru că știam amândoi foarte bine că toate astea erau doar gogoși. Fără să se supere câtuși de puțin, a schimbat vorba și mi-a spus că și aici birocrația era cumplită și că nu putea obține cetățenia franceză decât după doi ani, deși era căsătorită cu acte în regulă cu un cetățean francez. Și că tocmai închiriaseră un mic apartament în Passy. Acum îl aranja și, de îndată ce o să fie pus la punct, o să mă invite și o să-l cunosc pe rivalul meu, care nu e doar simpatic, ci și foarte cult.

— Mâine plec la Lima, i-am spus. Cum te pot vedea la întoarcere?

Mi-a dat telefonul și adresa și m-a întrebat dacă stăteam tot în cămăruța aceea friguroasă, în mansarda din Hôtel du Sénat.

— Mi-e foarte greu s-o las, fiindcă acolo am trăit cea mai fericită experiență a vieții mele. Așa că pentru mine chichineața aia e un palat.

— E experiența aceea la care mă gândesc și eu? m-a întrebat, apropiindu-și fața pe care se citea curiozitate, cochetărie, dar și malițiozitate.

— Chiar aceea.

— Pentru cuvintele astea îți sunt datoare cu un pupic. Adu-mi aminte de-asta când ne întâlnim data viitoare.

O clipă mai târziu însă, la despărțire, uitând precauțiile maritale, mi-a oferit în locul obrazului buzele. Le avea groase și senzuale și în secundele în care le-a apăsat pe ale mele, le-am simțit lipindu-se încet, catifelate, incitante. În drum spre hotel, după ce traversasem deja Saint Germain, m-am întors s-o văd și ea era tot acolo, în colț, lângă Les Deux Magots; o siluetă luminoasă și bronzată, cu pantofi albi, observându-mă cum mă îndepărtez. Mi-am luat rămas-bun, și ea și-a fluturat mâna în care ținea umbreluța înflorată. Mi-a fost de-ajuns s-o văd ca să descopăr că în acei ani n-o uitasem nici o clipă, că eram la fel de îndrăgostit de ea ca în prima zi.

Când am ajuns la Lima în martie 1965, cu puțin înainte de a împlini treizeci de ani, fotografiile lui Luis de la Puente, Guillermo Lobatón, grăsanul Paul și alți conducători ai MIR apăreau în toate ziarele și la televiziune – acum exista deja televiziune în Peru – și toată lumea vorbea despre ei. Revolta MIR avea o alură extrem de romantică. Chiar reprezentanții MIR trimiseseră fotografiile mass-mediei, anunțând că Mișcarea Revoluționară de Stânga decisese să treacă la acțiune, având în vedere condițiile exploatatoare, nedrepte, cărora le căzuseră victimă țăranii și muncitorii, și faptul că guvernul Belaunde Terry se supusese imperialismului. Șefii MIR își arătau fețele: plete lungi și barba crescută, puști în mână și

uniforme de campanie, pulovere negre cu guler ridicat, pantaloni kaki și ghete. Paul era la fel de gras ca întotdeauna. În fotografia publicată de *Correo* pe prima pagină, el era singurul care zâmbea, între alți patru combatanți.

— Sonații ăștia n-o să reziste nici o lună, a pronosticat Dr. Atáulfo Lamiel în biroul lui din centrul Limei, de pe strada Boza, în dimineața în care m-am dus să-l văd. Auzi, să transformi Peru într-o a doua Cubă! Biata mătușă-ta Alberta ar fi leșinat dacă ar fi văzut ce mutre de tâlhari au grozavii noștri luptători.

Unchiul meu nu prea lua în serios anunțarea acțiunilor armate, și așa păreau să simtă mulți. Lumea credea că era o treabă nesăbuită, care o să se sfârșească cât ai bate din palme. În săptămânile petrecute în Peru m-a copleșit o senzație apăsătoare, simțindu-mă orfan în propria țară. Am stat în Miraflores, pe strada Colón, în apartamentul mătușii Alberta, impregnat încă de prezența ei; totul îmi amintea de ea, dar și de studența și adolescența mea fără părinți. M-am simțit înduioșat descoperind pe noptiera ei toate scrisorile trimise de la Paris, aranjate în ordine cronologică. Mi-am întâlnit câțiva din vechii prieteni miraflorini, din Barrio Alegre, și m-am dus cu șase dintre ei într-o sâmbătă la chinezul Kuo Wha, lângă Vía Expresa, să mâncăm și să depănăm amintiri din alte vremuri. În afara amintirilor, nu prea mai aveam multe în comun, căci viața lor de tineri profesioniști și oameni de afaceri – doi dintre ei lucrau la firmele părinților lor – n-avea nimic de-a face cu ce făceam eu în Franța. Trei se căsătoriseră, unul avea deja copii, iar alți trei aveau iubite care în curând urmau să le devină logodnice. În glumele noastre – un mod de a umple golurile de conversație – ei se prefăceau că mă invidiază fiindcă trăiesc în orașul plăcerilor, că le-o trag franțuzoaicelor, cărora li se dusese buhul că-s niște fiare la pat. Iar eu mă gândeam ce față ar face dacă le-aș spune că de când eram la Paris unica fată cu care mă culcasem fusese o peruană, și asta nici mai mult nici mai puțin decât Lily, falsa chiliană din

copilăria noastră. Ce părere aveau despre luptele de gherilă anunțate în ziare? Ca și unchiul Ataúlfo, nu prea le băgau în seamă. Castriștii ăia trimiși din Cuba n-o să aibă viață lungă. Cine își putea închipui că în Peru o să triumfe o revoluție comunistă? Dacă guvernul lui Belaunde nu era în stare să-i oprească, vor veni militarii să facă ordine, ceea ce iarăși nu le convenea. De-asta se temea și Dr. Ataúlfo Lamiel:

— Singurul lucru pe care o să-l facă idioții ăștia, jucându-se de-a luptele de gherilă, e c-o să le servească pe tavă militarilor pretextul pentru o lovitură de stat! Și o să ne trezim iarăși cu opt sau zece ani de dictatură militară! Cui naiba să-i treacă prin cap să declare revoluție unui guvern civil și democratic, pe care unde mai pui că toată oligarhia peruană, începând cu La Prensa și El Comercio, îl acuză că e comunist fiindcă vrea să facă o reformă agrară! Peru e în derută, nepoate, ai făcut foarte bine că ai plecat în țara rațiunii carteziene.

Unchiul Ataúlfo era un bărbat de patruzeci de ani, înalt și mustăcios: purta întotdeauna vestă și papion și era însurat cu mătușa Dolores, o femeie blândă și palidă, invalidă de aproape zece ani, pe care o îngrijea cu devotament. Locuiau în Olivar de San Isidro, într-o căsuță simpatică, cu discuri și cărți, unde m-au invitat să iau prânzul și cina. Mătușa Dolores își suporta boala fără amărăciune și-și petrecea vremea cântând la pian și uitându-se la telenovele. Când am pomenit-o pe mătușa Alberta, a început să plângă. N-aveau copii, iar el, pe lângă avocatură, mai ținea și cursuri de Drept Comercial la Universitatea Catolică. Avea o bibliotecă impresionantă și se interesa mult de politica locală, fără să-și ascundă simpatia pentru reformele democratice, pe care, în viziunea lui, le întruchipa Belaunde Terry. S-a purtat impecabil cu mine, grăbind cât a putut de mult formalitățile de succesiune și refuzând să-mi ia vreun ban pentru serviciile făcute: „asta ar mai lipsi, nepoate, eu îi iubeam enorm pe părinții tăi și pe mătușa Alberta". Au fost niște zile

obositoare, cu înfățișări sordide în fața notarilor și judecătorilor, ducând și aducând documente în labirinticul Palat al Justiției, iar noaptea nu mai aveam somn și-mi doream tot mai mult să mă întorc la Paris. În clipele libere reciteam *Educația sentimentală* a lui Flaubert, fiindcă acum madame Arnoux din roman luase pentru mine nu numai numele, ci și chipul fetei nesăbuite. Odată deduse impozitele succesiunii și achitate plățile pe care le mai datora mătușa Alberta, unchiul Ataúlfo m-a anunțat că dacă vindeam apartamentul și mobilele, puteam dispune de vreo șaizeci de mii de dolari sau poate chiar mai mult. O sumă frumușică, la care nu visasem niciodată. Grație mătușii Alberta puteam să-mi cumpăr un mic apartament la Paris.

Când am ajuns în Franța, primul lucru pe care l-am făcut după ce-am urcat în mansardă, chiar înainte de a despacheta, a fost s-o sun pe madame Robert Arnoux.

Am stabilit să ne întâlnim a doua zi și mi-a spus că dacă voiam, puteam prânzi împreună. Am așteptat-o la ieșirea de la Alliance Française, pe Boulevard Raspail, unde urma un curs intensiv de franceză, și ne-am dus să mâncăm un *curry d'agneau* în La Coupole, pe bulevardul Montparnasse. Era îmbrăcată simplu: pantaloni și sandale și o jachetă ușoară. Purta niște cercei colorați, care se potriveau cu colierul, cu brățara și cu geanta atârnată pe umăr, iar când se mișca, părul îi flutura ușor în vânt. I-am sărutat obrajii și mâinile, iar ea m-a salutat cu un „Credeam c-o să vii mai bronzat după vara petrecută la Lima, Ricardito". Devenise, într-adevăr, o femeie foarte elegantă: combina culorile cu mult gust și se machia cu îndemânare. O studiam, uimit încă de transformarea ei. „Nu vreau să-mi povestești nimic despre Peru", m-a avertizat pe un ton atât de categoric, încât nici n-am mai întrebat-o de ce. I-am povestit așadar despre moștenirea mea. O să mă ajute să-mi caut un mic apartament în care să mă mut?

A aplaudat, entuziasmată:

— Mă încântă ideea, băiete bun. Și o să te ajut să-l mobilezi și să-l decorezi. Am căpătat deja experiență cu al meu. Arată foarte drăguț, o să vezi.

După o săptămână de alergătură prin agențiile și apartamentele din Cartierul Latin, Montparnasse și arondismentul XIV, seara, când se terminau cursurile ei de limbă franceză, am găsit în fine un apartament cu două camere, baie și bucătărie pe rue Joseph Granier, într-o clădire art-deco din anii treizeci, cu motive geometrice pe fațadă – romburi, triunghiuri și cercuri – în apropiere de École Militaire, în arondismentul VII, foarte aproape de UNESCO. Apartamentul era în stare bună și, deși dădea într-o curte interioară și deocamdată urcai pe jos cele patru etaje – liftul abia se construia –, era foarte luminat, căci în afara celor două ferestre mari avea și o imensă lucarnă concavă prin care pătrundea cerul parizian. Costa în jur de șaptezeci de mii de dolari, dar Société Générale, banca la care aveam contul, mi-a împrumutat banii care-mi lipseau. În săptămânile acelea, cât am căutat apartamentul, și mai târziu, cât l-am aranjat, făcându-l locuibil – curățându-l, zugrăvindu-l și mobilându-l cu niște fleacuri cumpărate din La Samaritaine și din Marché aux Puces – am văzut-o pe madame Robert Arnoux în fiecare zi, de luni până vineri – sâmbăta și duminica le petrecea cu soțul ei, la țară –, de când termina orele până la patru sau cinci după-amiază. Se distra ajutându-mă la treburi, exersându-și franceza cu agenții imobiliari și cu portăresele și era așa de bine-dispusă încât i-am zis că micul apartament pe care-l aranja părea să fie pregătit pentru noi amândoi.

— Asta ai vrea, nu-i așa, băiete bun?

Ne aflam într-un *bistrot* pe Avenue de Tourville, lângă Les Invalides, iar eu îi sărutam mâinile și-i căutam gura, nebun de dragoste și de dorință. Am confirmat, dând de mai multe ori din cap.

— O să-l inaugurăm în ziua în care o să te muți, mi-a promis.

Și s-a ținut de cuvânt. A fost a doua oară când am făcut dragoste, de-astă dată la lumina zilei care pătrundea din plin prin lucarna generoasă, de unde niște porumbei curioși ne vedeau cum stăteam goi și îmbrățișați pe salteaua fără așternuturi, abia scoasă din plasticul în care fusese adusă cu camionul de la La Samaritaine. Pereții miroseau a zugrăveală proaspătă. Trupul îi era tot așa de delicat și bine proporționat cum mi-l aminteam, cu mijlocul subțire pe care aproape îl puteam cuprinde cu mâinile, cu pubisul cu puf rar, mai alb decât pântecul neted ori decât coapsele pe care pielea se întuneca și se nuanța, căpătând o tentă palid-verzuie. Întregul ei corp emana o prospețime delicată, accentuată în zona călduță a axilelor epilate, în spatele urechilor și în sexul micuț și umed. Pe abdomenul scobit, vinișoare albăstrii îi străbăteau pielea și mă simțeam înduioșat, închipuindu-mi sângele curgând încetișor prin ele. Ca și data trecută, s-a lăsat mângâiată total absentă și a ascultat tăcută, prefăcându-se fie exagerat de atentă, fie distrată, cu gândul aiurea, neauzind vorbele adânci și stângace pe care i le șopteam la ureche sau aproape de gură, în timp ce mă străduiam să-i deschid buzele.

— Excită-mă mai întâi, mi-a șoptit pe un ton care ascundea un ordin. Cu gura. Pe urmă o să fie mai ușor să intri. Nu te excita încă. Îmi place să mă simt udă.

Vorbea cu atâta răceală, că nu părea o fată care face dragoste, ci un medic ce formulează o descriere tehnică și exterioară a plăcerii. Dar nu-mi păsa câtuși de puțin, eram în culmea fericirii, cum nu mai fusesem de mult, sau poate niciodată. „N-o să-ți pot răsplăti în veci atâta fericire, fată nesăbuită." Am zăbovit mult: buzele-mi lipite de sexul ei îngust, adulmecându-i smocul de pe pubis care îmi gâdila nările și lingându-i avid și tandru micul clitoris, până am simțit-o cutremurându-se, excitată și agitându-și spasmodic pântecele și picioarele.

— Intră acum, a șoptit cu aceeași voce poruncitoare.

Nici de astă dată n-a fost ușor. Era strâmtă, se strângea, opunea rezistență, gemea; abia într-un târziu am reușit s-o pătrund. Mi-am simțit sexul ca rupt de acel viscere palpitând, care-l strangula. Dar era o durere minunată, un vertij în care alunecam, tremurând. Aproape imediat am ejaculat.

— Te exciți tare repede, m-a dojenit doamna Arnoux, trăgându-mă de păr. Trebuie să înveți să întârzii, dacă vrei să am orgasm.

— O să învăț tot ce vrei tu, războinico, dar acuma taci și sărută-mă.

Chiar în aceeași zi, la despărțire, m-a invitat la cină, ca să mă prezinte soțului ei. Am băut ceva în frumosul ei apartament din Passy, decorat în cel mai burghez mod cu putință: draperii de catifea, covoare plușate, mobilier de epocă, măsuțe cu figurine de porțelan, iar pe pereți gravuri de Gavarni și Daumier cu scene deocheate. Am cinat într-un *bistrot* din apropiere, a cărui specialitate era *le coq au vin*, după spusele diplomatului. Iar ca desert, acesta ne recomanda *la tarte tatin*.

Monsieur Robert Arnoux era scund și chel; mustăcioară subțire care se mișca atunci când vorbea, ochelari cu sticlă groasă și de două ori vârsta nevestei. Era foarte atent cu ea, așezându-i și retrăgându-i scaunul și ajutând-o cu impermeabilul. Toată seara a fost pe fază, servindu-i vin când i se golea paharul și întinzându-i coșul de pâine dacă îi lipsea. Nu era foarte simpatic, mai degrabă era înțepat și tăios, dar părea într-adevăr foarte cult și vorbea despre Cuba și America Latină cu mare siguranță. Spaniola lui era perfectă, cu un ușor accent în care sesizai anii petrecuți în Caraibe. De fapt, nu făcea parte din delegația franceză a UNESCO, ci Quai d'Orsay îl recomandase drept consilier și șef de cabinet al directorului general, René Maheu, despre care se spunea c-ar fi un geniu discret, coleg cu Jean Paul Sartre și cu Raymond Aron la École Normale. Pe acesta din urmă îl văzusem uneori, escortat mereu de un personaj sașiu și chel, care s-a dovedit

a fi soțul doamnei Arnoux. Când i-am spus că eram traducător „temporar" de spaniolă, s-a oferit să mă recomande lui „Charnés, o persoană excelentă". M-a întrebat ce părere aveam despre cele ce se întâmplau în Peru, dar i-am zis că nu mai aveam de mult vești din Lima.

— Ei bine, gherilele acelea din munți, a zis ridicând din umeri, ca și cum nu le-ar fi dat prea mare importanță. Moșiile jefuite și poliția atacată. Ce absurd! Tocmai în Peru, una dintre puținele țări latinoamericane care încearcă să-și construiască o democrație.

Așadar, începuseră deja primele acțiuni ale gherilei miriste.

— Trebuie să-l lași cât mai repede pe acest domn și să te măriți cu mine, i-am zis chilienei prima oară când ne-am revăzut. Vrei să mă faci să cred că te-ai îndrăgostit de un boșorog care, nu numai că pare a-ți fi bunic, dar mai e și urât cu spume?

— Încă o calomnie la adresa bărbatului meu și n-o să mă mai vezi niciodată, m-a amenințat ea, și schimbându-și brusc atitudinea, ca de obicei, a izbucnit în râs: Chiar așa de bătrân pare pe lângă mine?

Cea de-a doua lună de miere cu madame Arnoux s-a terminat la puțin timp după respectiva cină, căci de îndată ce m-am mutat lângă Ecole Militaire, domnul Charnés mi-a reînnoit contractul. Din pricina programului meu, nu ne-am mai întâlnit decât puțin, câteodată la prânz, când, în acea oră și jumătate liberă, între unu și două și jumătate, în loc să urc la restaurantul de la UNESCO, mă duceam să mănânc un sendviș cu ea într-un *bistrot* oarecare, sau în vreo seară în care, sub nu știu care pretext, ea scăpa de monsieur Arnoux ca să meargă la un cinematograf cu mine. Vedeam filmul ținându-ne de mână, iar eu o sărutam pe întuneric. *„Tu m'embêtes*[1]", își exersa ea franceza. *„Je veux voir le film, grosse bête"*.[2] Făcuse

[1] Mă plictisești (fr.).

[2] Vreau să văd filmul, bestie (fr.).

progrese considerabile în limba lui Montaigne; începea să vorbească fără nici o reținere, iar greșelile de sintaxă și de fonetică erau amuzante, conferind un farmec în plus personalității ei. Abia câteva săptămâni mai târziu, după ce a făcut un drum în Elveția, singură, am făcut din nou dragoste; s-a întors mai devreme decât trebuia, special ca să ne întâlnim în apartamentul de pe rue Joseph Granier.

Totul în viața doamnei Arnoux continua să fie misterios, la fel cum fusese și-n viața chilienei Lily și a combatantei Arlette. Dacă era adevărat ce-mi povestea acum, avea o intensă viață socială, cu recepții, dineuri și cocteiluri, frecventând *tout Paris*, și ieri, de exemplu, îl cunoscuse pe Maurice Couve de Murville, ministru de Externe al generalului De Gaulle, iar cu o săptămână în urmă Jean Cocteau apăruse în timpul unei proiecții private cu *Morir à Madrid*, un documentar de Frédéric Rossif, venit la brațul amantului său, actorul Jean Marais, care, în treacăt fie spus, era frumos foc, iar a doua zi urma să meargă la un ceai oferit de prietenele ei în cinstea soției șahului Iranului, Farah Diba, aflată în vizită privată la Paris. Deliruri de grandomanie și snobism sau, într-adevăr, soțul ei chiar o introdusese în acea lume strălucitoare și frivolă, care-i lua ochii? Pe de altă parte, călătorea mereu sau îmi spunea că pleacă în Elveția, Germania ori Belgia câte două sau trei zile, din motive nu prea clare: expoziții, gale, petreceri, concerte. Cum explicațiile ei mi se păreau evident pur fanteziste, m-am hotărât să nu-i mai pun deloc întrebări, prefăcându-mă convins de adevărul explicațiilor pe care catadicsea să mi le ofere despre scurtele ei deplasări.

Într-o seară, pe la jumătatea anului 1965, un coleg de la UNESCO, vechi republican spaniol care scria de ani de zile „un roman definitiv despre războiul civil, care va corecta inexactitățile lui Hemingway", intitulat *Pentru cine nu bat clopotele*, mi-a dat ziarul *Le Monde*, pe care tocmai îl răsfoia. Combatanții coloanei Túpac Amaru din cadrul

MIR, condusă de Lobatón și operând în provinciile La Concepción și Satipo, din regiunea Junín, furaseră dinamita dintr-o mină, aruncaseră în aer podul de peste râul Moraniyoc, ocupaseră moșia Runatullo și împărțiseră proviziile țăranilor. Două săptămâni mai târziu pregătiseră o ambuscadă pentru un detașament al Gărzii Civile, în defileul Yahuarina. Nouă gărzi civile, printre care și șeful patrulei, au murit în confruntare. La Lima avuseseră loc atentate cu bombe la Hotelul Crillón și la Club Nacional. Guvernul lui Belaunde decretase starea de asediu în toată cordiliera centrală. Am simțit că mi se strânge inima. În ziua respectivă și în cele care au urmat nu mi-am găsit locul, neputând să-mi scot din minte chipul grăsanului Paul.

Unchiul Ataúlfo îmi trimitea din când în când – o înlocuise pe mătușa Alberta, devenind acum singurul meu corespondent din Peru – niște scrisori în care comenta actualitatea politică. De la el am aflat că, deși gherila acționa doar sporadic în Lima, acțiunile militare din centrul și sudul Anzilor zguduiau țara. Ziarele *El Comercio* și *La Prensa*, apriștii și odriștii deopotrivă, aliați acum împotriva guvernului, îl acuzau pe Belaunde Terry de slăbiciune față de rebelii castriști și chiar de complicități secrete cu insurecția. Guvernul însărcinase armata să reprime rebelii. „Treaba se împute, nepoate, și mă tem că în orice clipă poate avea loc o lovitură de stat. Războiul plutește în aer. Istoria se repetă, Peru n-o să se schimbe niciodată!" În scrisorile lui afectuoase se strecurau întodeauna câteva cuvinte scrise de mătușa Dolores cu mâna ei.

Într-un mod cu totul neașteptat m-am împrietenit apoi cu domnul Robert Arnoux. A apărut într-o bună zi în biroul secției de limbă spaniolă de la UNESCO, invitându-mă să luăm împreună prânzul la bufet. Fără un motiv anume, doar ca să stăm puțin de vorbă, cât timp fumam niște Gitanes cu filtru, țigările pe care le preferam amândoi. De atunci apărea uneori, când avea timp, și mergeam să luăm o cafea și un sendviș, în timp ce comentam actua-

litatea politică din Franța și din America Latină, dar și viața culturală pariziană, cu care era de asemenea la curent. Era un om citit și cu idei și se plângea că deși era interesant să lucreze cu René Maheu, exista inconvenientul că nu-i mai rămânea timp să citească decât la sfârșitul săptămânii și foarte rar mai putea merge la teatru și la concerte.

Din pricina lui a trebuit să închiriez un smoking și să mă îmbrac de gală, pentru prima și fără îndoială ultima oară în viața mea, ca să asist la un balet, urmat de un dineu și un bal oferite în beneficiul UNESCO, la Opera din Paris. Nu intrasem niciodată în impunătoarea clădire a cărei cupolă este împodobită cu fresce pictate de Chagall. Totul mi s-a părut frumos și elegant. Dar și mai grozavă mi s-a părut fosta chiliană și fosta luptătoare, care m-a lăsat fără grai: rochie vaporoasă din voal alb, înflorată, care-i lăsa umerii descoperiți, pieptănătură înaltă, bijuterii la gât, la urechi și la mâini. Toată seara babalâcii cunoscuți de monsieur Arnoux se apropiau, îi sărutau mâna și o sorbeau din ochi, pofticioși. *„Quelle beauté exotique!"*[1] l-am auzit exclamând pe unul din bărzăunii ăia excitați. În sfârșit am putut s-o invit la dans. Strângând-o la piept, i-am șoptit la ureche că nu-mi închipuisem niciodată că putea fi atât de frumoasă ca în clipa aceea. Și că mă înnebunea gândul că după bal bărbatu-său, și nu eu, o să fie cel care o s-o dezbrace și o s-o iubească în casa lor din Passy. *La beauté exotique* se lăsa adorată cu un zâmbet îngăduitor, care i-a dispărut odată cu comentariul răutăcios: „Ce de dulcegării îmi mai torni tu, Ricardito!" Adulmecam cu nesaț parfumul trupului ei și o doream atât de mult, că de-abia mai puteam respira.

De unde avea bani pentru rochiile și bijuteriile acelea? Deși eram un ignorant în materie de lux, îmi dădeam seama că pentru a purta modelele acelea exclusive și pentru a-și putea schimba astfel ținuta – ori de câte ori o

[1] Ce frumusețe exotică! (fr.).

vedeam purta o rochie nouă și alți pantofi – era nevoie de mult mai mulți bani decât putea câștiga un funcționar la UNESCO, fie el și mâna dreaptă a Directorului. Am încercat s-o iscodesc, întrebând-o dacă pe lângă faptul că-l înșela din când în când pe monsieur Robert Arnoux cu mine, îi mai punea coarne și cu vreun milionar care o ajuta să poarte haine de firme celebre și bijuterii ca-n povești.

— Dacă ai fi singurul meu amant, aș umbla ca o cerșetoare, tontuțule, mi-a răspuns, și nu glumea deloc.

Dar imediat mi-a dat o explicație ce părea plauzibilă, deși eram convins că nu era adevărată. Rochiile și bijuteriile nu erau cumpărate, ci împrumutate de la designeri faimoși de pe avenue Montaigne și de la bijutierii din Place Vendôme, care-și făceau reclamă oferindu-le damelor *chic* să le poarte când frecventau lumea bună. Deci grație relațiilor ei sociale se putea îmbrăca și găti ca damele elegante ale Parisului. Sau îmi închipuiam cumva că salariul amărât al unui diplomat francez putea concura cu luxul doamnelor din înalta societate a Orașului Luminilor?

La câteva săptămâni după balul de la Operă, fata nesăbuită m-a sunat la UNESCO.

— Robert trebuie să-și însoțească șeful la Varșovia la sfârșitul săptămânii, m-a anunțat. Ai noroc, băiat cumsecade! Sâmbătă și duminică pot să fiu numai a ta. Să te văd ce program îmi faci!

M-am gândit ore în șir, încercând să-mi imaginez ce-ar putea s-o surprindă și s-o distreze, ce locuri insolite ale Parisului nu cunoștea, ce spectacole se jucau sâmbăta și ce restaurant, bar sau *bistrot* îi putea atrage atenția prin originalitate ori prin caracterul secret și exclusivist. În fine, după ce-am analizat mai multe posibilități și le-am exclus pe toate, am ales până la urmă pentru sâmbătă dimineața, dacă era vreme bună, o plimbare prin cimitirul câinilor, în Asnières, pe o insuliță cu arbori înfrunziți în mijlocul fluviului, și o cină la Chez Allard, pe rue de Saint

André des Arts, la aceeași masă la care-l văzusem într-o seară pe Pablo Neruda, mâncând cu două linguri, câte una în fiecare mână. Ca s-o fac să aprecieze restaurantul, o să-i spun doamnei Arnoux că era localul favorit al poetului și o să inventez meniul pe care Neruda îl comanda întotdeauna. Gândul c-o să petrec o noapte întreagă cu ea, c-o să fac dragoste cu ea, că buzele mele or să savureze clipitul „sexului ei cu gene nocturne" (un vers din poemul *Material nupțial* de Neruda, pe care i-l recitasem la ureche în prima noapte petrecută împreună, în mansarda din Hôtel du Sénat), c-o s-o simt adormind în brațele mele și o să mă trezesc duminică dimineața cu trupul ei cald, cuibărit într-al meu, m-a ținut, în cele trei sau patru zile câte mai erau până sâmbătă, într-o stare în care de-abia mă mai puteam concentra să lucrez: totul era speranță, bucurie, dar și teamă să nu ni se năruie planul. Cel care-mi revizuia traducerile a trebuit să mă corecteze de vreo două ori.

Sâmbăta aceea a fost minunată. Dimineața am dus-o pe madame Arnoux în cimitirul câinilor din Asnières, cu automobilul Dauphine pe care ea nu-l cunoștea, cumpărat cu o lună în urmă. Mai bine de o oră am hoinărit printre morminte – în afară de câini, mai erau pisici, iepuri și papagali îngropați aici – citind epitafurile: pline de tâlc, poetice, glumețe și absurde, alese de stăpâni pentru a se despărți de animalele lor iubite. Ea chiar părea amuzată. Zâmbea: mâna abandonată într-a mea, ochii de culoarea mierii arse strălucind în soarele primăvăratic, părul fluturându-i în briza ce adia, unduindu-se odată cu fluviul. Purta o bluză ușoară, transparentă, prin care-i mijeau sânii, o jachetă desfăcută ce zvâcnea odată cu mișcările ei și niște botine cu toc înalt, cărămizii. A rămas pe loc o vreme, uitându-se la statuia câinelui necunoscut de la intrare și, cu un aer melancolic, s-a plâns că are o viață „așa de complicată", altminteri ar fi putut adopta

un cățeluș. Am reținut amănuntul și m-am gândit: ăsta o să fie cadoul meu de ziua ei, dacă reușeam să aflu când era.

Am luat-o de mijloc, am atras-o spre mine și i-am zis că dacă se hotăra să-l părăsească pe monsieur Arnoux ca să se mărite cu mine, îi promiteam c-o să aibă o viață normală, cu toți câinii pe care și-i va dori. În loc să-mi răspundă, m-a întrebat, luându-mă peste picior:

— Gândul c-o să-ți petreci noaptea cu mine te face cel mai fericit om din lume, nu-i așa, miraflorinule? Te întreb ca să-mi spui una din dulcegăriile alea pe care adori să mi le îndrugi.

— Nimic nu m-ar putea face mai fericit, i-am zis, strivindu-i buzele de ale mele. De ani de zile visez la asta, războinico.

— De câte ori o să faci dragoste cu mine? a continuat ea pe același ton zeflemitor.

— De câte ori o să pot, fată rea. Și de zece ori, dacă mă țin curelele.

— Îți dau voie doar de două ori, m-a avertizat, mușcându-mi urechea. O dată când ne culcăm și a doua oară când ne trezim. Și nici vorbă să ne trezim devreme. Am nevoie de cel puțin opt ore de somn, ca să n-am niciodată riduri.

Nu fusese niciodată așa de jucăușă ca în dimineața aceea. Și cred că n-avea să mai fie nici după aceea. Nu mi-o aminteam așa de spontană, abandonându-se clipei, fără să pozeze, fără să-și inventeze vreun rol, inspirând căldura dimineții, lăsându-se pradă luminii filtrate prin coroanele sălciilor plângătoare și venerând-o. Părea și mai tânără de cât era, parcă o adolescentă, nu o femeie de aproape treizeci de ani. Am mâncat un sendviș cu șuncă și castraveciori murați și am băut un pahar de vin într-un *bistrot* din Asnières, pe malul fluviului, apoi ne-am dus la Cinemateca, pe rue d' Ulm, să vedem *Les enfants du Paradis* de Marcel Carné, pe care eu îl văzusem deja, dar ea nu. La ieșire, mi-a vorbit despre tinerii care jucau, Jean Louis Barrault și María Casares; acum nu se mai

făceau asemenea filme și mi-a mărturisit că sfârșitul o făcuse să lăcrimeze. I-am propus să mergem la mine să ne odihnim până la cină, dar n-a vrut, dacă intrăm de-acum în casă, o să-mi treacă tot felul de lucruri rele prin cap. Mai bine să profităm de seara așa de frumoasă și să ne plimbăm puțin. Am hoinărit prin galeriile de pe rue de Seine, apoi ne-am așezat să bem ceva la o terasă, pe rue de Buci. I-am povestit că într-o dimineață l-am văzut pe André Breton pe acolo, cumpărând pește proaspăt. Străzile și cafenelele erau pline și parizienii aveau expresiile acelea destinse și simpatice pe care le au când e vreme frumoasă, lucru cu adevărat rar. De mult nu mai fusesem așa de mulțumit, de optimist și de plin de speranțe. Dar atunci dracul și-a vârât coada și am zărit titlul unui articol din *Le Monde*, citit de vecinul meu: „Armata distruge cartierul general al gherilei peruane". Subtitul continua: „Luis de la Puente și numeroși lideri ai MIR au fost uciși". Am alergat să cumpăr ziarul de la chioșcul din colț. Știrea era semnată de corespondentul ziarului în America de Sud, Marcel Niedergang, și era și un articol de Claude Julien, explicând ce era MIR-ul peruan și oferind informații despre Luis de la Puente și situația politică din Peru. În august 1965, forțe speciale ale armatei peruane încercuiseră Mesa Pelada, un munte în estul orașului Quillabamba, pe valea La Convención din regiunea Cuzco și luase cu asalt tabăra Illarec ch'aska („luceafărul de dimineață"), omorând mulți luptători de gherilă. Luis de la Puente, Paúl Escobar și câțiva partizani reușiseră să fugă, dar, după o lungă urmărire, trupele de comando i-au încercuit și ucis. Informația preciza că avioanele militare aruncaseră napalm peste Mesa Pelada. Cadavrele nu fuseseră încredințate rudelor, nici arătate presei. Conform comunicatului oficial, au fost îngropate într-un loc necunoscut, pentru ca mormintele lor să nu devină locuri de pelerinaj revoluționar. Armata le-a arătat ziariștilor armele, uniformele și multe documente, precum și hărțile și stațiile de radio deținute de luptătorii de

gherilă în Mesa Pelada. În felul acesta fusese anihilată coloana Pachacútec, unul dintre focarele rebele ale revoluției peruane. Armata spera ca și coloana Túpac Amaru, condusă de Guillermo Lobatón, asediată și ea, să cadă cât de curând.

— Nu știu de ce faci mutra asta, știai prea bine că așa o să se întâmple, mai devreme sau mai târziu, s-a mirat madame Arnoux. Chiar tu mi-ai spus de atâtea ori că asta se putea sfârși numai așa.

— O spuneam ca pe-un descântec, tocmai ca să nu se întâmple.

O spusesem, o gândisem și mă temusem de asta, firește, dar era altceva să știi că se și întâmplase și că Paul, bunul meu prieten și tovarăș din primii mei ani parizieni, era acum un cadavru putrezind pe niște coclauri din Anzii orientali, după ce-a fost mai întâi executat și precis torturat, dacă soldații l-au prins viu. Luându-mi inima în dinți, i-am propus chilienei să dăm uitării totul și să nu lăsăm știrea asta să ne strice darul hărăzit de zei: să fie doar a mea tot sfârșitul de săptămână. Ea a acceptat fără probleme; mi se părea că Peru era pentru ea ceva înadins uitat, ca toate amintirile urâte (sărăcie, rasism, discriminare, ignorare, numeroase frustrări?), și poate că luase de mult hotărârea să rupă pentru totdeauna orice legătură cu pământul ei natal. În schimb eu, în ciuda eforturilor mele de a uita știrea blestemată din *Le Monde* și de a mă concentra asupra fetei nesăbuite, n-am reușit. Pe tot parcursul cinei de la Chez Allard, năluca prietenului meu mi-a tăiat pofta de mâncare și m-a indispus.

— Mi se pare că nu prea ești în apele tale, *pour faire la fête*[1], a zis compătimitoare, când am ajuns la desert. Vrei s-o lăsăm pe altă dată, Ricardito?

Am protestat și i-am sărutat mâinile, jurându-i că, în ciuda veștii proaste, o noapte cu ea era cel mai minunat lucru care mi se întâmplase vreodată. Dar, când am ajuns

[1] Ca să sărbătorim (fr.).

în apartamentul meu din Joseph Granier și ea și-a scos din geantă un cochet *baby doll*, periuța de dinți și un schimb de haine pentru a doua zi și ne-am întins pe pat – cumpărasem flori pentru sufragerie și dormitor –, iar eu am început s-o mângâi, mi-am dat seama, rușinat și umilit, că nu eram în stare să fac dragoste cu ea.

— Francezii numesc asta un *fiasco*, a zis, râzând. Știi că e pentru prima oară când mi se întâmplă?

— Câți bărbați ai avut? Lasă-mă să ghicesc. Zece? Douăzeci?

— Sunt slabă la matematică, s-a supărat ea. Și s-a răzbunat cu un ordin: Mai bine excită-mă cu gura. Eu n-am de ce să țin doliu. De-abia l-am cunoscut pe prietenul tău Paul și adu-ți aminte că din vina lui a trebuit să plec în Cuba.

Și brusc, la fel de firesc ca și cum și-ar fi aprins o țigară, și-a desfăcut picioarele și s-a întins pe spate, acoperindu-și ochii cu brațele, complet nemișcată, într-o concentrare adâncă în care, uitând de mine și de lumea înconjurătoare, obișnuia să se cufunde în așteptarea plăcerii. Întârzia mereu mult în a se excita și a juisa, dar în noaptea aceea a întârziat chiar mai mult decât de obicei și de două sau de trei ori a trebuit să mă opresc câteva clipe din sărutat și sorbit, cu limba înțepenită. De fiecare dată mâna ei mă dojenea, trăgându-mă de păr și ciupindu-mă de spate. La sfârșit am simțit-o zvârcolindu-se și am auzit-o torcând încetișor; era un zgomot ce părea să urce dinspre pântec spre gură și i-am simțit picioarele încordându-i-se și suspinul lung, satisfăcut. „Mulțumesc, Ricardito", a șoptit. A adormit aproape imediat. Eu am rămas treaz multă vreme, cu o spaimă care mă sufoca. Am căzut într-un somn greu, cu coșmaruri pe care a doua zi abia mi le mai aminteam.

M-am trezit pe la nouă dimineața. Nu mai era soare. Prin lucarnă se vedea cerul acoperit, înnorat, veșnicul cer parizian. Ea dormea, cu spatele la mine. Părea foarte tânără și fragilă, cu trupul ei de fetiță, liniștit acum, abia

mișcat de o respirație ușoară, sacadată. Văzând-o astfel, nimeni nu și-ar fi putut închipui că a avut o viață. Am încercat să-mi imaginez copilăria ei: săracă, în infernul acela care este Peru pentru cei nevoiași, și adolescența ei și mai grea; câte lupte, înfrângeri, sacrificii și concesii trebuise să facă în Peru și Cuba pentru a reuși să ajungă acolo unde ajunsese. Și cât de dură și rece devenise, fiind nevoită să lupte cu dinții și cu unghiile împotriva nenorocirilor, și toate paturile prin care trebuise să treacă pentru a nu fi zdrobită pe acel câmp de luptă, pe care experiențele trăite o convinseseră că asta era viața. Îmi trezea o imensă duioșie. Eram sigur c-o voi iubi mereu, spre fericirea, dar și spre nefericirea mea. Văzând-o și simțind-o respirând, m-a năpădit dorința. Am început să-i sărut spatele, încet de tot, fundul năbădăios, gâtul și umerii și, întorcând-o spre mine, sânii și gura. Se prefăcea că doarme, dar era deja trează, fiindcă s-a așezat pe spate în așa fel încât să mă poată primi. Am simțit-o umedă și pentru prima oară am putut s-o pătrund fără greutate, fără să simt că fac dragoste cu o virgină. O doream, o iubeam, nu puteam trăi fără ea. Am rugat-o să-l lase pe monsieur Arnoux și să vină să trăiască cu mine, o să câștig mulți bani, o s-o răsfăț, o să-i suport toate capriciile, o să...

— Ce mai, te-ai revanșat deja, a râs ea, și chiar a durat mai mult ca oricând. Credeam c-ai devenit impotent după acel *fiasco* de-aseară.

I-am propus să-i pregătesc micul dejun, dar ea a preferat să ieșim, să mâncăm pe stradă, îi era poftă de un *croissant croustillant*. Am făcut duș împreună, m-a lăsat s-o săpunesc și s-o șterg și, stând pe pat, m-a lăsat s-o privesc cum se îmbracă, se piaptănă și se aranjează. Eu însumi i-am pus mocasinii în picioare, sărutându-i mai întâi degetele de la picioare, unul câte unul. Ne-am dus, ținându-ne de mână, la un *bistrot* pe avenue de la Bourdonnais, unde, într-adevăr, cornurile erau crocante, de parcă abia fuseseră scoase din cuptor.

— Cât crezi c-ar fi durat legătura noastră, Ricardito, dacă, în loc să mă fi trimis în Cuba, m-ai fi făcut să rămân atunci cu tine aici, la Paris?

— Toată viața. Te-aș fi făcut așa de fericită că nu m-ai fi părăsit niciodată.

A încetat să mai glumească și m-a privit, foarte serioasă și oarecum disprețuitoare:

— Ce naiv și ce visător ești, a silabisit ea, privindu-mă sfidător. Nu mă cunoști deloc. Eu aș rămâne toată viața doar cu un bărbat care ar fi foarte, foarte bogat și puternic. Și, din păcate, tu n-o să fii așa niciodată.

— Și dacă banii n-ar fi fericirea, fată rea?

— Nu știu dacă mă interesează ce e fericirea, Ricardito. Ce știu sigur e că nu-i treaba aia romantică și dulceagă care e pentru tine. Banii oferă siguranță, te apără, îți permit să te bucuri din plin de viață, fără să ai grija zilei de mâine. Singura fericire pe care o poți atinge.

A rămas cu ochii la mine, cu expresia aceea rece care se înăsprea uneori într-un mod straniu, părând să înghețe viața din jurul ei.

— Tu ești un om bun, dar ai un defect îngrozitor: lipsa ta de ambiție. Ești mulțumit cu ce-ai obținut, nu-i așa? Dar asta nu înseamnă nimic, băiete bun. De-asta nici n-aș putea să-ți fiu nevastă. Eu n-o să fiu niciodată mulțumită cu ce am. O să vreau tot mereu mai mult.

N-am știut ce să-i răspund, căci chiar dacă mă durea, spusese un adevăr. Pentru mine fericirea era s-o am pe ea și să trăiesc la Paris. Să fi însemnat asta că erai un mediocru irecuperabil, Ricardito? Da, se prea poate. Înainte de a ne întoarce în apartament, madame Robert Arnoux s-a dus să dea un telefon. S-a întors îngrijorată.

— Regret, dar trebuie să plec, băiete bun. Lucrurile s-au complicat.

Nu mi-a mai dat alte explicații și nici n-a acceptat s-o conduc acasă sau acolo unde trebuia să ajungă. Am urcat să-și ia geanta de voiaj și am dus-o până la stația de taxi, lângă gura de metrou de la École Militaire.

— Până la urmă a fost un sfârșit de săptămână grozav, mi-a zis, atingându-mi buzele, la despărțire. Ciao, *mon amour.*

Întorcându-mă acasă, încă nedumerit de plecarea ei neașteptată, am descoperit că-și uitase periuța de dinți în baie. O periuță drăgălașă care avea imprimată pe cutie semnătura fabricantului: Guerlain. Uitată? Poate că nu. Poate-o lăsase intenționat, ca să rămân cu amintirea acelei nopți triste și a acelei deșteptări fericite.

În săptămămâna respectivă n-am putut s-o văd, nici să vorbesc cu ea, iar în următoarea, fără să reușesc măcar să-mi iau rămas-bun de la ea – nu răspundea la telefon la nici o oră –, am plecat la Viena să lucrez cincisprezece zile la Comisia pentru Energie Atomică. M-a încântat orașul acela baroc, elegant și prosper, dar munca unui „temporar" în perioadele când organizațiile internaționale țin congrese, adunări generale sau conferința anuală – când e nevoie de mai mulți traducători și interpreți – e atât de intensă, încât n-aveam vreme de muzee, concerte și spectacole de operă, doar câteodată la prânz trăgeam o fugă până la muzeul Albertina. Mort de oboseală, abia reușeam să intru seara în una din vechile cafenele – Central, Landtmann, Hawelka, Frauenhuber – ce păreau decorate în stilul *belle époque*, ca să iau un *wiener schnitzel*, versiunea austriacă a șnițelului pane pregătit de mătușa Alberta, și un pahar de bere spumoasă. Ajungeam în pat pe jumătate năuc. Am sunat-o de mai multe ori pe fata nesăbuită, dar nu răspundea nimeni la telefon sau suna întruna ocupat. Nu îndrăzneam să-l sun pe Robert Arnoux la UNESCO, ca să nu-i trezesc bănuieli. După ce-au trecut cele cincisprezece zile, domnul Charnés mi-a telegrafiat, propunându-mi un contract de zece zile la Roma, la un seminar urmat de o conferință FAO, așa că am plecat în Italia, fără să mai trec prin Paris. Nici de la Roma n-am reușit să vorbesc cu ea. Cum am ajuns în Franța, am sunat-o. Fără succes, firește. Ce se întâmpla?

Am început să mă gândesc, îngrijorat, la un accident, o boală, o tragedie familială.

Eram atât de supărat că nu puteam lua legătura cu madame Arnoux, c-a trebuit să citesc de două ori ultima scrisoare a unchiului Atáulfo, care mă aștepta când am sosit la Paris. Nu mă puteam concentra, nu mi-o puteam scoate din cap pe chiliană. Unchiul Atáulfo îmi oferea explicații detaliate despre situația politică peruană. Coloana Túpac Amaru aparținând MIR, condusă de Lobatón, nu fusese capturată încă, deși comunicatele Armatei vorbeau despre ciocnirile permanente în care luptătorii de gherilă înregistrau mereu pierderi. Conform presei, Lobatón și oamenii lui se aflau în selvă și-și făcuseră aliați în rândul triburilor amazoniene, în special tribul ashaninka răspândit în zona înconjurată de râurile Ene, Perené, Satipo și Anapati. Se zvonea că unele comunități ashaninka, cucerite de personalitatea lui Lobatón, îl identificau pe acesta cu un erou mitic, justițiarul atavic Itomi Pavá, care, conform legendei, urma să revină într-o bună zi pentru a reinstaura puterea acelui popor. Aviația militară bombardase sate din selvă, suspectate că ar fi ascuns miriști.

După noi încercări zadarnice de a vorbi cu madame Arnoux, m-am hotărât să merg la UNESCO să-l caut pe soțul ei, sub pretextul de a-i invita la cină. M-am dus mai întâi să-i salut pe domnul Charnés și pe colegii de la secția spaniolă. Am urcat apoi la etajul șase, sanctuarul în care se aflau birourile șefilor. Am zărit din ușă fața căzută și mustăcioara muscă a domnului Arnoux. A tresărit în mod ciudat când m-a văzut și am remarcat că era mai ursuz ca oricând, de parcă l-ar fi deranjat prezența mea. Era bolnav? Părea să fi îmbătrânit cu zece ani în cele câteva săptămâni de când nu-l mai văzusem. Mi-a întins mâna, încurcat, fără să scoată un cuvânt, și a așteptat să vorbesc eu mai întâi, țintuindu-mă cu o privire sfredelitoare, cu ochișorii lui de rozător.

— În ultima lună am lucrat în afara Parisului, la Viena și la Roma. Mi-ar face plăcere să vă invit la cină într-una din serile acestea, când puteți.

M-a țintuit în continuare cu privirea, fără să răspundă. Era foarte palid acum; afișa o expresie dezolată și-și țuguia buzele, de parcă îi venea greu să vorbească. Mi-au tremurat mâinile. O să-mi spună că soția lui a murit?

— Așadar dumneata nu ești la curent, a șoptit sec. Sau joci o farsă?

Derutat, n-am știut ce să-i răspund.

— Toată lumea din UNESCO știe, a adăugat încetișor, sarcastic. Sunt bătaia de joc a tuturor. Nevastă-mea m-a părăsit și nici măcar nu știu pentru cine. Am crezut că pentru dumneata, domnule Somocurcio.

Vocea i s-a frânt înainte să apuce să-mi rostească numele de familie până la capăt. Îi tremura bărbia și mi s-a părut că-i clănțăneau dinții. Am bâiguit că-mi părea rău, nu eram la curent cu nimic, am repetat prostește că în ultima lună lucrasem în afara Parisului, la Viena și la Roma. Și mi-am luat rămas-bun, fără să mai aștept ca monsieur Arnoux să-mi răspundă la salut.

Surpriza și sila au fost așa de mari, încât mi s-a făcut greață în lift și m-am dus să vomit la baie. Cu cine plecase? O fi trăind tot la Paris cu amantul ei? Un gând nu mi-a dat pace în zilele care au urmat: acel sfârșit de săptămână dăruit fusese o despărțire. Ca eu să tânjesc după ceva special. Resturile pe care i le arunci câinelui, Ricardito. Zile oribile au urmat scurtei vizite făcute lui monsieur Arnoux. Pentru prima oară în viață am început să am insomnii. Noaptea eram lac de sudoare, și, cu mintea golită, strângeam în mână periuța de dinți marca Guerlain, păstrată în chip de amuletă pe noptieră, rumegându-mi disperarea și gelozia. Ziua eram o epavă, trupul mi-era străbătut de frisoane și n-aveam chef de nimic, nici poftă de mâncare. Medicul mi-a recomandat pilulele Nembutale, care mai mult mă făceau să-mi pierd cunoștința decât să mă adoarmă. Mă trezeam agitat și speriat,

ca după o mahmureală cumplită. Mă blestemam continuu: cât de prost putusem să fiu trimițând-o atunci în Cuba și punând prietenia mea cu Paul înaintea iubirii! Dacă aș fi oprit-o, am fi fost și acum împreună și viața n-ar mai fi insomnia asta, golul ăsta, fierea asta.

Domnul Charnés m-a ajutat să ies din lenta mea descompunere emoțională, oferindu-mi un contract de o lună. Îmi venea să-i mulțumesc în genunchi. Grație rutinei muncii de la UNESCO am depășit treptat criza provocată de dispariția fostei chiliene, a fostei luptătoare de gherilă, a fostei madame Arnoux. Oare cum se mai numea acum? Ce personalitate, ce nume, ce poveste adoptase în această nouă etapă a vieții ei? Noul ei amant trebuia să fie cineva foarte sus-pus, un personaj mult mai important decât consilierul de la UNESCO, deja prea modest pentru ambițiile ei, de care se lepădase ca de-o zdreanță. Mă prevenise cât se poate de limpede în dimineața aceea: „Doar cu un bărbat foarte bogat și puternic aș rămâne pentru totdeauna". De astă dată eram sigur că n-aveam s-o mai revăd niciodată. Trebuia să te stăpânești și s-o uiți pe peruana cu o mie de fețe, să-ți intre odată bine în cap, a fost doar un vis urât, băiete bleg.

Dar la câteva zile de la întoarcerea mea la UNESCO, monsieur Arnoux a apărut în separeul care-mi servea drept birou, când traduceam un raport despre educația bilingvă în țările din Africa subsahariană.

— Regret nespus c-am fost brutal cu dumneavoastră deunăzi, a mărturisit el, stânjenit. Eram foarte prost dispus în clipa aceea.

Mi-a propus să cinăm împreună. Și cu toate că știam că va fi o cină catastrofală pentru starea mea de spirit, curiozitatea mea – să aud vorbindu-se de ea, să știu ce s-a întâmplat – a învins și am acceptat.

Ne-am dus la Chez Eux, un restaurant din arondismentul VII, nu departe de casa mea. A fost cea mai încordată și mai dificilă cină din viața mea. Dar și cea mai fascinantă, căci am descoperit atunci multe lucruri despre

fosta madame Arnoux și am aflat și cât de departe ajunsese tot căutând acea siguranță pe care ea o identifica cu bogăția.

Am cerut un whisky cu gheață și Perrier ca aperitiv, apoi vin roșu, cu o mâncare pe care de-abia am gustat-o. Chez Eux avea un meniu fix, alcătuit din delicatese servite în niște boluri adânci, și masa noastră s-a umplut de platouri cu pateuri, melci, salate, pește și carne pe care ospătarii uimiți le ridicau aproape neatinse – spre a face loc unei mari varietăți de dulciuri, servite în ciocolată fierbinte – fără să înțeleagă de ce nu apreciam toate acele bunătăți.

Robert Arnoux m-a întrebat de când o cunoșteam. L-am mințit, spunându-i că din 1960 sau 1961, când a trecut prin Paris în drum spre Cuba, ca bursieră MIR, pentru a se instrui ca luptătoare de gherilă.

— Așadar, nu știți nimic despre trecutul ei, despre familia ei, a constatat domnul Arnoux, vorbind ca pentru sine. Am știut dintotdeauna că mă mințea. Vreau să spun în legătură cu familia ei, cu copilăria ei. Dar îi treceam totul cu vederea. Mi se păreau minciuni nevinovate, ce ascundeau o copilărie și o tinerețe de care-i era rușine. Căci trebuie să fie dintr-o clasă socială foarte modestă, nu-i așa?

— Nu-i plăcea să vorbească despre asta. Nu mi-a povestit niciodată nimic de familia ei. Dar fără îndoială, da, provenea dintr-o clasă socială foarte modestă.

— Mie mi se rupea inima, intuiam toate acele prejudecăți ale societății peruane, numele de vază, rasismul, m-a întrerupt el. Că fusese la Sophianum, cel mai bun colegiu de măicuțe din Lima, unde învățau fetele de familie bună. Că taică-său era proprietarul unei plantații de bumbac. C-o rupsese cu familia ei din idealism, ca să devină revoluționară. N-a interesat-o niciodată revoluția, sunt sigur! N-am auzit-o nicicând vorbind politică, de când am cunoscut-o. Ar fi făcut orice ca să plece din Cuba. Chiar și să se mărite cu mine. Când am părăsit

Havana, i-am propus să mergem în Peru, ca să-i cunosc familia. A scornit alte minciuni, bineînțeles. C-ar fi închis-o de cum ajungea în Peru, fiindcă fusese în MIR și în Cuba. Și-i iertam toate fabulațiile astea. Înțelegeam că erau produsul stării ei de nesiguranță. I se inculcaseră acele prejudecăți sociale și rasiale, atât de puternice în țările sud-americane. De-asta mi-a și venit cu biografia aia de fată aristocrată, când de fapt ea n-a fost niciodată așa ceva.

Câteodată aveam senzația că monsieur Arnoux uita de mine. Chiar și privirea i se pierdea undeva în gol și cobora într-atât vocea încât vorbele lui deveneau o șoaptă imperceptibilă. Alteori, revenindu-și, mă privea cu neîncredere și ură și mă presa să-i spun dacă eu știam că ea avea un amant. Eram compatriotul ei, prietenul ei, chiar nu-mi făcuse niciodată confidențe?

— Niciodată, nici o vorbuliță. Nu mi-a trecut nici o clipă prin cap. Credeam că vă înțelegeți foarte bine, că sunteți fericiți.

— Și eu credeam la fel, a șoptit el cu capul plecat. A mai cerut o sticlă de vin. Și a adăugat, ferindu-și privirea, pe un ton tăios: nu trebuia să facă ce-a făcut. A fost urât, murdar, neloial, să se poarte așa cu mine. Îi dădusem numele meu, nu știam ce să mai fac ca să fie fericită. Mi-am pus în joc cariera ca s-o scot din Cuba. Toată tărășenia a fost un adevărat calvar. Fățărnicia are și ea o limită. Atâtea calcule, atâta ipocrizie, e inuman!

Brusc, a tăcut. Își mișca buzele fără să scoată nici un sunet și mustăcioara lui caraghioasă se răsucea și se întindea. Înșfăcase paharul gol și-l strângea cu putere, de parcă ar fi vrut să-l facă țăndări. Ochișorii îi erau injectați și umezi.

Nu știam ce să-i spun, orice cuvânt de consolare ar fi sunat fals și ridicol. Și deodată mi-am dat seama că nu numai plecarea ei îi provocase atâta disperare. Mai voia să-mi povestească ceva, dar îi venea tare greu s-o facă.

— Economiile mele de-o viață, a șoptit monsieur Arnoux, privindu-mă acuzator, de parcă eu eram vinovat de tragedia lui. Vă dați seama? Sunt un om bătrân, nu pot să-mi refac toată viața. Mă înțelegeți? Nu numai că m-a înșelat cu naiba știe cine, vreun gangster cu care a pus la cale toată ticăloșia. Mai e și asta: a șters-o cu toți banii pe care-i aveam în contul din Elveția. Vă dați seama? Îi dădusem această dovadă de încredere. Un cont comun. În caz că aș fi avut vreun accident, o moarte subită. Ca taxele de succesiune să nu risipească toate economiile dintr-o viață de muncă și sacrificii. Vă dați seama ce trădare, ce josnicie? S-a dus în Elveția să facă un depozit și a luat totul, absolut totul și m-a ruinat. *Chapeau, un coup de maître!*[1] Știe că dacă o reclam, îmi fac singur rău, fiindcă am avut conturi secrete, ca să scap de impozite. Vă dați seama ce bine gândit? Vă puteți imagina atâta cruzime față de cineva care i-a dăruit doar iubire și devotament?

Revenea mereu și mereu la același subiect, cu pauze în care beam tăcuți vin, fiecare cufundat în propriile gânduri. Oare era pervers să mă întreb ce-l durea mai mult, plecarea ei sau golirea contului secret din Elveția? Mi-era milă de el și aveam mustrări de conștiință, dar nu știam cum să-l încurajez. Mă mulțumeam doar să intercalez când și când fraze scurte, prietenești. De fapt, nu voia să stea de vorbă cu mine. Mă invitase fiindcă simțea nevoia să-l asculte cineva, să spună cuiva cu voce tare lucruri care-i stăteau pe inimă, de când îi fugise nevasta.

— Scuzați-mă, simțeam nevoia să mă descarc cumva, mi-a spus la sfârșit, când am rămas singuri, după ce se goliseră toate mesele și eram urmăriți cu priviri îngrijorate de chelnerii de la Chez Eux. Vă mulțumesc pentru răbdare. Sper să-mi facă bine această destăinuire.

---

[1] Jos pălăria, o lovitură de maestru! (fr.).

I-am spus c-o să treacă totul după o vreme, că nu există rău care să dureze o veșnicie. Dar în timp ce vorbeam mă simțeam îngrozitor de ipocrit și de vinovat, de parcă eu aș fi pus la cale fuga fostei madame Arnoux și jefuirea contului secret.

— Dac-o întâlniți vreodată, spuneți-i asta, vă rog. Nu trebuia să facă așa ceva. I-aș fi dat totul. Voia banii mei? I-aș fi dat. Dar nu așa, nu în felul ăsta.

Ne-am despărțit în ușa localului, sub strălucirea luminilor Turnului Eiffel. A fost ultima dată când l-am văzut pe nefericitul monsieur Robert Arnoux.

Coloana Túpac Amaru a MIR, comandată de Guillermo Lobatón, a rezistat cu cinci luni mai mult decât formațiunea care-și avea cartierul general în Mesa Pelada. La fel cum se întâmplase cu Luis de la Puente, cu Paul Escobar și cu miriștii care pieriseră în valea La Convención, Armata n-a oferit detalii despre felul în care-i anihilase pe toți membrii respectivei gherile. În 1965, pe parcursul celui de-al doilea semestru, ajutați de triburile ashaninka din Gran Pajonal, Lobatón și colegii lui reușiseră să scape de persecuția forțelor speciale ale Armatei, aeriene și terestre, care se răzbunau cu cruzime pe cătunele indigene care-i ascundeau și-i hrăneau. În cele din urmă, coloana distrusă – doisprezece oameni doborâți de țânțari, oboseală și boli – a căzut pe 7 ianuarie 1966, în apropierea râului Sotziqui. Muriseră în luptă sau fuseseră prinși de vii și executați? N-au fost niciodată descoperite mormintele lor. Conform unor zvonuri ce n-au putut fi verificate, Lobatón și adjunctul lui fuseseră aruncați în selvă dintr-un elicopter pentru ca fiarele sălbatice să se înfrupte din cadavrele lor. Prietena a lui Lobatón, Jacqueline, a încercat ani la rând să determine guvernul, prin campanii în Peru și în străinătate, să dezvăluie locul în care se aflau mormintele rebelilor acelei gherile efemere, fără a reuși însă. Existaseră oare supraviețuitori? Duceau o existență clandestină în acel Peru convulsionat și divizat din ultima perioadă a guvernului Belaunde Terry? Pe

măsură ce-mi reveneam după dispariția fetei nesăbuite, urmăream acele evenimente îndepărtate prin intermediul scrisorilor unchiului Ataúlfo. Îl simțeam din ce în ce mai pesimist: nu credea că democrația va rezista în Peru. „Aceiași militari care au distrus gherilele se pregătesc acum să distrugă statul de drept și să dea o altă lovitură militară", mă asigura el.

Pe neașteptate am dat nas în nas într-o bună zi, în Germania, cu un supraviețuitor al Mesei Pelada: nici mai mult, nici mai puțin decât Alfonso Spiritistul, băiatul francez trimis la Paris de un grup teozofic din Lima, pe care Paul îl smulsese dintre spirite și viața de apoi, pentru a face din el un luptător. Mă aflam la Frankfurt, traducând la o conferință internațională despre comunicații și, într-o pauză, am fugit la un magazin să fac niște cumpărături. La casă, cineva m-a apucat de braț. L-am recunoscut imediat. În cei patru ani de când nu-l mai văzusem se îngrășase și-și lăsase părul foarte lung – noua modă europeană –, dar fața lui palidă, rezervată și oarecum tristă, era neschimbată. Era în Germania de câteva luni. Obținuse statutul de refugiat politic și trăia cu o fată din Frankfurt pe care o cunoscuse la Paris, pe vremea când era cu Paul. Ne-am dus să bem o cafea chiar la bufetul din incinta magazinului, servit de turci și ticsit de doamne cu copii durdulii.

Alfonso Spiritistul a scăpat ca prin minune de atacul trupelor de comando ale armatei, care au distrus Mesa Pelada. Fusese trimis de Luis de la Puente cu câteva zile mai înainte la Quillabamba; comunicațiile cu bazele de sprijin urbane nu funcționau bine și în tabără nu se mai știa nimic despre un grup de cinci băieți instruiți deja, care trebuia să fi ajuns de câteva săptămâni.

— Baza de sprijin din Cuzco era infiltrată, mi-a explicat la fel de calm ca întotdeauna. Au prins mai mulți și, sub tortură, careva a ciripit. Așa au ajuns la Mesa Pelada. De fapt, noi nu începuserăm încă operațiunile. Lobatón și Máximo Velando acționaseră în Junín mai repede de-

cât era prevăzut. Iar după ambuscada aceea din Yahuarina, când au ucis mai mulți polițiști, ne-am trezit cu Armata pe cap. În Cuzco, noi nu începuserăm încă să ne mișcăm. Ideea lui de la Puente nu era să rămânem în tabără, ci să ne deplasăm dintr-o parte în alta. „Centrul gherilei e mișcarea perpetuă", învățătura lui Che. Dar n-am mai apucat și am rămas blocați în zona de siguranță.

Spiritistul vorbea cu o detașare ciudată despre lucrurile astea, de parcă toate s-ar fi petrecut cu câteva secole în urmă. Nu știa cum de nu căzuse în descinderile ce lichidaseră bazele de sprijin ale MIR-ului în Quillabamba și în Cuzco. A stat ascuns în casa unei familii din Cuzco, pe care o cunoștea de mult, prin secta lui teozofică. S-au purtat foarte bine cu el, deși le era teamă. După vreo două luni l-au scos din oraș, pitit într-un camion de marfă, și a ajuns la Puno. De acolo i-a fost ușor să ajungă în Bolivia și, după îndelungi demersuri, a fost acceptat în Germania de Vest ca refugiat politic.

— Povestește-mi de grăsanul Paul, acolo sus, la Mesa Pelada.

Se pare că se adaptase bine la viața aceea și la cei 3 800 de metri altitudine. Nu și-a pierdut niciodată cumpătul, deși câteodată în marșurile de explorare a teritoriului din jurul taberei, trupul lui masiv îi dădea de furcă. Mai ales când trebuia să se cațere pe munte sau să coboare în prăpăstii pe ploi torențiale. Odată a căzut, pe un povârniș alunecos, și s-a rostogolit vreo douăzeci, treizeci de metri. Colegii lui crezuseră că-și spărsese capul, dar s-a ridicat foarte sprinten, plin de noroi din cap până-n picioare.

— A slăbit destul de mult, a mai spus Alfonso. În dimineața în care m-am despărțit de el, în *Illarec ch'aska*, era aproape la fel de țâr ca și tine. Câteodată vorbeam despre tine. „Oare ce-o mai face ambasadorul nostru la UNESCO?" se întreba. „Și-o fi luat inima în dinți să-și publice poeziile scrise pe ascuns?" Nu și-a pierdut niciodată simțul umorului. Câștiga mereu concursurile de

bancuri pe care le organizam seara, ca să nu ne plictisim. Nevasta și fiul lui trăiesc acum în Cuba.

Mi-ar fi plăcut să mai stau de vorbă cu Alfonso Spiritistul, dar trebuia să mă întorc la conferință. Ne-am îmbrățișat la despărțire și i-am dat telefonul meu, ca să mă sune dacă trecea vreodată prin Paris.

Mai înainte sau după această discuție s-au adeverit cumplitele profeții ale unchiului Ataúlfo. Pe 3 octombrie 1968, militarii conduși de generalul Juan Velasco Alvarado au dat lovitura militară care a pus capăt regimului democratic reprezentat de Belaunde Terry; acesta din urmă a fost trimis în exil, iar în Peru s-a instaurat o nouă dictatură militară care avea să dureze doisprezece ani.

III
Pictor de cai în *swinging London*

În cea de-a doua jumătate a anilor șaizeci, Londra a luat locul Parisului ca oraș al modei care, dând tonul în Europa, influența lumea întreagă. Muzica a înlocuit cărțile și ideile, devenind principalul interes al tinerilor, mai ales odată cu apariția celor patru Beatles, dar și cu Cliff Richard, Shadows, Rolling Stones cu Mick Jagger și alte formații și cântăreți englezi, cu mișcarea hippy și revoluția psihedelică a acelor *flower children*. Așa cum mai înainte mulți latinoamericani ajunseseră la Paris ca să înfăptuiască revoluția, acum emigraseră la Londra ca să se înroleze în oștile canabisului, ale muzicii pop și ale vieții promiscue. Carnaby Street a devenit buricul pământului, cum fusese înainte Saint Germain. La Londra au apărut: minijupa, pletele lungi, ținuta extravagantă – consfințite de musicalurile *Hair* și *Jesus Christ Superstar* – popularizarea drogurilor, începând cu marijuana și sfârșind cu acidul lisergic, cu fascinația spiritualității hinduse, cu budismul, cu practicarea amorului liber, cu recunoașterea homosexualilor și campaniile în favoarea mândriei de a fi *gay*, dar și cu respingerea în bloc a faimosului *establishment* burghez, nu în numele revoluției socialiste, care-i lăsa rece pe hipioți, ci în numele unui pacifism hedonist și anarhic, domolit de dragostea pentru natură și animale și de negarea moralei tradiționale. Dezbaterile de la Mutualité, Le Nouveau Roman, rafinații cantautori ca Leo Ferré sau Georges Brassens, cinematografele de artă pariziene nu mai reprezentau puncte de referință pentru

tinerii revoltați, ci Trafalgar Square și parcurile în care se manifesta împotriva războiului din Vietnam în spatele Vanessei Redgrave și al lui Tariq Ali, între concerte de masă ale idolilor uriași, iarbă columbiană, puburi și discoteci – toate simboluri ale noii culturi ce atrăgea milioane de tineri de ambele sexe la Londra. Anglia a cunoscut în anii aceia și gloria teatrală: *Marat-Sade* de Peter Weiss, montat în 1964 de Peter Brook, cunoscut până atunci mai ales prin montările revoluționare ale pieselor lui Shakespeare: un eveniment pentru întreaga Europă. N-am mai văzut niciodată de atunci un spectacol care să mi se întipărească atât de puternic în minte.

Mâna ciudată a destinului a făcut ca spre finele anilor șaizeci să stau mult timp în Anglia, locuind chiar în inima acelei *swinging London*: în Earl's Court, o zonă animată și cosmopolită din Kensington, cunoscută drept Valea Cangurului (Kangaroo Valley), datorită numeroșilor neozeelandezi și australieni care o populau. Aventura din mai 1968, când tinerii parizieni au ridicat baricade în Cartierul Latin, declarând că trebuiau să fie realiști alegând imposibilul, m-a surprins la Londra, unde am rămas blocat vreo două săptămâni – grevele paralizaseră gările și aeroporturile franceze – fără a ști dacă micul meu apartament din École Militaire avusese de suferit.

Când m-am întors la Paris l-am găsit intact, căci de fapt revoluția din mai '68 nu depășise perimetrul Cartierului Latin și al Saint Germain-des-Prés. În ciuda profețiilor din acele zile euforice, revolta n-a avut urmări politice; ea doar a accelerat căderea lui Charles de Gaulle, a inaugurat scurta guvernare de cinci ani a lui Pompidou și a scos la iveală o mișcare de stânga mai modernă decât Partidul Comunist Francez (*„la crapule stalinienne"*[1], după expresia lui Cohn Bendit, unul din liderii anului 1968). Moravurile s-au mai liberalizat, dar din punct de vedere cultural odată cu dispariția unei generații cu adevărat

[1] Ticăloasa stalinistă (fr.).

ilustre – Mauriac, Camus, Sartre, Aron, Merleau Ponty, Malraux – s-a constatat o oarecare stagnare culturală; în locul creatorilor, *maîtres à penser*, au apărut criticii, mai întâi structuraliștii, ca Michel Foucault și Roland Barthes, iar apoi deconstructiviștii, de tipul lui Gilles Deleuze și Jacques Derrida, cu retorici arogante și ezoterice, tot mai izolați, în cabalele lor, și mai departe de publicul larg, a cărui viață culturală s-a banalizat cu vremea.

Aceia au fost ani de muncă intensă pentru mine, dar de izbânzi mediocre, după cum ar fi spus fata nesăbuită: din traducător am devenit interpret. Ca și prima oară, am umplut golul dispariției ei muncind pe rupte. Am reînceput cursurile de rusă și de traducere simultană, dedicându-mă lor cu înverșunare, după orele petrecute la UNESCO. Am fost două veri în URSS, de fiecare dată câte două luni; prima oară la Moscova, a doua oară la Leningrad, frecventând cursuri intensive de limbă rusă, speciale pentru interpreți, și locuind în campusuri universitare dezolante, unde ne simțeam ca într-un internat de iezuiți.

La vreo doi ani după ultima cină cu Robert Arnoux, am avut o relație oarecum anostă cu Cécile, o funcționară de la UNESCO, atrăgătoare și simpatică, dar cumpătată, vegetariană și catolică convinsă, cu care mă înțelegeam perfect doar la pat, în rest fiind firi total opuse. La un moment dat ne-am gândit să trăim împreună, dar ne-am speriat amândoi – mai ales eu – la gândul convieţuirii, fiind așa de diferiți și neexistând între noi, de fapt, nici urmă de dragoste adevărată. Legătura noastră s-a fâsâit din plictiseală; într-o bună zi nu ne-am mai întâlnit și nici nu ne-am mai sunat.

Mi-a fost foarte greu să obțin primele mele contracte ca interpret, deși trecusem toate probele și aveam toate diplomele. Dar circuitul era mai închis decât cel al traducătorilor, iar asociațiile breslei, adevărate mafii, admiteau noi membri cu țârâita. Am izbutit doar când am putut adăuga și rusa la limbile din care traduceam în

spaniolă, pe lângă engleză și franceză. Contractele de interpret mi-au permis să călătoresc mult prin Europa, adesori la Londra, participând mai ales la conferințe și seminarii economice. Într-o bună zi, prin 1970, m-am întâlnit la Consulatul Peruan de pe Sloane Street, unde mă dusesem să-mi schimb pașaportul, cu un prieten din copilărie, fost coleg la Colegiul Champagnat de Miraflores, venit și el cu aceeași treabă: Juan Barreto.

Devenise hipiot, dar nu unul șleampăt, ci unul elegant: plete până la umeri, ușor cărunt, păr mătăsos, bărbuță rară în jurul gurii, adunată într-un cioc îngrijit. Mi-l aminteam grăsuț și scund, dar acum mă depășea cu câțiva centimetri și era slab ca un manechin. Purta niște pantaloni vișinii, reiați, sandale ce nu păreau din piele, ci din pergament, un bluzon oriental de mătase, înflorat, și o curea roșie, strânsă între pulpanele vestei deschise, care mi-a amintit de păstorii turmeni dintr-un documentar despre Mesopotamia, din seria *Connaissance du monde*, pe care-o urmăream în fiecare lună la Palais de Chaillot.

Ne-am dus să bem o cafea, undeva pe lângă consulat, și discuția a fost așa de plăcută încât l-am invitat să luăm prânzul împreună la un pub din Kensington Gardens. Am stat împreună mai bine de două ore, el vorbind, iar eu ascultându-l și intervenind monosilabic.

Povestea lui era demnă de un roman. Îmi aminteam că în ultimii ani de liceu, Juan începuse să colaboreze la Radio El Sol, ca spicher și comentator de fotbal, iar colegii lui îi prevedeau un mare viitor de jurnalist sportiv. „Dar asta era, de fapt, un joc de copii", a zis, „adevărata mea vocație a fost dintotdeauna pictura." A urmat Școala de Arte Frumoase din Lima și a reușit să participe la o expoziție colectivă organizată de Institutul de Artă Contemporană din regiunea Ocoña. Taică-său l-a trimis apoi să urmeze un curs de desen și culoare la St. Martin School of Arts din Londra. Dar cum a ajuns la Londra a decis că orașul ăsta era al lui („Parcă m-ar fi așteptat, frate") și n-o să-l mai părăsească în veci. Când și-a anunțat

tatăl că n-o să se mai întoarcă în Peru, acesta i-a tăiat pe loc subvențiile. A început de atunci o existență mizeră, de artist stradal, surprinzându-i în portrete pe turiști în Leicester Square ori la intrarea în magazinul Harrods, desenând cu creta, pe trotuare Parlamentul, Big Ben-ul sau Turnul Londrei și întinzându-le apoi privitorilor șapca. A dormit la YMCA și în *bed and breakfast*-uri jalnice și, ca alți *drop outs*, s-a refugiat în nopțile de iarnă în aziluri religioase pentru rebuturi umane și a stat la cozi interminabile în parohii și instituții de binefacere, unde se împărțea de două ori pe zi câte o farfurie cu supă caldă. De multe ori a dormit sub cerul liber, prin parcuri sau în pragul prăvăliilor, învelit în cartoane. „Eram disperat, dar în tot acest timp nu m-am simțit niciodată atât de nenorocit încât să-i cer lui taică-meu să-mi plătească biletul de întoarcere în Peru."

Deși n-avea bani, a reușit să plece cu alți hipioți vagabonzi în Katmandu, unde a descoperit că în spiritualizatul Nepal era mai greu să supraviețuiești decât în Europa materialistă. Solidaritatea tovarășilor lui de transhumanță a fost decisivă, ca să nu moară de foame și boală; în India a făcut febra fânului și era cât pe ce să dea ortul popii. Fata și cei doi băieți care călătoreau cu el l-au vegheat pe rând în timpul convalescenței într-un spital murdar din Madras, unde șobolanii se plimbau printre bolnavii întinși pe jos pe rogojini.

— Mă obișnuisem deja cu viața asta de *tramp*, cu faptul că strada mi-era casă, când deodată mi s-a schimbat cu totul soarta.

Picta portrete în cărbune, pentru două lire sterline fiecare, în față la Victoria & Albert Museum, în Brompton Road, când, pe neașteptate, o doamnă cu umbreluță de soare și mănuși din voal i-a cerut să-i facă portretul cățelușei pe care o plimba, o King Charles cu pete albe și cafenii, periată, spălată și pieptănată, cu aere de lady. Cățelușa se numea Esther. Desenul dublu făcut de Juan, „din față și din profil" a încântat-o pe doamnă. Când să-i

plătească, a descoperit că n-avea nici un ban la ea; i se furase geanta ori o uitase acasă. „N-are importanță", i-a zis Juan. „A fost o onoare să lucrez pentru un model așa de distins." Derutată și plină de recunoștință, doamna s-a îndepărtat. Dar după câțiva pași s-a întors și i-a întins lui Juan o carte de vizită. „Dacă treceți vreodată prin zonă, bateți la ușă ca s-o salutați pe noua dumneavoastră prietenă." Și i-a arătat-o pe cățelușă.

Mrs Stubard, infirmieră pensionată, văduvă și fără copii, a devenit zâna bună a cărei baghetă magică l-a scos pe Juan Barreto de pe străzile Londrei și treptat l-a și curățat („Când ești *tramp*, nu te speli niciodată și nici măcar nu simți cât de împuțit ești"), hrănindu-l, îmbrăcându-l și, în cele din urmă, propulsându-l în mediul cel mai englezesc cu putință: proprietari de padocuri, jochei, instructori și pasionați de hipism din Newmarket, unde se nasc, cresc, mor și se îngroapă cei mai faimoși cai de cursă din Marea Britanie și poate din întreaga lume.

Mrs Stubard locuia singură, cu micuța Esther, într-o căsuță din cărămizi roșii și o grădină mică, pe care o îngrijea chiar ea, menținând-o într-o stare desăvârșită, într-o zonă liniștită și prosperă din Saint John's Wood. O moștenise de la soțul ei, un pediatru care-și petrecuse toată viața în pavilioanele și cabinetele de consultație din Charing Cross Hospital, îngrijind copiii altora, căci n-avusese niciodată unul al lui. Juan Barreto a bătut la ușa văduvei într-o zi la prânz, când era mai înfometat, mai singur și mai amărât ca oricând. Ea l-a recunoscut imediat.

— Am venit să aflu ce mai face prietena mea Esther. Și, dacă nu cer prea mult, ca să mă poftiți la o bucată de pâine.

— Intră, artiste, i-a zâmbit ea. Te deranjează dacă îți scuturi puțin sandalele acelea groaznice din picioare? Și dacă tot faci asta, profită și spală-ți și picioarele cu furtunul din grădină.

„Mrs Stubard era un înger căzut din cer", a zis Juan Barreto. „Îmi înrămase desenul în cărbune cu cățelușa și-l ținea pe o măsuță din salon. Arăta foarte bine." L-a convins pe Juan să-și spele și mâinile cu apă și săpun („Încă din prima clipă a adoptat aerul ăla de mamă autoritară pe care-l mai are și acum") și i-a servit două sendvișuri cu roșii, brânză și castraveciori și o ceașcă de ceai. Au stat de vorbă o vreme, după care i-a cerut lui Juan să-i povestească viața lui de-a fir a păr. Era atentă și dornică să știe tot despre lume și insista ca Juan să-i descrie cu lux de amănunte cum erau, de unde apăreau și ce fel de viață duceau hipioții.

„Chiar dacă n-o să-ți vină să crezi, până la urmă eu am fost cel fascinat de bătrânică. Mă duceam s-o văd nu numai ca să-mi dea de mâncare, ci și fiindcă mă simțeam de milioane cu ea. Avea un trup de șaptezeci de ani, dar un suflet de cincisprezece. Ce mai, am făcut din ea o hipiotă!"

Juan trecea pe la căsuța din St. John's Wood o dată pe săptămână, o spăla și o pieptăna pe Esther, o ajuta pe Mrs Stubard să curețe pomii și să ude grădina și uneori o însoțea la cumpărături la magazinul vecin din Sainsbury. Locuitorii burghezi din St. John's Wood priveau uimiți nepotrivita pereche. Juan o ajuta să gătească (a învățat-o rețetele peruane cu *papa rellena*[1], *ají de gallina*[2] și *ceviche*[3]) îi spăla farfuriile și apoi se întindeau la vorbă; o punea să asculte concertele formațiilor Beatles și Rolling Stones, îi povestea cele o mie și una de aventuri ale lui, întâmplări cu hipiotele și hipioții cunoscuți în escapadele lui prin Londra, India și Nepal. Curiozitatea doamnei Stubard nu s-a mulțumit doar cu explicațiile lui Juan: canabisul ascute luciditatea și sensibilitatea, mai ales pentru

---

[1] Cartofi umpluți cu carne tocată, felii de ou fiert, măsline și stafide.

[2] Mâncare cu ardei, nuci, ouă, cartofi, la care se adaugă carne de găină.

[3] Pește marinat, servit cu manioc, cartofi și porumb.

muzică. Până la urmă, învingându-și prejudecățile – era o metodistă practicantă – i-a dat bani lui Juan ca să încerce și ea marijuana. „Îți jur, era așa de nerăbdătoare, c-ar fi fost în stare să înghită o capsulă de LSD, dacă o încurajam." Episodul cu marijuana a avut ca fundal coloana sonoră a filmului formației Beatles, *Yellow Submarine*, pe care Mrs Stubard și Juan îl văzuseră într-un cinematograf nou din Picadilly Circus. Prietenului meu îi era teamă că protectoarei și prietenei lui o să i se facă rău după treaba asta și, într-adevăr, aceasta a sfârșit prin a se văita de dureri de cap și a adormit cu fața în sus pe covorul din salon, după două ore în care fusese tare agitată: vorbise ca un papagal, râsese în hohote și executase niște figuri de balet în fața ochilor stupefiați ai lui Juan și Esther.

Legătura a devenit mai mult decât prietenie; era o tovărășie complice și frățească, în pofida diferențelor de vârstă, limbă și origine. „Mă simțeam cu ea de parcă ar fi fost mama, sora, prietena și îngerul meu păzitor."

Ca și cum mărturiile lui Juan despre subcultura hippy nu i-ar fi fost de-ajuns, Mrs Stubard i-a propus într-o zi să-și invite doi sau trei prieteni la un ceai. El avea tot felul de rețineri. Se temea de consecințele acelei încercări de-a amesteca apa cu uleiul, dar până la urmă a pus la cale întâlnirea. A ales trei dintre cei mai prezentabili prieteni hipioți și i-a avertizat că dac-o făceau lată cu Mrs Stubard sau dacă șterpeleau ceva din casă, o să dea naibii vocația lui pacifistă și o să-i strângă de gât. Cele două fete și băiatul – René, Jody și Aspern – vindeau bețișoare parfumate pe străzile din Earl's Court și niște genți țesute, chipurile, după modele afgane. S-au purtat acceptabil și au dat iama în tortul cu căpșuni și frișcă și-n prăjiturile pregătite de Mrs Stubard, dar când au aprins un bețișor, explicându-i stăpânei casei că așa o să se purifice spiritual atmosfera, iar karma fiecăruia dintre cei prezenți o să se manifeste mai bine, s-a dovedit că Mrs Stubard era alergică la norișorii purificatori: a început să strănute întruna,

zgomotos, ochii și nasul i s-au înroșit, iar Esther a început să latre. Odată depășit incidentul, seara a decurs relativ bine, până ce René, Jody și Aspern i-au explicat bătrânei că formau un triunghi amoros și că dragostea în trei însemna un omagiu adus Sfintei Treimi – Tatăl, Fiul și Sfântul Duh – și un mod și mai ferm de a pune în practică deviza „Faceți dragoste, nu război", aprobată la ultima demonstrație din Trafalgar Square, împotriva războiului din Vietnam, de însuși filozoful și matematicianul Bertrand Russell. Pentru morala metodistă în care fusese educată, acel amor tripartit era ceva ce Mrs Stubard nu-și putuse imagina nici în cele mai nerușinate vise. „Biata de ea, i-a căzut fața și restul serii a privit stupefiată trioul pe care i-l adusesem. Ulterior mi-a mărturisit melancolică: fiind educată așa cum erau educați englezii din generația ei, fusese scutită de multe lucruri neobișnuite. Și mi-a povestit că nu-și văzuse niciodată bărbatul gol, căci din prima până în ultima zi făcuseră dragoste pe întuneric."

De la o vizită pe săptămână, Juan a trecut la două, la trei și până la urmă a ajuns să locuiască cu Mrs Stubard, care i-a aranjat cămăruța defunctului ei soț, fiindcă în ultimii ani avuseseră camere separate. În ciuda temerilor lui Juan, convieţuirea a fost perfectă. Stăpâna casei încerca să nu se amestece deloc în viața lui Juan, nici nu-l întreba de ce-și petrecea uneori nopțile în altă parte sau de ce venea să se culce când oamenii din St. John's Wood plecau la lucru. I-a dat cheia casei. „Singurul lucru care o interesa era să fac o baie de două ori pe săptămână", se amuza Juan. „Căci, chiar dacă nu-ți vine a crede, cei aproape trei ani de hipiot stradal mă făcuseră să-mi pierd obiceiul de a face duș. În casa lui Mrs Stubard, am redescoperit încetul cu încetul perversiunea miraflorină a dușului zilnic."

Pe lângă grădinărit, bucătărie, plimbatul lui Esther și scosul gunoiului afară, Juan purta discuții lungi și familiare cu Mrs Stubard, fiecare cu o ceașcă de ceai în mână

și un bol de fursecuri cu ghimbir în față. El îi povestea despre Peru, iar ea despre o Anglie care, din perspectiva Londrei actuale, părea preistorică: băieți și fete care până la șaisprezece ani stăteau în internate severe, iar viața se sfârșea la nouă seara, excepție făcând cartierele rău famate: Soho, St. Pancras și East End. Unica distracție pe care și-o permiteau soții Stubard era câte un concert din când în când sau un spectacol de operă la Covent Garden. În vacanța de vară stăteau o săptămână la Bristol, în casa unor cumnați, și încă una la lacurile din Scoția, care-i plăceau la nebunie soțului. Mrs Stubard nu ieșise niciodată din Marea Britanie. Dar o interesa ce se întâmpla în lume: citea *The Times* cu atenție, începând cu necrologurile, și asculta la radio știrile BBC la ora unu și la opt seara. Nu-i trecuse niciodată prin cap să cumpere un televizor și se ducea foarte rar la film. Dar avea un pick-up la care asculta simfonii de Mozart, Beethoven și Benjamin Britten.

Într-o bună zi a venit la ceai nepotul ei, Charles, singura rudă îndepărtată care-i mai rămăsese. Era instructor de călărie în Newmarket, un adevărat personaj, din spusele mătușii lui. Și chiar era, judecând după Jaguarul roșu din fața casei. Tânărul jovial, bucălat și roșcovan, cu păr creț, a fost surprins că nu exista în casă nici măcar o sticlă de *good scotch* și că trebuia să se mulțumească cu un pahar de vin dulce, tămâios, servit de Mrs Stubard după ceai și după faimoasele prăjituri și tarta cu brânză și lămâie. S-a arătat extrem de cordial cu Juan, chiar dacă nu prea reușea să localizeze în lume exotica țară din care provenea hipiotul din casă – confunda Peru cu Mexicul – autocriticându-se sincer: „O să-mi cumpăr un glob și un manual de geografie, ca să nu mai gafez ca astăzi." A rămas până seara târziu, spunând anecdote cu cai pur-sânge pe care-i pregătea pentru cursele din Newmarket. Și le-a mărturisit că devenise instructor, fiindcă din pricina constituției robuste nu putuse să fie jocheu. „Să fii jocheu e un sacrificiu teribil, dar e și cea mai frumoasă meserie din lume. Închipuiți-vă, să câștigi derbiul, să

învingi la Ascott! Mai grozav decât să câștigi marele premiu la loterie!"

Înainte de a pleca a privit, încântat, desenul în cărbune cu Esther, făcut de Juan Barreto. „Asta e o operă de artă", și-a dat el cu părerea. „În sinea mea râdeam de el, considerându-l nătâng", își reproșa Juan Barreto.

După o vreme prietenul meu a primit câteva rânduri care, după întâlnirea de pe stradă cu Mrs Stubard și Esther, i-au schimbat definitiv cursul vieții. Îndrăznea „artistul" să-i facă un portret lui Primrose, iapa vedetă din boxa lui Mr Patrick Chick, antrenată de el și al cărei stăpân, fericit de rezultatele ei pe hipodromuri, voia s-o eternizeze într-un tablou în ulei? Îi oferea 200 de lire sterline dacă îi plăcea portretul; dacă nu, Juan putea să păstreze pânza și primea 50 de *pounds* pentru efort. „Și-acum îmi mai vâjâie urechile de amețeala care m-a apucat, citind scrisoarea lui Charles." Juan își dădea ochii peste cap, pradă bucuriei retrospective.

Grație iepei Primrose, lui Charles și lui Mr Chick, Juan Barreto a încetat să mai fie un hipiot insolvabil, devenind unul de salon, căruia talentul de a imortaliza pe pânze mânji, iepe, armăsari și cai de cursă („animale pe care eu le ignoram cu desăvârșire") i-a deschis încetul cu încetul ușile caselor stăpânilor și crescătorilor de cai din Newmarket. Lui Mr Chick i-a plăcut pânza în ulei și i-a înmânat uimitului Juan Barreto cele 200 de lire promise. Primul lucru pe care l-a făcut Juan a fost să-i cumpere lui Mrs Stubard o pălăriuță înflorată și o umbreluță care se asorta la ea.

Trecuseră patru ani de atunci. Lui Juan tot nu-i venea să creadă ce întorsătură formidabilă îi cunoscuse destinul. Pictase cel puțin o sută de pânze cu cai în ulei și făcuse numeroase desene, crochiuri, schițe în creion și cărbune și avea atâta de lucru, că stăpânii padocurilor din Newmarket trebuiau să aștepte săptămâni la rând pentru a le fi onorate comenzile. Își cumpărase o căsuță la țară, la jumătatea drumului dintre Cambridge și

Newmarket și un *pied-à-terre*[1] în Earl's Court, pentru perioadele în care stătea la Londra. Ori de câte ori venea în oraș, se ducea s-o viziteze pe zâna lui cea bună și s-o scoată la plimbare pe Esther. Când a murit cățelușa, el și Mrs Stubard au îngropat-o în grădina casei.

L-am întâlnit pe Juan Barreto de mai multe ori în acel an, ori de câte ori mergeam la Londra, și l-am găzduit câteva zile în apartamentul meu parizian, într-un concediu pe care și l-a luat ca să vadă la Grand Palais o expoziție intitulată „Secolul lui Rembrandt". Moda hippy de-abia pătrunsese în Franța și oamenii se întorceau pe stradă, holbându-se la zdrențele lui Juan. Era un om extraordinar. De câte ori mă duceam să lucrez la Londra îl anunțam dinainte și el își aranja în așa fel treburile, încât părăsea Newmarket și-mi oferea cel puțin o seară cu muzică pop și dezmăț londonez. Datorită lui am fost în stare să fac niște lucruri pe care nu le mai făcusem niciodată: nopți albe prin discoteci ori chefuri hippy în care aerul era îmbâcsit de mirosul ierbii, cu prăjituri din hașiș, care pe mine, începătorul, mă plonjau în sfere gelatinoase, ultrasensibile, uneori amuzante, alteori de coșmar.

Mai surprinzătoare pentru mine – și, de ce nu, plăcută – a fost ușurința cu care puteai mângâia și chiar face amor cu orice fată, la respectivele chefuri. Abia atunci mi-am dat seama cât de depășite erau preceptele morale în care fusesem educat de mătușa Alberta și care, într-un anumit fel, îmi mai călăuzeau și acum viața pariziană. În general, franțuzoaicele aveau faima de femei libere, fără prejudecăți, care nu prea făceau fițe când era vorba să se culce cu un bărbat, dar de fapt cei care au dus această libertate la extreme inimaginabile au fost fetele și băieții revoluției hippy londoneze; cel puțin în cercul cunoștințelor lui Juan Barreto, cineva ajungea în pat cu necunoscutul ori necunoscuta cu care tocmai dansase și se întorcea

[1] O a doua locuință, în oraș.

apoi ca să se distreze în continuare și să repete figura, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.

— Viața pe care-ai dus-o tu la Paris e a unui funcționar UNESCO, Ricardo, mă lua peste picior Juan, a unui miraflorin puritan. Dar te asigur că-n multe medii pariziene e aceeași libertate ca și aici.

Precis era adevărat. Viața mea pariziană – viața mea, în general – fusese destul de sobră chiar și-n perioadele când nu aveam de lucru și aproape întotdeauna, în loc să petrec de mama focului, îmi perfecționam limba rusă cu un profesor particular, fiindcă deși puteam să traduc, nu mă simțeam la fel de sigur în limba lui Tolstoi și a lui Dostoievski, ca în engleză și în franceză. Începusem să-i prind gustul și citeam în rusește mai mult decât în oricare altă limbă. Acele sporadice sfârșituri de săptămână din Anglia, cu nopți cu muzică pop, iarbă și sex în *swinging London* au însemnat pentru mine o schimbare în ceea ce-mi fusese viața mai înainte (și avea să fie și în continuare): o existență foarte austeră. Dar în acele weekenduri londoneze pe care, grație pictorului de cai, mi le ofeream la terminarea unui contract, am sfârșit prin a face lucruri în care nu mă recunoșteam: să dansez desculț ca un zvăpăiat, să fumez iarbă sau să mestec semințe de peyote și aproape întotdeauna – punând capac nopților nebune – să fac amor pe unde se nimerea, pe sub mese, în toalete meschine, în dulapuri zidite, prin grădini, cu câte o fată, uneori foarte tânără, cu care de-abia schimbasem câteva cuvinte și al cărei nume nu izbuteam să mi-l mai amintesc după aceea.

Juan a insistat chiar de la prima noastră întâlnire ca în loc să merg la Londra, să rămân la el, în *pied-à-terre*-ul din Earl's Court. Nu prea stătea acolo, căci cea mai mare parte a timpului și-o petrecea în Newmarket, transpunând realitatea cabalină pe pânze. Îi făceam o favoare curățându-i din când în când apartamentul de molii. Dacă ne nimeream amândoi la Londra nu era nici o problemă, fiindcă el putea dormi la Mrs Stubard – își mai păstra și

acum camera –, iar în cel mai rău caz în *pied-à-terre* se putea instala un pat pliant în unicul dormitor. A insistat atât de mult încât am acceptat până la urmă. Cum nu mi-a dat voie să-i plătesc nici un ban de chirie, încercam să mă revanșez aducându-i de fiecare dată de la Paris câte un vin bun de Bordeaux, brânză Camembert sau Brie ori cutii de *pâté de foie*, care-i făceau să strălucească ochii. Juan era un hippy care nu ținea regim și nu era nici vegetarian.

Mi-a plăcut mult Earl's Court, m-am îndrăgostit de fauna lui. Cartierul respira tinerețe, muzică, o viață fără bârfe ori calcule, o mare doză de naivitate, dorința de a trăi clipa dincolo de morală și valori convenționale, căutând o plăcere care respingea vechile mituri burgheze ale fericirii – banii, puterea, familia, poziția, succesul social – și găsind-o în formele simple și pasive ale existenței: muzica, paradisurile artificiale, promiscuitatea și dezinteresul total față de problemele care zguduiau societatea. Cu hedonismul lor liniștit, pașnic, hipioții nu făceau rău nimănui; nu făceau nici apostolat, nu voiau nici să-i convingă, nici să-i recruteze pe oamenii cu care o rupseseră, pentru a-și vedea de viața lor alternativă; voiau doar să fie lăsați în pace, pradă egoismului lor frugal și visului lor psihedelic.

Eu știam că n-o să fiu niciodată unul dintre ei, căci chiar dacă mă consider o persoană destul de lipsită de prejudecăți, n-aș fi niciodată în largul meu cu pletele până la umeri, purtând pleduri, salbe și bluze în ape, ori practicând orgii sexuale colective. Dar nutream o mare simpatie și chiar o invidie melancolică față de acești băieți și fete, dedicați fără pic de teamă confuzului idealism care le ghida comportamentul, fără să-și imagineze riscurile la care erau nevoiți să se expună din pricina lui.

În acei ani, chiar dacă nu pentru multă vreme, funcționarii băncilor, ai companiilor de asigurări și ai societăților financiare din City purtau îmbrăcămintea tradițională: pantaloni în dungi, jachetă neagră, melon și nelipsita umbrelă neagră sub braț. Dar pe străduțele din Earl's Court,

cu case de două sau trei etaje, cu grădinițe în față și în spate, se puteau vedea oameni îmbrăcați ca de bal-mascat, chiar în zdrențe, adesea desculți, dar întotdeauna cu un dezvoltat simț estetic, căutând stridența, exotismul, insolitul, prin detalii pișichere și haioase. Pe mine mă uluia vecina mea, Marina, o columbiană venită la Londra să studieze dansul. Avea un hamster care ajungea mereu în casa lui Juan, îngrozindu-mă de-a dreptul, fiindcă obișnuia să se cațere în pat și să se vâre în așternuturi. Chiar dacă nu prea avea bani și nici haine, Marina se îmbrăca rareori la fel: într-o zi apărea cu niște pulovere largi, ca de clovn, și cu o gambetă pe cap, iar a doua zi purta o minijupă care practic nu lăsa nici un secret al trupului la cheremul fanteziei trecătorilor. Într-o zi am întâlnit-o în gara din Earl's Court, cățărată pe niște catalige și cu fața desfigurată de *Union Jack*, drapelul britanic, mâzgălit de la o ureche la alta.

Mulți hipioți, poate majoritatea, proveneau din clasa de mijloc sau din cea înstărită și revolta lor viza familia, îndreptându-se împotriva vieții stabile a părinților, împotriva ipocriziei obiceiurilor puritane și a aparențelor sociale în spatele cărora se ascundeau egoismul, spiritul insular și lipsa de imaginație. Erau simpatice pacifismul, naturismul, vegetarianismul și strădania lor de a descoperi o viață spirituală care să valorifice respingerea lumii materialiste, măcinată de prejudecăți de clasă, sociale și sexuale de care nici nu voiau să audă. Dar toate astea erau chestiuni anarhice, spontane, fără cap și coadă; nu erau nici măcar idei, fiindcă hipioții, cel puțin cei cunoscuți și observați îndeaproape de mine, deși spuneau că se identificau cu versurile poeților *beatniks*[1] – Allen Ginsberg a susținut un recital inspirat din poeziile lor și a cântat și interpretat dansuri indiene în Trafalgar Square, la care

[1] Beatnik este un termen derogatoriu inventat de Herb Caen, în 1958, ca o combinație între *beat* și *Sputnik*, satelitul lansat de URSS, insinuând astfel presupusul filocomunism al beatnicilor.

interpretat dansuri indiene în Trafalgar Square, la care au asistat mii de tineri – citeau de fapt foarte puțin sau chiar deloc. Filozofia lor nu se baza pe gândire și rațiune, ci pe sentimente, pe *feeling*.

Într-o dimineață, când mă aflam acasă la Juan, dedicându-mă prozaicei îndeletniciri, de a-mi călca indispensabilii și cămășile spălate la Laundromat, în Earl's Court, cineva a bătut la ușă. Am deschis și-am dat de o jumătate de duzină de băieți roșii în cap, purtând ghete militare, pantaloni scurți și vestoane de piele, croite ca la armată, unele cu cruci și medalii militare pe piept. M-au întrebat de un pub, Swag and Tails, din colțul străzii. Au fost primii *skinheads* pe care i-am văzut. De atunci bandele astea își făceau din când în când apariția prin cartier, înarmate uneori cu ciomege, iar hipioții pașnici, care-și întinseseră pledurile pe trotuare ca să-și vândă bagatelele artizanale, o zbugheau pe loc, unii cu plozii în brațe, căci *skinhead* îi urau de moarte. Nu-i urau doar pentru modul de viață; era și o ură de clasă, căci ucigașii ăștia, jucându-se de-a SS-iștii secolului XX, proveneau din zonele muncitorești și din mahalale și întruchipau propriul lor tip de revoltă. Ei s-au transformat în unitățile de șoc ale unui minuscul partid rasist, The National Front, care cerea expulzarea negrilor din Anglia. Idolul lor era Enoch Powell, un parlamentar conservator care profețise într-un mod apocaliptic, într-un discurs care făcuse valuri, că „vor curge râuri de sânge în Marea Britanie" dacă nu se stopa imigrația. Apariția capetelor rase a creat o oarecare tensiune și au avut loc câteva ciocniri violente, dar izolate, în cartier. În ceea ce mă privește, scurtele șederi în Earl's Court erau foarte plăcute. Până și unchiul Ataúlfo a sesizat asta. Ne scriam destul de des; eu îi relatam descoperirile mele londoneze, iar el mi se plângea de dezastrele economice pe care începea să le genereze în Peru dictatura generalului Velasco Alvarado. Într-una din scrisori mi-a zis: „Văd că te simți foarte bine la Londra; orașul ăsta te face fericit".

Cartierul se umpluse de mici cafenele, restaurante vegetariene și saloane ce ofereau o mare varietate de ceaiuri indiene, servite de fete și băieți hipioți care pregăteau ei înșiși infuziile parfumate în fața clientului. Disprețul hipioților la adresa lumii industrializate îi făcuse să reînvie artizanatul sub toate formele și să idolatrizeze munca manuală: împleteau genți, confecționau sandale, cercei, salbe, tunici, turbane, brățări. Îmi plăcea să mă așez și să citesc acolo, așa cum citeam în bistrourile pariziene – dar ce deosebită era atmosfera în fiecare din aceste locuri –, mai ales într-un garaj cu patru măsuțe unde servea Annette, o franțuzoaică cu păr lung, prins în codițe, și cu picioare foarte frumoase, cu care obișnuiam să discut pe îndelete despre deosebirile între yoga asanas și yoga pranayama, despre care ea părea să știe tot, iar eu nimic.

Pied-à-terre-ul lui Juan era minuscul, vesel și primitor. Era la primul etaj al unei case cu două caturi, împărțită și subîmpărțită în mici apartamente, și consta într-un singur dormitor, cu o mică baie și o chicinetă. Sufrageria era spațioasă, cu două ferestre mari ce asigurau o bună aerisire și o excelentă priveliște asupra străduței Philbeach Gardens, în formă de semilună, precum și asupra unei grădini interioare, care, neglijată, ajunsese o pădurice sălbatică. În grădina asta fusese instalat într-o vreme un cort sioux, în care trăia un cuplu de hipioți cu doi țânci care mergeau de-a bușilea. Ea venea la mine să încălzească biberoanele copiilor și mă învăța o metodă de respirație – să rețin aerul și să-l plimb prin tot trupul – în felul ăsta, îmi explica ea serioasă, dispăreau toate tendințele agresive ale instinctului omenesc.

În afară de pat, camera avea o masă plină cu obiecte rare cumpărate de Juan Barreto de pe strada Portobello, iar pe pereți o mulțime de gravuri, câteva imagini din Peru – inevitabilul Machu Picchu la loc de cinste –, fotografii cu Juan și diverse persoane, în diferite locuri. Un teanc de cutii în care păstra cărți și reviste, câteva cărți pe o consolă, dar cele mai multe erau discurile: o excelentă

colecție de rock-and-roll și muzică pop, englezească și americană, lângă un aparat de radio și un pik-up de ultimă generație.

Într-o zi, când examinam pentru a treia sau a patra oară fotografiile lui Juan – cea mai haioasă era una făcută în paradisul ecvestru din Newmarket în care amicul meu călărea un pur-sânge desăvârșit, împodobit cu flori de acantă, dispuse în formă de potcoavă și ale cărui hățuri erau ținute de un jocheu și de un domn spilcuit, fără îndoială stăpânul calului, ambii distrându-se teribil pe seama bietului cavaler ce părea foarte nesigur pe el, acolo sus, pe respectivul Pegas –, una dintre fotografii mi-a atras atenția. Fusese făcută în timpul unei petreceri; persoanele vesele care priveau spre aparat, trei sau patru cupluri, erau foarte bine îmbrăcate și țineau pahare în mâini. Ce? O simplă asemănare. Am privit-o din nou cu atenție și-am respins ideea. În acea zi trebuia să mă întorc la Paris. N-am mai ajuns la Londra în următoarele două luni, dar bănuiala aceea nu mi-a mai dat pace, devenind o adevărată idee fixă. Oare era posibil ca fosta chiliană, fosta luptătoare de gherilă, fosta madame Arnoux să fie acum la Newmarket? Mi-am pus de mii de ori această întrebare, frământând între degete periuța Guerlain, uitată de ea în apartamentul meu în ultima zi când am văzut-o, periuță de care nu mă despărțeam, considerând-o aproape o amuletă. Prea puțin probabil, prea mare coincidența, prea de tot. Dar n-am reușit să-mi scot bănuiala – amăgirea – din cap. Și am început să număr zilele până la noul contract care avea să mă trimită iarăși în acel *pied-à-terre* din Earl's Court.

— O cunoști? s-a mirat Juan când i-am arătat în sfârșit fotografia și i-am putut pune întrebări. Este Mrs Richardson, nevasta tipului *flamboyant* pe care-l vezi acolo, pe jumătate ascuns. De origine mexicană, cred. Vorbește o engleză nostimă, mori de râs dac-o auzi. Ești sigur că o cunoști?

— Nu, nu e persoana care credeam.

Dar am fost absolut sigur că era ea. „Engleza nostimă" și originea ei „mexicană" m-au convins. Ea trebuia să fie. Și chiar dacă în cei patru ani scurși de când dispăruse din Paris îmi repetasem adesea că era mult mai bine că se întâmplase așa, căci acea peruană aventurieră îmi pricinuise destule necazuri în viață, de îndată ce am avut certitudinea că reapăruse, într-o nouă întrupare a identității ei schimbătoare, la doar cincizeci de mile de Londra, am simțit o sfârșeală și o dorință irezistibilă de a merge la Newmarket și de a o revedea. Am petrecut multe nopți – Juan dormea la Mrs Stubard – fără să închid un ochi, într-o stare de neliniște care-mi aducea inima în pragul tahicardiei. Era posibil oare să fi ajuns până acolo? Ce aventuri, ce încurcături, ce nebunii o catapultaseră în acea enclavă a celei mai exclusiviste societăți din lume? N-am îndrăznit să-i mai pun întrebări lui Juan Barreto despre Mrs Richardson. Mi-era teamă că vorbind despre identitatea compatrioatei noastre aș fi putut provoca o încurcătură nemaipomenită. Dacă trecea drept mexicană în Newmarket, înseamnă că era ceva necurat la mijloc. Așa că am adoptat altă strategie. Fără a mai pomeni nimic despre dama din fotografie, o să-l conving pe Juan să mă introducă în acel eden hipic. În noaptea aceea lungă, de insomnie și palpitații, ba chiar și cu o erecție violentă, am ajuns la un moment dat să fiu îngrozitor de gelos pe prietenul meu. Parcă și vedeam: pictorul de cai nu picta doar tablouri în ulei în Newmarket; în timpul liber le distra pe nevestele plictisite ale stăpânilor de padocuri și, cine știe, poate că printre cuceririle lui figura și Mrs Richardson.

Oare de ce n-avea Juan o prietenă stabilă, ca atâția alți hipioți? La chefurile la care mă ducea, dispărea aproape întotdeauna cu câte o fată, ba câteodată chiar și cu două. Dar într-o seară am fost uimit, văzându-l cum mângâia și săruta cu foc pe gură un puști roșcovan, slab ca un țâr, pe care-l strângea pătimaș în brațe.

— Sper că nu te-a șocat ce-ai văzut, mi-a zis ulterior, oarecum bosumflat.

I-am răspuns că la cei treizeci și cinci de ani ai mei nu mă mai șoca nimic pe lumea asta și cu atât mai puțin faptul că oamenii fac dragoste normal sau pe invers.

— Eu o fac în ambele feluri, și așa mă simt fericit, bătrâne, mi-a mărturisit el, liniștindu-se. Cred că-mi plac mai mult fetele decât băieții, dar în orice caz nu m-aș îndrăgosti. Secretul fericirii, sau cel puțin al liniștii, e să știi să desparți sexul de iubire. Și, dacă e posibil, să elimini iubirea romantică din viața ta, căci ea te face să suferi. Te asigur că așa trăiești mai liniștit și te bucuri mai mult.

O filozofie cu care ar fi fost întru totul de acord fata nesăbuită, căci o practica, mai mult ca sigur, dintotdeauna. Cred că asta a fost singura dată când am vorbit – mai bine zis, el a vorbit – despre lucruri intime. Ducea o viață absolut liberă și promiscuă, dar își păstrase obiceiul, atât de răspândit printre peruani, de-a evita confidențele legate de sex, abordând întotdeauna subiectul într-un mod voalat, indirect. Conversațiile noastre vizau în special îndepărtatul Peru, de unde primeam vești tot mai teribile despre marile naționalizări de proprietăți agricole și de întreprinderi inițiate de dictatura militară a generalului Velasco, care aveau să ne readucă în Epoca de Piatră, după cum rezulta din scrisorile din ce în ce mai demoralizante ale unchiului Ataúlfo. Atunci Juan mi-a mărturisit că, deși la Londra profita de orice prilej ca să-și satisfacă poftele („Am văzut deja", am glumit eu), la Newmarket se comporta ca un cavaler virtuos, chiar dacă nu-i lipseau ocaziile. Nu voia ca dintr-o încurcătură de alcov să-și compromită munca ce-i oferise siguranța și veniturile la care nici nu îndrăznise să viseze vreodată. „Iar eu am treizeci și cinci de ani și, după cum ai văzut, vârsta asta, aici în Earl's Court, înseamnă bătrânețe." Era adevărat: tinerețea fizică și psihică a locuitorilor acelui cartier londonez mă făceau să mă simt uneori preistoric.

Mi-a trebuit mult timp și am apelat la fel de fel de insinuări delicate și întrebări aparent nevinovate, ca să-l conving pe Juan Barreto să mă ducă să cunosc Newmarket, faimosul loc din Suffolk care întruchipa de la jumătatea secolului al XVIII-lea pasiunea albionică pentru caii pur sânge. Îi puneam o sumedenie de întrebări. Cum erau oamenii acolo, casele în care locuiau, ritualurile și tradițiile lor, relațiile dintre proprietari, jochei și instructori? Și în ce constau licitațiile din Tattersalls, când se plăteau sumele acelea exorbitante pentru caii vedetă și cum de era posibil să licitezi un cal pe bucăți, de parcă s-ar fi putut dezmembra. La tot ce-mi povestea el, eu mai că aplaudam – „ca să vezi, ce interesant" – făcând o mutră entuziasmată. „Ce noroc pe tine, să cunoști o asemenea lume din interior, frate!"

Până la urmă am obținut ce voiam. La închiderea sezonului, avea loc o licitație de cai, urmată de o cină în casa unui crescător italian însurat cu o englezoaică, *signor* Ariosti, la care era invitat și Juan. Amicul meu l-a întrebat dacă putea veni împreună cu un compatriot și italianul a acceptat, încântat. Cele șaptesprezece zile – lungi cât veacul – până la data fixată, mi le-amintesc ca prin ceață, cu treceri bruște, de la sudori reci la exaltări adolescentine, visând s-o văd pe peruană. Nopți nedormite în care nu făceam altceva decât să-mi reproșez că eram un imbecil incurabil, încă amorezat de o nebună, de o aventurieră, de o femeiușcă fără scrupule, cu care nici un bărbat din lume, și eu mai puțin ca oricare altul, n-ar putea avea o relație stabilă, fără să fie călcat în picioare până la urmă. Dar în pauzele dintre aceste monologuri masochiste interveneau altele, de bucurie și speranță: s-o fi schimbat mult? Și-o fi păstrat îndrăzneala aceea care mă atrăgea atât, sau traiul în lumea stratificată și închisă a englezilor experți în cai i-o fi domesticit-o și anulat-o? În ziua în care am luat trenul spre Newmarket – trebuia să-l schimbăm în gara din Cambridge – m-am gândit că toate astea erau doar o aberație fantezistă, iar respectiva Mrs Richardson era o doamnă oarecare, de

origine mexicană. „Și dacă în tot acest timp n-ai făcut altceva decât să te minți singur, Ricardito?"

Casa lui Juan Barreto de la țară, la câteva mile de Newmarket, din lemn, pe un singur nivel, înconjurată de sălcii și hortensii, părea mai degrabă atelierul unui artist decât o locuință. Era ticsită de borcane cu vopseluri, șevalete, pânze înrămate, caiete de schițe și cărți de artă, dar și cu multe discuri împrăștiate pe jos, în jurul excelentului aparat la care le puteai asculta. Juan avea un Mini Minor cu care nu venea niciodată la Londra, dar în după-amiaza aceea m-a plimbat cu micul automobil prin Newmarket – oraș misterios izolat, practic fără centru. M-a dus la simandicosul Jockey Club și la muzeul Horse Racing. Adevăratul oraș consta nu în pâlcul de case din preajma străzii centrale – unde se aflau o biserică, niște prăvălioare, câte o spălătorie automată și vreo două restaurante –, ci în frumoasele conace răspândite pe câmpia întinsă, în jurul cărora se zăreau padocurile, grajdurile și terenurile de antrenament pe care mi le arăta Juan, numindu-i pe stăpânii și stăpânele lor și povestindu-mi anecdote despre ei. Eu abia dacă-l ascultam. Întreaga mea atenție se concentra asupra oamenilor cu care ne întâlneam, sperând ca printre ei să se ivească brusc silueta feminină pe care o căutam.

N-a apărut, nici în plimbarea aceea, nici în micul restaurant indian unde m-a dus Juan seara să mâncăm un *curry tandoori*, și nici a doua zi, în lunga și interminabila licitație de iepe, mânji, cai de curse și armăsari din Tattersalls, desfășurată într-un imens cort de pânză. Eu m-am plictisit de moarte. M-au surprins numeroșii arabi care erau acolo, unii în costume tradiționale, supralicitând de fiecare dată și plătind uneori sume astronomice, care nu mi-aș fi imaginat vreodată că pot fi plătite pentru un patruped. Nici una dintre persoanele prezentate de Juan în timpul licitației și în pauzele în care cei de față beau șampanie din cupe și serveau morcovi, castraveți

și heringi de pe farfurii de carton n-a rostit numele așteptat: Mr David Richardson.

Dar în seara aceea, de cum am intrat în somptuoasa locuință a lui *signor* Ariosti, am simțit deodată că mi se usucă gâtul și că mă dor unghiile de la mâini și de la picioare. Era acolo, la mai puțin de zece metri, așezată pe brațul unei canapele, cu un pahar mare în mână. Mă privea de parcă nu m-ar mai fi văzut niciodată. Până să apuc să-i spun ceva sau să-mi apropii fața ca s-o sărut pe obraz, mi-a întins o mână plictisită și m-a salutat în engleză, ca pe un străin oarecare: *„How do you do?"* Și fără să-mi dea timp să-i răspund, mi-a întors spatele și a intrat iarăși în vorbă cu cei din preajma ei. Imediat apoi am auzit-o povestind, cu cea mai mare dezinvoltură, într-o engleză aproximativă, dar foarte expresivă, cum o ducea tatăl ei de mică, săptămânal, la concert sau la operă, în Ciudad de México. În felul acesta îi inculcase din copilărie o pasiune precoce pentru muzica clasică.

Nu se schimbase prea mult în ultimii patru ani. Avea același trup zvelt, bine proporționat, cu talie strâmtă, picioare slabe, dar frumos modelate și glezne fine și delicate ca de păpușă. Părea mai sigură pe ea și mai dezinvoltă decât înainte, iar la sfârșitul fiecărei fraze își înclina ușor capul, cu o indiferență studiată. Își decolorase puțin părul și-l purta mai lung decât la Paris, cu niște bucle de care nu-mi aminteam; machiajul era mai simplu și mai natural decât cel al lui madame Arnoux, de regulă ceva mai sofisticat. Purta o fustă foarte scurtă, la modă, care-i descoperea genunchii, și o bluziță decoltată care-i scotea în evidență umerii netezi și mătăsoși și gâtul grațios: stamină cuprinsă într-un lănțișor de argint de care atârna o piatră prețioasă, un safir probabil, care la fiecare mișcare se legăna strengărește deasupra decolteului generos din care mijeau sânii ei moi. I-am zărit verigheta pe inelarul mâinii stângi, ca la protestanți. Trecuse deja la religia anglicană? Mr Richardson, pe care Juan mi l-a prezentat în încăperea alăturată, era un sexagenar exuberant

într-o cămașă de un galben-fosforescent, cu o batistă de aceeași culoare ivindu-se moț pe costumul albastru, extrem de elegant. Beat și euforic, spunea anecdote despre periplurile lui japoneze, amuzându-și copios invitații și umplându-le continuu paharele dintr-o sticlă de Dom Perrignon, ce apărea și reapărea ca prin farmec în mâinile lui. Juan mi-a explicat: era un bărbat foarte bogat, care-și petrecea o parte din an făcând afaceri în Asia, dar ceea ce-l interesa cu adevărat era pasiunea aristocratică prin excelență: caii.

Numeroasele persoane care ocupau camerele și intrarea dinspre grădina spațioasă cu piscină luminată, placată toată în faianță, corespundeau în mare parte descrierii făcute de Juan Barreto: o lume cât se poate de englezească, în care pătrunseseră câțiva străini, amatori de cai, cum ar fi stăpânul casei, *signor* Ariosti, sau exotica mea compatrioată deghizată în mexicană, Mrs Richardson. Erau cu toții destul de amețiți; păreau să se cunoască foarte bine și comunicau într-un limbaj cifrat, a cărui temă recurentă era hipismul. La un moment dat, când am izbutit să mă apropii de grupul în care se afla Mrs Richardson, am aflat că mulți dintre cei de față, printre care și fata rea și bărbatul ei, fuseseră până nu demult la Dubai, invitați să participe – zburaseră cu avionul privat al unui șeic arab – la inaugurarea unui hipodrom. Fuseseră tratați împărătește. Treaba cum că musulmanii nu beau alcool, ziceau ei, o fi valabilă la musulmanii săraci, dar ceilalți, experții în cai din Dubai, de pildă, beau și-și serveau oaspeții cu cel mai bun vin și cu cea mai scumpă șampanie franțuzească.

În ciuda eforturilor mele, n-am reușit să schimb o vorbă cu Mrs Richardson, cât a fost noaptea de lungă. Ori de câte ori mă apropiam de ea, păstrând într-un fel aparențele, se îndepărta, cu pretextul de a saluta pe cineva, de a se apropia de bufet sau de bar sau de a șușoti cu vreo prietenă. Și n-am izbutit nici să schimb vreo privire cu ea; deși eram convins că știa foarte bine c-o urmăream

cu privirea, nu se uita niciodată la mine, ba dimpotrivă, făcea în așa fel încât îmi oferea mereu spatele sau profilul. Era adevărat ce-mi spusese Juan Barreto: engleza ei era rudimentară și pe alocuri ininteligibilă, plină de greșeli, dar o vorbea cu atâta tupeu și convingere, modelând-o simpatic, cu un accent latinoamerican, încât părea chiar nostimă, nu numai expresivă. Ca să umple golurile, își însoțea continuu cuvintele cu gesturi și se schimonosea în așa fel, încât oferea un adevărat spectacol de cochetărie.

Charles, nepotul lui Mrs Stubard, s-a dovedit a fi un tânăr încântător. Mi-a spus că datorită lui Juan începuse să citească volumele unor călători englezi prin Peru și că plănuia să-și petreacă o vacanță la Cuzco, făcând *trekking* până în Machu Picchu. Voia să-l conving pe Juan să-l însoțească. Iar dacă eu voiam să mă alătur aventurii, *welcome*.

Pe la două dimineața, când lumea începea să-și ia rămas-bun de la *signor* Ariosti, pradă unui impuls subit, ajutat pesemne și de paharele de șampanie consumate, m-am îndepărtat de o pereche interesată de experiența mea de translator profesionist, l-am evitat pe amicul Juan Barreto, care voia pentru a patra sau a cincea oară în seara aceea să mă târască într-un salon ca să-l admir pe Belicoso, unul dintre starurile patrupede ale amfitrionului, pictat în mărime naturală, și am traversat încăperea, ducându-mă glonț la grupul în care se afla Mrs Richardson. Am apucat-o cu forța de braț și, zâmbindu-i, am obligat-o să se îndepărteze de cei din jurul ei. M-a privit atât de supărată, încât i s-a strâmbat gura și am auzit-o înjurând, pentru prima oară de când o cunoșteam:

— Dă-mi drumul, *fucking beast*[1], a șoptit printre dinți. Lasă-mă în pace, c-o să mă bagi în bucluc!

— Dacă nu-mi dai un telefon, o să-i spun lui Mr Richardson că ești măritată în Franța și că poliția elvețiană e pe urmele tale, fiindcă ai golit contul secret al lui *monsieur* Arnoux.

---

[1] Bestie nenorocită (engl.).

Și i-am vârât o hârtiuță cu telefonul lui Juan din Earl's Court. După o clipă de consternare și tăcere – era toată o grimasă – a izbucnit în râs, făcând ochii mari.

— *Oh, my God! You are learning*[1], băiete bun, a exclamat, revenindu-și din uimire și aprobând pe un ton profesionist.

După care făcu stânga-mprejur și se întoarse la grupul din care o smulsesem eu.

Eram cât se poate de sigur că n-o să mă sune. Eram martorul incomod al unui trecut pe care voia să-l șteargă cu orice preț, altminteri nu m-ar fi evitat așa toată seara. Și totuși, peste două zile m-a sunat, în zori, la Earl's Court. N-am prea vorbit, căci s-a mulțumit ca și odinioară doar să-mi dea ordine:

— Te aștept mâine, la trei, la Russell Hotel. Îl știi? În Russell Square, lângă Muzeul Britanic. Punctualitate englezească, te rog.

Am ajuns la hotel cu o jumătate de oră mai devreme. Îmi transpiraseră mâinile și abia mai respiram. Nici că putea alege mai bine locul. Vechiul hotel *belle époque,* cu fațada și holurile lui largi, stil *pompier* oriental, părea pe jumătate gol, la fel și barul: tavan înalt, pereți lambrisați în lemn, măsuțe izolate, unele chiar ascunse de paravane și de covoare groase, adăpostind pașii și conversația. În spatele tejghelei, un chelner solitar răsfoia *Evening Standard.*

A întârziat câteva minute; purta un costum violet din piele de căprioară, pantofi și geantă din piele neagră de crocodil, un colier de perle într-un singur șirag, iar pe deget îi strălucea un inel. Ținea pe braț un impermeabil gri și o umbrelă de aceeași culoare. Cât de mult evoluase tovarășa Arlette! S-a așezat pe scaunul din fața mea, picior peste picior, fără să mă salute, fără să-mi zâmbească sau să-mi întindă mâna, și-a început să mă dojenească:

— Deunăzi ai făcut o prostie pe care n-o să ți-o iert niciodată. Nu trebuia să-mi vorbești, nu trebuia să mă

---

[1] Dumnezeule, ai început să înveți! (engl.).

iei de braț, nu trebuia să mi te adresezi ca și cum m-ai fi cunoscut. Puteai să mă dai de gol, nu-ți dai seama că trebuia să te prefaci? Unde ți-e capul, Ricardito?

Era așa cum o știam, neschimbată. Nu ne văzuserăm de patru ani și nu-i trecea prin cap să mă întrebe cum mă simțeam, ce făcusem în tot acest timp, să-mi arunce măcar un zâmbet sau să-mi spună o vorbă bună cu ocazia revederii. O interesau doar ale ei, nimic altceva.

— Ești foarte frumoasă, i-am zis, vorbind cu oarecare dificultate din pricina emoției. Chiar mai frumoasă decât acum patru ani, când te numeai madame Arnoux. Îți trec cu vederea insultele din seara aceea și observațiile de adineauri, de dragul frumuseții tale. Iar dacă vrei să știi, da, continuu să fiu îndrăgostit de tine. În pofida celor întâmplate. Nebun după tine. Mai mult ca oricând. Mai ții minte periuța de dinți pe care mi-ai lăsat-o ca amintire ultima oară când ne-am văzut? De-atunci o port cu mine, peste tot, în buzunar. De dragul tău am devenit fetișist. Îți mulțumesc că ești atât de frumoasă, chiliano.

Nu râdea, dar în ochii ei de culoarea mierii arse licărise luminița ironică de altădată. A luat periuța, a examinat-o și mi-a înapoiat-o, șoptind: „Nu știu despre ce vorbești". Mă lăsa s-o privesc, nestingherită, observându-mă la rândul ei, iscoditoare. Ochii mei o sorbeau pe îndelete: de jos în sus, de sus în jos, oprindu-se pe genunchii ei, pe gâtul ei, pe urechile ei mici, acoperite pe jumătate de șuvițe de păr, acum deschise la culoare, pe mâinile ei așa de îngrijite, pe unghiile ei lungi, lăcuite într-o nuanță naturală, pe nasul ce părea să i se fi ascuțit între timp. M-a lăsat să-i iau mâinile și să i le sărut, dar cu indiferența ei dintotdeauna, fără a-mi întoarce câtuși de puțin gestul.

— Era serioasă amenințarea ta? a întrebat în cele din urmă.

— Foarte serioasă, i-am zis, sărutându-i fiecare deget, încheietura mâinii, dosul palmei, palma fiecărei mâini. Cu timpul am ajuns și eu ca tine. Merită încercat totul,

ca să obții ce vrei. Sunt cuvintele tale, fată rea. Iar tu o știi prea bine, singurul lucru pe care-l iubesc cu adevărat pe lumea asta ești tu.

Și-a eliberat o mână și mi-a trecut-o prin păr, ciufulindu-mă și mângâindu-mă cu un zâmbet aproape compătimitor, cum mai făcuse și altă dată:

— Nu, tu nu ești în stare de asemenea lucruri, a zis cu jumătate de voce, regretând parcă acel defect al personalității mele. Dar asta da, trebuie să fie adevărat că încă mai ești îndrăgostit de mine.

A cerut ceai și *scone*[1] pentru amândoi și mi-a explicat că soțul ei era un bărbat foarte gelos și, mai rău, bolnav de gelozie retrospectivă. Îi iscodea trecutul, ca un lup rapace. De aceea trebuia să fie extrem de atentă. Dacă ar fi bănuit în seara aceea că ne cunoșteam, i-ar fi făcut o scenă. N-oi fi făcut cumva imprudența să-i spun lui Juan Barreto cine era ea, nu-i așa?

— N-aș fi putut să-i spun, chiar dacă aș fi vrut, am liniștit-o. Căci adevărul e că încă n-am nici cea mai vagă idee cine ești tu.

A izbucnit în râs până la urmă. M-a lăsat să-i iau capul în mâini și să-i ating buzele. Sub buzele mele, care o sărutau avide, tandre, pătimașe, ale ei au rămas neclintite.

— Te doresc, i-am șoptit, mușcându-i vârful urechii. Ești mai frumoasă ca oricând, peruano. Te iubesc, te doresc din tot sufletul, cu tot trupul meu. În toți acești patru ani n-am făcut altceva decât să te visez, să te iubesc și să te doresc. Și totodată să te blestem. În fiecare zi, în fiecare noapte, tot timpul.

După o clipă m-a îndepărtat cu mâinile.

— Trebuie să fii printre ultimii din lume care le mai îndrugă chestii de-astea femeilor, zâmbea ea amuzată, privindu-mă ca pe o arătare. Ce de dulcegării îmi mai torni tu, Ricardito!

---

[1] Plăcintă (de ovăz sau grâu) pregătită cu lapte (engl.).

— Cel mai rău nu e că le zic. Cel mai rău e că le simt. Da, sunt adevăruri. Tu faci din mine un personaj de telenovelă. Nu le-am mai spus nimănui altcuiva, doar ție!

— Nu trebuie să ne vadă nimeni așa, niciodată, a zis deodată foarte serioasă, schimbând tonul. Tot ce mi-ar mai lipsi acum ar fi o criză de gelozie din partea nenorocitului de bărbatu-meu. Trebuie să plec acum, Ricardito.

— Și va trebui să aștept alți patru ani ca să te văd din nou?

— Vineri, a precizat imediat cu un râs șmecheresc, trecându-mi iarăși mâna prin păr. Și apoi, după o pauză de efect: chiar aici. O să iau o cameră pe numele tău. Nu-ți face probleme, pișpirică, o s-o plătesc eu. Adu-ți o valijoară, să nu bată la ochi.

I-am spus că e foarte bine, dar c-o să-mi plătesc singur camera. N-aveam de gând să-mi schimb onesta profesie de interpret cu cea de gigolo.

A izbucnit într-un hohot puternic de râs, de-astă dată spontan:

— Firește! a exclamat. Tu ești un cavaler miraflorin și cavalerii nu acceptă bani din partea femeilor.

Mi-a trecut pentru a treia oară mâna prin păr, și de-astă dată i-am prins-o și i-am sărutat-o.

— Credeai c-o să te culci cu mine în chichineața aia pe care ți-a împrumutat-o fătălăul de Juan Barreto, în Earl's Court? Încă n-ai înțeles: acum sunt *at the top*.

Într-o clipă s-a făcut nevăzută, după ce mi-a cerut să nu ies din Russell Hotel în următoarele cincisprezece minute, căci totul era posibil cu David Richardson, inclusiv să pună să fie urmărită, ori de câte ori venea la Londra, de unul dintre detectivii specializați în adultere.

Am așteptat să treacă cele cincisprezece minute, după care în loc să iau metroul, am făcut o lungă plimbare sub un cer acoperit care amenința cu o ploicică măruntă. M-am dus în Trafalgar Square, am traversat St. James Park, Green Park, inspirând mirosul de iarbă umedă și privind picurii de apă prelingându-se pe crengile groase de

stejari, am coborât aproape tot Brompton Road și o oră și jumătate mai târziu am ajuns în semiluna din Philbeach Gardens, obosit și fericit. Lunga plimbare mă liniștise, permițându-mi să gândesc, fără tumultul de idei și senzații haotice în care trăisem de când vizitasem Newmarket. Cum de era posibil s-o revezi după atâta vreme și să te tulbure în așa hal, Ricardito? Fiindcă era adevărat tot ce-i mărturisisem: tot mai eram nebun după ea. Mi-a fost de-ajuns s-o văd ca să recunosc: deși știam că orice relație cu fata nesăbuită era sortită eșecului, singurul lucru pe care mi-l doream într-adevăr în viață, cu acea patimă cu care unii urmăresc averea, gloria, succesul, puterea, era s-o am pe ea, cu toate minciunile, încurcăturile, egoismul și dispariițiile ei. O prostie, fără îndoială, dar un lucru era sigur: până vineri n-aveam să fac altceva decât să blestem încetineala cu care se scurgeau orele care mai lipseau până la întâlnirea noastră.

Când am ajuns vineri la Russell Hotel cu o geantă de voiaj, recepționerul, un indian, mi-a confirmat că aveam o cameră rezervată pe numele meu, pentru ziua respectivă. Fusese deja plătită. A adăugat că „secretara mea" îi avertizase c-o să vin de la Paris destul de des și că în acest caz hotelul o să studieze posibilitatea de a-mi oferi un preț special, ca pentru clienții fideli, „cu excepția perioadelor de sezon". Camera dădea spre Russell Square și chiar dacă nu era mică, așa părea, fiind plină cu obiecte, măsuțe, lămpi de birou, animăluțe, gravuri și câteva tablouri cu războinici mongoli, cu ochii bulbucați, bărbi răsucite și iatagane curbate, ce păreau a se năpusti asupra patului cu intenții criminale.

Fata nesăbuită a sosit la o jumătate de oră după mine, purtând o haină de blană strânsă în talie, pălăriuță asortată și botine până la genunchi. Pe lângă geantă mai avea și o mapă plină cu caiete și cărți pentru niște cursuri de artă modernă pe care, mi-a explicat ulterior, le urma de trei ori pe săptămână la Christie's. Înainte de a mă privi, a aruncat o ocheadă încăperii și a făcut un semn scurt cu

capul, aprobator. Când a catadicsit în sfârșit să se uite la mine, o țineam deja în brațe și începusem s-o dezbrac.

— Ai grijă, m-a instruit ea. Nu care cumva să-mi șifonezi hainele.

Am dezbrăcat-o cu mii de precauții, studiind ca pe niște obiecte prețioase, unice, hainele pe care le purta, sărutând cu evlavie fiecare centimetru de piele care mi se oferea vederii, inspirând adierea suavă, ușor parfumată, pe care o emana trupul ei. Avea acum o mică cicatrice, aproape invizibilă, în zona inghinală, fiindcă fusese operată de apendicită, iar pubisul era chiar mai apetisant decât înainte. Simțeam dorință, emoție, tandrețe, în timp ce-i sărutam gleznele, axilele parfumate, oscioarele proeminente ale șirei spinării și ale feselor moi, delicate la pipăit, precum catifeaua. I-am sărutat alene sânii mici, nebun de fericire.

— Sper că n-ai uitat ce-mi place, băiete bun, mi-a șoptit în cele din urmă la ureche.

Și fără să mai aștepte răspunsul, s-a întins pe spate, desfăcându-și picioarele ca să-mi încapă capul, în timp ce-și acoperea ochii cu brațul drept. Am simțit că începea să fie tot mai departe de mine, de Russell Hotel, de Londra, concentrându-se total și intens, ca nici o altă femeie din viața mea, asupra propriei plăceri, solitare, personale, egoiste, pe care buzele mele învățaseră să i-o ofere. Lingându-i, sorbindu-i, sărutându-i, mușcându-i sexul micuț, am simțit-o umezindu-se și vibrând. A durat ceva până a juisat. Dar ce delicios, ce exaltant era s-o simți torcând, legănându-se, absorbită în vertijul dorinței, până ce, în sfârșit, un geamăt lung i-a înfiorat trupul din cap până în picioare. „Haide, hai", a șoptit, înăbușit. Am pătruns în ea cu ușurință și am strâns-o cu atâta forță, încât a ieșit din inerția în care o plonjase orgasmul. A gemut, răsucindu-se, descotorosindu-se de trupul meu, tânguindu-se: „Mă strivești".

Cu gura mea lipită de-a ei, am implorat-o:

— Spune-mi măcar o dată în viață că mă iubești, fată crudă. Chiar dacă nu-i adevărat, spune-mi-o! Vreau să aud cum sună, măcar o dată în viață!

Mai târziu, după ce făcuserăm dragoste și stăteam de vorbă, goi, pe salteaua galbenă, amenințați de sălbaticii războinici mongoli, eu mângâindu-i părul, talia, sărutându-i cicatricea aproape invizibilă și jucându-mă cu pântecele ei plat, lipindu-mi urechea de ombilic și pândindu-i bolboroselile adânci ale trupului, am întrebat-o de ce nu mi-a făcut pe plac, șoptindu-mi acea nevinovată minciună la ureche. N-o mai spusese de atâtea ori, atâtora?

— Tocmai de-asta, mi-a răspuns imediat, fără milă. N-am spus niciodată „te doresc", „te iubesc", simțind-o cu adevărat. Nimănui. Am spus lucrurile astea doar mințind. Fiindcă eu n-am iubit niciodată pe nimeni, Ricardito. I-am mințit pe toți, mereu. Cred că singurul bărbat pe care nu l-am mințit niciodată în pat ai fost tu.

— Măi să fie, venind de la tine, asta e o adevărată declarație de dragoste.

Obținuse în sfârșit ceea ce căutase așa de mult, acum că era măritată cu un bărbat bogat și puternic?

O umbră i-a împăienjenit ochii și vocea i s-a stins:

— Da și nu. Fiindcă deși acum am liniște și pot să-mi cumpăr tot ce vreau, sunt obligată să trăiesc în Newmarket și să-mi petrec restul vieții vorbind despre cai.

A spus-o cu o amărăciune ce părea să izvorască din adâncul inimii. Și atunci mi s-a destăinuit dintr-odată, în mod neașteptat, de parcă n-ar mai fi putut ascunde tot ce simțea. Ura caii din răsputeri și toate prieteniile și cunoștințele din Newmarket, stăpânii, instructorii, jocheii, angajații, rândașii, câinii și pisicile și toate persoanele care în mod direct sau indirect aveau de-a face cu caii, blestemate animale care mai erau și singurul subiect de discuție și unica preocupare a acelor oameni îngrozitori care o înconjurau. Și nu numai pe hipodromuri, pe pistele de antrenament, în padocuri, ci și la dineuri, recepții, nunți, aniversări și chiar la întâlnirile întâmplătoare, oamenii

din Newmarket vorbeau doar despre bolile, accidentele, cursele de cai sau nenorocirile oribilelor patrupede. Viața asta izbutise să-i amărască zilele, ba chiar și nopțile, fiindcă în ultima vreme avea coșmaruri cu caii din Newmarket. Și chiar dacă n-a spus-o explicit, era ușor de ghicit că ura ei nemăsurată față de cai și Newmarket îl includea și pe bărbatu-său. Mr David Richardson, impresionat de angoasele și depresiile soției lui, îi permisese de câteva luni să vină la Londra – oraș detestat de fauna din Newmarket, care îl evita – ca să urmeze niște cursuri de istoria artei la Christie's și Sotheby's, să învețe să facă aranjamente florale la Out of the Bloom, în Camden, și chiar să participe la ședințe de yoga și de meditație transcendentală într-un *ashram* din Chelsea, pentru a scăpa într-un fel de traumele psihice cauzate de hipism.

— Haida-de, fată rea, am luat-o eu peste picior, încântat de ce auzeam. Ai aflat și tu că banii n-aduc mereu fericirea? Pot să sper, așadar, că într-una din zilele astea o să-l lași baltă pe Mr Richardson și o să te măriți cu mine? Parisul e mai amuzant decât infernul cabalin din Suffolk, după cum bine știi.

Dar ea n-avea deloc chef de glumă. Sila ei de Newmarket era și mai puternică decât mi s-a părut atunci, o adevărată traumă. Cred că în nici o singură după-amiază din câte ne-am văzut și ne-am iubit în următorii doi ani prin diferite camere din Russell Hotel – aveam de-acum impresia că le cunoșteam pe toate pe de rost – fata nesăbuită n-a încetat să-și verse năduful când era cu mine, vociferând împotriva cailor și a oamenilor din Newmarket, a căror viață i se părea monotonă, stupidă, cea mai tâmpită din lume. Atunci de ce nu punea capăt vieții ăsteia, dacă era așa de nefericită cum spunea? Ce aștepta ca să se despartă de David Richardson, un bărbat cu care în mod evident nu se măritase din dragoste?

— Nu îndrăznesc să-i cer divorțul, a recunoscut ea într-una din seri. Nu știu ce mi s-ar putea întâmpla.

— Nu ți s-ar întâmpla nimic. Ești măritată cu acte în regulă, nu-i așa? Aici cuplurile se despart fără nici o problemă.

— Nu știu, mi-a zis, mergând mai departe ca oricând cu confidențele. Ne-am căsătorit în Gibraltar și nu sunt sigură că mariajul este valabil și aici. Nici nu știu cum să verific asta, fără știrea lui David. Tu nu-i cunoști pe bogătași, băiete cuminte. Și cu atât mai puțin pe David. Ca să se însoare cu mine, a aranjat cu avocații lui un divorț prin care aproape că și-a lăsat prima nevastă pe drumuri. N-am chef să pățesc la fel. El are cei mai buni avocați, cele mai grozave relații. Pe câtă vreme eu sunt un nimeni în Anglia, un *shit* amărât.

N-am putut afla niciodată cum îl cunoscuse, când și în ce fel s-a ivit idila cu David Richardson, care a catapultat-o din Paris la Newmarket. Era clar că-și făcuse un calcul greșit, închipuindu-și că având o asemenea pradă va avea și acea libertate nemărginită, pe care ea o asocia cu averea. Se vedea limpede: nu numai că nu era fericită, dar mai degrabă fusese mulțumită ca nevastă a funcționarului francez părăsit. Într-o altă seară, ea însăși a adus vorba despre Robert Arnoux, cerându-mi să-i relatez cu lux de amănunte conversația avută când acesta mă invitase la cină, la Chez Eux, și n-am omis nimic, povestindu-i chiar cum fostului ei bărbat i se umpluseră ochii de lacrimi când îmi spusese că ea fugise cu toate economiile din contul comun deținut într-o bancă elvețiană.

— Ca bun francez ce era, singurul lucru care-l durea erau banii, a comentat ea, fără a fi câtuși de puțin impresionată. Economiile lui! Câteva lovele acolo, care nu mi-au ajuns nici măcar pentru un an! M-a folosit ca să scoată bani, pe-ascuns, din Franța. Și nu numai pe-ai lui, ci și pe-ai prietenilor lui. Mă puteau aresta, dacă mă prindeau. Și unde mai pui că era un zgârcit de nu se poate, cel mai groaznic din câți există.

— Dacă tot ești așa de rece și de perversă, de ce nu-l omori odată pe David Richardson, fată rea? În felul ăsta ai evita și riscurile divorțului și i-ai moșteni și toată averea.

— Fiindcă n-aș ști cum s-o fac fără să fiu prinsă, a răspuns cât se poate de serios. Te-ai încumeta tu? Îți ofer zece la sută din moștenirea lui. E mult, mult bănet.

Ne prosteam, dar când o auzeam debitând asemenea enormități cu atâta ușurință, mă treceau fiorii. Deja nu mai era fetița aceea vulnerabilă care, îndurând o mulțime de mizerii, reușise în viață printr-o îndrăzneală și o hotărâre ieșite din comun; de-acum era o femeie în toată firea, convinsă că viața e o junglă în care înving cei mai răi, dispusă la orice pentru a nu fi învinsă și a putea ajunge mai sus, tot mai sus. Inclusiv să-l trimită pe bărbatu-său pe lumea cealaltă ca să-l moștenească, dacă putea s-o facă având garanția că va scăpa nepedepsită? „Firește", răspundea cu privirea aia a ei, ironică și feroce. „Ți-e frică de mine, băiete bun?"

Se distra doar când David Richardson o lua cu el în călătoriile lui de afaceri prin Asia. Din câte mi-a povestit, destul de vag, soțul ei era *broker*, intermedia diverse *commodities* pe care Indonezia, Coreea, Taiwan, Thailanda și Japonia le exportau în Europa și pleca adesea acolo, să se întâlnească cu furnizorii. Nu-l însoțea de fiecare dată, dar când o făcea, simțea o mare ușurare. Seul, Bangkok, Tokio, erau compensațiile care-i permiteau să suporte Newmarket-ul. Cât el era la dineuri și la întâlniri de afaceri, ea făcea turism, vizita temple și muzee și-și cumpăra haine și decorațiuni pentru casă. De exemplu avea o colecție minunată de chimonouri japoneze și o sumedenie de marionete de teatru balinez. Mi-ar îngădui să vin la Newmarket să-i văd casa, odată, când bărbatu-său era plecat? Nu, niciodată. Nu trebuia să apar pe-acolo niciodată, chiar dacă Juan Barreto voia să mă mai invite. Doar dacă, firește, mă hotăram să iau în serios propunerea ei criminală.

Cei doi ani în care am petrecut mult timp în *swinging London*, înnoptând în acel *pied-à-terre* al lui Juan Barreto din Earl's Court și întâlnindu-mă cu fata nesăbuită o dată sau de două ori pe săptămână au fost cei mai fericiți din viața mea de până atunci. Am câștigat mai puțini bani ca interpret, căci de dragul Londrei am refuzat numeroase contracte la Paris și-n alte orașe europene, inclusiv Moscova, unde conferințele și congresele internaționale deveniseră mai frecvente la finele anilor șaizeci și începutul anilor șaptezeci, acceptând în schimb traduceri destul de prost plătite, al căror unic avantaj era că mă duceau în Anglia. Dar n-aș fi dat pentru nimic în lume fericirea de-a ajunge la Russell Hotel, unde reușisem să-i cunosc pe toți chelnerii și chelnerițele după nume, și de-a aștepta, în transă, sosirea doamnei Richardson. De fiecare dată mă uimea cu o rochie, o lenjerie intimă, un parfum sau niște pantofi noi. Într-o seară a adus într-o geantă mai multe chimonouri din colecția ei, așa cum o rugasem, și mi le-a arătat, plimbându-se prin cameră și prezentându-le, cu picioarele foarte apropiate și zâmbetul stereotip de gheișă. Am remarcat întotdeauna în trupul ei mărunt și în transparența ușor verzuie a pielii o notă orientală, moștenită probabil de la vreun strămoș necunoscut, dar în seara aceea amănuntul respectiv mi s-a părut mai evident ca oricând.

Făceam dragoste, conversam goi, în timp ce eu mă jucam cu părul și cu trupul ei și câteodată, dacă aveam timp, ne plimbam prin parc înainte ca ea să se întoarcă la Newmarket. Dacă ploua, intram într-un cinematograf și vedeam orice film care rula. Alteori ne duceam să bem ceai cu *scones*, cum îi plăcea ei, la Fortnum and Mason, iar o dată am servit faimoasele și sofisticatele ceaiuri de la Hotelul Ritz, dar n-am repetat experiența fiindcă a zărit la o masă o pereche din Newmarket. Am văzut-o pălind. În acei doi ani m-am convins că nu era adevărat, cel puțin în cazul meu, că odată consumată, dragostea sărăcea sau dispărea. A mea sporea de la o zi la alta.

Studiam atent galerii, muzee, filme de artă, expoziții, pentru a-i putea sugera plimbări care s-o distreze, parcurgeam punctele de atracție recomandate – cele mai vechi puburi din oraș, târguri de vechituri, ambiențe ca în romanele lui Dickens – și o surprindeam mereu cu câte un cadou de la Paris, dorind s-o impresionez nu atât prin preț, cât prin originalitate. Încântată de cadou, uneori îmi șoptea „meriți un pupic" și își apropia o clipă buzele de-ale mele. Lipite de-ale mele, liniștite, se lăsau sărutate de mine, fără să reacționeze.

Oare a ajuns să mă iubească vreun pic în acei doi ani? Nu mi-a spus-o niciodată, bineînțeles ar fi fost o dovadă de slăbiciune pe care nu și-ar fi iertat-o și nu mi-ar fi iertat-o nici mie în veci. Dar cred că, măgulită de dragostea pe care o revărsam din plin asupra ei, s-a obișnuit cu devotamentul meu, chiar mai mult decât îndrăznea să recunoască. Îi plăcea cum îi provocam plăcerea cu gura, cum o pătrundeam și o „irigam" imediat după orgasm. Și cum îi spuneam în fel și chip c-o iubeam. „Ce porcărioare o să-mi mai spui astăzi?" – așa mă saluta uneori.

— După clitorisul ăsta minuscul, cel mai tare mă excită la tine mărul lui Adam. Când urcă, dar mai ales când coboară dansând prin gât.

Dacă reușeam s-o fac să râdă, eram în culmea fericirii, ca în copilărie, când făceam o faptă bună ca să sfințim ziua, așa cum ne povățuiau zilnic frații de la Colegiul Champagnat din Miraflores. Într-o seară am avut parte de un incident neobișnuit, cu urmări grave. Mă aflam la un congres organizat de British Petroleum, într-o sală de conferințe din Uxbridge, în afara Londrei, și mi-a fost imposibil să mă întâlnesc cu ea, deși mă învoisem să lipsesc după-masă, fiindcă s-a îmbolnăvit colegul care trebuia să mă înlocuiască. I-am telefonat la Russell Hotel, cerându-mi tot felul de scuze. Fără să spună un cuvânt, mi-a închis telefonul. Am sunat iarăși, dar deja plecase din cameră.

Vinerea următoare – în general ne vedeam miercurea și vinerea, zilele cu așa-zisele cursuri de artă la Christie's –

m-a făcut s-o aștept mai bine de două ore, fără să sune ca să-mi explice de ce întârzie. În cele din urmă a apărut, încruntată, când deja nu credeam c-o să mai vină.

— Nu puteai să mă suni, am protestat eu. M-ai ținut cu nervii...

N-am putut isprăvi; o palmă arsă cu obidă mi-a închis pe loc gura.

— Tu pe mine nu mă faci să te aștept ca o caraghioasă, ai înțeles, găgăuță ce ești? Tremura de indignare și vocea îi era sugrumată. Tu, dacă ai întâlnire cu mine...

N-am lăsat-o să-și termine fraza; m-am năpustit asupra ei și am obligat-o să se rostogolească pe pat sub greutatea trupului meu. S-a împotrivit puțin la început, dar a încetat repede să mai opună rezistență. Și aproape imediat am simțit că mă sărută și mă îmbrățișează la rândul ei, ajutându-mă s-o dezbrac. Nu mai făcuse niciodată așa ceva. Pentru prima oară am simțit trupul ei înlănțuindu-l pe al meu, picioarele amestecându-ni-se, buzele turtindu-ni-se, limbile căutându-ni-se. Unghiile i se înfigeau în spatele, în gâtul meu. Am rugat-o să mă ierte, n-o să se mai întâmple niciodată, i-am mulțumit că mă făcea atât de fericit, că-mi demonstra pentru prima oară că și ea mă iubea. Și-atunci am simțit-o hohotind și i-am văzut ochii umezi.

— Iubita mea, inimioară, nu plânge pentru o prostie, am drăgălit-o eu, sorbindu-i lacrimile. N-o să se mai repete, îți promit. Te iubesc, te iubesc.

Mai târziu, când ne îmbrăcam, ea tăcea, ranchiunoasă, căindu-se pentru slăbiciunea ei. Am încercat s-o îmbunez, glumind:

— Deja nu mă mai iubești, așa de repede ți-a trecut?

M-a privit furioasă un timp, iar când a vorbit, vocea ei era foarte dură:

— Nu te amăgi, Ricardito. Să nu-ți închipui că ți-am făcut o scenă pentru că mă topesc după tine. Nu mă interesează nici un bărbat, și nu faci excepție nici tu. Dar

am amorul meu propriu și pe mine nu mă lasă nimeni baltă într-o cameră de hotel.

I-am zis că era mâhnită că descoperisem că simțea ceva pentru mine, în ciuda tuturor toanelor, figurilor și insultelor. A fost a doua greșeală gravă pe care am făcut-o cu fata nesăbuită din ziua aceea când, în loc s-o rețin la Paris, o încurajasem să plece în Cuba să-și continue instrucția de luptătoare de gherilă. M-a privit o vreme serioasă, fără să scoată o vorbă și în fine a șuierat, trufașă și disprețuitoare:

— Asta crezi tu? Păi o să vezi că nu-i deloc așa, pișpirică!

A ieșit din cameră, fără să-și ia rămas bun. M-am gândit că era doar o toană trecătoare, dar n-am mai știut nimic de ea toată săptămâna următoare. Am așteptat-o zadarnic miercurea și vinerea următoare, însoțit în singurătatea mea doar de mongolii războinici. Când am ajuns la Russell Hotel miercurea următoare, portarul indian mi-a înmânat o scrisoare. Mă informa sec că pleca în Japonia cu David. Nici măcar nu-mi spunea pentru cât timp, nici c-o să mă sune de îndată ce se va întoarce în Anglia. M-au cuprins cele mai negre gânduri și mi-am blestemat gafa. Cunoscând-o, bilețelul ăsta de două fraze putea însemna o despărțire lungă, poate chiar definitivă.

În acei doi ani devenisem prieten la cataramă cu Juan Barreto. Am stat multe zile în locuința lui din Earl's Court, ascunzându-i firește de fiecare dată întâlnirile mele cu fata nesăbuită. Prin acea perioadă, în 1972 și 1973, mișcarea hippy a intrat într-un rapid declin, devenind o modă burgheză. Revoluția psihedelică s-a dovedit a fi mai puțin profundă și serioasă decât credeau adepții ei. Muzica, produsul ei cel mai original, a fost rapid absorbită de *establishment*, ajungând să facă parte din cultura oficială și transformându-i în milionari și multimilionari pe foștii răzvrătiți și marginalizați, ca și pe impresarii și companiile lor muzicale, începând chiar cu formația Beatles

și sfârșind cu Rolling Stones. În locul eliberării spiritului, „desăvârșirea totală a minții omenești", după cum asigura gurul acidului lisergic, fostul profesor de la Harvard, doctorul Timothy Leary, drogurile, viața promiscuă și dezordonată au creat numeroase probleme și câteva nenorociri personale și familiale. Dar nimeni n-a trăit atât de visceral toate acele transformări ca prietenul meu Juan Barreto.

Fusese mereu foarte sănătos și deodată a început să se plângă de gripe și răceli care se abăteau asupra lui extrem de des, însoțite de nevralgii puternice. Medicul lui din Cambridge l-a sfătuit să plece undeva unde clima e mai caldă decât în Anglia. A stat zece zile la Ibiza și s-a întors la Londra bronzat și vesel, plin de amintiri deocheate despre acele *hot nights* din Ibiza, „lucruri de neimaginat într-o țară ca Spania, vestită pentru habotnicia ei".

Atunci a plecat la Tokio Mrs Richardson, însoțindu-și soțul. Nu l-am mai văzut pe Juan aproape o lună. Am lucrat la Geneva și la Bruxelles și de câte ori l-am sunat, la Londra sau la Newmarket, nu mi-a răspuns la telefon. Timp de patru săptămâni n-am primit vești nici de la fata nesăbuită. Când am revenit la Londra, vecina mea din Earl's Court, columbiana Marina, mi-a zis că Juan era internat de mai multe zile la Westminster Hospital. Îl țineau în pavilionul de boli infecțioase, supunându-l la tot felul de investigații. Slăbise foarte mult. L-am găsit cu barbă mare, înfofolit sub un maldăr de pături și îngrijorat pentru că „medicii ăștia nepricepuți nu sunt în stare să-mi diagnosticheze boala". I-au spus mai întâi că avea un herpes genital, la care făcuse complicații, apoi că era mai degrabă vorba de un fel de sarcom. Acum îi bălmăjeau doar chestii vagi. I s-au luminat ochii când m-a văzut lângă pat:

— Mă simt mai singur ca un câine, frate, mi-a mărturisit. Nici nu știi cât de mult mă bucur că te văd. Am descoperit că deși cunosc o mulțime de străini, tu ești

singurul prieten pe care-l am. Prieten așa cum sunt prietenii peruani, la cataramă vreau să spun. Adevărul e că aici prieteniile sunt foarte superficiale. Englezii n-au timp de prieteni.

Mrs Stubard părăsise de câteva luni căsuța din St. John's Wood. Avea sănătatea șubredă și se retrăsese într-un azil de bătrâni în Suffolk. Îl vizitase o dată pe Juan, dar era prea mare oboseala pentru ea, și nu mai revenise de atunci. „Biata de ea, suferă de spate și a fost aproape un act de bravură din partea ei să ajungă până aici." Juan devenise o altă persoană; boala îl făcuse să-și piardă optimismul, siguranța, și-l umpluse de spaime:

— Mor și nimeni nu știe de ce, mi-a spus cu o voce cavernoasă, a doua sau a treia oară când m-am dus să-l văd. Nu cred că-mi ascund boala ca să nu mă sperie, doctorii englezi îți trântesc întotdeauna adevărul în față, chiar dacă e înfricoșător. Adevărul e că habar n-au ce se întâmplă.

Analizele nu indicau nimic precis, iar medicii au început deodată să vorbească despre un virus alunecos, neidentificat, ce ataca sistemul imunitar, predispunându-l pe Juan la tot felul de infecții. Era într-o stare de slăbiciune extremă, cu ochii înfundați în orbite, pielea vineție, oasele proeminente. Își trecea mereu mâna peste față, vrând parcă să verifice dacă mai era acolo. Stăteam cu el tot timpul cât erau autorizate vizitele. Îl vedeam mistuindu-se de la o zi la alta, cufundându-se tot mai mult în disperare. Într-o zi mi-a cerut să-i găsesc un preot catolic, fiindcă voia să se spovedească. Nu mi-a fost deloc ușor. Parohul de la Brompton Oratory cu care am vorbit mi-a zis că-i era imposibil să se deplaseze la spitale. Dar mi-a dat telefonul unei mănăstiri de dominicani care ofereau asemenea servicii. A trebuit să merg personal să mă ocup de treaba asta. Un preot irlandez, congestionat la față și simpatic, a venit să-l vadă pe Juan și prietenul meu a stat mult de vorbă cu el. Dominicanul l-a mai vizitat de două sau de trei ori. Discuțiile astea îl mai calmau câteva zile. Și în urma lor, a luat decizia majoră de a le scrie

alor săi cu care nu mai avusese nici un fel de legătură mai bine de zece ani.

Era foarte slăbit ca să scrie, așa încât mi-a dictat o scrisoare lungă, în care le rezuma părinților cariera lui de pictor în Newmarket, cu detalii amuzante. Le spunea că deși voise de multe ori să le scrie și să se împace cu ei, mereu îl împiedicase nenorocitul de amor propriu, dar acum se căia. Fiindcă îi iubea și îi era tare dor de ei. Într-un post-scriptum adăuga ceva care era convins c-o să-i bucure: după ce se îndepărtase ani la rând de Biserică, Dumnezeu îi permisese să revină la credința în care fusese crescut, găsindu-și în sfârșit pacea sufletească. Nu spunea nici un cuvânt despre boala lui.

Am cerut o întrevedere cu șeful secției de boli infecțioase de la Westminster Hospital, fără să-i spun nimic lui Juan. Doctorul Rotkof, destul de în vârstă și cam uscățiv, cu barbă grizonată și nas proeminent, a vrut să știe ce fel de rudă eram cu bolnavul, înainte de a-mi răspunde la întrebări,

— Suntem prieteni, doctore. El nu are rude aici, în Anglia. Aș vrea să le pot scrie părinților lui, în Peru, spunându-le care e adevărata stare a lui Juan.

— Nu vă pot spune mare lucru, decât că e foarte grav, mi-a trântit-o el, fără ocolișuri. Poate muri în orice clipă. Organismul lui e lipsit de orice apărare și chiar și o banală răceală i-ar putea veni de hac.

Era vorba de o boală nouă, din care se detectaseră deja destule cazuri, în Statele Unite și în Anglia. Ataca mai ales comunitățile de homosexuali, dependenții de heroină și de toate drogurile intravenoase, precum și hemofilicii. În afara faptului că principalele căi de transmitere ale „sindromului" erau sperma și sângele – nimeni nu vorbea încă de SIDA – nu se știau prea multe lucruri despre originea și natura lui. Distrugea sistemul imunitar și expunea pacientul la toate bolile. O constantă a bolii o reprezentau acele răni de pe picioare și abdomen, care-l chinuiau atât de mult pe prietenul meu. Răvășit de

cele auzite, l-am întrebat pe doctorul Rotkof ce mă sfătuia să fac. Să-i spun adevărul lui Juan? A ridicat din umeri și a făcut un gest de neputință. Asta depindea numai de mine. Poate că da, poate că nu. Deși, dacă prietenul meu trebuia să dea anumite dispoziții legate de decesul lui, era mai bine să știe.

Am fost atât de afectat de conversația cu doctorul Rotkof încât n-am îndrăznit să mă întorc în camera lui Juan, fiind convins c-ar fi ghicit totul pe fața mea. Îmi părea îngrozitor de rău. Ce mult aș fi vrut s-o văd în după-amiaza aceea pe Mrs Richardson și s-o simt alături, fie și numai pentru câteva ore. Juan Barreto îmi spusese un mare adevăr: chiar dacă și eu știam atâtea persoane aici, în Europa, singurul meu prieten „în stil peruan" urma să moară dintr-o clipă în alta. Iar femeia iubită se afla în celălalt capăt al lumii, cu bărbatu-său, și după bunul ei obicei, nu dăduse nici un semn de viață de mai bine de o lună. Își respecta amenințarea, demonstrându-i insolentului pișpirică: nu era câtuși de puțin îndrăgostită, putea să se descotorosească de el ca de un fleac inutil. De mai multe zile mă tortura gândul că iarăși o să dispară fără urmă. De-asta ți-ai dorit din copilărie să scapi de Peru și să trăiești în Europa, Ricardo Somocurcio? În acele zile londoneze m-am simțit singur și abătut ca un câine de pripas.

Fără să-i spun nimic lui Juan, le-am scris părinților lui o scrisoare, explicându-le că fiul lor era foarte slăbit, pradă unei boli necunoscute, adăugând și ceea ce mă avertizase doctorul Rotkof: un deznodământ fatal putea surveni în orice clipă. Le mai spuneam că deși eu locuiam la Paris, urma să rămân la Londra atâta timp cât era nevoie, ca să stau cu Juan. Le-am dat telefonul și adresa locuinței din Earl's Court și le-am cerut instrucțiuni.

M-au sunat imediat cum au primit scrisoarea, care a ajuns odată cu cea dictată de Juan pentru ei. Tatăl era distrus de veste, dar și mulțumit că-și regăsea fiul risipitor. Se pregăteau să vină la Londra. M-a rugat să le rezerv o

cameră la un hotel modest, fiindcă n-aveau prea mulți bani. L-am liniștit; spunându-i că vor sta în *pied-à-terre*-ul lui Juan, iar aici își puteau găti, în felul ăsta șederea londoneză avea să-i coste mai puțin. Am stabilit ca eu să-l pregătesc pe Juan, anunțându-i sosirea lor apropiată.

După două săptămâni, inginerul Clímaco Barreto și soția lui Eufrasia erau instalați în Earl's Court, iar eu mă mutasem într-o pensiune din Bayswater. Sosirea părinților a avut un efect extrem de pozitiv asupra lui Juan. Și-a recuperat speranța și umorul și părea să-și revină. A reușit chiar să înghită câte ceva din mâncarea adusă dimineața și după-amiaza de asistentă, în vreme ce înainte tot ce ducea la gură îl făcea să vomite. Domnul și doamna Barreto erau destul de tineri – el lucrase toată viața la ferma Paramonga, până ce guvernul generalului Velasco începuse exproprierile, iar atunci renunțase și obținuse un post neînsemnat, de profesor de matematică, la una din universitățile ivite peste noapte la Lima – sau se țineau foarte bine, căci abia păreau să aibă cincizeci de ani. El era înalt, cu alură sportivă, ca un om care-și petrecuse toată viața la țară, iar ea era mărunțică și energică și avea un fel de a vorbi – ton blând, cântat, folosind diminutive ca în vechiul meu cartier miraflorin – care mi-a trezit nostalgia. Ascultând-o, simțeam că trecuse o veșnicie de când părăsisem Peru ca să trăiesc aventura europeană. Dar stând cu ei mi-am dat seama și că mi-era imposibil să mă întorc acolo, să vorbesc și să gândesc cum vorbeau și cum gândeau părinții lui Juan. De pildă, comentariile lor despre ceea ce vedeau în Earl's Court îmi arătau într-un mod foarte plastic cât de mult mă schimbasem eu în toți acești ani. Nu era o revelație încurajatoare. Fără îndoială, încetasem să fiu peruan din multe puncte de vedere. Dar atunci ce eram? Nu mă preschimbasem într-un european, nici în Franța, și cu atât mai puțin în Anglia. Și atunci ce erai, Ricardito? Poate ceea ce-mi zicea în accesele ei de furie Mrs Richardson: un pișpirică, un simplu translator, adică cineva care e doar atunci

când nu e – așa cum îi plăcea colegului meu, Salomón Toledano, să ne definească – un hominid care există doar când încetează a fi ceea ce este, pentru ca prin el să treacă mai bine lucrurile gândite și spuse de ceilalți.

Lăsându-l pe Juan Barreto cu părinții, m-am putut întoarce la Paris să lucrez. Am acceptat toate contractele propuse, chiar dacă erau doar de o zi sau două, căci stând atâta timp cu Juan în Anglia, veniturile mele scăzuseră considerabil.

Deși Mrs Richardson îmi interzisese categoric s-o sun acasă, la Newmarket, am făcut-o totuși, ca să aflu când urmau să revină cei doi soți din voiajul lor în Japonia. Persoana care îmi răspundea, o angajată filipineză, nu știa. Mă dădeam de fiecare dată drept altă persoană, dar cred că filipineza mă recunoștea și-mi trântea de fiecare dată același răspuns: *„They are not yet back"*[1].

Până într-o zi – deja eram disperat, crezând că n-o s-o mai găsesc niciodată – când mi-a răspuns Mrs Richardson însăși. M-a recunoscut imediat, fiindcă a urmat o pauză lungă. „Poți să vorbești?" am întrebat-o. Mi-a răspuns tăioasă, abia reținându-și furia: „Nu. Ești la Paris? O să te sun la UNESCO sau acasă, de îndată ce pot". Și mi-a închis, trântind telefonul, ca să-și sublinieze și mai mult supărarea. M-a sunat chiar în aceeași zi, seara, la apartamentul meu din École Militaire.

— M-ai pălmuit și mi-ai făcut atâta scandal fiindcă te-am lăsat baltă o singură dată, m-am căinat eu, pe un ton drăgăstos. Și ce-ar trebui să-ți fac eu, că m-ai lăsat fără să știu nimic de tine aproape trei luni?

— Să nu mai suni în viața ta la Newmarket, m-a certat ea și din voce se simțea cât era de iritată. Nu-i de glumă. Am o mare problemă cu bărbatul meu. O vreme nu trebuie să vorbim, nici să ne vedem. Te rog. Dacă-i adevărat că mă iubești, fă-o pentru mine. O să ne vedem când o să

[1] Nu s-au întors încă (engl.).

treacă toate astea, îți promit. Dar să nu mă mai suni niciodată. Sunt într-o mare încurcătură și trebuie să am grijă.

— Stai, stai, nu închide! Spune-mi cel puțin cum se mai simte Juan Barreto.

— A murit. Părinții l-au luat și l-au dus la Lima. Au venit la Newmarket, ca să-i vândă căsuța. Și încă ceva, Ricardo. Evită să mai vii la Londra un timp, te rog mult. Căci dacă vii poți să mă bagi într-o mare belea, fără să vrei. Deocamdată nu pot să-ți spun mai mult.

Și mi-a închis, fără să-și ia rămas-bun. M-am simțit singur și dezolat. M-a cuprins așa o furie, așa o deznădejde și așa un dispreț față de mine însumi, încât am luat încă o dată hotărârea de a mi-o scoate pe Mrs Richardson din minte și chiar din inimă; asta ca să fiu siropos, așa cum îi plăcea ei să-mi spună râzându-și de mine. Era o prostie să mai iubesc o persoană atât de insensibilă, care se săturase de mine, mă învârtea pe degete ca pe un fraier și nu-mi arătase nicicând pic de considerație. De-astă dată chiar o să scapi de mica peruană, Ricardo Somocurcio!

După câteva săptămâni am primit o scrisoare din Lima, de la părinții lui Juan Barreto. Îmi mulțumeau că i-am ajutat și se scuzau că nu-mi scriseseră și nu mă sunaseră, așa cum îi rugasem. Dar moartea lui Juan, așa subită, i-a răvășit, i-a înnebunit și n-au mai fost în stare de nimic. Formalitățile pentru repatrierea lui fuseseră îngrozitoare și fără cei de la Ambasada peruană n-ar fi reușit niciodată să-l ducă și să-l îngroape în Peru, cum își dorise el. Cel puțin reușiseră să-i îndeplinească această dorință fiului lor adorat, de a cărui pierdere nu se vor consola niciodată. Oricum, faptul că Juan murise ca un sfânt, împăcat cu Dumnezeu și cu religia, într-o adevărată stare de grație, era o consolare în atâta durere. Așa le spusese preotul dominican care-i dăduse ultima împărtășanie.

Moartea lui Juan Barreto m-a afectat mult. Am rămas iarăși fără un prieten apropiat, care într-un anumit fel îl

înlocuise pe grăsanul Paul. De când dispăruse Paul în luptele de gherilă, nu mă mai atașasem și nu mai stimasem pe nimeni în Europa ca pe hipiotul peruan, devenit pictor de cai în Newmarket. Londra, Anglia n-o să mai fie la fel fără el. Încă un motiv să nu mă mai întorc acolo multă vreme.

Am încercat să-mi pun în practică decizia, folosind rețeta obișnuită: muncind pe brânci. Acceptam toate contractele și petreceam săptămâni și luni întregi călătorind dintr-un oraș european în altul, ca interpret la conferințe și congrese pe toate temele posibile. Dobândisem abilitatea unui bun translator, care constă în cunoașterea echivalențelor cuvintelor, fără a le înțelege neapărat sensul (după Salomón Toledano, înțelegerea lor reprezenta un inconvenient), și am continuat să-mi perfecționez rusa, limbă de care mă atașasem, dobândind aceeași siguranță și dezinvoltură ca în franceză și engleză.

Deși obținusem de câțiva ani permisul de rezidență în Franța, am început demersurile pentru obținerea cetățeniei franceze, căci cu un pașaport francez erau mai multe șanse să găsesc de lucru. Pașaportul peruan trezea neîncredere anumitor organizații când căutau un translator, fiindu-le greu să localizeze Peru în lume și să descopere statutul țării în ansamblul națiunilor. Mai mult, din anii șaptezeci în toată Europa Occidentală începuse să se manifeste tot mai pregnant o atitudine de respingere și ostilitate față de imigranții din țările sărace.

Într-o duminică de mai, în timp ce mă bărbieream și mă pregăteam să profit de ziua primăvăratică, plimbându-mă pe cheiurile Senei până în Cartierul Latin, unde voiam să mănânc *couscous* într-unul din restaurantele arabe de pe rue St. Séverin, a sunat telefonul. Fără să zică „salut" sau „bună ziua", fata rea a țipat la mine:

— I-ai spus tu lui David că sunt măritată cu Robert Arnoux în Franța?

Era cât pe ce să-i închid telefonul. Trecuseră patru sau cinci luni de la ultima noastră discuție. Dar m-am abținut.

— Ar fi trebuit s-o fac, dar nu mi-a trecut prin cap, doamnă bigamă. Nici nu știi cât de mult regret că n-am făcut-o. Acum ai fi arestată, nu-i așa?

— Răspunde-mi odată și nu mai face pe prostul, a insistat vocea ei, furibundă. N-am nici un chef de glume acum. Tu ai fost? M-ai amenințat odată c-o să-i spui, să nu crezi c-am uitat!

— Nu, n-am fost eu. Ce-ai pățit? În ce te-ai mai băgat acum, zăludo?

A făcut o pauză. I-am simțit respirația întretăiată. Când a reînceput să vorbească, părea distrusă, plânsă toată.

— Eram în divorț și lucrurile mergeau bine. Și deodată, nu știu cum, a apărut zilele astea treaba cu mariajul meu cu Robert. David are cei mai buni avocați. Al meu e unul oarecare și acum zice că dacă se dovedește că sunt măritată în Franța, căsătoria mea cu David în Gibraltar e automat declarată nulă și pot s-o încurc rău de tot. David n-o să-mi dea nici un ban, iar dacă se înțelege cu Robert pot să-mi intenteze amândoi proces penal, cerându-mi daune și naiba mai știe ce! Chiar să ajung la închisoare, de pildă. Și-or să mă expulzeze din țară. Sigur n-ai bătut tu toba? Bine, mă bucur, nu păreai să fii tu în stare de una ca asta.

A mai făcut o pauză lungă și a oftat, abținându-se parcă să nu plângă. Părea sinceră când spunea toate astea. Nici urmă de autocompătimire în cuvintele ei.

— Îmi pare foarte rău, i-am zis. Drept să-ți spun, ultimul tău telefon m-a îndurerat așa de tare, încât m-am hotărât să nu te mai văd, să nu-ți mai vorbesc, să nu te mai caut și să nu-mi mai aduc nici măcar aminte de existența ta.

— Nu mai ești îndrăgostit de mine? a glumit ea.

— Ba da, din câte se vede. Spre ghinionul meu. Mi se rupe inima când aud ce-mi povestești. Nu vreau să pățești nimic, n-ai decât să-mi faci tot răul din lume în continuare! Pot să te ajut în vreun fel? O să fac tot ce-mi ceri. Fiindcă eu continui să te iubesc din tot sufletul, fată crudă.

A râs iar.

— Cel puțin mi-au mai rămas dulcegăriile tale! O să te sun să-mi aduci portocale la închisoare.

IV
Tălmaciul de la Château Meguru

Salomón Toledano se lăuda că vorbește douăsprezece limbi și că poate traduce în și din toate. Era un bărbat scund și sfrijit, aproape pierdut în niște haine lălâi pe care s-ar fi spus că le cumpăra așa înadins, ca să-i fie mari, și avea niște ochi de țestoasă, ezitanți, oscilând parcă între somn și veghe. Îi cădea părul și se bărbierea doar la două sau la trei zile, având mereu fața acoperită de o umbră cenușie. Cei care-l vedeau așa neînsemnat, un perfect neica nimeni, nu-și puteau imagina înclinația lui extraordinară pentru limbi străine și harul lui grozav de a le tălmăci. Organizațiile internaționale și-l disputau, la fel și multinaționalele și guvernele, dar el n-a acceptat niciodată un post fix, căci se simțea mai bine ca *free lance* și câștiga mai mult. Nu era doar cel mai bun interpret pe care l-am cunoscut în anii în care mi-am câștigat pâinea exercitând „profesia de fantome", cum o numea el, ci și cel mai original.

Toată lumea îl admira și-l invidia, dar foarte puțini dintre colegii noștri îl iubeau. Îi agasa vorbăria, lipsa lui de tact, copilăriile și aviditatea cu care acapara conversația. Vorbea ostentativ și adesea vulgar, fiindcă deși cunoștea noțiunile generale ale limbilor, ignora nuanțele, expresiile și regionalismele, ceea ce-l făcea să pară adesea neîndemânatic sau grosolan. Dar putea fi haios povestind anecdote, întâmplări de familie sau peripețiile lui prin lume. Pe mine mă fascina personalitatea lui de geniu copilăros și, cum petreceam ore în șir ascultându-l, a ajuns

să mă prețuiască destul de mult. Ori de câte ori nimeream împreună în cabinele translatorilor la vreo conferință sau la vreun congres, știam că Salomón Toledano o să se țină după mine ca o lipitoare.

Se născuse într-o familie sefardă din Smirna, care vorbea limba ladino[1] și de aceea se considera „mai degrabă spaniol decât turc, deși cu cinci secole întârziere". Tatăl lui fusese pesemne un negustor sau un bancher foarte prosper, căci l-a trimis pe Salomón să învețe la colegii private din Elveția și Anglia, iar studiile universitare și le făcuse la Boston și la Berlin. Înainte de absolvire vorbea deja turcă, arabă, engleză, franceză, spaniolă, portugheză, italiană și germană, iar după ce a terminat filologie romanică și germanică, a trăit câțiva ani la Tokio și în Taiwan, unde a învățat japoneza, mandarina și dialectul taiwanez. Cu mine vorbea întotdeauna o spaniolă studiată și ușor arhaică, în care de exemplu noi „translatorii" eram numiți „tălmaci". De aceea îl și botezaserăm Tălmaciul. Uneori trecea de la spaniolă la franceză ori la engleză sau la limbi mai exotice, fără să-și dea seama, și atunci trebuia să-l întrerup și să-i cer să se limiteze la micul meu univers lingvistic (în comparație cu al lui). Când l-am cunoscut învăța rusa și străduindu-se din răsputeri un an de zile, a reușit s-o citească și s-o vorbească mai fluent decât mine, care descifram de cinci ani misterele alfabetului chirilic.

Deși în general traducea în engleză, când era nevoie interpreta și în franceză, în spaniolă și în alte limbi străine și întotdeauna m-a uimit fluența cu care se exprima în limba mea, fără a fi trăit vreodată într-o țară hispanică. Nu era foarte citit, nici prea interesat de cultură; îl pasionau doar gramaticile și dicționarele și hobby-urile neobișnuite, ca filatelia și soldățeii de plumb, considerându-se la fel de competent în aceste domenii ca și în limbile străine. Cel mai grozav era să-l auzi vorbind în japoneză, fiindcă atunci, fără să-și dea seama, adopta

[1] Dialect iudeo-spaniol.

atitudinile, plecăciunile și gesturile orientalilor, ca un adevărat cameleon. Grație lui am descoperit că înclinația pentru limbi străine e la fel de misterioasă ca cea pentru matematică sau muzică, neavând nimic de-a face cu inteligența sau cunoașterea. E ceva aparte, un har pe care unii îl posedă, iar alții nu. Salomón Toledano îl avea așa de dezvoltat, încât nouă, colegilor lui, ni se părea monstruos, cu tot aerul lui inofensiv și banal. Fiindcă atunci când nu era vorba de limbi străine era de o naivitate dezarmantă, un bărbat-copil.

Deși ne mai nimeriserăm împreună și înainte, m-am împrietenit cu el în perioada în care am pierdut, încă o dată în viață, legătura cu fata nesăbuită. Despărțirea ei de David Richardson fusese catastrofală; acesta putuse demonstra în fața judecătorului care studia cererea de divorț că Mrs Richardson era bigamă, fiind măritată cu acte în regulă și în Franța, cu un funcționar de pe Quai d'Orsay, de care nu divorțase niciodată. Văzând că pierde totul, fata nesăbuită a ales să părăsească Anglia și odioșii cai din Newmarket, plecând într-o direcție necunoscută. Dar a trecut prin Paris – sau cel puțin așa m-a lăsat să cred – și în martie 1974 m-a sunat să-și ia la revedere din noul aeroport Charles de Gaulle. Mi-a spus că-i mersese foarte rău; fostul soț câștigase pe toate planurile și, sătulă de tribunale și de avocații care-i tocaseră puținii bani pe care-i mai avea, pleca acolo unde nu mai putea să-i pună nimeni răbdarea la încercare.

— Dacă vrei să rămâi la Paris, casa mea e a ta, i-am zis cât se poate de serios. Iar dacă mai vrei să te măriți o dată, hai să ne căsătorim. Din partea mea, poți să fii și bigamă și trigamă, mie mi-e totuna.

— Să rămân la Paris ca monsieur Robert Arnoux să mă reclame la poliție sau să pățesc chestii și mai oribile? Nici moartă! Dar mulțumesc oricum, Ricardito. O să ne revedem noi la un moment dat, când o să treacă furtuna.

Deși știam că n-o să scot nimic de la ea, am întrebat-o unde avea de gând să se ducă și ce voia să facă cu viața ei.

— O să-ți povestesc cu prima ocazie, când o să ne întâlnim. Te pup și nu-mi pune prea multe coarne cu franțuzoaicele!

Am fost din nou sigur că n-o să mai aflu nimic despre ea. Ca și alte dăți, mi-am propus foarte serios să mă îndrăgostesc, la cei treizeci și opt de ani ai mei, de cineva mai puțin evaziv și complicat: o fată normală cu care să pot avea o relație fără năbădăi, poate chiar să mă însor cu ea și să am copii. Dar n-a fost să fie, fiindcă în viața asta lucrurile ies rareori așa cum vrem noi, pămpălăii.

Curând serviciul a devenit o rutină care, deși mă plictisea uneori, totuși nu-mi displăcea. Să fii translator mi se părea o profesie neînsemnată, dar și una care pune mai puține probleme morale celui care o exercită. Și-mi permitea să călătoresc, să câștig destul de bine și să fiu liber ori de câte ori doream.

Unicul meu contact cu Peru – începusem să frecventez tot mai rar peruanii din Paris – consta în scrisorile unchiului Ataúlfo, tot mai disperate de la o zi la alta. Soția lui, mătușa Dolores, îmi scria de fiecare dată câteva rânduri și eu îi trimiteam din când în când partituri, căci pianul era singura distracție a vieții ei de invalidă. Cei opt ani de dictatură militară ai generalului Velasco, cu naționalizările, reforma agrară, industrializarea, controalele și dirijismul economic, comenta unchiul Ataúlfo, nu rezolvaseră problema nedreptăților sociale, a marilor inegalități, a exploatării majorității de către minoritatea privilegiaților, servind doar pentru a-i întărâta și a-i sărăci și mai mult, și pe unii și pe ceilalți, îndepărtând investitorii, distrugând economia și sporind anarhia și violența. Deși în a doua perioadă a dictaturii, întruchipată în ultimii ei patru ani de generalul Francisco Morales Bermúdez, s-a mai estompat oarecum populismul, ziarele și posturile de radio și televiziune erau în continuare naționalizate, viața politică era anulată și nu exista nici un indiciu de restabilire a democrației. Amărăciunea din scrisorile unchiului Ataúlfo mă întrista: el și peruanii din

generația lui, ajunși la bătrânețe, vedeau că vechiul lor vis, ca Peru să progreseze, se spulbera, în loc să se materializeze. Societatea peruană se adâncea din ce în ce mai mult în sărăcie, ignoranță și barbarie. Făcusem bine venind în Europa, chiar dacă duceam o viață cam solitară, de obscur tălmaci.

Nu m-a mai interesat nici actualitatea politică franceză, pe care o urmăream înainte cu pasiune. În anii șaptezeci, în timpul guvernelor lui Pompidou și al lui Giscard d'Estaing, de-abia dacă citeam știrile de actualitate. În ziare și săptămânale căutam aproape exclusiv paginile culturale. Mergeam mereu la expoziții și concerte, însă mai rar la teatru, căci acesta decăzuse mult față de deceniul anterior; în schimb mă duceam de două ori pe săptămână la cinematograf. Din fericire Parisul continua să fie un paradis pentru cinefili. Nici cu literatura contemporană nu mai eram la curent, căci romanul și eseul erau în declin în Franța, aidoma teatrului. Nu i-am putut citi niciodată cu entuziasm pe idolii intelectuali ai acelor decade: Barthes, Lacan, Derrida, Deleuze și alții, ale căror cărți stufoase îmi cădeau din mână. Excepție a făcut Michel Foucault. *Istoria nebuniei* m-a impresionat, ca și eseul lui despre regimul de detenție, *A supraveghea și a pedepsi*, deși nu m-a convins teoria conform căreia istoria Occidentului european ar fi istoria multiplelor represiuni instituționalizate – carcera, spitalele, sexul, justiția, legile – de o putere care coloniza toate spațiile libertății pentru a anihila disensiunea și nonconformismul. De fapt în toți acei ani i-am citit cu predilecție pe clasici și mai ales pe scriitorii ruși.

Deși eram mereu foarte ocupat cu traducerile și cu tot felul de alte lucruri – prin anii șaptezeci, încercând pentru prima oară să fiu obiectiv, viața mea a început să mi se pară destul de sterilă, văzându-mă în viitor ca un burlac înrăit, un străin deloc integrat în venerata Franță. Și-mi revenea mereu în minte o ieșire teribilă a lui Salomón

Toledano, care la un moment dat ne-a interpelat pe noi, translatorii: „Dacă simțim într-o bună zi că ne paște moartea și ne întrebăm ce lăsăm în urma trecerii noastre prin această harababură, răspunsul cinstit ar fi: nimic, căci n-am făcut nimic altceva decât să vorbim pentru alții. Fiindcă ce altceva înseamnă, dacă nu asta, să fi tradus milioane de cuvinte din care nu ne mai amintim nici unul, fiindcă nici unul nu merita reținut?" Nu era de mirare așadar că Tălmaciul nu prea era îndrăgit de cei ce practicau această profesie.

I-am spus odată că-l urăsc fiindcă fraza aceea, tot revenindu-mi în minte, mă convinsese de totala inutilitate a existenței mele.

— Noi tălmacii suntem doar inutili, dragul meu, m-a consolat el. Dar nu facem rău nimănui cu munca noastră. În toate celelalte profesii poți pricinui mari ravagii speciei. Gândește-te, de exemplu, la avocați și la medici, ca să nu mai vorbim de arhitecți sau de politicieni.

Beam o bere într-un *bistrot* de pe avenue Suffren, după o zi de lucru la UNESCO, unde se desfășura conferința anuală. Tocmai îi povestisem, într-un moment de sinceritate, fără detalii sau nume, că eram îndrăgostit de mai mulți ani de o femeie ce apărea și dispărea din viața mea ca o vâlvătaie, împlinind-o scurte perioade de timp, iar apoi secătuind-o, pustiind-o, făcând-o imună la orice alt entuziasm ori amor.

— E o greșeală să te îndrăgostești, a declarat Salomón Toledano, vorbind ca și prietenul meu dispărut, Juan Barreto, care împărtășise această filozofie, deși fără afectarea verbală a colegului meu. Pe femeie trebuie s-o iei de păr, s-o înnebunești și s-o trântești în pat! S-o faci să vadă toate stelele de pe cer cât ai bate din palme! Asta e teoria corectă. Eu n-o pot pune în practică, din pricina fizicului meu firav, *hélas*! Am încercat o dată să fac pe nebunul cu o muiere zdravănă, dar mi-a ars o palmă de mi-a

mutat falca. De-asta le și tratez pe dame și mai ales pe curve ca pe niște regine, în ciuda teoriei mele.

— Nu cred că te-ai îndrăgostit vreodată, Tălmaciule.

A recunoscut că s-a îndrăgostit o dată, când era student la Berlin. De o poloneză grozav de credincioasă, încât ori de câte ori făceau dragoste plângea de remușcare. Tălmaciul a cerut-o de nevastă. Fata a acceptat. Le-a fost foarte greu să obțină consimțământul familiilor. L-au obținut după tratative complicate, în care s-a decis o nuntă dublă, după ritul evreiesc și după cel catolic. Când pregătirile de nuntă erau în toi, logodnica a fugit brusc cu un ofițer american care-și încheia misiunea la Berlin. Tălmaciul, înnebunit de ciudă, a ales o pedeapsă stranie: și-a ars minunata colecție de timbre. Și a decis că n-o să se mai îndrăgostească niciodată. Dragostea o să fie pentru el doar pe bani, pe viitor. Se ținuse de cuvânt. De la acel episod frecventa doar prostituate. Iar în loc de timbre, acum colecționa soldăței de plumb.

Peste câteva zile, la sfârșitul săptămânii, crezând că-mi face o favoare, mi-a prezentat două curtezane rusoaice: după părerea lui, pe lângă exersarea limbii ruse, femeile urmau să mă inițieze în „grațiile și năbădăile amorului slav". Am cinat într-un restaurant din Batignolles, Le Grand Samovar, și apoi într-o *boîte de nuit* îngustă, întunecoasă și aproape asfixiantă din pricina fumului, lângă Place de Clichy, unde le-am întâlnit pe nimfe. Am băut atâta vodcă încât amintirile mi s-au evaporat aproape imediat după ce-am intrat în taverna numită Les Cosaques, iar singurul lucru limpede a fost că dintre cele două rusoaice, soarta sau mai bine zis Tălmaciul, mi-au hărăzit-o mie pe Nataşa, cea mai corpolentă și mai fardată dintre cele două cvadragenare rubensiene. Partenera mea purta o rochie de mătase roz-aprins, iar când râdea și se mișca țâțele i se legănau ca două baloane agresive. Părea ivită dintr-un tablou de Botero. Până să-mi dispară amintirile în aburii alcoolului, amicul meu a pălăvrăgit întruna, ca

un papagal, într-o rusă împănată cu cuvinte obscene, care le făcea pe cele două curtezane să râdă în hohote.

A doua zi m-am trezit cu o durere de cap și cu oasele zdrobite: dormisem pe jos, lângă patul în care sforăia, îmbrăcată și încălțată, pretinsa Nataşa. Ziua părea și mai grasă decât noaptea. A dormit neîntoarsă până la prânz, iar când s-a trezit a privit uimită încăperea, patul pe care-l ocupa și pe mine, care o salutam. Mi-a cerut pe loc trei mii de franci, vreo șase sute de dolari pe vremea aceea; tariful ei pentru o noapte întreagă. Eu n-aveam atâția bani și a urmat o discuție penibilă; până la urmă am convins-o să se mulțumească cu toți banii pe care-i aveam la mine, jumătate din suma respectivă, plus niște figurine din porțelan, care împodobeau sufrageria. A plecat strigând obscenități, iar eu am zăbovit îndelung la duș, jurându-mi să nu mai accept niciodată combinațiile Tălmaciului.

Când i-am relatat lui Salomón Toledano eșecul meu nocturn, mi-a zis că el și amica lui făcuseră amor până la leșin, într-o demonstrație de forță demnă de *Guinness Book*. De atunci n-a mai îndrăznit niciodată să-mi propună vreo ieșire nocturnă cu dame exotice.

În ultima perioadă a anilor șaptezeci m-au încântat, ocupându-mi timpul, povestirile lui Cehov și literatura rusă, în general. Nu mă gândisem niciodată să fac traduceri literare, fiindcă știam că în toate limbile sunt foarte prost plătite și precis mai prost în limba spaniolă decât în altele. Dar în 1976 sau 1977, am cunoscut la UNESCO, printr-un prieten comun, un editor spaniol, Mario Muchnik, cu care m-am împrietenit. Aflând că știam limba rusă și-mi plăcea mult să citesc, m-a îndemnat să pregătesc o mică antologie de povestiri de Cehov, despre care-i vorbisem entuziasmat, asigurându-l că acesta era și bun povestitor, nu numai dramaturg de excepție, deși datorită traducerilor mediocre de pe piață, nu prea era apreciat ca povestitor. Muchnik era un caz interesant. Se născuse în Argentina, avea formație științifică și începuse

o carieră de cercetător și academician pe care o abandonase repede, pentru a se dedica pasiunii lui secrete: editarea de cărți. Era un editor de vocație care iubea cărțile și edita doar literatură de calitate, ceea ce, spunea el, îi asigura toate eșecurile din lume, din punct de vedere financiar, dar și cele mai mari satisfacții personale. Vorbea despre cărțile editate cu un asemenea entuziasm încât după ce am stat o clipă pe gânduri, am sfârșit prin a-i accepta oferta de a traduce o antologie de povestiri de Cehov, pentru care am cerut însă timp nelimitat. „Îl ai", mi-a spus, „și-n plus, chiar dac-o să câștigi o nimica toată, o să te bucuri ca un copil."

Traducerea mi-a luat mult timp, dar m-am simțit într-adevăr excelent citindu-l integral pe Cehov, selectând cele mai frumoase povestiri și transpunându-le în spaniolă. Era ceva mai dificil decât să traduci discursurile și intervențiile cu care mă obișnuisem în munca mea. Ca traducător literar m-am simțit mai puțin fantomatic decât ca translator. Trebuia să iau decizii, să explorez limba spaniolă căutând nuanțe și cadențe potrivite subtilităților și aluziilor semantice – minunata artă aluzivă și eluzivă a prozei lui Cehov –, dar și somptuozităților retorice ale limbii literare rusești. O adevărată delectare, căreia îi consacram sâmbete și duminici întregi. I-am trimis lui Mario Muchnik antologia promisă la aproape doi ani după ce-mi fusese comandată. Mă făcuse să petrec niște clipe atât de frumoase, încât era cât pe ce să nu-i accept cecul trimis ca onorariu. „Poate o să-ți ajungă să-ți cumperi o ediție îngrijită a unui scriitor bun, de pildă Cehov", glumea el.

După o vreme, când mi-au parvenit exemplarele antologiei, i-am dăruit unul, cu dedicație, lui Salomón Toledano. Mai ieșeam în oraș din când în când, iar uneori bântuiam împreună prin prăvăliile cu soldăței de plumb, pe la filatelești sau pe la anticari, unde zăbovea mult, chiar dacă rareori cumpăra câte ceva. Mi-a mulțumit

pentru carte, dar m-a sfătuit ferm să nu perseverez „în această direcție cât se poate de periculoasă".

— Pâinea ta e în pericol, m-a avertizat el. Un traducător literar aspiră să devină scriitor, deci aproape întotdeauna e un condeier frustrat. El nu se va resemna niciodată să dispară în profesia lui, așa cum facem noi, translatorii buni. Dacă nu vrei să ajungi un *clochard*[1], nu renunța la condiția ta de cavaler inexistent, dragul meu!

Deși credeam că unii oameni erau poligloți datorită urechii lor muzicale, Salomón Toledano nu manifesta nici cel mai mic interes pentru muzică. În apartamentul lui din Neuilly n-am descoperit nici măcar un pick-up. Auzul lui fin era rezervat limbilor străine. Mi-a povestit că în familia lui din Smirna se vorbea fără deosebire turca și spaniola – în fine, ladino, la care renunțase cu totul într-o vară petrecută la Salamanca – și că moștenise talentul lingvistic de la tatăl lui, care ajunsese să stăpânească șase limbi, ceea ce l-a ajutat mult în afaceri. Visase de mic să călătorească, să cunoască orașe și asta îl ambiționase să învețe limbi străine, devenind ce era acum: un cetățean al lumii. Tocmai această vocație transhumantă făcuse din el precocele colecționar de timbre, asta până la traumatizanta logodnă berlineză. Filatelia reprezenta un alt mod de a străbate țări, de a învăța geografia și istoria.

Cu soldățeii de plumb nu călătorea, dar îl distrau de minune. Apartamentul îi era plin de ei, de la holul de la intrare până în dormitor, ocupându-i inclusiv bucătăria și baia. Se specializase în bătăliile lui Napoleon. Le avea foarte bine dispuse și ordonate, cu tunulețe, cai, steguleț, astfel încât străbătându-i apartamentul puteai urmări istoria militară de la Primul Imperiu până la Waterloo, protagoniștii înconjurându-i patul din toate părțile. În afara soldățeilor de plumb, în casa lui Salomón Toledano găseai dicționare și gramatici în toate limbile posibile. Și o extravaganță: micul televizor stătea pe un raft în fața

[1] Vagabond (fr.).

closetului. „Televizorul e pentru mine un purgativ formidabil", a explicat el.

De ce-am ajuns să-l simpatizez într-atât pe Salomón Toledano, în vreme ce colegii noștri îl evitau ca pe un nesuferit insuportabil? Poate fiindcă singurătatea lui semăna cu a mea, deși ne deosebeam în multe alte privințe. Amândoi știam că n-o să ne mai putem întoarce în țările noastre, fiindcă ne-am fi simțit – eu în Peru, iar el în Turcia – mai străini decât în Franța, unde oricum ne simțeam destul de străini. Și amândoi eram foarte conștienți că n-o să ne integrăm niciodată în țara în care deciseserăm să trăim, care ne acordase chiar și un pașaport (amândoi obținuserăm cetățenia franceză).

— Nu-i vina Franței c-am rămas doi străini, dragul meu. E vina noastră. O vocație, un destin. Ca și profesia noastră de interpreți, un alt mod de-a fi mereu un străin, de a fi fără a fi, de a exista fără a exista.

Fără îndoială avea dreptate când îmi dezvăluia lucrurile astea sumbre. Asemenea discuții cu Tălmaciul mă demoralizau oarecum, iar uneori îmi produceau insomnii. Să fii o fantomă nu era ceva care să te lase rece; pe el însă nu părea să-l deranjeze prea mult.

De aceea în 1979, când Salomón Toledano m-a anunțat, grozav de surescitat, că acceptase oferta de a călători la Tokio și a lucra un an ca translator exclusiv pentru Mitsubishi, am respirat oarecum ușurat. Era un om bun, un specimen interesant, dar era ceva în el care mă întrista și mă alarma, căci îmi revela sensul ascuns al destinului meu.

L-am condus la aeroportul Charles de Gaulle și, strângându-i mâna lângă ghișeul de la Japan Air Lines, am simțit că-mi strecura în palmă un mic obiect metalic. Era un husar din garda Împăratului. „Am dublură", a explicat el. „O să-ți poarte noroc, prietene." L-am pus pe noptieră lângă amuleta mea, delicata periuță de dinți marca Guerlain.

După câteva luni a luat sfârșit dictatura militară din Peru, au avut loc alegeri, iar peruanii, vrând parcă să se revanșeze, l-au reales președinte, în 1980, pe Fernando Belaunde Terry, conducătorul răsturnat de lovitura militară din 1968. Fericit, unchiul Ataúlfo a venit să sărbătorească evenimentul fără să se uite la bani: un voiaj în Europa, unde nu fusese niciodată. A vrut să vină cu mătușa Dolores, dar ea l-a convins că invaliditatea ar împiedica-o să se bucure de călătorie și ar deveni o povară, astfel încât unchiul Ataúlfo a venit singur. A sosit la țanc, ca să sărbătorim împreună cei 45 de ani ai mei.

L-am găzduit în apartamentul meu din École Militaire, cedându-i dormitorul și culcându-mă eu pe canapeaua din sufragerie. Îmbătrânise mult de ultima dată când îl văzusem, cu cincisprezece ani în urmă. Cei șaptezeci și ceva de ani îl marcaseră. Rămăsese aproape chel, își târa picioarele și obosea repede. Lua pastile de tensiune și cred că-l incomoda proteza, căci își mișca încontinuu gura, vrând parcă s-o potrivească mai bine pe gingii. Dar se vedea că era încântat să cunoască în sfârșit Parisul, un vis de-o viață. Privea extaziat străzile, cheiurile Senei și pietrele roase de vreme, repetând întruna: „Totul e mai frumos decât în fotografii!" L-am însoțit pe unchiul Ataúlfo la Notre Dame, Luvru, Domul Invalizilor, Panteon, Sacré Coeur, la galerii și muzee. Într-adevăr orașul acesta era cel mai frumos din lume, iar faptul că petrecusem aici atâția ani mă făcuse să uit asta. Trăiam înconjurat de atâtea lucruri frumoase aproape fără să le văd. Așa că pentru câteva zile m-am bucurat ca și el, fiind turist în orașul meu de adopție. Am stat îndelung de vorbă pe terasele multor bistrouri, bând un păhărel de vin ca aperitiv. Era mulțumit că regimul militar luase sfârșit și democrația se restaurase în Peru, dar nu-și făcea prea multe iluzii în privința viitorului imediat. După el, societatea peruană era un focar de tensiuni, dușmănii, prejudecăți și resentimente, care se agravaseră mult în cei doisprezece ani de guvernare militară. „Nu ți-ai mai

recunoaște țara, nepoate. Plutește în aer o amenințare latentă, senzația că în orice clipă ar putea izbucni ceva grav." Și de-astă dată cuvintele lui s-au dovedit profetice. Nu mult după ce a revenit în țară, întorcându-se din Franța și dintr-o scurtă călătorie cu autobuzul prin Castilia și Andaluzia, unchiul Ataúlfo mi-a trimis niște tăieturi din ziarele Limei cu imagini cumplite: niște maoiști necunoscuți spânzuraseră de stâlpii electrici din centrul capitalei câțiva câini amărâți, de care agățaseră pancarte cu numele lui Deng Xiaoping, acuzat că l-ar fi trădat pe Mao și ar fi pus capăt revoluției culturale în China Populară. Așa începea revolta armată a grupării Sendero Luminoso care avea să dureze întreaga decadă a anilor optzeci, provocând o baie de sânge fără precedent în istoria peruană: peste șaizeci de mii de morți și dispăruți.

La două luni de la plecare, Salomón Toledano mi-a trimis o scrisoare lungă. Era foarte încântat de șederea lui la Tokio, deși cei de la Mitsubishi îi dădeau atât de mult de lucru încât noaptea se prăbușea pe pat, mort de oboseală. Dar își perfecționase limba japoneză, cunoscuse oameni simpatici și nu-i lipsea câtuși de puțin ploiosul Paris. Ieșea cu o avocată de la firmă, divorțată și frumoasă, care n-avea picioarele în formă de x ca atâtea japoneze, ci bine făcute, și o privire directă și profundă care-ți „răscolea sufletul". „Nu te teme, dragul meu, credincios promisiunii mele, nu m-am îndrăgostit de această Izabelă niponă. Dar excluzând amorezarea, îmi propun să fac cu Mitsuko toate celelalte lucruri." Sub semnătură adăugase un post-scriptum laconic: „Salutări din partea fetei nesăbuite". Când am ajuns la fraza asta, scrisoarea Tălmaciului mi-a căzut din mână și a trebuit să mă așez; mă luase amețeala.

Așadar era în Japonia? Cum naiba se putuseră întâlni Salomón și peruana neastâmpărată în aglomeratul Tokio? Am respins ideea că ea ar fi avocata cu privirea întunecată de care părea amorezat colegul meu, deși nimic nu era imposibil cu fosta chiliană, fosta luptătoare de

gherilă, fosta madame Arnoux și fosta Mrs Richardson, inclusiv să facă acum pe avocata japoneză. Chestia cu „fata nesăbuită" arăta că între Salomón și ea exista o oarecare familiaritate; chiliana trebuie să-i fi povestit ceva despre lunga și sincopata noastră relație. Făcuseră oare dragoste? În zilele următoare am descoperit că nenorocitul post-scriptum îmi bulversase viața, făcându-mă să revin la bolnăvicioasa și stupida iubire-pasiune care mă mistuise atâția ani, împiedicându-mă să duc o existență normală. Totuși, în ciuda îndoielilor, geloziilor, întrebărilor neliniștitoare, gândul că fata nesăbuită era acolo, reală, vie, într-un loc concret, deși foarte departe de Paris, mi-a răscolit imaginația. Iarăși. Era ca o ieșire din limbul în care trăisem în acești ultimi patru ani, de când mă sunase din aeroportul Charles de Gaulle (în fine, așa îmi spusese, că suna de acolo) ca să mă anunțe că fugea din Anglia.

Deci tot mai erai îndrăgostit de alunecoasa ta compatrioată, Ricardo Somocurcio? Fără pic de îndoială. De la acel post-scriptum al Tălmaciului, zi și noapte îmi apărea în fața ochilor chipul întunecat, expresia indolentă, ochii de culoarea mierii arse, iar dorința de-a o ține în brațe îmi mistuia tot trupul.

Scrisoarea lui Salomón Toledano n-avea datele expeditorului, iar Tălmaciul nu catadicsea să-mi dea adresa și telefonul. Am cerut informații la sediul parizian al firmei Mitsubishi și cei de-acolo m-au sfătuit să-i scriu la Departamentul Resurse Umane al firmei japoneze, dându-mi respectiva adresă. Zis și făcut. Scrisoarea mea o lua pe ocolite, vorbindu-i mai întâi despre munca mea; îi spuneam că husarul Împăratului mi-a purtat noroc fiindcă în ultimele săptămâni avusesem contracte excelente și-l felicitam pentru recenta lui cucerire. După care treceam, în sfârșit, la subiect. Mă surprinsese plăcut faptul c-o știa pe vechea mea prietenă. Trăia în Tokio? Eu îi pierdusem urma de ani de zile. Putea să-mi trimită adresa ei? Telefonul ei? Mi-ar plăcea să iau din nou legătura cu compatrioata mea, după atâta amar de vreme.

Am trimis scrisoarea, fără prea multe speranțe. Dar a primit-o și răspunsul era cât pe ce să se piardă pe drumurile europene. Căci scrisoarea Tălmaciului a aterizat la Paris când eu mă aflam la Viena, lucrând la Comisia pentru Energie Atomică, iar portăreasa mea pariziană, urmând instrucțiunile date în caz că sosea scrisoarea din Tokio, mi-a expediat-o la Viena. Când aceasta a ajuns în Austria eu mă întorsesem deja la Paris. În fine, scrisoarea care ar fi trebuit să ajungă în mod normal într-o săptămână a făcut trei săptămâni pe drumuri.

Când am avut în sfârșit în mână răspunsul lui Salomón Toledano, tremuram din cap până în picioare, ca apucat de friguri. Îmi clănțăneau dinții. Era o scrisoare cu mai multe pagini. Am citit-o pe îndelete, silabisind-o, ca să nu pierd o vorbă din ea. Din primele rânduri Tălmaciul se lansa într-o pătimașă apologie a lui Mitsuko, avocata lui japoneză, mărturisindu-mi, oarecum rușinat, că se alesese praful de promisiunea lui de a nu se mai îndrăgosti niciodată din pricina „incidentului sentimental berlinez", după ce fusese riguros respectată timp de treizeci de ani. Și asta datorită frumuseții, inteligenței, delicateței și senzualității lui Mitsuko, o femeie cu ajutorul căreia zeitățile șintoiste voiseră să-i schimbe viața, de când avusese binecuvântata idee de a reveni în orașul acela, unde de câteva luni era cel mai fericit om de pe pământ.

Mitsuko îl întinerise, umplându-l de viață. Nici măcar în tinerețe nu făcuse dragoste cu atâta patimă ca acum. Tălmaciul redescoperise pasiunea. Ce groaznic c-a irosit atâția ani, bani și spermatozoizi pe amoruri plătite! Dar cine știe, poate că tot ce făcuse până acum fusese doar o asceză, o pregătire a spiritului și a trupului pentru a o merita pe Mitsuko.

Primul lucru pe care o să-l facă odată întors la Paris: o să arunce în foc și o să privească cum se topesc toți cuirasierii, husarii și cavalerii împopoțonați, geniștii și artileriștii cu care își irosise existența de-a lungul anilor, o

activitate costisitoare, acaparatoare și inutilă, care-l făcuse să-și refuze bucuria dragostei. N-o să mai colecționeze niciodată nimic; singura lui distracție o să fie învățarea pe de rost a poemelor erotice în toate limbile cunoscute, ca să i le șoptească lui Mitsuko la ureche. Ei îi plăcea să le asculte, chiar dacă nu le înțelegea, după minunatele „desfătări" de care aveau parte în fiecare noapte, în scenarii diferite.

Îmi descria apoi, într-o proză febrilă și pornografică, practici amoroase ale lui Mitsuko și farmecele ei secrete, printre care figura o formă potolită și inofensivă, tandră și senzuală, a temutei *vagina dentata* din mitologia greco-romană. Tokio era cel mai scump oraș din lume și, deși era bine plătit, salariul lui se evapora în escapadele nocturne prin Ginza, cartierul nopții tokiote de care profitau Tălmaciul și Mitsuko, frecventând restaurante, baruri, cabarete și mai ales bordeluri, cireașa de pe tort a renumitei *night life* japoneze. Dar cui îi mai pasă de bani, dacă la mijloc e fericirea! Căci rafinamentul subtil al culturii japoneze nu consta, așa cum precis îmi imaginam eu, în gravurile perioadei Meiji, nici în teatrul No, nici în Kabuki, nici în marionetele Bunraku. Ci în bordeluri sau *maisons closes,* botezate acolo cu numele franțuzit châteaux, cel mai faimos dintre ele fiind Château Meguru, un adevărat paradis al plăcerilor carnale, unde se simțea din plin geniul japonez, combinând tehnologia cea mai avansată cu înțelepciunea sexuală și cu riturile înnobilate de tradiție. Totul era posibil în încăperile de la Château Meguru: excesele, fanteziile, iluziile, extravagențele aveau parte de o ambianță și o dotare anume pentru a se materializa. Mitsuko și el trăiseră experiențe de neuitat în separeurile discrete de la Château Meguru: „Acolo ne-am simțit zei, dragul meu, și pe onoarea mea, nu exagerez și nici n-am luat-o razna".

În sfârșit, când mă temeam că îndrăgostitul n-o să spună nici o vorbă despre fata nesăbuită, Tălmaciul pomenea de rugămintea mea. O văzuse doar o singură dată,

după ce-mi primise scrisoarea. I-a fost foarte greu să stea de vorbă cu ea între patru ochi, căci „din motive evidente" n-a vrut să se refere la mine „în fața domnului cu care trăiește sau cu care doar se afișează în lume", un „individ" rău famat, cu o înfățișare deplorabilă, pe care era de-ajuns să-l vezi ca să te treacă fiori pe șira spinării și să-ți zici: „N-aș vrea ca tipul ăsta să-mi fie dușman".

În fine, ajutat de Mitsuko, reușise s-o întâlnească între patru ochi pe fata nesăbuită, transmițându-i rugămintea mea. Ea i-a spus că, „*son petit ami* fiind gelos", ar fi mai bine să nu-i scriu ei direct, ca respectivul să nu-i facă vreo scenă (sau să-i vină de hac). Dar dacă voiam să-i trimit câteva rânduri prin intermediul Tălmaciului, ar fi încântată să primească vești din partea mea. Salomón Toledano mai adăuga: „Mai trebuie oare să-ți spun, prietene, că nimic nu m-ar face mai fericit decât să-ți servesc drept codoș? Profesia noastră e o formă disimulată de mediere, codoșie sau codoșlâc, așa încât sunt pregătit pentru o asemenea nobilă misiune. O s-o fac luându-mi toate precauțiile din lume, pentru ca scrisorile tale să nu ajungă niciodată în mâinile tâlharului cu care umblă fata visurilor tale. Iartă-mă, prietene, dar am ghicit totul: ea e iubirea vieții tale sau poate mă înșel? Și, apropo, felicitări: n-o fi ea Mitsuko – nu-i nimeni ca Mitsuko –, dar în frumusețea-i exotică chipul ei are o aură de mister care-l face extrem de seducător. Ai grijă de tine!" Semna: „Te îmbrățișează Tălmaciul de la Château Meguru!"

Oare cu cine se mai încurcase acum micuța peruană? Un japonez, fără îndoială. Poate vreun gangster, vreunul din șefii clanului Yakuza, care o fi având amputată o parte din degetul mic, cel mai tare din bandă. De altfel nici nu era de mirare. L-o fi cunoscut în călătoriile prin Orient, însoțindu-l pe Mr Richardson, alt gangster, doar că cel din urmă avea guler, cravată și padocuri în Newmarket. Japonezul era un personaj sinistru, judecând după glumele Tălmaciului. Oare se referea doar la fizicul lui când zicea că era ceva la el care te înspăimânta? Să fi fost

antecedentele lui? Asta-i tot ce mai lipsea în palmaresul chilienei: amanta unui șef al mafiei japoneze. Un bărbat cu putere și bani, bineînțeles, accesorii indispensabile pentru a fi cucerită. Plus niscaiva cadavre la activ. Mă rodea gelozia și totodată mă stăpânea un sentiment ciudat în care se amestecau invidia, curiozitatea și admirația. Se vede treaba că fata rea n-o să înceteze niciodată să mă surprindă cu îndrăzneala ei nemaipomenită.

Mi-am repetat de douăzeci de ori: nu se cădea să fiu atât de idiot încât să-i scriu, să încerc să iau legătura cu ea fiindcă o s-o pățesc iarăși și o să cad de prost, ca de obicei. Dar n-au trecut două zile de când citisem scrisoarea Tălmaciului și am și așternut câteva rânduri, începând deja să pun la cale un plan ca să ajung cumva în Țara Soarelui Răsare.

Scrisoarea mea era toată ipocrită, căci nu voiam să-i fac rău (eram sigur că de data asta, în Japonia, o încurcase mai tare ca oricând). Mă bucuram mult să am vești despre ea prin intermediul colegului meu, amicul nostru comun, să știu c-o ducea atât de bine și că era așa de mulțumită la Tokio. Îi povesteam viața mea pariziană, rutina muncii mele, care uneori îmi îndrepta pașii spre alte orașe europene, și o anunțam că, ce coincidență, într-un viitor nu foarte îndepărtat voi fi la Tokio, angajat ca translator la o conferință internațională. Speram să ne întâlnim ca să ne aducem aminte de alte vremuri. Cum nu știam ce nume folosea acum, m-am mulțumit să încep astfel scrisoarea: „Dragă micuță peruană". I-am trimis și un exemplar din antologia mea de Cehov, cu o dedicație: „Fetei nesăbuite, cu afecțiunea nestrămutată a lui pișpirică, traducătorul acestor povestiri". Am trimis scrisoarea și cartea pe adresa lui Salomón Toledano cu câteva rânduri în care-i mulțumeam pentru demersuri, îi mărturiseam invidia mea, văzându-l atât de fericit și de îndrăgostit și-l rugam să-mi dea de știre dacă afla de vreo conferință ori vreun congres la care se căutau translatori vorbitori de spaniolă, franceză, engleză și rusă (nu însă

și japoneză), întrucât brusc mă apucase un chef nebun de a cunoaște orașul Tokio.

Strădaniile mele de a găsi ceva de lucru care să mă ducă în Japonia n-au avut succes. Faptul că nu știam japoneza mă excludea de la multe conferințe locale și deocamdată nu era la Tokio nici o reuniune a vreunui organism ONU la care să fi fost nevoie de limbile oficiale ale Națiunilor Unite. Să merg pe cont propriu, ca turist, ar fi costat o avere. Să spulber în doar câteva zile economiile pe care reușisem să le strâng în ultimii ani? M-am decis s-o fac. Luasem hotărârea asta și mă pregăteam să merg la agenția de voiaj, când m-a sunat fostul meu șef de la UNESCO, domnul Charnés. Se pensionase deja, dar lucra pe cont propriu, fiind șeful unui birou privat de traduceri și translatori cu care țineam legătura în permanență. Îmi găsise o conferință la Seul, de cinci zile. Aveam așadar biletul dus-întors. Din Coreea era mai ieftin să ajung până în Tokio. Din acel moment am prins viteză: formalități pentru vize, ghiduri ale Coreei și Japoniei și mereu același gând: făceam o mare tâmpenie, căci cel mai probabil n-o să apuc nici măcar s-o văd la Tokio. Poate că fata nesăbuită s-a și mutat în altă parte sau o să mă evite pentru ca șeful Yakuza să n-o facă bucățele aruncându-i cadavrul la câini, cum proceda personajul ticălos dintr-un film japonez pe care tocmai îl văzusem.

În acele zile agitate, într-o dimineață m-a trezit telefonul.

— Mai ești îndrăgostit de mine?

Chiar vocea ei, același ton ironic și vesel de odinioară, de fapt acea intonație tipică Limei, pe care n-o pierduse niciodată de tot.

— Așa se pare, fată nesăbuită, i-am răspuns trezindu-mă de-a binelea. Altminteri nu se explică faptul că, din clipa în care am aflat că ești la Tokio, am bătut la toate ușile ca să găsesc un contract acolo, fie și numai pentru o zi. Până la urmă am obținut unul, pentru Seul. O să plec peste două săptămâni. De-acolo o să mă reped până la

Tokio să te văd. Chiar dac-o să mă împuște șeful Yakuza cu care ieși tu, din câte mi-au spus spionii mei. Oare sunt astea simptome c-aș fi îndrăgostit?

— Da, cred că da. Slavă Domnului, băiete bun! Credeam că după atâta vreme oi fi uitat de mine. Asta ți-a zis colegul tău Toledano? Că umblu cu un șef al mafiei?

A izbucnit în râs, încântată de o asemenea recomandare. Dar aproape imediat a schimbat subiectul și mi-a vorbit pe un ton mieros:

— Mă bucur că vii. Chiar dacă nu ne-am văzut de mult, îmi aduc mereu aminte de tine. Și știi de ce? Fiindcă ești singurul prieten care mi-a mai rămas.

— Eu nu sunt și n-o să fiu niciodată prietenul tău. Încă n-ai înțeles asta? Sunt amantul tău, iubitul tău, individul care-i din copilărie nebun după micuța chiliană, după luptătoarea de gherilă, după nevasta funcționarului, după cea a crescătorului de cai, după amanta gangsterului. Pămpălăul care trăiește numai și numai ca să te dorească și să se gândească la tine. La Tokio nu vreau să ne mai amintim nimic. Vreau să te țin în brațe, să te sărut, să te adulmec, să te mușc, să fac dragoste cu tine.

A început iarăși să râdă, de-astă dată cu și mai multă poftă.

— Încă mai faci dragoste? m-a întrebat. Slavă Domnului! De când ne-am întâlnit ultima oară nu mi-a mai spus nimeni dulcegării! O să-mi mai îndrugi câteva când o să vii, Ricardito? Hai, zi-mi una acum, te rog.

— În nopțile cu lună plină ies să latru la cer și atunci îți văd chipul pictat acolo sus. Chiar acum aș da cei zece ani de viață care mi-au mai rămas, ca să mă văd oglindit în adâncul ochilor tăi de culoarea mierii arse.

Râdea amuzată, dar brusc m-a întrerupt, speriată:

— Trebuie să închid.

Am auzit clicul aparatului. N-am mai putut închide ochii, pradă unui amestec de bucurie și neliniște care m-a ținut treaz până la șapte dimineața, oră la care de obicei mă sculam ca să-mi pregătesc micul dejun – cafea neagră

și pâine prăjită cu miere –, când nu-l serveam într-o cafenea din apropiere, pe avenue de Tourville.

Cele două săptămâni care mai rămâneau până la voiajul meu la Seul le-am consacrat unor activități cu care presupun că se ocupau logodnicii fericiți de odinioară în zilele dinaintea nunții, când amândoi aveau să-și piardă fecioria: mi-am cumpărat haine și pantofi, m-am tuns (nu la frizerul de doi bani din spatele sediului UNESCO unde mă tundeam mereu, ci la o frizerie de lux de pe rue St. Honoré) și mai ales am străbătut buticuri și magazine de damă pentru a alege un cadou discret, pe care fata nesăbuită să-l poată masca prin propria-i îmbrăcăminte, și totodată original, delicat, exprimând acele lucruri tandre și minunate pe care tânjeam să i le șoptesc la ureche. În orele în care căutam cadoul îmi spuneam: acum eram și mai imbecil ca altădată și meritam să fiu iarăși călcat în picioare și tăvălit în noroi de amanta șefului Yakuza. În cele din urmă, după lungi căutări, i-am cumpărat de la magazinul Vuitton unul dintre primele lucruri care îmi plăcuseră: o trusă de toaletă cu flacoane de cristal pentru parfumuri, creme și rujuri, care, sub o falsă căptușeală, avea o agendă și un stilou de sidef. Era ceva vag adulterin în ascunzătoarea cochetei truse.

Conferința din Coreea a fost istovitoare. Se discuta despre brevete și tarife, iar vorbitorii recurgeau la un vocabular foarte tehnic care-mi cerea un efort dublu. Surescitarea din ultimele zile, zborul îndelungat și diferența de fus orar dintre Paris și Seul m-au ținut treaz și cu nervii întinși. În ziua în care am ajuns la Tokio, pe la începutul după-amiezii, am picat de somn în minuscula cameră rezervată de Tălmaci, într-un mic hotel din centrul orașului. Am dormit patru sau cinci ore neîntrerupt, iar seara, după ce-am făcut un duș prelung și rece, ca să mă trezesc, am cinat cu prietenul meu și cu iubita lui japoneză. Am presimțit din prima clipă că Salomón Toledano era mult mai amorezat de Mitsuko decât era ea de el. Tălmaciul era vizibil întinerit și exaltat. Purta un papion pe

care nu i-l mai văzusem înainte și un costum cu o croială modernă și tinerească. Făcea glume, își sporea gesturile de atenție față de prietena lui și o săruta pe obraji, pe gură sau o lua de mijloc cu orice pretext, deși pe ea păreau s-o incomodeze toate aceste gesturi. Era cu mult mai tânără decât el, simpatică și într-adevăr destul de grațioasă: picioare frumoase și un chip de porțelan, pe care străluceau niște ochi mari și dezghețați Ori de câte ori Salomón se lipea de ea, nu-și putea reprima o expresie de neplăcere. Vorbea foarte bine engleza, iar naturalețea și cordialitatea ei sufereau un fel de blocaj de fiecare dată când amicul meu își etala ostentativele dovezi de iubire. El nu părea să-și dea seama de asta. Ne-am dus mai întâi la un bar în Kabukicho din Shinjuku, un cartier plin cu cabarete, magazine erotice, restaurante, discoteci și saloane de masaj pe unde se perinda o mulțime pestriță. Pretutindeni se auzea o muzică deșănțată și era o adevărată sarabandă aeriană de lumini, steguleț și anunțuri publicitare. M-a luat amețeala. Am cinat apoi într-un loc mult mai liniștit, în Nishi Azabu, unde am gustat pentru prima oară mâncare japoneză și am băut un sake aspru și cald. Pe parcursul serii mi s-a accentuat impresia că relația dintre Salomón și Mitsuko era departe de a funcționa așa de bine cum mă asigura Tălmaciul în scrisorile lui. Dar îmi spuneam că fără îndoială asta se datora faptului că Mitsuko – rezervată în a-și demonstra afecțiunea – nu se obișnuise încă cu modul expansiv și mediteraneean al lui Salomón de a-și afișa pasiunea. Dar o să se obișnuiască până la urmă.

Mitsuko a luat inițiativa de a vorbi despre fata nesăbuită. A făcut-o pe la mijlocul cinei, în modul cel mai firesc cu putință, întrebându-mă dacă doream s-o sune pe compatrioata mea pentru a o anunța că sosisem. Am rugat-o s-o facă și să-i dea telefonul de la hotelul meu. Mai bine așa decât s-o sun eu, căci cavalerul cu care trăia era, se pare, un Othelo japonez și poate chiar un asasin.

— Asta ți-a povestit acest domn? a râs Mitsuki. Ce prostie! Domnul Fukuda e un individ puțin cam ciudat, se zice că e băgat în niște afaceri nu prea curate, prin Africa. Dar n-am auzit niciodată că ar fi vorba de un delincvent, nici pomeneală de așa ceva. E foarte gelos, asta da. Cel puțin așa zice Kuriko.

— Kuriko?

— Fata nesăbuită.

A zis „fata nesăbuită" în spaniolă și și-a apreciat singură mica ispravă lingvistică, aplaudând. Vasăzică acum se numește Kuriko. Ca să vezi. În seara aceea, la despărțire, Tălmaciul a aranjat în așa fel lucrurile încât am rămas o clipă între patru ochi. M-a întrebat, arătându-mi-o pe Mitsuko:

— Cum ți se pare?

— Foarte drăguță, Tălmaciule. Aveai perfectă dreptate. E o scumpete.

— Și zici asta când o vezi doar îmbrăcată, a zis făcând cu ochiul și lovindu-se în piept. Trebuie să stăm de vorbă pe îndelete, prietene. O să cazi pe spate când o să-ți spun ce-am în cap. Te sun mâine. Dormi, visează și revino-ți.

Dar cea care m-a sunat, în zori, a fost fata nesăbuită. Mi-a dat o oră ca să mă bărbieresc, să fac duș și să mă îmbrac. Când am coborât, mă aștepta deja pe unul dintre fotoliile de la recepție. Purta un fulgarin deschis la culoare și sub el o bluziță cărămizie și o fustă maro. I se vedeau genunchii, rotunzi și lucioși, și picioarele subțiri. Era mai slabă decât mi-o aminteam și ochii îi erau cam obosiți. Dar nimeni n-ar fi crezut că avea peste patruzeci de ani. Arăta tânără și frumoasă. De la distanță puteai s-o iei drept una dintre japonezele acelea delicate și mărunțele care treceau pe stradă, tăcute și visătoare. I s-a luminat fața când m-a văzut și s-a ridicat în picioare să mă îmbrățișeze. Am pupat-o pe obraji și nu și-a îndepărtat buzele când i le-am atins de-ale mele.

— Te iubesc mult, am îngăimat eu. Îți mulțumesc c-ai rămas așa de tânără și de frumoasă, chiliano.

— Hai să luăm autobuzul, mi-a zis luându-mă de braț. Știu un loc frumos, unde putem sta de vorbă. E un parc în care toți locuitorii din Tokio fac picnic și se îmbată când înfloresc cireșii. Acolo o să-mi poți spune câteva dulcegării.

Ținându-mă de braț, m-a dus într-o stație, la două sau trei străzi de hotel, unde ne-am urcat într-un autobuz care strălucea de curățenie. Atât șoferul, cât și încasatoarea aveau niște măști pe față, ca de altfel mai toată lumea de pe stradă, spre surprinderea mea. Din multe puncte de vedere, Tokio părea un spital. A primit trusa Vuitton pe care i-o adusesem fără să se arate excesiv de entuziasmată. Mă examina pe jumătate amuzată, pe jumătate curioasă.

— Ai devenit o mică japoneză. Prin modul în care te îmbraci, prin trăsături, prin felul în care te miști, chiar și prin culoarea pielii. De când te cheamă Kuriko?

— Așa m-au botezat prietenii, nu mai știu cui i-a trecut prima oară prin cap. Poate fiindcă am ceva oriental. Tu mi-ai spus-o odată la Paris, îți mai amintești?

— Firește că-mi amintesc. Știi că mi-era teamă că te-ai urâțit?

— În schimb tu ai albit de tot. Și ai făcut și câteva riduri, aici, sub pleoape.

M-a strâns de braț și ochii i-au devenit malițioși.

A coborât vocea și m-a întrebat:

— Ți-ar plăcea să-ți fiu gheișă, băiete cuminte?

— Da, și asta. Dar mai ales să fii soția mea. Am venit la Tokio să te cer de nevastă pentru a nu știu câta oară. Și de-astă dată o să te conving, te avertizez. Apropo, de când mergi tu cu autobuzul? Șeful Yakuza nu-ți poate pune la dispoziție o mașină cu șofer și bodyguard?

— Chiar dacă ar putea, n-ar face-o, mi-a spus fără să-mi elibereze brațul. Ar fi ostentativ și asta urăsc cel mai tare japonezii. Aici nu-i bine să fii altfel decât ceilalți. De aceea bogații se prefac săraci, iar săracii, bogați.

Am coborât într-un parc aglomerat, plin de funcționari care profitau de pauza de prânz ca să mănânce sendvișuri și să bea răcoritoare sub pomii înconjurați de pajiști și havuzuri cu peștișori multicolori. Fata nesăbuită m-a dus la un salon de ceai, într-un colț al parcului. Erau câteva măsuțe cu fotolii comode despărțite de paravane, oferind o oarecare intimitate. De cum ne-am așezat, i-am sărutat mâinile, gura, ochii. Am studiat-o îndelung, respirând-o.

— Trec examenul, Ricardito?

— Cu notă maximă. Dar te văd oarecum obosită, micuță japoneză. Emoția revederii, după patru ani în care m-ai abandonat cu totul?

— Și tensiunea în care trăiesc, a adăugat cât se poate de serioasă.

— Ce drăcii mai faci de trăiești în tensiunea asta?

A rămas cu ochii la mine, fără să-mi răspundă, și mi-a trecut mâna prin păr ca de obicei, cu acea mângâiere pe jumătate senzuală, pe jumătate maternă.

— Ce de fire albe ți-au mai ieșit, a repetat, examinându-mă. Și eu ți-am scos câteva, nu-i așa? În curând o să trebuiască să-ți spun bătrâne bun, nu băiete bun.

— Ești îndrăgostită de respectivul Fukuda? Speram că stai cu el doar din interes. Cine e individul? De ce are așa o faimă proastă? Ce face?

— Prea multe întrebări deodată, Ricardito. Zi-mi mai întâi o dulcegărie de-aia de telenovelă. Nu mi-a mai zis nimeni așa ceva, de ani de zile.

I-am vorbit în șoaptă, privind-o în ochi și sărutându-i la răstimpuri mâna pe care o ținea în mâinile mele.

— Nu mi-am pierdut cu totul speranța, micuță japoneză. Chiar dacă îți par un cretin incurabil, o să insist iar și iar, până vii cu mine la Paris, iar dacă nu-ți place Parisul, unde vrei tu. Ca translator pot lucra oriunde în lume. Îți jur c-o să te fac fericită, micuță japoneză. Au trecut prea mulți ani ca să mai am vreo îndoială: te iubesc așa de mult c-aș face orice ca să te păstrez. Îți plac gangsterii?

M-aș face tâlhar, răpitor, escroc, traficant de droguri, ce vrei tu. Patru ani fără să știu nimic de tine și acum de-abia mai pot vorbi, de-abia mai pot gândi de tulburat ce sunt, simțindu-te așa de aproape.

— Nu-i rău deloc, s-a amuzat, întinzându-mi boticul și pupându-mă pe buze, ca o păsărea.

A cerut ceai și paste într-o japoneză pe care chelnerița a pus-o s-o repete de câteva ori. După ce-am primit pastele și am băut ceaiul, a catadicsit să-mi răspundă într-un târziu la întrebare:

— Nu știu dacă-i dragoste ce simt pentru Fukuda. Dar niciodată în viață n-am depins de cineva așa cum depind de el. Adevărul e că poate să facă cu mine tot ce vrea.

N-o spunea ca Tălmaciul, cu bucuria sau euforia cuiva care a descoperit iubirea-pasiune. Era mai degrabă alarmată, surprinsă că i se putea întâmpla așa ceva unei persoane ca ea, care se credea deasupra unor asemenea slăbiciuni. În ochii ei de culoarea mierii arse era ceva neliniștitor.

— Păi dacă poate face cu tine tot ce i se năzare înseamnă că te-ai îndrăgostit, în sfârșit. Sper ca respectivul Fukuda să te facă să suferi așa cum mă faci tu să sufăr de atâția ani, femeie de gheață...

Am simțit că-mi lua mâna și mi-o strângea.

— Nu-i dragoste, ți-o jur. Nu știu ce e, dar asta nu poate fi dragoste. O boală, un viciu mai degrabă. Asta e Fukuda pentru mine.

Poate că era adevărat ce-mi spunea, deși în mod sigur omitea multe lucruri, ascunzând, îndulcind și înfrumusețând altele. Mi-era greu să mai cred ce-mi spunea, căci de când o cunoscusem fuseseră întotdeauna mai multe minciuni decât adevăruri. Și cred că față de alți oameni, în acest moment al vieții ei, strălucitoarei Kuriko îi venea deja foarte greu să deosebească lumea în care trăia de aceea în care ar fi vrut să trăiască. Așa cum îmi imaginasem, îl cunoscuse pe Fukuda cu ani în urmă, într-una din călătoriile făcute în Orient cu David Richardson, care

într-adevăr făcea afaceri cu japonezul. Acesta îi spusese odată fetei nesăbuite că era păcat ca o femeie ca ea, puternică și mondenă, să se mulțumească să fie Mrs Richardson, când ar fi putut face o adevărată carieră în lumea afacerilor. Vorbele astea i s-au întipărit în minte. Când a văzut că totul se ducea de râpă fiindcă fostul soț descoperise mariajul ei cu Robert Arnoux, l-a sunat pe Fukuda, i-a povestit prin ce trecea și i-a propus să lucreze pentru el, orice ar fi însemnat asta. Japonezul i-a trimis un bilet de avion de la Londra la Tokio.

— Când m-ai sunat din aeroportul parizian ca să-ți iei rămas-bun, veneai aici, la el?

A dat din cap afirmativ.

— Da, dar de fapt te-am sunat din aeroportul din Londra.

Fukuda și-a făcut-o amantă chiar din seara în care a ajuns în Japonia. Dar n-a adus-o să trăiască cu el decât după doi ani. Până atunci a trăit singură într-o pensiune, într-o cămăruță cu baie și cu o chicinetă, „mai mică decât camera slujnicei mele filipineze din Newmarket". Dacă n-ar fi călătorit atât, „făcând comisioanele lui Fukuda", ar fi înnebunit de claustrofobie și singurătate. Era amanta lui Fukuda, dar una dintre atâtea altele. Japonezul nu i-a ascuns niciodată că se culca cu mai multe femei. O lua câteodată să-și petreacă noaptea cu el, dar apoi puteau trece săptămâni întregi fără vreo invitație. Acum relația lor era strict cea dintre o angajată și patronul ei. În ce constau „comisioanele" domnului Fukuda? Contrabandă cu droguri, diamante, tablouri, arme, bani? De multe ori ea nici măcar nu știa. Ducea și aducea ce-i pregătea el, în valize, pachete, genți sau servicte și până acum – a bătut în lemnul mesei – trecuse mereu de vame, granițe și polițiști fără prea mare bătaie de cap. Călătorind astfel prin Asia și Africa, descoperise ce însemna groaza. Dar nu trăise nicicând așa de intens ca în fiecare din aceste călătorii, care îi dădeau atâta energie și o făceau să simtă că viața era o minunată aventură. „Ce diferență e să trăiești aici față de acel limb, de acea moar-

te lentă, înconjurată de cai, în Newmarket!" După doi ani în slujba lui, Fukuda, mulțumit de serviciile ei, a răsplătit-o, avansând-o: „Meriți să vii să trăiești sub acoperișul meu".

— O să sfârșești înjunghiată, asasinată, întemnițată ani de zile într-o carceră oribilă, i-am zis. Ai înnebunit? Dacă tot ce-mi spui e adevărat, faci o mare prostie. Crezi că gangsterul ăsta o să te ajute când or să te prindă făcând contrabandă cu droguri sau cu alte chestii și mai rele?

— Știu foarte bine că nu, chiar el m-a avertizat. Cel puțin e foarte sincer cu mine, după cum bine vezi. „Dacă ești prinsă, te privește. Eu nu te cunosc și nu te-am văzut niciodată. Treaba ta!"

— Se vede cu ochiul liber cât de mult te iubește.

— Nu mă iubește. Nici pe mine, nici pe altcineva. În privința asta semănăm. Dar e mai tare ca mine și mai puternic.

Trecuse mai bine de o oră de când ne aflam acolo și începea să se întunece. Nu știam ce să-i zic. Mă simțeam demoralizat. Era prima oară când mi se părea că se dăruise trup și suflet unui bărbat. Da, era cât se poate de evident: fata nesăbuită n-o să fie niciodată a ta, pișpirică.

— Te-ai dezumflat de tot, a zâmbit ea. Te mâhnește ce ți-am spus? Ești singura persoană căreia i-aș fi putut povesti toate astea. De fapt chiar simțeam nevoia să-i spun cuiva. Dar poate că am greșit. Mă ierți dacă îți dau un pupic?

— Mă întristează că pentru prima oară în viață iubești cu adevărat pe cineva care nu sunt eu.

— Nu, nu, nu-i iubire, a repetat, dând din cap. E mai complicat, mai degrabă o boală, ți-am mai spus deja. Mă face să mă simt vie, utilă, activă. Dar nu și fericită. E ca o posesie. Nu râde, nu glumesc, câteodată simt că sunt posedată de Fukuda.

— Dacă ți-e așa de frică de el, îmi închipui că n-o să te încumeți să faci dragoste cu mine. Și eu care am venit special la Tokio ca să-ți cer să mă duci la Château Meguru.

Fusese cât se poate de serioasă cât timp îmi relatase viața ei cu Fukuda, dar acum, făcând ochii mari, a izbucnit în râs:

— De unde naiba știi tu, abia sosit la Tokio, ce e Château Meguru?

— De la prietenul meu, interpretul. Salomón chiar își zice „Tălmaciul de la Château Meguru", i-am luat mâna și i-am sărutat-o. Te-ai încumeta, fată rea?

S-a uitat la ceas și a rămas câteva clipe pe gânduri, calculând. Apoi, hotărâtă, i-a cerut chelneriței să ne cheme un taxi.

— N-am prea mult timp la dispoziție, mi-a zis. Dar mi-e nu știu cum să te văd cu mutra asta de cățeluș plouat. Hai să mergem, chiar dacă risc foarte mult făcând asta.

Château Meguru era o casă de toleranță care funcționa într-o clădire labirintică, cu coridoare și scări întunecoase ce duceau spre camere dotate cu saună, jacuzzi, paturi cu saltele de apă, oglinzi pe pereți și pe tavan, radiouri și televizoare lângă care se aflau teancuri de casete porno cu fantezii pentru toate gusturile posibile, cu preferință vizibilă pentru sado-masochism. Într-o mică vitrină tronau prezervative și vibratoare de diferite mărimi, cu accesorii cum ar fi: creste de cocoș, mitre cu ciucuri și o colecție bogată de jocuri sado-masochiste, biciuri, măști, cătușe și lanțuri. Ca și în autobuz, pe străzi și în parc, și aici curățenia era meticuloasă și maladivă. Intrând în cameră, am avut senzația că mă aflam într-un laborator sau într-o stație spațială. Adevărul e că mi-a fost greu să înțeleg entuziasmul lui Salomón Toledano, care găsise edenul plăcerilor în aceste alcovuri tehnologizate, *sex-shop*-uri în miniatură.

Când am început s-o dezbrac pe Kuriko, văzându-i și atingând-i pielea delicată, inspirându-i parfumul, neliniștea care mă cuprinsese de când aflasem că-i cedase necondiționat lui Fukuda m-a doborât, în ciuda eforturilor mele de a mă stăpâni. Am izbucnit în plâns. M-a lăsat să plâng o vreme, fără să scoată o vorbă. Stăpânindu-mă,

am bâiguit niște scuze și am simțit-o ciufulindu-mi iarăși părul.

— N-am venit aici ca să ne întristăm, a zis. Drăgălește-mă și spune-mi că mă iubești, prostuțule.

Odată dezbrăcați am văzut că într-adevăr slăbise foarte mult. Pe piept și pe spate i se vedeau coastele, iar mica cicatrice de pe pântece i se mărise. Dar formele îi erau tot armonioase și sânii tari. Am sărutat-o pe îndelete, îndelung, peste tot – parfumul discret al pielii părea să provină de undeva din adâncul ei –, șoptindu-i cuvinte de iubire. Nu mă mai interesa nimic. Nici măcar că e vrăjită de acel japonez. Mă îngrozea doar gândul că din pricina afacerilor necurate în care se lăsase vârâtă, o să sfârșească ciuruită de gloanțe sau într-o temniță africană. Dar eu aș fi fost în stare să răstorn cerul și pământul ca s-o salvez. Căci, de ce să neg, o iubeam tot mai mult. Și o s-o iubesc mereu, chiar dacă m-ar înșela cu mii de Fukuda, căci era cea mai delicată și mai frumoasă femeie din lume: regina mea, prințesa mea, torționara mea, mincinoasa mea, micuța mea japoneză, unica mea dragoste. Kuriko își acoperise fața cu brațul și nu zicea nimic, nici măcar nu mă asculta, pierdută în plăcerea ei.

— Fă-mi ce-mi place, băiete bun, mi-a poruncit la sfârșit, desfăcându-și larg picioarele și ademenindu-mă către sexul ei.

Sărutându-i, sorbindu-i, adulmecându-i parfumul ivit din adâncul pântecului, m-am simțit la fel de fericit ca pe vremuri. Câteva clipe, eterne, am uitat cu desăvârșire de Fukuda și de numeroasele aventuri povestite, înghițindu-i secrețiile dulci, din adâncuri, pradă unei exaltări tăcute și febrile. Când am văzut-o juisând, am trecut deasupra ei și am pătruns-o la fel de greu ca altă dată, simțind-o gemând și strângându-se. Eram foarte excitat, dar am reușit să zăbovesc în ea, delirând amețit, până am ejaculat. Am ținut-o multă vreme lipită de mine, strângând-o cu putere. Am mângâiat-o, i-am mușcat părul, urechile

perfecte, am sărutat-o, i-am cerut iertare pentru că nu m-am putut abține mai mult timp.

— Există un remediu ca să nu termini așa repede, ca să ai erecție mai mult timp, ore în șir chiar, mi-a șoptit la sfârșit la ureche, cu glăsciorul ei poznaș de altădată. Știi care? Nu, cum o să știi tu chestii de-astea, sfințișorule! Sunt prafuri care se prepară măcinând colții elefanților și cornul rinocerilor. Nu râde, nu-i o vrăjitorie, e purul adevăr. O să-ți dăruiesc un flacon, să-l iei la Paris ca amintire de la mine. Ține cont că în toată Asia valorează o avere! În felul ăsta o să-ți amintești de Kuriko ori de câte ori o să te culci cu vreo franțuzoaică.

Mi-am ridicat capul, să-i văd fața: era foarte frumoasă așa, palidă, cu cearcăne albăstrii și toropită ca întotdeauna după ce făceam dragoste.

— Cu asta faci tu contrabandă în călătoriile tale prin Asia și Africa? Afrodiziace din colți de elefanți și coarne de rinoceri cu care-i fraierești pe nepricepuți? am întrebat-o, cutremurându-mă de râs.

— E cea mai bună afacere din lume, chiar dacă nu mă crezi, a râs și ea după mine. Din cauza ecologiștilor, care au interzis vânătoarea de elefanți, rinoceri și cine știe câte alte animale! Acum colții și coarnele astea valorează o avere în țările din zona asta. Și mai aduc și alte lucruri pe care n-am de gând să ți le spun. Dar marea afacere a lui Fukuda asta este. Iar acum trebuie să plec, băiete fără minte.

— N-am de gând să mă întorc la Paris, am avertizat-o în timp ce-o priveam din spate, ducându-se la baie, goală, în vârful picioarelor. O să rămân să trăiesc la Tokio și, dacă nu pot să-l omor pe Fukuda, o să mă mulțumesc să-ți fiu câine, așa îi cum ești tu cățea gangsterului tău.

— Ham, ham, a lătrat micuța chiliană.

Când am ajuns la hotel am găsit un mesaj de la Mitsuko. Voia să mă vadă între patru ochi, pentru o chestiune urgentă. Puteam s-o sun la birou, mâine în zori?

Am sunat-o de cum m-am trezit și, printre interminabile politețuri japoneze, prietena Tălmaciului mi-a cerut

să bem o cafea în cafeneaua Hotelului Hilton, chiar în dimineața aceea, fiindcă trebuia să-mi comunice ceva important. De-abia am închis și a sunat iarăși telefonul. Era Kuriko. Îi povestise lui Fukuda că un vechi prieten peruan se afla la Tokio și șeful Yukuza mă invita în seara aceea, împreună cu Tălmaciul și logodnica lui, să bem ceva la el acasă și apoi să mergem la o cină-spectacol, la cel mai popular musical din Ginza. Oare auzisem bine?

— Și i-am mai spus că zilele astea o să îți arăt orașul. N-a avut nimic împotrivă.

— Ce generos, ce galant! i-am răspuns indignat de cele auzite. Tu, cerând voie unui bărbat! Nu te recunosc deloc, fată crudă.

— M-ai făcut să roșesc, a șoptit oarecum derutată. Credeam c-o să fii fericit că ne putem vedea cât timp stai la Tokio.

— Sunt gelos. Nu ți-ai dat seama? Înainte nu-mi păsa, căci amanții sau soții tăi nu te interesau nici pe tine. Dar japonezul ăsta chiar te interesează. N-ar fi trebuit să-mi spui niciodată că poate face ce vrea cu tine. M-ai lovit de moarte.

A râs de parcă aș fi glumit cu ea.

— N-am timp acum de porcărioare, băiete bun. O să-i vin eu de hac geloziei tale. Ți-am pregătit un program grozav pentru toată ziua, o să vezi.

I-am cerut să mă caute la prânz, în cafeneaua Hotelului Hilton, și m-am dus să mă întâlnesc cu Mitsuko. Când am ajuns ea era deja acolo și fuma. Părea foarte nervoasă. Mi-a cerut iarăși scuze pentru îndrăzneala de a mă suna, dar nu avea cu cine să vorbească, mi-a zis, „situația a devenit foarte grea și nu mai știu ce să fac". Poate că i-aș putea da un sfat.

— Te referi la relația ta cu Salomón? am întrebat-o, bănuind cam ce va urma.

— Am crezut că legătura noastră o să fie un mic flirt, a consimțit, scoțând fumul și pe gură și pe nas. O aventură plăcută, trecătoare, dintre cele care nu obligă pe

nimeni. Dar Salomón nu vede așa lucrurile. Vrea să transforme treaba asta într-o legătură pe viață. Se încăpățânează să ne căsătorim. Eu n-o să mă mai mărit niciodată. Am avut o căsnicie nefericită și știu ce înseamnă asta. Mai mult, am o carieră în față. Adevărul e că mă înnebunește cu îndărătnicia lui. Nu știu ce să fac ca să se termine odată relația asta.

Nu m-am bucurat deloc că mi se adeveriseră bănuielile. Tălmaciul își făcuse iluzii și treaba asta o să-i pună capac.

— Cum voi doi sunteți prieteni buni și el te stimează așa de mult, m-am gândit, în fine, sper să nu te deranjeze... M-am gândit c-ai putea să mă ajuți.

— În ce fel să te ajut, Mitsuko?

— Vorbind cu el. Explicându-i. Că n-o să mă mărit niciodată cu el. Că nu vreau și nici nu pot continua această relație în felul în care se încăpățânează el s-o continue. Adevărul e că mă înnebunește, mă termină. Eu am foarte multe responsabilități în firmă și treaba asta îmi afectează munca. Am muncit foarte mult ca să ajung unde sunt acum, la Mitsubishi.

Toți fumătorii din Tokio păreau să se fi adunat în cafeneaua impersonală a Hotelului Hilton. Norișori de fum și un puternic miros de tutun impregnau localul. Se vorbea în engleză la aproape toate mesele. Erau tot atâția străini câți japonezi.

— Îmi pare rău, Mitsuko, dar n-o s-o fac. Asta nu-i o treabă în care să intervină o a treia persoană, e ceva între tine și el. Trebuie să-i vorbești sincer, și asta cât mai repede. Fiindcă Salomón e foarte îndrăgostit de tine. Cum n-a mai fost niciodată înainte. Își face multe iluzii. El crede că și tu îl iubești.

I-am povestit câte ceva din ce-mi spunea Tălmaciul în scrisorile lui. Cum, cunoscând-o pe ea își schimbase felul în care privea dragostea după acea experiență îndepărtată din tinerețea lui berlineză, când logodnica îl părăsise în toiul pregătirilor de nuntă. Am observat că

ceea ce-i povesteam n-o afecta deloc: probabil că era sătulă de bietul Tălmaci.

— Eu o înțeleg pe fata aia, a comentat rece. Prietenul tău poate fi, nu știu cum s-o spun în engleză, obositor, sufocant. Uneori, când suntem împreună, mă simt ca într-o închisoare. Nu-mi permite să fiu eu însămi, să respir. Vrea să mă atingă tot timpul. Chiar dacă i-am explicat că aici, în Japonia, nu se obișnuiesc asemenea efuziuni în public.

Felul în care vorbea m-a făcut să mă gândesc că problema era mult mai gravă: Mitsuko era așa de scârbită de sărutările și pipăielile Tălmaciului în văzul lumii și naiba știe de câte alte asalturi între patru ochi, încât ajunsese să-l deteste.

— Deci crezi că trebuie să vorbesc cu el?

— Nu știu, Mitsuko, îmi ceri să-ți dau un sfat despre ceva așa de personal. Singurul lucru pe care-l vreau e ca prietenul meu să sufere cât mai puțin cu putință. Și cred că dacă n-o să mai fii cu el, dacă te-ai hotărât să rupi relația, e preferabil s-o faci cât mai repede. Pe urmă va fi și mai rău.

Când și-a luat rămas-bun, printre alte scuze și politețuri, m-am simțit stânjenit și nemulțumit. Aș fi preferat să nu fi avut această discuție cu Mitsuko, să nu aflu că prietenul meu urma să fie trezit brutal din visul lui și redat crudei realități. Din fericire n-am avut prea mult timp de așteptat: Kuriko a apărut la intrarea în cafenea și i-am ieșit în întâmpinare, fericit să pot scăpa de localul acela plin de fum. Purta o pălărioară și un fulgarin cadrilat din aceeași pânză, deschisă la culoare, niște pantaloni negri, de flanelă, un pulover grena cu guler înalt și mocasini în picioare. Chipul îi era mai proaspăt și mai tânăr decât în ajun. O adolescentă de patruzeci și ceva de ani. Mi-a fost de-ajuns s-o văd ca să-mi treacă orice supărare. Mi-a întins chiar ea buzele să i le sărut, ceea ce nu făcea de obicei, eu fiind cel care-i căutam întotdeauna gura.

— Hai, vino, o să te duc la templele șintoiste, cele mai frumoase din Tokio. În toate există animale în libertate, cai, cocoși, porumbei. Sunt considerate sfinte, reîncarnări. Iar mâine, la templele budiste zen, cu grădinile lor cu nisip și stânci, pe care călugării le curăță și le transformă zilnic. La fel de minunate.

A fost o zi de mare alergătură, urcând și coborând din autobuz, din metroul aerodinamic și câteodată din taxi. Am hoinărit prin temple și pagode și printr-un muzeu enorm în care se aflau imitații de obiecte funerare peruane, fiindcă – așa indica un afiș – instituția, respectând interdicțiile de a nu scoate afară din Peru obiecte de patrimoniu arheologic, nu expunea piese originale. Dar nu cred c-am acordat prea multă atenție celor văzute; cele cinci simțuri mi se concentrau doar asupra lui Kuriko, care mă ținea aproape tot timpul de mână, dovedindu-se neobișnuit de drăgăstoasă. Glumea și cocheta cu mine, râdea din toată inima și-i străluceau ochii ori de câte ori îmi strecura în ureche: „Acum alte dulcegării, băiete bun", iar eu îi făceam pe plac. După-masă ne-am așezat să mâncăm un sendviș la o măsuță izolată de la bufetul Muzeului de Antropologie. Și-a scos pălărioara în carouri și și-a aranjat părul. Se tunsese foarte scurt, lăsând la vedere gâtul grațios pe care se insinua șerpișorul verde al unei vene.

— Cine nu te cunoaște ar zice că ești amorezată de mine, fată nesăbuită. Cred că niciodată, de când te-am întâlnit în Miraflores, ca micuță chiliană, n-ai fost așa de tandră cu mine.

— Poate că m-am îndrăgostit de tine și încă nu-mi dau seama, mi-a zis trecându-mi mâna prin păr și apropiindu-mi fața, ca să văd cât de ironici și insolenți îi erau ochii. Ce-ai face dacă ți-aș spune că sunt îndrăgostită de tine și că putem pleca să trăim împreună?

— Aș face un infarct și-aș rămâne țeapăn, aici, pe loc. Chiar ești, Kuriko?

— Sunt mulțumită că ne putem vedea în fiecare zi cât stai la Tokio. Aveam grija asta, cum să fac să ne vedem

zilnic. De-asta m-am și încumetat să vorbesc cu Fukuda. Și vezi ce bine a ieșit totul.

— Gangsterul mărinimos ți-a permis să-i arăți compatriotului tău minunățiile din Tokio. Îl urăsc pe blestematul tău șef Yakuza. Aș fi preferat să nu-l cunosc, să nu-l văd niciodată. În seara asta o să mă simt îngrozitor văzându-te cu el. Pot să-ți cer o favoare? Nu-l atinge, nu-l săruta în fața mea.

Kuriko a izbucnit în râs și mi-a acoperit gura cu mâna.

— Taci, prostuțule, el n-o să facă niciodată treburi de-astea, nici cu mine, nici cu altcineva. Nici un japonez n-ar face-o. Aici e așa o mare diferență între ceea ce se face în public și în particular, că lucrurile cele mai firești pentru noi pe ei îi șochează. El nu e ca tine. Pe mine Fukuda mă tratează ca pe angajata lui. Iar câteodată ca pe târfa lui. În schimb, tu, ăsta-i adevărul, m-ai tratat întotdeauna ca pe o prințesă.

— Acum ești tu cea care zici dulcegării.

I-am luat fața în mâini și am sărutat-o.

— Nici asta n-ar fi trebuit să-mi spui, că japonezul te tratează ca pe târfa lui, i-am șoptit. Nu vezi că-i ca și cum m-ai jupui de viu?

— Nu ți-am spus-o. S-o dăm uitării, s-o ștergem cu buretele.

Fukuda trăia într-un cartier aflat departe de centru, o zonă rezidențială unde clădiri de șase, opt etaje, foarte moderne, alternau cu căsuțe tradiționale, cu acoperișuri din țiglă și grădini minuscule ce păreau gata să fie turtite de vecinii lor înalți. Avea un apartament la etajul șase într-o clădire cu un portar cu epoleți și fireturi, care m-a însoțit până la ascensor. Acesta se deschidea spre interior: după un mic vestibul gol a apărut o sufragerie spațioasă, cu o fereastră înaltă, prin care se zărea întinderea nesfârșită de luminițe pâlpâitoare, sub un cer fără stele. Sufrageria era sobru mobilată: pe pereți atârnau câteva farfurii de ceramică albastră, pe console se aflau sculpturi polineziene, iar pe o masă joasă și lungă erau obiecte

sculptate în fildeș. Mitsuko și Salomón se aflau deja acolo, cu cupe de șampanie în mâini. Fata nesăbuită purta o rochie lungă, de culoarea muștarului, care-i lăsa umerii descoperiți, și un lănțișor de aur îi atârna la gât. Era machiată ca pentru o petrecere, iar părul îl avea strâns cu două panglici. Pieptănătura, pe care nu i-o mai văzusem înainte, îi accentua înfățișarea orientală. Acum ar fi putut trece mai mult ca oricând drept japoneză. M-a sărutat pe obraz și i-a spus în spaniolă domnului Fukuda:

— Acesta este Ricardo Somocurcio, prietenul despre care ți-am vorbit.

Domnul Fukuda a făcut bine-cunoscuta plecăciune japoneză, în chip de salut. Mi s-a adresat într-o spaniolă destul de inteligibilă, întinzându-mi mâna:

— Șeful Yakuza vă urează bun venit.

Gluma m-a lăsat perplex, nu numai fiindcă n-o așteptam – nu mi-o închipuiam pe Kuriko povestindu-i ceea ce-i spuneam eu despre el – ci fiindcă domnul Fukuda a glumit – a glumit? – fără să zâmbească, cu aceeași față pergamentoasă, inexpresivă și neutră, pe care și-a păstrat-o toată seara. Un chip ce părea o mască. Când m-am încumetat să-i zic: „O, dumneavoastră vorbiți spaniola!", a tăgăduit dând din cap și din clipa aceea a vorbit, în rarele ocazii când mi s-a adresat, doar într-o engleză greoaie, cu pauze. Mi-a întins o cupă de șampanie și mi-a indicat un scaun, lângă Kuriko.

Era un bărbat scund, mai mic chiar decât Salomón Toledano, aproape scheletic, iar în comparație cu fata nesăbuită, mărunțică, dar zveltă, el părea o piticanie. Mi-l imaginasem cu totul altfel, iar acum aveam impresia că mă aflam în fața unui impostor. Purta niște ochelari fumurii, cu lentile rotunde și rame de metal, pe care nu și i-a scos deloc toată seara, sporind astfel starea de disconfort pe care mi-o producea persoana lui, căci nu știam dacă ochișorii lui – mi-i imaginam reci și tăioși – mă studiau sau nu. Avea părul grizonat, turtit pe craniu, probabil uns cu gel, și dat pe spate în genul cântăreților

argentinieni de tango din anii cincizeci. Purta un costum și o cravată închise la culoare, care-i dădeau un aer oarecum funebru, și putea sta ore în șir nemișcat și mut, lipindu-și mâinile mici pe genunchi, ca pietrificat. Dar cel mai tare te izbea la fizicul lui gura fără buze, care abia se mișca atunci când vorbea, ca și cum ar fi fost un ventriloc. Eram atât de încordat și de stânjenit încât, în ciuda obiceiului meu – n-am putut niciodată să beau mult, fiindcă alcoolul mi se suia repede la cap – în seara aceea am băut excesiv. Când domnul Fukuda s-a ridicat în picioare, sugerându-ne astfel că trebuia să plecăm, băusem deja trei cupe de șampanie și începuse să mi se învârtă capul. Și, oarecum străin de conversația pe care o întreținea aproape de unul singur Tălmaciul, vorbind despre variantele regionale ale limbii japoneze pe care începea să le distingă, mă întrebam stupefiat: „Ce naiba vede fata nesăbuită la omulețul ăsta neînsemnat și bătrân?" Ce-i spunea, ce-i făcea, ca ea să afirme că e viciul ei, boala ei, că e posedată de el, că poate face ce vrea cu ea? Cum nu găseam nicidecum răspunsul, mă invadau tot mai mult gelozia, furia, disprețul față de mine însumi, blestemându-mă că făcusem prostia să vin în Japonia. Și totuși, o clipă mai târziu, privind-o cu coada ochiului, îmi spuneam că doar o dată, la balul Operei din Paris, mai fusese fata nesăbuită la fel de atrăgătoare.

La intrare așteptau două taxiuri. Am nimerit singur cu Kuriko, fiindcă așa a indicat, cu un gest simplu, imperativ, domnul Fukuda care a urcat în celălalt taxi, împreună cu Tălmaciul și Mitsuko. De cum am plecat, fata rea mi-a luat mâna și mi-a pus-o pe picioarele ei, ca s-o mângâi.

— Poate că nu-i prea gelos, i-am zis arătându-i celălalt taxi, care ne depășea. Cum de te lasă să vii singură cu mine?

S-a prefăcut că nu înțelege.

— Nu face mutra asta, prostuțule, a răspuns. Păi deja nu mă mai iubești?

— Te urăsc, i-am zis. N-am fost niciodată așa de gelos ca acum. Vrei să spui că stârpitura asta, avortonul ăsta e marea dragoste a vieții tale?

— Termină odată cu tâmpeniile și mai bine sărută-mă.

M-a înlănțuit cu brațele, mi-a oferit gura și i-am simțit limba căutând-o pe a mea. M-a lăsat s-o sărut îndelung, răspunzând bucuroasă îmbrățișărilor mele.

— Te iubesc, blestemato, te doresc, te iubesc, am implorat-o la ureche. Vino cu mine, micuță japoneză, vino, îți jur c-o să fim fericiți.

— Atenție, ajungem a anunțat. S-a îndepărtat, a scos o batistă de hârtie din geantă și s-a rujat din nou. Șterge-ți buzele, ți-am lăsat puțin ruj.

Teatrul-restaurant era un music-hall cu o scenă uriașă cu mese și măsuțe dispuse pe o rampă în formă de evantai, sub candelabre imense ce luminau puternic spațiosul local. Masa rezervată de Fukuda era destul de aproape de scenă, iar perspectiva pe care o oferea era nemaipomenită. Spectacolul a început aproape imediat după sosirea noastră. Îmi amintea de marile succese de pe Broadway, cu momente uneori parodice, alteori mimetice, cu step și figuri executate de un corp de balet polivalent. Mai erau și numere cu clovni, iluzioniști, contorsioniști și cântece în engleză și japoneză. Prezentatorul părea să știe tot atâtea limbi ca și Tălmaciul, deși, după părerea acestuia, le vorbea pe toate prost.

Tot cu gesturi imperative, domnul Fukuda a decis și de astă dată locurile noastre. Pe mine m-a așezat iarăși lângă Kuriko. De îndată ce s-au stins luminile – masa rămânea luminată de câteva reflectoare pe jumătate ascunse printre aranjamentele florale – am simțit piciorul fetei nesăbuite peste al meu. M-am uitat la ea și am văzut că vorbea cu Mitsuko, cu aerul cel mai firesc din lume, într-o japoneză care, judecând după eforturile făcute de avocată ca s-o înțeleagă, trebuia să fie la fel de aproximativă ca și franceza și engleza ei. Era foarte drăguță în semiîntuneric, cu pielea ei fină, ușor palidă, cu umerii rotunzi,

gâtul lung, ochișorii de culoarea mierii arse, strălucitori, și cu buzele pronunțate. Se descălțase ca să-i simt talpa piciorului, care a rămas aproape toată cina peste al meu, mișcându-se câteodată, frecându-se de glezna mea și atenționându-mă că era acolo, conștientizând ce face, sfidându-l pe stăpânul și domnul ei, care privea solemn spectacolul sau discuta cu Tălmaciul, abia mișcându-și gura. Doar o dată, cred, mi s-a adresat ca să mă întrebe în engleză cum stăteau lucrurile în Peru și dacă-i știam pe cei din comunitatea japoneză de acolo, care se pare că era destul de mare. I-am răspuns că nu mai fusesem de ani buni în Peru și că nu știam mare lucru despre ce se întâmpla în țara unde mă născusem. Și că nu cunoscusem nici un japonez peruan, deși într-adevăr erau mulți, fiindcă Peru fusese a doua țară din lume, după Brazilia, care-și deschisese granițele pentru imigrația japoneză la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Cina era deja comandată, iar felurile de mâncare, niște miniaturi care arătau foarte bine, dar destul de insipide, cu legume, scoici și cărnuri, se succedau fără întrerupere. Eu de-abia le gustam, din politețe. În schimb, am băut mai multe ceșcuțe de porțelan, în care gangsterul ne turna caldul și siroposul sake. M-am simțit amețit înainte de terminarea primei părți a spectacolului. Dar cel puțin scăpasem de indispoziția inițială. Spre surprinderea mea, când s-au aprins luminile piciorușul desculț al fetei nesăbuite era tot acolo, gâdilându-mă. M-am gândit: „Știe că sufăr îngrozitor de gelozie și încearcă să-mi facă o bucurie". Și chiar eram bucuros. Când mă întorceam s-o privesc, încercând să nu-mi dau de gol sentimentele, îmi spuneam că n-o mai văzusem niciodată atât de frumoasă și atrăgătoare. De pildă urechiușa ei era o minunăție arhitecturală minimalistă, cu rotunjimi moi și lobul încrețit ușor în partea superioară.

La un moment dat a avut loc un mic incident între Salomón și Mitsuko, care nu știu de la ce a pornit. Ea s-a ridicat brusc în picioare și a plecat fără să-și ia rămas-bun

de la nimeni și fără să dea vreo explicație. Tălmaciul a sărit de pe scaun și a plecat după ea.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat pe domnul Fukuda, dar acesta m-a privit netulburat, fără să scoată un cuvânt.

— Ei nu-i place să fie pipăită și sărutată în public, a zis Kuriko. Prietenul tău are mâna cam lungă. Cât de curând, Mitsuko o să-l lase. Mi-a și spus-o.

— Salomón o să moară dacă-l părăsește. E îndrăgostit lulea de Mitsuko. Până peste cap.

Fata nesăbuită a râs, deschizând larg gura cu buze groase, rujate puternic acum:

— Îndrăgostit lulea! Până peste cap! a repetat. De mult nu mai auzise asemenea glume. S-or mai fi folosind expresii de-astea în Peru sau or fi existând alte peruanisme pentru îndrăgostire?

Și, trecând de la spaniolă la japoneză a început să-i explice lui Fukuda ce însemnau toate acele expresii. El o asculta țeapăn, de nepătruns. Din când în când își lua cupa de șampanie, ca o marionetă, o ducea la gură fără s-o privească, sorbea o înghițitură și o punea la loc pe masă. Tălmaciul și Mitsuko au revenit peste puțin timp. Se împăcaseră, căci zâmbeau și se țineau de mână.

— Nimic nu menține mai vie dragostea ca certurile, mi-a zis Salomón, arborând un zâmbet satisfăcut și făcându-mi cu ochiul. Dar pe femeie bărbatul trebuie s-o mai și pedepsească uneori, altfel i se suie în cap.

La ieșire așteptau iarăși două taxiuri și, la fel ca la venire, domnul Fukuda a decis printr-un simplu gest ca eu și Kuriko să urcăm în unul din ele. El a plecat cu Salomón și cu Mitsuko. Nesuferitul de japonez începea să-mi fie simpatic, tot acordându-mi privilegii.

— Cel puțin lasă-mă să iau cu mine pantofiorul din piciorul cu care m-ai atins toată seara. O să mă culc cu el, dacă nu pot cu tine. O să-l păstrez lângă periuța de dinți Guerlain.

Spre surprinderea mea, când am ajuns acasă la Fukuda, în loc să se despartă de mine, Kuriko m-a luat de mână

și m-a invitat să urc cu ea în apartament, să ciocnim „ultimul pahar". Am sărutat-o în lift, cu disperare. În timp ce o sărutam, i-am spus că n-o s-o iert niciodată că era așa de frumoasă tocmai în noaptea asta, când descoperisem că urechiușele ei erau niște capodopere minimaliste. I le adoram și mi-ar fi plăcut să le tai, să le îmbălsămez și să le port prin lume în buzunarul sacoului, cât mai aproape de inimă.

— Hai, dă-i înainte cu dulcegăriile tale, tontuțule!

Se vedea că era măgulită, veselă, foarte stăpână pe ea. Fukuda nu era în sufragerie. „Mă duc să văd dacă a ajuns", a șoptit după ce mi-a turnat un pahar de whisky cu gheață. A revenit imediat, aprinsă toată la față și cu o expresie provocatoare:

— N-a venit. Te-ai scos, băiete bun, asta înseamnă că nici n-o să vină. Noaptea asta o să doarmă în altă parte.

Nu părea foarte afectată că boala, viciul ei, o abandonase. Ba dimpotrivă, vestea părea s-o bucure. Mi-a explicat că Fukuda dispărea așa, brusc, după o cină sau un film, fără să-i spună nimic. Și când se întorcea a doua zi nu-i dădea nici un fel de explicație.

— Vrei să spui c-o să-și petreacă noaptea cu alta? Având cea mai frumoasă femeie din lume în casa lui, imbecilul ăsta e în stare să meargă să-și petreacă noaptea cu alta?

— Nu toți bărbații au gusturi alese, ca tine, a zis Kuriko, lăsându-se pe genunchii mei și înlănțuindu-mi gâtul cu brațele.

În timp ce o îmbrățișam, o mângâiam și o sărutam pe gât, pe umeri și pe urechi, îmi spuneam că nu se putea ca soarta, zeii sau oricine altcineva, să fi fost așa de generoși cu mine, alungându-l pe șeful Yakuza și oferindu-mi atâta fericire.

— Ești sigură că n-o să se întoarcă? am întrebat-o la un moment dat, într-un moment de luciditate.

— Nu, îl cunosc prea bine și dacă n-a venit înseamnă c-o să-și petreacă noaptea în altă parte. De ce, Ricardito? Ți-e frică?

— Nu, frică nu. Dacă îmi ceri azi să-l omor, o să-l omor. N-am fost în viața mea așa de fericit, micuță japoneză. Iar tu n-ai fost niciodată așa de frumoasă ca în noaptea asta.

— Vino!

Am urmat-o, rezistând amețelii. Obiectele din sufragerie se învârteau în jurul meu, cu încetinitorul. Eram atât de fericit, încât, trecând pe lângă fereastra înaltă de unde se zărea orașul, m-am gândit că, dacă spărgeam geamul și mă aruncam în gol, aș fi plutit ca o pană pe deasupra acelei nesfârșite întinderi de luminițe. Un coridor în semiîntuneric, cu gravuri erotice pe pereți. O cameră în penumbră, un covor de care m-am împiedicat și am căzut pe un pat mare și moale, cu multe perne. Kuriko începuse să se dezbrace, fără să i-o cer. Și cum a terminat, m-a ajutat să mă dezbrac și eu.

— Ce aștepți, prostuțule?

— Ești sigură că n-o să se întoarcă?

În loc să-mi răspundă, și-a lipit trupul de al meu, s-a cuibărit în mine și, căutându-mi gura, mi-a umplut-o cu saliva ei. Nu fusesem niciodată așa de excitat, așa de tulburat, așa de fericit. Chiar se întâmplau toate astea aievea? Fata nesăbuită nu fusese niciodată așa de pătimașă, așa de pasională, nicicând nu luase atâtea inițiative în pat. Întotdeauna adoptase o atitudine pasivă, aproape indiferentă, părând a se resemna să fie sărutată, mângâiată și iubită, fără a se implica deloc. Acum era ea cea care mă săruta și mă mușca peste tot, răspunzând mângâierilor mele cu o promptitudine și o hotărâre care mă tulburau. „Nu vrei să-ți fac ce-ți place ție?", i-am șoptit. „Mai întâi eu ție", mi-a răspuns, împingându-mă ușor, cu mâini tandre, ca să mă întind pe spate și să-mi desfac picioarele. S-a ghemuit între genunchii mei și, pentru prima oară de când am făcut dragoste în acea *chambre de bonne* din Hotel du Sénat, a făcut ceea ce o rugasem de atâtea ori și nu voise niciodată să facă: să-și bage sexul meu în gură și să-l sugă. Mă auzeam gemând, uluit de imensa

plăcere, descompunându-mă puțin câte puțin, atom cu atom, preschimbându-mă în senzație pură, în muzică, în vâlvătaie care arde. Și atunci, în secundele sau minutele miraculoasei plutiri, când îmi simțeam întreaga ființă concentrată în acea fărâmă de carne, recunoscător fetei nesăbuite c-o lingea, o săruta, o sugea și o sorbea, mângâindu-mi testicolele cu degete delicate, l-am văzut pe Fukuda.

Pe jumătate în umbră, lângă un televizor uriaș, protejat parcă de întunericul acelui ungher, la doi sau cel mult trei metri de patul în care eu și Kuriko făceam dragoste, stătea pe un scăunel sau pe o băncuță neclintit și mut ca un sfinx, cu eternii ochelari fumurii, de gangster din filme și cu mâinile vârâte în prohab.

Trâgând-o de păr, am obligat-o pe fata rea să-mi elibereze sexul pe care-l ținea în gură – am auzit-o gemând din pricina smuciturii – și zăpăcit de-a dreptul, surprins, îngrozit și derutat, i-am zis la ureche, foarte încet, prostește: „Dar e acolo, Fukuda e acolo". În loc să sară din pat, speriată, să fugă, să înnebunească, să țipe, după o clipă de șovăială a privit într-acolo, căindu-se însă imediat, și a făcut singurul lucru pe care nu l-aș fi bănuit, nici dorit: m-a luat în brațe și s-a lipit de mine cu toată puterea, ca să mă rețină în pat, mi-a căutat gura și m-a mușcat, mi-a umplut-o cu saliva amestecată cu sperma mea și mi-a spus disperată, grăbită, neliniștită:

— Și ce te interesează pe tine că e sau nu e, tontuțule? Nu juisezi, nu te fac să ejaculezi? Nu te uita la el, uită-l!

Paralizat de uimire, am înțeles tot: Fukuda nu ne surprinsese, era acolo fiind înțeles cu ea; avea parte de un spectacol pregătit de amândoi. Căzusem într-o cursă. Toate lucrurile surprinzătoare care se petrecuseră se lămureau acum, fuseseră puse la cale cu grijă de japonez și executate de ea, supusă ordinelor și dorințelor lui. Am înțeles de ce fusese Kuriko așa de caldă cu mine în ultimele două zile și mai ales în noaptea asta. N-o făcuse pentru mine, nici pentru ea, ci pentru el. Ca să-i facă pe plac

stăpânului. Ca să ejaculeze domnul ei. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul și de-abia mai puteam respira. Greața îmi trecuse și-mi simțeam falusul moale, fleșcăindu-se, micșorându-se, rușinat parcă. I-am dat un brânci și m-am ridicat pe jumătate – căci ea mă ținea – urlând din răsputeri:

— O să te omor, nenorocitule! Blestematule!

Dar Fukuda nu mai era nicăieri, iar fata rea mă insulta, cu vocea și fața descompuse de furie:

— Ce-i cu tine, idiotule? De ce faci atâta scandal? mă lovea peste față, pe piept, pe unde apuca, cu amândouă mâinile. Nu fi ridicol, nu fi provincial! Ai fost și o să rămâi mereu un amărât, la ce altceva mă puteam aștepta din partea ta, pămpălăule!

În semiîntuneric, în timp ce încercam s-o dau la o parte, îmi căutam hainele pe jos. Nu știu cum le-am găsit, nici cum m-am îmbrăcat și m-am încălțat, nici cât a durat toată farsa asta. Kuriko nu mă mai lovea. Acum stătea pe pat și țipa, isterică, hohotind și spurcându-mă:

— Îți închipuiai că făceam asta pentru tine, coate-goale ce ești, ratatule, imbecilule? Dar cine ești tu, cine te crezi? Ah, ai muri dacă ai ști cât te disprețuiesc și cât te urăsc, lașule!

M-am îmbrăcat în sfârșit și am făcut cale-întoarsă, aproape gonind pe coridorul cu gravuri erotice, nădăjduind ca-n sufragerie să mă aștepte Fukuda cu un revolver în mână și cu două gărzi de corp înarmate; oricum m-aș fi năpustit asupra lui, încercând să-i smulg ochelarii odioși și să-l scuip în față, ca să mă ucidă cât mai repede. Dar nu era nimeni nici în sufragerie, nici în lift. Jos, în fața ușii, tremurând de frig și de nervi, a trebuit să aștept mult timp taxiul chemat de portarul cu epoleți și fireturi.

În camera de hotel, m-am întins pe pat, îmbrăcat. Mă simțeam terminat, zdrobit, distrus și lovit, și nu-mi venea să mă dezbrac. Am stat ore în șir fără să mă gândesc la nimic, treaz, simțindu-mă un rahat îmbibat cu naivitate

prostească, cu pură imbecilitate. Îmi repetam continuu, ca o mantră: „E vina ta, Ricardo. O cunoșteai prea bine. Știai de ce era în stare. Nu te-a iubit niciodată, tot timpul te-a disprețuit. De ce plângi, pișpirică? De ce te vaiți, de ce te lamentezi, tâmpitule, cretinule, imbecilule? Asta ești, tot ce-a zis ea și altele încă. Ar trebui să fii fericit și, așa cum fac ticăloșii, oamenii moderni, inteligenți, să-ți spui c-ai obținut ce-ai vrut. Nu i-ai tras-o? Nu ți-a supt cariciul? Nu te-ai ușurat în gura ei? Ce mai vrei? Ce-ți mai pasă că otreapa aia, Yakuza ăla, era acolo, uitându-se cum i-o trăgeai târfei lui? Ce te mai doare de ce s-a întâmplat? Cine te-a pus să stai în limbă după ea? Tu ești vinovat de toate și nimeni altcineva, Ricardito."

Când a mijit de ziuă m-am bărbierit, m-am spălat și am sunat la Japan Air Lines, ca să-mi grăbesc întoarcerea la Paris, care trebuia să fie neapărat prin Coreea. Am găsit un loc la avionul de prânz spre Seul, așa încât abia aveam timp să ajung la aeroportul din Narita. L-am sunat pe Tălmaci să-mi iau rămas-bun, explicându-i că trebuia să mă întorc urgent la Paris, pentru un contract bun, apărut pe neașteptate. El a insistat să mă conducă la aeroport, deși am încercat în fel și chip să-l fac să se răzgândească.

Când eram la recepție, achitând costurile hotelului, am primit un telefon. Cum am auzit vocea fetei rele zicând „Alo, alo", am închis. Am ieșit pe stradă să-l aștept pe Tălmaci. Ne-am urcat într-un autobuz care lua pasageri de la mai multe hoteluri, așa că am făcut mai bine de o oră până la Narita. Pe drum, prietenul meu m-a întrebat dacă avusesem vreo problemă cu Kuriko sau cu Fukuda, dar eu l-am asigurat că totul era în regulă; plecarea mea neașteptată se datora acelui excelent contract, propus prin fax de domnul Charnés. Nu m-a crezut, dar nici n-a mai insistat.

Și atunci, trecând la problemele lui, a început să-mi vorbească despre Mitsuko. Fusese întotdeauna alergic la căsătorie, considerând că pentru orice om liber ca el era

o abdicare. Dar cum Mitsuko se încăpățâna să se mărite și se dovedise a fi așa o fată bună, purtându-se atât de frumos cu el, se gândea să-și sacrifice libertatea, făcându-i pe plac și însurându-se. „După ritul șintoist, dacă e nevoie, prietene."

N-am îndrăznit nici măcar să-i insinuez că ar fi poate mai bine să aștepte înainte de a face așa un pas important. În timp ce-mi vorbea, mă simțeam mâhnit până-n adâncul inimii, gândindu-mă cât de mult o să sufere când, în oricare din zilele astea, Mitsuko o să se încumete să-i spună că vrea s-o rupă cu el, fiindcă nu-l iubea și ajunsese chiar să-l deteste.

La Narita, când au anunțat zborul meu spre Seul, l-am îmbrățișat pe Tălmaci și m-am trezit lăcrimând în mod absurd când l-am auzit întrebându-mă:

— Ai accepta să-mi fii martor la nuntă, prietene?

— Firește, bătrâne, ar fi o mare onoare pentru mine.

Am ajuns peste două zile la Paris, terminat fizic și psihic. Nu închisesem ochii și nu înghițisem nimic în ultimele patruzeci și opt de ore. Dar am ajuns – chibzuisem bine la decizia asta în timpul călătoriei – hotărât să nu mă las răpus de tot, să nu cad pradă depresiei care mă pândea. Cunoșteam rețeta. Asta se vindeca muncind și ocupându-mi timpul liber cu activități care să mă absoarbă cu totul, chiar dacă nu erau creative și utile. Având senzația că trupul depindea de voință, l-am rugat pe domnul Charnés să-mi facă rost de multe contracte, motivându-i că aveam de achitat o datorie mare. Ceea ce a și făcut, cu aceeași bunăvoință pe care mi-a arătat-o mereu, de când l-am cunoscut. În lunile următoare am stat puțin la Paris. Am lucrat la conferințe și reuniuni de tot felul, în Londra, Viena, Italia, în țările nordice și de vreo două ori în Africa, la Cape Town și Abidjan. Când terminam lucrul, pretutindeni mă duceam să asud zdravăn într-o sală de sport, făcând exerciții pentru abdomen, alergând pe bandă, pedalând pe bicicletă, înotând sau făcând aerobic. Și am continuat să-mi perfecționez limba rusă

de unul singur și să traduc pe îndelete, ca să mă destind, povestirile lui Ivan Bunin, care îmi plăceau cel mai mult după povestirile lui Cehov. După ce-am tradus trei, i le-am trimis prietenului meu Mario Muchnik, în Spania. „Tot încăpățânându-mă să public doar capodopere, am falimentat deja patru edituri", mi-a răspuns. „Și, chiar dacă nu-ți vine să crezi, sunt pe punctul de a convinge un întreprinzător sinucigaș să mă finanțeze pentru o a cincea editură. La asta o să ți-l public pe Bunin și chiar o să-ți plătesc niște drepturi care o să-ți ajungă pentru câteva cafele cu lapte. Contractul e pe drum." Activitatea asta continuă m-a scos încetul cu încetul din șocul emoțional produs de călătoria la Tokio. Dar nu m-a scăpat de o anumită tristețe adâncă, o dezamăgire profundă care m-a însoțit permanent ca o umbră, distrugând, asemenea unui acid, orice entuziasm sau interes pe care începeam să-l simt pentru ceva sau față de cineva. Și nopți la rând am avut același coșmar murdar: pe un fundal îngroșat de umbre, apărea silueta anemică a lui Fukuda, nemișcat pe băncuța lui, inexpresiv ca un Buda, masturbându-se și ejaculând o ploaie de spermă care cădea peste fata rea și peste mine.

După șase luni, întorcându-mă la Paris de la o conferință, am primit la UNESCO o scrisoare de la Mitsuko. Salomón își pusese capăt zilelor, înghițind un flacon de barbiturice în micul apartament în care locuia. Moartea lui o luase prin surprindere, fiindcă atunci când Mitsuko, urmându-mi sfatul, își luase inima în dinți și-i vorbise – la puțin timp după plecarea mea din Tokio, explicându-i că nu mai puteau fi împreună fiindcă ea voia să se dedice cu totul profesiei, Salomón a înțeles-o foarte bine. S-a arătat extrem de înțelegător și nu i-a făcut nici o scenă. Menținuseră o prietenie distantă, fapt inevitabil cu toată nebunia din Tokio. Se mai întâlneau câteodată într-un salon de ceai sau într-un restaurant și vorbeau des la telefon. Salomón a anunțat-o că, odată terminat contractul cu Mitsubishi, nu voia să-l mai reînnoiască; o să se

întoarcă la Paris, „unde avea un prieten bun". De aceea și ea și toți cei care-l cunoșteau fuseseră uluiți de decizia lui de a-și curma viața. Întreprinderea suportase toate cheltuielile de înmormântare. Din fericire, Mitsuko n-o menționa deloc pe Kuriko în scrisoarea ei. Nu i-am răspuns și nici nu i-am transmis condoleanțe. M-am mulțumit doar să-i păstrez scrisoarea în sertarul noptierei, lângă husarul de plumb dăruit de Tălmaci în ziua plecării lui la Tokio și lângă periuța de dinți Guerlain.

V
Copilul fără voce

Până să se mute Simon și Elena Gravoski în clădirea art déco de pe rue Joseph Grainier nu mi-am făcut prieteni printre vecini, deși locuiam de mulți ani acolo. Crezusem că unul ar fi putut fi monsieur Dourtois, funcționar la SNCF, căile ferate franceze, însurat cu o blondă cu o mină severă, învățătoare ieșită la pensie. Locuia în apartamentul din fața mea și ne salutam pe palier, pe scară sau în holul de la intrare, iar după câțiva ani am ajuns chiar să ne dăm mâna și să vorbim despre vreme, veșnică preocupare a francezilor. Din acele scurte discuții am tras concluzia că deveniserăm prieteni, dar am descoperit că nu era așa într-o seară când, întorcându-mă acasă de la un concert al Victoriei de los Ángeles la Théâtre des Champs-Élysées, mi-am dat seama că-mi uitasem cheia în apartament. La ora aceeea târzie nu găseam nici un lăcătuș care să mă poată ajuta. M-am instalat cum am putut pe palier și am așteptat să se facă cinci dimineața, oră la care punctualul meu vecin pleca la serviciu. Mă gândeam că, descoperindu-mă acolo, avea să mă invite în casa lui până se făcea ziuă. Dar când monsieur Dourtois a apărut la ora cinci și i-am explicat de ce mă aflam acolo, frânt de oboseală din pricina nopții nedormite, s-a mulțumit doar să mă compătimească, uitându-se la ceas și atrăgându-mi atenția:

— Va trebui să mai așteptați încă vreo trei sau patru ore până se deschide un atelier de lăcătușerie, *mon pauvre ami*.

Liniștindu-și astfel conștiința, a plecat. Celorlalți vecini întâlniți uneori pe scară le uitam imediat fețele, iar numele lor mi se ștergeau din minte de îndată ce-i cunoșteam. Însă cu totul altfel au stat lucrurile când, după plecarea familiei Dourtois în Dordogne, s-a mutat în bloc cuplul Gravoski, cu Yilal, fiul lor adoptat de nouă ani. Simon, un fizician belgian, lucra ca cercetător la Institutul Pasteur, iar Elena, venezueleană, era medic pediatru la Spitalul Cochin. Erau joviali, simpatici, generoși, curioși, culți, iar din ziua în care i-am cunoscut, în plină mutare, când m-am oferit să le dau o mână de ajutor și să le ofer informații despre cartier, am devenit prieteni. Ne beam cafeaua după cină, ne împrumutam cărți și reviste, iar câteodată mergeam la cinematograful La Pagode din apropiere sau îl duceam pe Yilal la circ, la Luvru și la alte muzee pariziene.

Simon mergea pe patruzeci de ani, deși barba deasă și roșcată și burta proeminentă îl făceau să pară ceva mai în vârstă. Umbla îmbrăcat aiurea, cu un sacou cu buzunarele doldora de carnețele și hârtii și o geantă burdușită cu cărți. Purta niște ochelari de miop, pe care-i ștergea întruna pe cravata lui șifonată. Era întruchiparea savantului neglijent și distrat. În schimb Elena, ceva mai tânără, era cochetă și îngrijită și nu-mi amintesc s-o fi văzut vreodată prost dispusă. Totul o entuziasma în viață: munca la Spitalul Cochin și micii pacienți, subiectul multor întâmplări haioase, dar și articolul pe care tocmai îl citise în *Le Monde* sau în *L'Express*, iar pentru un film sau o cină într-un restaurant vietnamez planificate sâmbăta următoare se pregătea ca pentru a asista la decernarea premiilor Oscar. Era scundă, subțirică, expresivă și degaja simpatie prin toți porii. Între ei vorbeau franceza, dar cu mine vorbeau în spaniolă, limbă pe care Simon o stăpânea la perfecție.

Yilal se născuse în Vietnam și asta era tot ce știau despre el. Îl adoptaseră când avea patru sau cinci ani (nici măcar vârsta nu i-o cunoșteau cu certitudine), prin

intermediul Caritasului, după demersuri kafkiene care i-au inspirat ulterior lui Simon teoria – expusă în monologuri hazlii – despre inevitabila dezintegrare a umanității din pricina cangrenei birocratice. Îl botezaseră Yilal după un strămoș polonez al lui Simon, un personaj mitic care, după spusele vecinului meu, fusese decapitat în Rusia prerevoluționară, fiind surprins în flagrant adulterin cu țarina. Pe lângă armăsar regal, strămoșul respectiv fusese teolog cabalist, mistic, contrabandist, falsificator de bani și șahist. Copilul adoptat era mut. Mutenia lui nu se datora unor deficiențe organice, avea corzile vocale intacte, ci unei posibile traume din copilărie, poate un bombardament sau vreo altă scenă teribilă din acel război din Vietnam care făcuse din el un orfan. Îl văzuseră mai mulți specialiști și cu toții erau de acord că își va reveni în timp, dar că deocamdată n-avea rost să urmeze vreun tratament. Ședințele terapeutice îl chinuiau și păreau să-i întărească, în sufletul vătămat, hotărârea de a se agăța de tăcere. Fusese câteva luni într-un colegiu de surdomuți, dar l-au scos de acolo, căci chiar profesorii i-au sfătuit pe părinți să-l trimită la o școală normală. Yilal nu era surd. Avea un auz fin și muzica îl destindea; bătea ritmurile cu piciorul, mișcând mâinile sau capul. Elena și Simon i se adresau cu voce tare, iar el le răspundea prin semne și gesturi expresive și uneori în scris, pe o tăbliță care-i atârna de gât.

Era slăbuț și oarecum pipernicit, dar nu din lipsă de poftă de mâncare. Avea un apetit grozav și când apăream la ei cu câte o cutie de bomboane sau cu o prăjitură, îi străluceau ochii și devora dulciurile, arătându-se extraordinar de fericit. Dar cu foarte puține excepții, era un copil retras și dădea impresia că intră într-o somnolență care-l îndepărta de realitatea înconjurătoare. Putea sta multă vreme cu privirea pierdută, închis în lumea lui interioară, de parcă tot ce-l înconjura s-ar fi evaporat.

Nu era foarte afectuos, mai degrabă lăsa impresia că-i displăcea să fie alintat, supunându-se răsfățurilor mai

degrabă resemnat decât încântat. Pe chipul lui se citea ceva gingaș și fragil. Familia Gravoski nu avea televizor – pe vremea aceea mulți intelectuali parizieni încă mai considerau că televiziunea nu trebuia să intre în casele lor, fiind anticulturală –, dar Yilal nu le împărtășea prejudecățile și le cerea părinților să-i cumpere un televizor, cum aveau familiile colegilor lui de clasă. Dacă tot se încăpățânau ca acel obiect dăunător sensibilității să nu le intre în casă, le-am propus ca Yilal să vină din când în când la mine, să vadă câte un meci de fotbal sau o emisiune pentru copii. Au acceptat și, de atunci, după ce-și făcea temele, Yilal traversa de trei sau patru ori pe săptămână palierul și se înființa în apartamentul meu ca să urmărească programul sugerat de mine sau de părinți. În ora aceea pe care și-o petrecea în sufrageria mea, cu ochii ațintiți pe micul ecran, urmărind desene animate, o emisiune sportivă sau de ghicitori, Yilal părea încremenit. Gesturile și trăsăturile lui trădau fascinația totală în fața imaginilor. Uneori mai rămânea cu mine o clipă și stăteam de vorbă după sfârșitul emisiunii. Adică el îmi punea întrebări în felul lui despre tot felul de lucruri, iar eu îi răspundeam sau îi citeam o poezie ori o poveste din cartea lui de lecturi sau din propria mea bibliotecă. Am ajuns să-l îndrăgesc, dar încercam să nu i-o arăt prea mult, căci Elena mă prevenise: „Trebuie să te porți cu el cum te porți cu un copil *normal*. Niciodată ca și cum ar fi o victimă sau un invalid, fiindcă i-ai face un mare rău." Când nu eram la UNESCO și aveam contracte de lucru în afara Parisului, lăsam cheia apartamentului meu familiei Gravoski, pentru ca Yilal să nu-și piardă emisiunile.

Revenind odată de la Bruxelles, dintr-o deplasare în interes de serviciu, Yilal mi-a arătat un mesaj de pe tăblița lui: „Când erai plecat, te-a sunat fata nesăbuită." Fraza era scrisă în franceză, dar *fata nesăbuită* era în spaniolă.

Era a patra oară când mă suna, în cei doi ani care trecuseră de la episodul din Japonia. Prima oară a fost la

trei sau patru luni de la plecarea mea precipitată din Tokio, când, nevindecat încă, mă străduiam din răsputeri să mă refac după acea experiență care mă rănise. Eram în biblioteca UNESCO și bibliotecara mi-a transferat legătura din sala translatorilor. Până să zic „alo" i-am și recunoscut vocea:

— Tot mai ești supărat pe mine, băiete bun?

Am închis, simțind că-mi tremura mâna.

— Vești proaste? m-a întrebat bibliotecara, o georgiană cu care vorbeam de regulă în limba rusă. Te-ai albit la față.

A trebuit să mă încui într-o toaletă ca să vomit. N-am fost bun de nimic toată ziua, după acel telefon. Dar luasem hotărârea să n-o mai revăd pe fata nesăbuită și să nu mai vorbesc cu ea și eram decis să mă țin de cuvânt. Doar așa puteam scăpa de povara pe care o purtasem toată viața din ziua aceea când, ca să-l ajut pe Paul, m-am dus să le iau pe cele trei viitoare luptătoare de gherilă de la aeroportul Orly. Reușeam s-o uit doar pe jumătate. Ocupat cu munca, cu obligațiile care-mi reveneau – prioritate având perfecționarea rusei – treceau uneori săptămâni întregi fără să-mi amintesc de ea. Dar brusc ceva mi-o aducea iarăși în minte și era ca și cum aș fi avut o tenie în măruntaie, care începea să-mi devoreze pofta de viață și întreaga energie. Mă apuca depresia și nu era chip să-mi scot din minte acea imagine a lui Kuriko, copleșindu-mă cu mângâieri mai pătimașe ca oricând spre a-i face pe plac amantului japonez care ne privea, masturbându-se în întuneric.

Când m-a sunat a doua oară m-a surprins în Hotelul Sacher din Viena, în singura aventură avută în ultimii doi ani cu o colegă cu care lucrasem la Comisia pentru Energie Atomică. Inapetența mea sexuală fusese totală de la episodul din Tokio, ajungând chiar să mă întreb dacă nu cumva rămăsesem impotent. Eram aproape obișnuit să trăiesc fără sex, când Astrid, o translatoare daneză, mi-a propus cu o naturalețe dezarmantă, chiar în ziua în care

ne-am cunoscut: „Dacă vrei, ne putem vedea în seara asta". Era înaltă, roșcată, atletică, fără complicații, cu niște ochi așa de limpezi încât păreau lichizi. Ne-am dus să luăm *tafelspitz*[1] cu bere la Café Central, în Palatul Ferstel, pe Herrengasse: coloane de moschee turcească, tavan boltit și mese de marmură roșie, după care, fără să mai stăm prea mult pe gânduri, ne-am întors în luxosul Hotel Sacher unde eram cazați amândoi, căci hotelul practica reduceri considerabile pentru participanții la conferință. Era o femeie încă atrăgătoare, deși vârsta începea să lase ceva urme pe trupul ei foarte alb. Făcea dragoste păstrându-și zâmbetul, inclusiv în momentul juisării. Am avut amândoi orgasm, dar mi s-a părut că modul acesta, așa de sănătos, de a face dragoste, semăna mai degrabă cu gimnastica decât cu ceea ce defunctul Salomón Toledano numea, în una din scrisorile lui, „o tulburătoare și lascivă plăcere a gonadelor". A doua și ultima oară când am făcut dragoste, a sunat telefonul pe noptiera mea tocmai când terminaserăm acrobațiile și Astrid începea să-mi spună cum una dintre fiicele ei abandonase baletul și devenise acrobată de circ la Copenhaga. Am ridicat receptorul, am zis „alo?" și am auzit vocea de pisicuță mieroasă:

— Iar o să-mi închizi telefonul, pișpirică?

Am rămas câteva clipe cu telefonul în mână, în timp ce blestemam în gând UNESCO fiindcă îi dăduse telefonul meu din Viena, dar am închis când ea, după o pauză, a început să zică: „Ascultă, cel puțin de data asta..."

— Necazuri cu o veche iubire? a ghicit Astrid. Mă duc la baie, ca să vorbești în tihnă?

Nu, nu, era o poveste care se terminase de mult. Din seara aceea n-am mai avut nici o relație sexuală și adevărul e că aspectul ăsta nu mă interesa deloc. La cei patruzeci și șapte de ani ai mei ajunsesem să constat că un bărbat putea duce o viață perfect normală fără să facă dragoste. Fiindcă viața mea era destul de normală, deși sear-

[1] Carne de vită cu ceapă, mâncare tipic austriacă (germ.).

bădă. Munceam mult și-mi făceam datoria, ca să-mi umplu vremea și să am un salariu, nu pentru că m-ar fi interesat – asta mi se întâmpla deja foarte rar – și chiar studiul limbii ruse și aproape interminabila traducere a povestirilor lui Ivan Bunin, pe care o tot schimbam și o refăceam, s-au dovedit a fi o activitate mecanică, care rareori devenea distractivă. Chiar și filmele, concertele, cărțile și discurile deveniseră mai degrabă moduri de a-mi ocupa timpul decât activități care să mă entuziasmeze, ca mai înainte. Și pentru asta îi purtam pică lui Kuriko. Din vina ei îmi pierdusem până și iluziile care fac din existență ceva mai mult decât o sumă de activități mecanice. Uneori mă simțeam bătrân.

Poate că tocmai din cauza acestei stări de spirit, sosirea Elenei, a lui Simon și a lui Yilal în clădirea de pe rue Jospeh Granier a fost providențială. Prietenia vecinilor mei a adus puțină căldură și emoție în existența mea cenușie. A treia oară fata nesăbuită m-a sunat acasă, la Paris, cel puțin la un an după telefonul din Viena.

Era în zori, pe la patru sau cinci dimineața, și țârâitul telefonului m-a smuls din somn, făcându-mă să sar îngrozit. A sunat de atâtea ori, încât până la urmă am deschis ochii și am bâjbâit după receptor:

— Nu-mi închide, vocea ei era un amestec de implorare și furie. Trebuie neapărat să vorbesc cu tine, Ricardo.

I-am închis și, firește, n-am mai putut închide deloc ochii. M-am simțit rău și m-am perpelit de pe-o parte pe alta până când prin lucarna fără draperii a dormitorului meu s-au ivit zorile cenușii pe cerul parizian. De ce mă tot suna din când în când? Fiindcă în intensa ei viață pesemne eu eram unul dintre puținele lucruri stabile, idiotul fidel și îndrăgostit, mereu prezent, așteptând să sune telefonul pentru a o face pe stăpână să simtă că încă mai era ceea ce fără îndoială începea să nu mai fie sau în curând nu va mai fi deloc: tânără, frumoasă, iubită, dorită. Sau poate voia ceva de la mine? Nu era imposibil. O fi apărut deodată în viața ei un gol pe care îl putea umple

pișpirică. Și un sloi de gheață ca ea nu șovăia să mă caute, convinsă fiind că nu exista durere, umilință, pe care ea, cu infinita ei putere asupra sentimentelor mele, să nu fie în stare s-o șteargă în două minute de conversație. Cunoscând-o, eram sigur că n-o să renunțe niciodată; avea să mă mai caute, după câteva luni, după câțiva ani. Nu, de astă dată se înșela. N-o să-ți mai răspund la telefon, micuță peruană.

Sunase acum pentru a patra oară. De unde? Am întrebat-o pe Elena Gravoski dar, spre surprinderea mea, mi-a zis că ea nu răspunsese nici la acel telefon și nici la altul cât timp fusesem eu la Bruxelles.

— Atunci înseamnă c-a răspuns Simon. Nu ți-a spus nimic?

— El nici măcar nu intră în apartamentul tău, vine de la Institut când Yilal ia deja cina.

Atunci Yilal *vorbise* cu fata nesăbuită? Elena a pălit ușor.

— Nu-l întreba, mi-a zis coborând vocea. Era albă ca hârtia. Să nu faci nici cea mai mică aluzie la mesajul pe care ți l-a lăsat.

Era posibil ca Yilal să fi *vorbit* cu Kuriko? Era posibil ca atunci când părinții lui nu erau prin preajmă și nu puteau nici să-l vadă, nici să-l audă, copilul să iasă din mutenia lui?

— Să nu ne gândim la asta, să nu vorbim despre asta, a repetat Elena, făcând un efort ca să-și dreagă vocea și să pară cât mai firească. Ceea ce trebuie să se întâmple o să se întâmple. La timpul potrivit. Dacă încercăm să-l forțăm, o să stricăm totul. Am știut dintotdeauna că avea să se întâmple, c-o să se întâmple treaba asta. Să schimbăm subiectul, Ricardo. Ce-i cu fata nesăbuită? Cine e? Mai bine povestește-mi despre ea.

Ne beam cafeaua la ea acasă, după cină, și vorbeam încet ca să nu-l deranjăm pe Simon care, în camera de alături, biroul lui, își revizuia un raport pe care trebuia să-l

prezinte a doua zi la un seminar. Yilal se dusese de câtva timp la culcare.

— E o poveste veche, i-am răspuns. N-am povestit-o nimănui, niciodată. Dar, uite, cred că ție o să ți-o spun, Elena. Ca să uiți ce i s-a întâmplat lui Yilal.

Și i-am povestit-o. De la început până la sfârșit, din deja îndepărtatele zile ale copilăriei mele când apariția lui Lucy și Lily, falsele micuțe chiliene, tulburase străzile liniștite din Miraflores, până la acea noapte de amor pătimaș din Tokio – cea mai frumoasă noapte de dragoste din viața mea –, întreruptă brusc de viziunea domnului Fukuda în întunericul camerei, uitându-se la noi prin ochelarii lui fumurii, cu mâinile în prohab. Nu știu cât timp am povestit. Nu știu în ce moment a apărut Simon și, tăcut și atent ca și ea, s-a așezat lângă Elena și a început să mă asculte. Nu știu în ce clipă mi-au dat lacrimile și, jenat de această efuziune sentimentală, am tăcut. A durat ceva timp până mi-am revenit. În timp ce îngăimam niște scuze, l-am văzut pe Simon ridicându-se și revenind cu niște pahare și o sticlă de vin.

— Este singurul vin pe care-l am și unde mai pui că e un Beaujolais foarte ieftin, s-a scuzat el, bătându-mă pe umăr. Presupun că în asemenea cazuri s-ar cuveni să bem ceva mai bun.

— Whisky, votcă, rom sau coniac, firește, a sugerat Elena. Casa asta e un dezastru. Niciodată n-avem ce-ar trebui să avem. Suntem niște gazde lamentabile, Ricardo.

— Ți-am dat peste cap raportul de mâine cu prostiile mele, Simon.

— E ceva mult mai interesant decât raportul meu, a zis el. În plus, numele ăsta îți vine ca o mănușă. Nu în sens peiorativ, ci ad litteram. Asta ești tu, *mon vieux*, chiar dacă nu-ți place: un băiat bun.

— Știi că e o minunată poveste de dragoste? a exclamat Elena, privindu-mă surprinsă. Fiindcă în fond și la urma urmei asta e. O minunată poveste de dragoste.

Belgianul ăsta trist nu m-a iubit niciodată în felul ăsta. Cine mai e ca ea, băiete!

— Mi-ar plăcea s-o cunosc pe Mata Hari asta, a zis Simon.

— Peste cadavrul meu! l-a amenințat Elena, trăgându-l de barbă. Ai fotografii cu ea? Ni le arăți?

— N-am nici măcar o fotografie. Din câte țin minte, nu ne-am fotografiat niciodată împreună.

— Când te-o mai suna data viitoare, te rog să-i răspunzi, a zis Elena. Povestea asta nu se poate termina așa, cu un telefon care sună și iar sună, ca în cel mai prost film al lui Hitchcock.

— În plus, a coborât vocea Simon, trebuie s-o întrebi dacă Yilal *a vorbit* cu ea.

— Mi-e rușine de mor, m-am scuzat pentru a doua oară. Plânsul și toate astea, vreau să spun.

— Tu nu ți-ai dat seama, dar și Elena a vărsat ceva lacrimi, a zis Simon. Chiar și eu aș fi făcut-o, dacă nu eram belgian. După strămoșii mei evrei, eram predispus la plâns. Dar a prevalat valonul. Un belgian nu cade pradă sentimentalismelor sud-americanilor tropicali.

— Pentru fata rea, pentru acea femeie fantastică! și-a ridicat Elena paharul. Ce viață plicticoasă am avut eu, Dumnezeule mare!

Am băut toată sticla de vin, râzând și glumind, și m-am simțit mai bine. În zilele și săptămânile următoare, prietenii mei Gravoski n-au făcut nici cea mai mică aluzie la cele povestite, ca să nu mă simt prost. Iar între timp m-am hotărât, într-adevăr, să-i răspund micuței peruane, dacă avea să mai sune. Ca să-mi spună dacă *vorbise* cu Yilal când sunase data trecută. Doar de-asta? Nu numai de-asta. De când i-am vorbit Elenei Gravoski despre suferințele mele în dragoste – de parcă povestindu-le cuiva, le izbăveam de ranchiună, gelozie, umilință și susceptibilitate – am început să aștept cu nerăbdare acel telefon, temându-mă că ar fi putut să nu mai sune, fiindcă doi ani de zile nu-i răspunsesem. Îmi înfrânam sentimentele

de vinovăție, spunându-mi că în nici un caz asta nu însemna o recidivă. O să-i vorbesc ca un prieten distant și răceala mea va fi cea mai bună dovadă că într-adevăr mă detașasem de ea.

În plus, așteptarea a avut un efect destul de bun asupra stării mele de spirit. Între un contract și altul la UNESCO sau în afara Parisului, am reluat traducerea povestirilor lui Ivan Bunin, le-am mai revăzut încă o dată și am scris o mică prefață înainte de a-i trimite manuscrisul amicului meu Mario Muchnik. „Era și timpul", mi-a răspuns el. „Mi-era teamă că arterioscleroza sau demența senilă or să-mi apară înaintea lui Bunin al tău." Dacă eram acasă când Yilal își urmărea emisiunea la televizor, îi citeam povești. Cele traduse de mine nu i-au prea plăcut și le-a ascultat mai mult din politețe decât cu interes. În schimb îl încântau romanele lui Jules Verne. Parcurgând câte două capitole pe zi, i-am citit mai multe romane în toamna aceea. Cel care i-a plăcut cel mai mult – episoadele îl făceau să sară în sus de bucurie – a fost *Ocolul Pământului în optzeci de zile*. Dar l-a fascinat și *Mihail Strogov*. Așa cum îmi ceruse Elena, nu l-am întrebat niciodată de telefonul acela pe care numai el l-ar fi putut primi, deși muream de curiozitate. În săptămânile și lunile care au urmat acelui mesaj scris pe tăbliță, n-am avut nici cel mai mic indiciu că Yilal ar fi capabil să vorbească.

M-a sunat la două luni și jumătate după ultimul telefon. Eram la duș, pregătindu-mă să plec la UNESCO, când am auzit sunând telefonul și am avut o presimțire: „Ea e". Am alergat în dormitor și am ridicat receptorul, lăsându-mă să cad pe pat, așa ud cum eram:

— O să-mi închizi și acum, băiete bun?

— Ce mai faci, fată nesăbuită?

A urmat o scurtă tăcere și, în fine, am auzit-o chicotind:

— Vai, în sfârșit ai catadicsit să-mi răspunzi! Aș putea ști cărui fapt i se datorează această minune? Ți-a trecut bâzdâcul sau încă mă mai urăști?

Îmi venea să-i închid, remarcându-i tonul ușor zeflemitor și victorios.

— De ce mă suni? am întrebat-o. De ce m-ai tot sunat de atâtea ori?

— Trebuie să vorbesc cu tine, a zis, schimbând tonul.

— Unde ești?

— Sunt aici, la Paris, de câtva timp. Ne putem întâlni o clipă?

Am rămas paralizat. Eram sigur că ea se afla tot la Tokio sau într-o țară îndepărtată și că n-o să mai pună niciodată piciorul în Franța. Faptul că ea era aici și c-o puteam vedea oricând m-a derutat de tot.

— Doar o clipă, a insistat, crezând că tăcerea mea prevestea un refuz. Ceea ce vreau să-ți spun e foarte personal și prefer să n-o fac la telefon. O jumătate de oră, doar atât. Nu e mult pentru o veche prietenă, nu-i așa?

I-am dat întâlnire peste două zile, la șase după-amiaza, când ieșeam de la UNESCO, în La Rhumerie, din Saint Germain-des-Près (barul respectiv se numise întotdeauna La Rhumerie Martiniquaise, dar în ultima perioadă, dintr-un motiv necunoscut, își pierduse apendicele geografic). Când am închis, inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. Înainte de-a mă întoarce la duș, a trebuit să mă întind puțin, cu gura deschisă, ca să-mi reglez respirația. Ce făcea ea la Paris? Comisioane pentru Fukuda? Introducea pe piața europeană afrodiziacele exotice din colți de elefant și coarne de rinocer? Avea nevoie de mine s-o ajut la tranzacțiile ei de contrabandă, la spălarea banilor și la alte afaceri mafiote? Făcusem o prostie răspunzându-i la telefon. O să se repete vechea poveste. O să stăm de vorbă, eu o să cedez iarăși în fața puterii pe care o exercitase mereu asupra mea, o să trăim o scurtă și falsă idilă, o să-mi fac tot felul de iluzii și când o să mă aștept mai puțin o să dispară și o să rămân cu buza umflată, lingându-mi rănile ca la Tokio. Până la repriza următoare!

Elenei și lui Simon nu le-am spus nimic despre telefon, nici despre întâlnire și am petrecut cele patruzeci și

opt de ore ca un somnambul, între străfulgerări de luciditate și o pâclă mentală care se ridica uneori, iar atunci mă puteam dedica unei ședințe de masochism cu insulte: imbecilule, cretinule, meriți tot ce ți se întâmplă, ți s-a întâmplat și o să ți se mai întâmple!

Ziua întâlnirii a fost una cenușie și umedă, de sfârșit de toamnă pariziană: aproape fără frunze în copaci, nici lumină pe cer, oameni indispuși de vremea mohorâtă, trecători înfofoliți în pardesie, cu fulare, mănuși și umbrele, grăbiți și urând lumea întreagă. Am căutat un taxi, dar cum ploua și nu speram să-l găsesc, am ales metroul. Am coborât în stația Saint Germain și ajuns la La Rhumerie am zărit-o. Stătea pe terasă, în fața unei cești de ceai și a unei sticle de Perrier. Văzându-mă, s-a ridicat în picioare și mi-a întins obrajii:

— Putem să ne îmbrățișăm sau nici măcar atât?

Localul era ticsit de clienții obișnuiți ai cartierului: turiști, playboys cu lănțișoare la gât, cu veste și jachete cochete, fete cu decolteuri obraznice și minijupe, unele machiate ca pentru un spectacol de gală. Am cerut un grog. Am rămas tăcuți, privindu-ne oarecum stânjeniți, fără să știm ce să ne spunem.

Schimbarea lui Kuriko era izbitoare. Nu numai că părea să fi pierdut zece kilograme – ajunsese un schelet de femeie –, dar și îmbătrânise cu zece ani de la memorabila noapte din Tokio. Era îmbrăcată modest și neîngrijit, cum îmi aminteam s-o fi văzut doar în dimineața aceea îndepărtată când o luasem de la aeroportul Orly, la rugămintea lui Paul. Purta un sacou uzat, care putea fi bărbătesc, și niște pantaloni de flanelă decolorați, din care se iveau niște galoși stricați și nelustruiți. Era nepieptănată, degetele îi erau incredibil de slabe, unghiile tăiate prost, nepilite, de parcă și le-ar fi ros. Oasele frunții, ale pomeților, ale bărbiei, îi ieșeau mult în evidență, întinzându-i pielea palidă, cu accentuate irizări verzui. Ochii își pierduseră strălucirea și erau înfricoșați, amintind de unele vietăți timide. N-avea nici o bijuterie și nici un fel de machiaj.

— Ce greu am reușit să te văd! mi-a zis în cele din urmă. A întins mâna, mi-a atins brațul și a schițat unul din acele zâmbete cochete de odinioară, care de astă dată nu i-a ieșit bine. Spune-mi cel puțin dacă ți-a trecut furia și mă urăști un pic mai puțin.

— N-o să vorbim despre asta, i-am răspuns. Nici acum, nici altă dată. De ce m-ai tot sunat de atâtea ori?

— Mi-ai dat o jumătate de oră, nu-i așa? a ripostat, dând drumul brațului meu și îndreptându-și poziția. Avem timp. Povestește-mi despre tine. Îți merge bine? Ai o amantă? Îți câștigi existența făcând același lucru?

— Pișpirică până la moarte, m-am hlizit eu fără nici un chef, dar ea mă privea în continuare serioasă.

— Cu timpul ai devenit bănuitor, Ricardo. În trecut n-ai fi purtat atâta timp pică – în ochișorii ei a tremurat, preț de o secundă, vechea lumină. Le mai spui dulcegării femeilor sau de-acuma n-o mai faci?

— De când ești la Paris? Ce faci aici? Lucrezi pentru gangsterul japonez?

A clătinat din cap, în semn că nu. Aveam impresia c-o să înceapă să râdă, dar mai degrabă i s-a înăsprit fața, iar buzele groase, proeminente, i-au tremurat, deși acum păreau și ele trecute, cum era ea toată.

— Fukuda m-a gonit de mai bine de un an. De-asta am venit la Paris.

— Înțeleg acum de ce-ai ajuns în halul ăsta, am luat-o eu peste picior. Nu mi-aș fi închipuit niciodată să te văd așa de decăzută.

— M-am simțit destul de rău, a recunoscut ea, cu asprime. La un moment dat am crezut c-o să mor. Ultimele două dăți când am încercat să vorbesc cu tine, de-asta te-am și căutat. Ca cel puțin să fii tu cel care mă îngroapă. Voiam să te rog să mă incinerezi. Mă îngrozește gândul că viermii mi-ar putea mânca rămășițele. Dar în fine, a trecut.

Vorbea calmă, deși în cuvintele ei sesizai o mânie abia reținută. Nu părea să dea o reprezentație de autocompă-

timire ca să mă impresioneze – dacă nu cumva se prefăcea foarte bine. Mai curând descria obiectiv o stare de lucruri, ca un polițist sau un notar.

— Ai încercat să te sinucizi când marea iubire a vieții tale te-a abandonat?

A negat din cap și a dat din umeri:

— Mi-a zis mereu că într-o bună zi o să se sature de mine și o să-mi dea papucii. Mă așteptam la asta. El nu vorbea ca să se afle în treabă. Dar momentul pe care și l-a ales n-a fost cel mai fericit, nici motivele pe care le-a invocat, ca să scape de mine.

I-a tremurat vocea și gura i s-a deformat, strâmbându-i-se de ură. Ochii îi scoteau scântei. Toate astea erau doar o nouă farsă, ca să mă înduioșeze iar?

— Dacă subiectul ăsta te deranjează, să vorbim despre altceva, i-am zis. Ce faci la Paris, din ce trăiești? Gangsterul ți-a dat măcar ceva bani, să poți trăi o vreme nestrâmtorată?

— Am fost închisă la Lagos, două luni lungi cât veacul, a răspuns ca și cum deodată n-aș mai fi fost acolo. Orașul cel mai oribil, cel mai urât, cu oamenii cei mai ticăloși din lume. Să nu-ți treacă niciodată prin cap să te duci la Lagos. Când am ieșit din închisoare, Fukuda mi-a interzis să mă întorc la Tokio. „Te-ai ars, Kuriko!" Ars în ambele sensuri ale cuvântului, voia să spună. Fiindcă eram deja în vizorul poliției internaționale. Și fiindcă se gândea că negrii din Nigeria îmi transmiseseră probabil SIDA. Mi-a închis telefonul fără prea multă vorbărie, după ce mi-a zis că nu trebuia să-l mai văd, să-i mai scriu sau să-l mai sun vreodată. M-a azvârlit ca pe un câine râios. Nici măcar nu mi-a plătit drumul până la Paris. E un om rece și practic, care știe ce-i trebuie. Eu deja nu-i mai eram de nici un folos. E exact opusul tău, pe lumea asta. Tocmai de aceea Fukuda e bogat și puternic, în vreme ce tu ești și o să rămâi mereu un pișpirică.

— Mulțumesc. În fond, ceea ce ai spus tu e un elogiu.

Erau adevărate toate astea? Sau era încă una din incredibilele minciuni care-i marcaseră toată viața? Își revenise oarecum. Ținea ceașca de ceai cu amândouă mâinile, sorbind treptat lichidul și suflând în el. Era dureros s-o vezi așa de decăzută, așa de prost îmbrăcată, așa de îmbătrânită.

— Chiar ai trăit o asemenea dramă? Nu-i tot o fabulație de-a ta? Ai fost închisă cu adevărat?

— Închisă și în plus violată de polițiștii din Lagos, a precizat, sfredelindu-mă cu privirea de parcă eu aș fi fost vinovat de nenorocirea ei. Niște negri a căror engleză nu se înțelegea, căci vorbeau *Pidgin English*. Asta zicea David despre engleza mea, când voia să mă umilească: *Pidgin English*. Dar nu mi-au dat SIDA. Doar păduchi lați și un șancru. Dezgustător cuvânt, nu-i așa? L-ai auzit vreodată? Poate că tu nici nu știi ce înseamnă, sfințișorule. Șancru, ulcerații infecțioase. Ceva scârbos, dar nu grav, dacă se tratează la timp cu antibiotice. Numai că în blestematul de Lagos, m-au tratat prost și infecția era să mă dea gata. Credeam c-o să mor. De-asta te-am sunat. Din fericire, acum sunt bine.

Cele povestite puteau fi adevărate sau false, dar ura nesfârșită care-i impregna toate cuvintele era reală. Deși ea era în stare să joace oricând teatru. O formidabilă pantomimă? Mă simțeam derutat, confuz. Așteptam orice de la această întâlnire, dar nu o asemenea poveste.

— Regret c-ai trecut printr-un asemenea iad, i-am spus în cele din urmă, ca să zic ceva, căci cum poți răspunde unor asemenea dezvăluiri? Dacă e adevărat tot ce-mi povestești. Vezi bine, mi se întâmplă ceva cumplit cu tine. Mi-ai scornit atâtea povești de-a lungul vieții, că mi-e deja greu să te mai cred.

— N-are importanță că nu mă crezi, a continuat, luându-mă iar de braț și încercând să pară prietenoasă. Știu foarte bine că te simți în continuare jignit, că n-o să-mi ierți niciodată cele întâmplate la Tokio. Nu contează. Nu vreau să mă compătimești. Și nici bani nu vreau. Ceea

ce vreau, de fapt, e să te sun din când în când și să bem câteodată o cafea împreună, ca acum. Nimic altceva.

— De ce nu-mi spui adevărul? Măcar o dată în viață. Haide, zi-mi adevărul.

— Adevărul e că pentru prima oară mă simt nesigură, fără să știu ce să fac. Foarte singură. Nu mi s-a mai întâmplat până acum, chiar dacă am trecut prin clipe grele. Dacă vrei să știi, sunt bolnavă de spaimă.

Vorbea cu o asprime trufașă, adoptând un ton și o atitudine ce păreau să-i dezmintă spusele. Mă privea în ochi, fără să clipească.

— Frica e și ea o boală. Mă paralizează, mă anulează. Nu știam ce înseamnă frica, dar acum știu. Cunosc câteva persoane aici, la Paris, dar n-am încredere în nimeni. În tine am. Ăsta e adevărul, fie că mă crezi sau nu. Pot să te mai sun, din când în când? Ne putem întâlni câteodată, într-un *bistrot*, ca astăzi?

— Nu-i nici o problemă. Firește.

Am mai discutat aproape o oră, până s-a întunecat de tot și s-au luminat vitrinele prăvăliilor, ferestrele clădirilor din Saint Germain, iar farurile roșii și galbene ale mașinilor au format un șuvoi de lumini, scurgându-se încet pe bulevard, în fața terasei La Rhumerie. Și-atunci mi-am amintit. Cine îi răspunsese la telefon la mine acasă, când m-a sunat data trecută? Mai ținea minte?

M-a privit nedumerită, fără să înțeleagă. Dar apoi a dat din cap:

— Da, o femeiușcă. Am crezut că aveai o amantă, dar apoi mi-am dat seama că era mai degrabă o servitoare. O filipineză?

— Un copil. A vorbit cu tine? Ești sigură?

— Mi-a zis că erai plecat în călătorie, cred. Mai nimic, două vorbe. I-am lăsat un mesaj, și văd că ți l-a transmis. Dar ce ți-a venit cu asta, acum?

— A vorbit cu tine? Ești sigură?

— Două vorbe, a repetat, consimțind. De unde a apărut copilul ăsta? L-ai adoptat?

— Se numește Yilal. Are nouă sau zece ani. E vietnamez, copilul vecinilor cu care sunt prieten. Ești absolut sigură că a vorbit cu tine? Copilul ăsta e mut. Nici părinții, nici eu nu i-am auzit vreodată vocea.

A ezitat și o vreme, închizându-și ochii pe jumătate, a încercat să-și amintească. A făcut mai multe gesturi afirmative cu capul. Da, da, își aducea foarte bine aminte. Vorbiseră în franceză. Vocea lui era așa de subțire, încât i se păruse feminină. Pe jumătate pițigăiată, pe jumătate exotică. Au schimbat doar câteva cuvinte. Că lipseam, că eram plecat în călătorie. Iar când ea i-a cerut să-mi spună că sunase „fata nesăbuită" – i-a zis-o în spaniolă –, glăsciorul a întrerupt-o: „Ce, ce?". A trebuit să-i spună pe litere: „fata nesăbuită". Își amintea foarte bine. Copilul îi vorbise, n-avea nici cea mai mică îndoială.

— Atunci ai făcut un miracol. Mulțumită ție, Yilal a început să vorbească.

— Dacă am aceste puteri, o să le folosesc. Îmi închipui că vrăjitoarele câștigă o căciulă de bani în Franța.

Ceva mai târziu, când ne-am despărțit la gura metroului Saint Germain și i-am cerut telefonul și adresa, n-a vrut să mi le dea. O să mă sune ea.

— N-o să te schimbi niciodată. Mereu mistere, mereu povești, mereu secrete.

— Mi-a făcut foarte bine să te văd și să vorbesc cu tine în sfârșit, m-a întrerupt. De-acum înainte n-o să-mi mai închizi telefonul, sper.

— Depinde cum te porți.

S-a ridicat pe vârful picioarelor și i-am simțit buzele țuguindu-se într-un pupic pe obrazul meu.

Am văzut-o dispărând în gura metroului. Din spate, așa slăbuță, fără tocuri, nu părea atât de îmbătrânită ca din față.

Deși burnița și era cam frig, am preferat să merg pe jos decât să iau metroul sau un autobuz. Rămăsese singurul meu sport acum, mersul la sala de sport durase doar câteva luni. Exercițiile mă plictiseau, la fel și genul

de oameni de care mă ciocneam la bandă, la bare sau la aerobic. În schimb îmi plăcea să străbat orașul plin de secrete și minuni, iar în zilele cu emoții puternice, ca aceea, o plimbare lungă, chiar și sub umbrelă, cu ploaie și vânt, îmi făcea bine.

Din ceea ce-mi povestise fata nesăbuită, singurul lucru care era în mod sigur adevărat era faptul că Yilal schimbase câteva fraze cu ea. Copilul familiei Gravoski putea așadar să vorbească; poate c-o mai făcuse și înainte, cu oameni care nu-l cunoșteau, la școală, pe stradă. Era un mic mister pe care mai devreme sau mai târziu avea să-l dezvăluie părinților lui. Mi-am imaginat bucuria lui Simon și a Elenei când or să audă glăsciorul lui subțire, puțin pițigăiat, descris de fata nesăbuită. Urcam pe bulevardul Saint Germain spre Sena, când, puțin mai înainte de librăria Julliard, am descoperit o prăvălioară cu soldăței de plumb care mi-a amintit de Salomón Toledano și de nefericita lui iubire japoneză. Am intrat și i-am cumpărat lui Yilal o cutie cu șase călăreți din garda imperială rusă.

Ce altceva mai era adevărat în povestea fetei rele? Probabil că Fukuda îi făcuse vânt în mod oribil și a fost – poate că mai era încă – bolnavă. Sărea în ochi, era de-ajuns să-i privești oasele proeminente, paloarea, cearcănele. Și povestea din Lagos? Poate că era adevărat c-a avut probleme cu poliția. Era un risc asumat în afacerile murdare în care o vârâse amantul ei japonez. Nu mi-o spusese chiar ea la Tokio, entuziasmată? Naiva de ea credea că aventurile alea de contrabandistă și traficantă, riscându-și libertatea în drumurile ei prin Africa îi condimentau viața, făcând-o mai savuroasă și mai amuzantă. Îmi aminteam cuvintele ei: „Făcând lucrurile astea, trăiesc mai intens". Ei bine, cine se joacă cu focul mai devreme sau mai târziu se pârlește. Dacă într-adevăr fusese închisă, era posibil ca polițiștii s-o fi violat. Nigeria era renumită: raiul corupției, tiranie militară, poliție ticăloșită. Violată de cine știe câți, maltratată ore în șir

într-o hrubă scârboasă, făcând o boală venerică și păduchi lați și apoi tratată de doctori-măcelari care foloseau sonde pe care nu le dezinfectau. M-a cuprins o senzație de rușine și mânie. Dacă i se întâmplaseră toate astea, fie chiar și numai o parte din ele, și fusese cât pe ce să moară, reacția mea rece și neîncrezătoare era meschină; un frustrat care voia doar să-și răzbune orgoliul rănit pentru acel moment neplăcut din Tokio. Ar fi trebuit să-i spun ceva frumos, să mă prefac c-o cred. Căci chiar dacă violul și închisoarea ar fi fost o minciună, adevărul e că ajunsese o epavă. Și fără îndoială pe jumătate moartă de foame. Te-ai purtat rău, Ricardito. Foarte rău, dacă era adevărat că mă căutase fiindcă se simțea singură și nesigură și eu eram unica persoană din lume în care avea încredere. Acest ultim lucru trebuia să fie adevărat. Ea nu mă iubise niciodată, dar avea încredere în mine, afecțiunea pe care ți-o trezește un servitor loial. Printre amanții și amicii de ocazie eu eram cel mai dezinteresat, cel mai devotat. Loialul, docilul, fraierul. De-asta te-a ales să-i incinerezi cadavrul. Și o să-i arunci cenușa în Sena sau o s-o păstrezi într-o mică urnă de porțelan de Sèvres, în noptiera ta?

Am ajuns pe rue Joseph Granier, ud din cap până în picioare și mort de frig. Am făcut un duș fierbinte, mi-am pus haine uscate și mi-am pregătit un sendviș cu brânză și șuncă pe care l-am mâncat cu un iaurt cu fructe. M-am înființat cu cutia cu soldăței sub braț la ușa familiei Gravoski. Yilal se culcase deja, iar ei tocmai se ridicau de la masă. Mi-au oferit și mie o porție de spaghete cu busuioc, dar am acceptat doar o ceașcă de ceai. În timp ce Simon examina soldățeii de plumb, glumind că voiam să-l fac pe Yilal un războinic cu asemenea cadouri, Elena a sesizat în comportamentul meu ceva neobișnuit.

— Ție ți s-a întâmplat ceva, Ricardo, mi-a zis, scrutându-mi ochii. Te-a sunat fata nesăbuită?

Simon și-a ridicat privirea de pe soldăței și m-a țintuit cu privirea.

— Tocmai am petrecut cu ea o oră, într-un *bistrot*. Trăiește la Paris. E o epavă umană și o duce prost cu banii, umblă ca o cerșetoare. Zice că japonezul i-a făcut vânt după ce-a reținut-o poliția din Lagos în unul din drumurile alea pe care le făcea prin Africa, ajutându-l cu contrabanda lui. Și c-au violat-o. Că s-a trezit cu păduchi lați și un șancru. Și apoi era să moară într-un spital mizerabil. Poate fi adevărat. Poate fi fals. Nu știu. Zice că Fukuda a gonit-o, temându-se să nu fie urmărită de Interpol și să nu fi luat SIDA de la negri. Adevăr sau invenție? N-o să aflu niciodată.

— Povestea devine pe zi ce trece tot mai interesantă, a exclamat Simon, stupefiat. Fie că e adevărat, fie că nu, e o istorie formidabilă.

El și Elena s-au uitat unul la altul, apoi la mine; știam la ce se gândeau. Am dat din cap afirmativ:

— Își amintește foarte bine conversația aceea. I-a răspuns, în franceză, un glăscior firav, pițigăiat, care i s-a părut al unei asiatice. L-a pus să repete de mai multe ori „fata nesăbuită" în spaniolă. Asta n-ar fi putut inventa.

Am văzut-o pe Elena schimbându-se la față. Clipea din ochi foarte repede.

— Eu am știut dintotdeauna că era adevărat, a șoptit Simon. Avea vocea schimbată și se înroșise de parcă se sufoca de căldură. Își scărpina insistent barba roșcată. M-am gândit în fel și chip și am ajuns la concluzia că trebuia să fie adevărat. Cum să fi inventat Yilal treaba cu „fata nesăbuită"? Ce fericiți ne-ai făcut cu vestea asta, *mon vieux!*

Elena consimțea, apucându-mă de braț. Zâmbea și se smiorcăia în același timp.

— Și eu am fost sigură că Yilal a vorbit cu ea, a zis silabisind fiecare cuvânt. Dar vă rog să nu faceți nimic. Nu-i spuneți nimic copilului. Totul o să vină de la sine. Dacă încercăm să-l forțăm, e posibil să dea înapoi. Trebuie s-o facă el, să rupă bariera asta, străduindu-se de unul singur.

O s-o facă la momentul potrivit, o s-o facă foarte repede, o să vedeți.

— E vremea să scoatem coniacul, mi-a făcut cu ochiul Simon. Vezi bine, *mon vieux*, mi-am luat măsuri. Acum suntem pregătiți pentru surprizele pe care ni le tot faci. O să vezi, e un excelent Napoleon!

Am băut coniacul aproape fără să vorbim, cufundați în propriile noastre gânduri. Licoarea mi-a făcut bine, căci plimbarea în ploaie mă înghețase. La plecare, Elena m-a condus până la ușă:

— Nu știu, m-am gândit la ceva, a zis. Poate că prietena ta are nevoie de un control medical. Întreab-o. Dacă vrea, pot să aranjez la Spitalul Cochin cu colegii mei. Fără s-o coste nimic, vreau să spun. Îmi închipui că n-are asigurare sau ceva asemănător.

I-am mulțumit. O s-o întreb la următoarea întâlnire.

— Dacă e adevărat, trebuie să fie îngrozitor pentru biata femeie, a șoptit. Așa ceva lasă urme adânci în memorie.

A doua zi m-am întors repede de la UNESCO, pentru a mă întâlni cu Yilal. Se uita la desene animate la televizor și-și aliniase cei șase călăreți ai gărzii imperiale rusești. Mi-a arătat tăblița: „Mulțumesc pentru minunatul cadou, Ricardo". Mi-a întins mâna, zâmbind. Am început să citesc *Le Monde* în vreme ce el s-a întors la programul lui, fascinat ca întotdeauna. În loc să-i citesc ceva, i-am vorbit mai târziu despre Salomón Toledano. I-am povestit despre colecția lui de soldăței de plumb pe care o văzusem invadându-i toate ungherele casei, despre incredibila lui ușurință de a învăța limbi străine. Era cel mai bun translator din câți existaseră vreodată. Când m-a întrebat, pe tăbliță, dacă îl puteam duce la Salomón acasă să-i vadă bătăliile napoleoniene și i-am explicat că murise foarte departe de Paris, în Japonia, Yilal s-a întristat. I-am arătat husarul din noptieră, pe care mi-l dăruise în ziua plecării la Tokio. Puțin mai târziu a venit Elena să-l ia.

Ca să nu mă mai gândesc la fata nesăbuită, m-am dus la un film în Cartierul Latin. În întuneric, pe zăpușeală, în sala plină de studenți a cinematografului de pe rue Champollion, în timp ce urmăream distrat aventurile din *Diligența*, un western clasic de John Ford, înfățișarea micuței chiliene – șleampătă, oribilă – nu-mi dădea pace. În ziua aceea și toată săptămâna următoare chipul ei m-a urmărit mereu, la fel și întrebarea căreia nu-i găseam niciodată răspunsul: oare îmi spusese adevărul? Era adevărat ce povestise despre Lagos, despre Fukuda? Mă chinuia gândul că n-o să aflu niciodată.

M-a sunat acasă după opt zile, tot foarte devreme. După ce-am întrebat-o cum se simțea – „Bine, mă simt bine acum, așa cum ți-am spus" – i-am propus să cinăm împreună, chiar în seara aceea. A acceptat și am hotărât să ne întâlnim în vechiul local Le Procope, pe rue de l'Ancienne Comédie, la opt fix. Am ajuns înaintea ei și am așteptat-o la o măsuță, lângă fereastra ce dădea spre pasajul Rohan. A ajuns aproape imediat. Mai bine îmbrăcată decât ultima oară, dar tot sărăcăcios: sub vechiul sacou unisex purta o rochie bleumarin, fără decolteu sau mâneci, iar în picioare avea niște pantofi cu toc mic, destul de scâlciați, proaspăt lustruiți. Mi se părea foarte ciudat s-o văd fără inele, ceas, brățări, cercei sau machiaj. Cel puțin își pilise unghiile. Cum de putuse slăbi în așa hal? O sufla vântul.

A cerut un *consomé* și un pește fript și de-abia dacă a gustat puțin vin în timpul mesei. Mesteca foarte încet, fără chef și îi era greu să înghită. Oare chiar se simțea bine?

— Mi s-a micșorat stomacul și aproape că nu mai tolerez mâncarea, mi-a explicat. Din două, trei înghițituri, mă simt sătulă. Dar peștele ăsta e foarte gustos.

Până la urmă am băut de unul singur întreaga carafă de Côtes du Rhône. Când chelnerul a adus cafeaua pentru mine și infuzia de verbină pentru ea, i-am zis, luând-o de mână:

— Pentru numele lui Dumnezeu, te implor, jură-mi că-i adevărat tot ce mi-ai povestit deunăzi în La Rhumerie.

— N-o să mai crezi niciodată ce-ți zic, știu prea bine – avea un aer obosit, plictisit și nu părea s-o intereseze câtuși de puțin dacă o credeam sau nu. Să nu mai vorbim despre asta. Ți-am spus ce-am pățit ca să-mi dai voie să te văd, din când în când. Căci chiar dacă nu mă crezi, îmi face bine să stau de vorbă cu tine.

Îmi venea să-i sărut mâna, dar m-am abținut. I-am transmis propunerea Elenei. A rămas cu ochii la mine, privindu-mă derutată.

— Dar ea știe de mine, de noi doi?

Am confirmat. Elena și Simon știau totul. Într-un acces de sinceritate le spusesem toată „povestea" noastră. Erau prieteni foarte buni, nu trebuia să se teamă de ei. N-au s-o reclame la poliție c-a făcut trafic cu afrodiziace.

— Nu știu de ce le-am făcut confidențele astea. Poate fiindcă simt uneori nevoia, ca toată lumea, să-mi împart cu cineva necazurile sau bucuriile. Accepți propunerea Elenei?

Nu părea foarte încântată. Mă privea neliniștită, temându-se să nu fie cumva vreo cursă. Lumina aceea, de culoarea mierii arse, dispăruse din ochii ei. La fel se întâmplase și cu șiretenia și ironia din ei.

— Lasă-mă să mă gândesc, mi-a zis în cele din urmă. Să vedem cum mă simt. Acum sunt bine. Singurul lucru de care am nevoie e liniște, odihnă.

— Nu-i adevărat că te simți bine, am insistat. Ești ca o stafie. La cât ești de slăbită, chiar și o simplă gripă te poate doborî. Or, eu n-am chef să mă ocup cu treaba asta sinistră, să te incinerez etc. Nu vrei să fii din nou frumoasă?

A izbucnit în râs.

— A, vrei să spui că acum îți par urâtă! Mulțumesc pentru franchețe, mi-a strâns mâna căreia nu-i dăduse încă drumul și o secundă i s-au însuflețit ochii. Tot mai ești îndrăgostit de mine, nu-i așa, Ricardito?

— Nu, nu mai sunt. Și nici n-o să mă mai îndrăgostesc vreodată de tine. Dar nu vreau să mori.

— Trebuie să fie adevărat că nu mă mai iubești, nu mi-ai mai spus nici o dulcegărie, a recunoscut, făcând o figură aproape comică. Ce trebuie să fac ca să te recuceresc?

A râs cochet, ca odinioară, și ochii i s-au umplut de scântei jucăușe, dar deodată am simțit că mâna ei își slăbea strânsoarea. Se vedea doar albul ochilor, s-a făcut lividă și a deschis gura de parcă n-ar mai fi avut aer. Dacă n-aș fi fost lângă ea s-o sprijin, s-ar fi prăbușit. I-am frecat tâmplele cu șervețelul umed, i-am dat să bea puțină apă. Și-a revenit oarecum, dar a rămas tot palidă, aproape albă. Iar în ochi i se citea acum o panică animalică.

— O să mor, a îngăimat, înfigându-mi unghiile în braț.

— N-o să mori. Ți-am permis toate ticăloșiile din lume de când eram copii, dar chestia asta cu muritul n-o accept. Ți-o interzic.

A zâmbit, fără vlagă.

— Era și cazul să-mi zici ceva siropos, abia o mai puteam auzi. Să știi că-mi lipsea, chiar dacă nu mă crezi.

O clipă mai târziu, când o ajutam să se ridice, i-au tremurat picioarele și s-a lăsat să cadă pe scaun, istovită. Am rugat un chelner de la Le Procope să cheme un taxi, din stația din colțul bulevardului Saint Germain, până în ușa restaurantului, și să mă ajute s-o scot în stradă. Am dus-o amândoi în brațe. Când m-a auzit cerându-i taximetristului să ne conducă la cel mai apropiat spital – „la Hôtel Dieu, în Cité, da?" –, s-a agățat de mine cu disperare: „Nu, nu, în nici un caz la spital, nu, nu." A trebuit să renunț și să-i cer taximetristului să ne ducă mai bine pe rue Joseph Granier. Pe drumul spre casă – se sprijinea pe umărul meu – și-a mai pierdut cunoștința câteva clipe. Trupul i s-a înmuiat și s-a scurs toată în scaun. Ridicând-o, i-am simțit toate coastele. Ajuns la clădirea art-deco, i-am sunat la interfon pe Simon și Elena, rugându-i să coboare să mă ajute.

Am urcat-o toți trei în apartamentul meu și am culcat-o pe pat. Prietenii mei nu m-au întrebat nimic, dar se uitau la fata nesăbuită curioși, ca la un înviat din morți. Elena i-a împrumutat o cămașă de noapte și i-a luat temperatura și tensiunea. N-avea febră, dar tensiunea era foarte mică. Când și-a recăpătat cunoștința, Elena i-a dat să soarbă încet o ceașcă de ceai fierbinte, cu două pastile care după spusele ei erau doar niște întăritoare. La plecare m-a asigurat că nu exista nici un pericol iminent, dar mi-a spus s-o trezesc dacă fata nesăbuită se simțea rău în cursul nopții. Chiar ea o să sune la Spitalul Cochin pentru o ambulanță. Cu asemenea leșinuri erau necesare investigații serioase. Ea o să aranjeze totul, dar o să-i ia cel puțin două zile.

Când m-am întors în dormitor, am găsit-o cu ochii larg deschiși.

— Cred că blestemi ora în care mi-ai răspuns la telefon, a zis. Îți creez numai probleme.

— De când te cunosc, n-ai făcut decât să-mi creezi probleme. Ești destinul meu. Și nu poți face nimic împotriva destinului. Uite, o ai aici dacă ai nevoie de ea. E a ta. Dar să mi-o dai înapoi.

Și am scos din noptieră periuța de dinți Guerlain. S-a uitat la ea, amuzată.

— Vrei să spui c-o mai păstrezi? E a doua galanterie din seara asta. Ce lux! Și unde o să dormi tu, pot să știu?

— Canapeaua din sufragerie este extensibilă, așa că nu-ți face iluzii. N-ai șanse să dorm cu tine.

A râs iar. Dar acel mic efort a obosit-o și, ghemuindu-se sub cearșafuri, a închis ochii. Am acoperit-o cu cuverturile și i-am pus halatul meu la picioare. M-am dus să mă spăl pe dinți, să-mi pun pijamaua și să întind canapeaua. Când m-am întors în dormitor, dormea respirând normal. Lumina străzii se filtra prin lucarnă, scăldându-i fața: tot lividă, nas ascuțit, iar printre zulufi se zăreau frumoasele urechiușe. Ținea gura întredeschisă, nările îi zvâcneau, iar expresia îi era galeșă, de abandon total.

Atingându-i ușor părul cu buzele, i-am simțit răsuflarea pe față. M-am dus să mă culc. Am adormit aproape imediat, dar m-am trezit de câteva ori în cursul nopții, iar pe la două m-am dus până la ea în vârful picioarelor. Dormea, respirând regulat. Pielea feței era foarte întinsă și oasele îi ieșiseră mult în afară. Respirând, pieptul îi urca și cobora încetișor, pe sub cuverturi. I-am ghicit inima, imaginându-mi-o zvâcnind obosită.

A doua zi dimineața pregăteam micul dejun, când am auzit-o trezindu-se. A apărut în bucătărie în timp ce eu măcinam cafeaua, înfășurată în halatul meu, și cum era mare de ea arăta în el ca o paiață. Picioarele desculțe păreau a fi ale unei copile.

— Am dormit aproape opt ore, a zis uimită. Nu mi s-a mai întâmplat asta de secole. Aseară am leșinat, nu-i așa?

— Curată prefăcătorie, ca să te aduc la mine acasă. Și, vezi bine, ai reușit. Chiar te-ai vârât în patul meu. Știi deja toate tertipurile, fată rea!

— Ți-am stricat noaptea, nu-i așa, Ricardito?

— Și o să-mi strici și ziua. Fiindcă o să rămâi aici, în pat, cât timp Elena vorbește la Spitalul Cochin ca să-ți facă un control mai amănunțit. Nu se admit discuții. A venit momentul să-mi impun punctul de vedere, fată nesăbuită.

— Drace, dar ce progrese! Vorbești de parcă mi-ai fi amant!

Dar de astă dată n-am izbutit s-o fac să zâmbească. Mă privea cu fața schimonosită, cu o mină abătută. Era comică așa, cu părul răvășit și halatul târât pe jos. M-am apropiat de ea și am luat-o în brațe. Am simțit-o tremurând, fragilă. M-am gândit că dacă aș fi strâns-o puțin mai tare în brațe, s-ar fi frânt ca o păsăruie.

— N-o să mori, am asigurat-o în șoaptă, sărutând-o ușor pe păr. Or să-ți facă un control și dacă ceva e în neregulă, o să te vindeci. O să fii iarăși frumoasă, să vedem dacă în felul ăsta o să mă faci să te iubesc din nou. Dar acum hai să mâncăm micul dejun, nu vreau să întârzii la UNESCO.

Când ne serveam cafeaua cu pâine prăjită, a apărut Elena care pleca deja la spital. I-a luat iarăși temperatura și tensiunea și a găsit-o mai bine decât în seara precedentă. Dar i-a recomandat să stea toată ziua în pat și să mănânce lucruri ușoare. O să încerce să aranjeze lucrurile la spital ca să se poată interna chiar de mâine. A întrebat-o pe fata nesăbuită dacă avea nevoie de ceva și ea i-a cerut o perie de păr.

Înainte de a pleca de acasă, i-am arătat proviziile din frigider și din bufet, mai mult decât suficiente pentru a-și pregăti la prânz pui și paste cu unt. La întoarcere urma să mă ocup eu de cină. Dacă se simțea rău, să mă sune imediat la UNESCO. Dădea din cap fără o vorbă, cu o privire pierdută, de parcă nu reușea să înțeleagă ce i se întâmpla.

Am sunat-o pe la începutul după-amiezii. Se simțea bine. Baia cu spumă în cada mea o făcuse fericită, fiindcă de cel puțin de șase luni nu făcea decât dușuri la băile publice, mereu pe fugă. Când m-am întors, seara, am găsit-o împreună cu Yilal; urmăreau nemișcați un film cu Stan și Bran care suna absurd, dublat în franceză. Dar amândoi păreau să se amuze și chicoteau pe seama giumbușlucurilor grăsanului și ale slăbănogului. Ea își pusese una dintre pijamalele mele, iar pe deasupra îmbrăcase uriașul halat în care părea pierdută. Era îngrijit pieptănată, odihnită și zâmbitoare.

Yilal m-a întrebat, pe tăbliță, arătând spre fata nesăbuită: „O să te însori cu ea, unchiule Ricardo?"

— Nici mort! i-am zis făcând o mutră speriată. Asta ar vrea ea. De ani de zile încearcă să mă seducă, dar eu n-o bag în seamă.

„Ascult-o", mi-a răspuns Yilal, scriindu-mi repede pe tablă. „E simpatică și o să fie o nevastă bună."

— Ce-ai făcut de-ai cumpărat copilul ăsta, războinico?

— I-am povestit întâmplări din Japonia și Africa. E foarte bun la geografie. Știe capitalele mai bine decât mine.

În cele trei zile cât a stat fata nesăbuită la mine, până i-a găsit loc Elena la Spitalul Cochin, chiriașa mea și Yilal au devenit prieteni nedespărțiți. Jucau dame, râdeau și glumeau de parcă ar fi fost de aceeași vârstă. Se distrau așa de bine împreună, încât deși țineau televizorul deschis, ca să păstreze aparențele, de fapt nici nu se uitau pe ecran, concentrați asupra unui joc cu mâinile, Yan-Ken-Po, pe care nu-l mai văzusem din copilăria mea miraflorină: piatra distruge foarfeca, hârtia înfășoară piatra și foarfeca taie hârtia. Câteodată îi citea lui Yilal aventuri de Jules Verne, dar după câteva rânduri lăsa deoparte textul și inventa bazaconii, până când Yilal îi smulgea cartea din mâini, prăpădindu-se de râs. Trei seri la rând am cinat la familia Gravoski. Fata nesăbuită o ajuta pe Elena să gătească și să spele vasele. Și între timp discutau și glumeau. De parcă toți patru am fi fost două cupluri prietene de o viață întreagă.

A doua seară ea s-a încăpățânat să doarmă pe canapea și să-mi redea dormitorul. A trebuit să-i fac pe plac, căci m-a amenințat că altminteri pleca. În primele două zile a fost binedispusă; cel puțin așa mi se părea când mă întorceam seara de la UNESCO și o găseam jucându-se cu Yilal ca doi buni prieteni. A treia zi m-am trezit când era încă întuneric, fiind convins că auzisem pe cineva plângând. Am ascultat și nu încăpea nici o îndoială: era un plânset cu sughițuri, sacadat, cu pauze de tăcere. M-am dus în sufragerie și am găsit-o chircită toată în pat, acoperindu-și gura udată de lacrimi. Tremura din cap până în picioare. I-am șters fața, i-am aranjat părul și i-am adus un pahar cu apă.

— Te simți rău? Vrei s-o trezesc pe Elena?

— O să mor, a zis foarte încet, smiorcăindu-se. M-au molipsit cu ceva acolo, în Lagos, și nimeni nu știe ce e. Zic că nu e SIDA, dar atunci ce e? Aproape că n-am putere de nimic. Nici să mănânc, nici să merg, nici măcar să ridic un braț. Așa i se întâmpla lui Juan Barreto în Newmarket, nu-ți amintești? Și am tot timpul o secreție

acolo jos care pare puroi. Și nu-i numai durerea. Mai e și scârba de trupul meu și de toate, de când am venit din Lagos.

A plâns o vreme, văitându-se de frig, deși era bine îmbrăcată. Îi ștergeam ochii, îi dădeam să bea apă, cu înghițituri mici, pradă unei senzații de neputință. Ce să-i dau, ce să-i zic ca s-o scot din starea aia? Până când a adormit în cele din urmă. M-am întors în dormitor, cu inima strânsă. Da, era foarte bolnavă, poate că avea SIDA și va sfârși ca bietul Juan Barreto.

În seara respectivă, când m-am întors de la lucru era pregătită să se interneze a doua zi dimineața la Spitalul Cochin. Își adusese lucrurile cu un taxi și-și pusese o valiză și o geantă de voiaj în dulapul zidit în perete. Am certat-o. De ce nu mă așteptase să merg cu ea să-și ia lucrurile? Mi-a spus pe șleau că-i era rușine să-i văd chichineața în care locuise.

În dimineața următoare a plecat cu Elena luându-și cu ea doar mica geantă de voiaj. La despărțire mi-a șoptit ceva la ureche care m-a făcut fericit:

— Ești tot ce mi s-a întâmplat mai bun în viață, băiete de treabă.

Cele două zile cât urmau să dureze investigațiile au devenit patru și n-am putut s-o văd deloc. Spitalul era foarte strict cu programul de vizite și când ieșeam de la UNESCO era deja prea târziu. Și nici n-am putut vorbi cu ea la telefon. Seara Elena mă ținea la curent cu ce aflase. Suporta cu stoicism examinările, analizele, anamnezele și injecțiile. Elena lucra într-un alt pavilion dar făcea în așa fel încât trecea s-o vadă de vreo două ori pe zi. În plus, profesorul Bourrichon, un internist – o somitate a spitalului – studia cazul ei cu interes. După-amiază, când îl mai apucam pe Yilal în fața televizorului, găseam pe tăbliță întrebarea: „Când o să se întoarcă?"

În seara celei de-a patra zile, după ce i-a dat să mănânce și l-a culcat pe Yilal, Elena a venit la mine cu noutăți. Deși mai aștepta rezultatul la câteva analize, profesorul

Bourrichon îi prezentase în seara aceea câteva concluzii. SIDA era categoric exclusă. Suferea de subnutriție în stare avansată și de o puternică stare depresivă, fără poftă de viață. Avea nevoie de un tratament psihologic imediat, care s-o ajute să-și recapete „bucuria de a trăi", altminteri orice recuperare fizică ar fi fost ineficientă. Treaba cu violul putea fi adevărată; avea urme de vătămări și cicatrice, atât în vagin cât și în rect, dar și o rană care supura, provocată de un obiect metalic sau din lemn – ea nu și-l amintea – introdus cu forța, care-i perforase unul dintre pereții vaginali, foarte aproape de uter. Era surprinzător faptul că leziunea respectivă, prost tratată, nu-i provocase o septicemie. Era nevoie de o intervenție chirurgicală care să-i curețe abcesul și să-i sutureze rana. Dar cel mai delicat lucru din tabloul clinic era stresul puternic; în urma experienței nefericite din Lagos și incertitudinii datorate stării actuale, devenise abătută, nesigură, apatică și terorizată. Leșinurile se datorau acelei traume. Inima, creierul, stomacul funcționau normal.

— Or să-i facă acea operație mică la uter mâine-dimineață în zori, a adăugat Elena. Doctorul Pineau, chirurgul, e un prieten și intervenția n-o să coste nimic. Va trebui să plătești doar anestezistul și medicamentele. Cam trei mii de franci.

— Nici o problemă, Elena.

— În fond, veștile nu sunt atât de proaste, nu-i așa? m-a încurajat ea. Ar fi putut fi mult mai rău, ținând cont de cât au măcelărit-o sălbaticii ăia, biata femeie! Profesorul Bourrichon îi recomandă să petreacă o vreme într-o clinică, în repaus total, cu psihologi competenți. Ca să nu încapă pe mâna vreunui șarlatan, care ar ameți-o și mai mult, zăpăcind-o de tot. Problema e că aceste clinici sunt de regulă foarte scumpe.

— O să mă ocup și o să fac rost de tot ce trebuie. Important e să-i găsim un specialist bun, care s-o scoată din starea asta și să fie iarăși ca înainte, nu cadavrul care e acum.

— O să-l găsim, îți promit, mi-a zâmbit Elena, bătându-mă prietenește pe braț. E marea iubire a vieții tale, nu-i așa, Ricardo?

— Unica, Elena. Singura femeie pe care am iubit-o, de când era o copilă. Am făcut tot ce mi-a stat în putință s-o uit, dar adevărul e că-i zadarnic. O s-o iubesc mereu. Viața n-ar mai avea sens pentru mine dacă ea moare.

— Ce mai noroc pe capul fetei ăsteia, să inspire o asemenea dragoste, a râs vecina mea. *Chapeau!* O să-i cer rețeta. Simon are dreptate, ți se potrivește de minune porecla pusă de fata nesăbuită.

A doua zi m-am învoit la UNESCO pentru a fi la spital în timpul scurtei intervenții. Am așteptat într-un coridor întunecos, cu tavane înalte prin care pătrundea vântul rece și pe unde se perindau asistente, medici, pacienți și uneori bolnavi întinși pe tărgi, cu tuburi de oxigen ori cu flacoane de plasmă atârnând deasupra capetelor. Exista un mic anunț cu „Fumatul interzis", dar nimeni nu-l băga în seamă.

Doctorul Pineau a stat puțin de vorbă cu mine, de față cu Elena, în timp ce-și scotea mănușile chirurgicale și-și spăla minuțios mâinile cu un săpun care făcea multă spumă, sub jetul de apă fierbinte. Era un bărbat destul de tânăr, sigur pe el, căruia îi plăcea să spună lucrurilor pe nume:

— O să se simtă foarte bine. Dar cred că sunteți la curent cu starea ei. Are vaginul distrus, predispus oricând inflamațiilor și sângerărilor. Și rectul are leziuni. Orice ar putea s-o irite și s-o rănească. Va trebui să aveți grijă, domnule. Să faceți dragoste cu mare atenție și nu foarte des. Cel puțin în primele două luni vă recomand abstinență. De preferință, să nici n-o atingeți. Iar dacă nu se poate, s-o faceți cu deosebită delicatețe. Doamna a suferit o experiență traumatizantă. N-a fost un simplu viol, ci un adevărat masacru, ca să mă înțelegeți mai bine.

Am stat lângă fata nesăbuită când au adus-o de la blocul operator în imensa sală comună, unde au izolat-o prin

două paravane. Era o încăpere slab luminată, foarte spațioasă, cu ziduri de piatră și plafoane concave și întunecoase, care te duceau cu gândul la cuiburile de lilieci, cu dușumele imaculate, mirosind a dezinfectant și leșie. Era și mai palidă acum, chiar cadaverică, și ținea ochii întredeschiși. Recunoscându-mă, mi-a strâns mâna. Mi s-a părut la fel de plăpândă și de micuță ca mâna lui Yilal.

— Sunt bine, mi-a zis cu convingere, înainte de a o întreba cum se simte. Doctorul care m-a operat era foarte simpatic. Și băiat bun.

Am sărutat-o pe păr, pe frumoasele urechiușe.

— Sper că n-ai început să cochetezi cu el. Tu ai fi în stare.

Mi-a strâns mâna și a adormit aproape imediat. A dormit toată dimineața și s-a trezit abia pe la începutul după-amiezii, gemând de durere. Urmând instrucțiunile medicului, o asistentă a venit să-i facă o injecție. Puțin mai târziu a apărut Elena, în halat alb, aducându-i un pulover. Și l-a pus peste cămașa de noapte. Fata nesăbuită a întrebat-o de Yilal și a zâmbit când a aflat că băiatul familiei Gravoski se interesa mereu de ea. Am stat lângă ea o bună parte din după-amiază și i-am ținut de urât în timp ce mânca, pe o tăviță de plastic, supiță de legume și o aripă de pui fiert cu cartofi copți. Ducea lingura la gură fără poftă, numai la insistențele mele.

— Știi de ce se poartă toți așa de bine cu mine? m-a întrebat. Datorită Elenei. Și asistentele și medicii o adoră. E cea mai populară din spital.

Vizitatorii au fost apoi invitați să plece. În seara aceea, aflându-mă în vizită la familia Gravoski, Elena mi-a spus ultimele noutăți. Se interesase și vorbise cu profesorul Bourrichon, care i-a recomandat o mică clinică privată, în Petit Clamart, nu foarte departe de Paris, unde mai trimisese și alți pacienți, afectați de depresie sau de sindromul posttraumatic, obținând rezultate bune. Directorul clinicii era un vechi coleg de facultate. Dacă doream, putea să-i prezinte cazul fetei nesăbuite.

— Nici nu știi cît îți sunt de recunoscător, Elena! Pare locul ideal. Să mergem acolo, cât mai repede.

Elena și Simon și-au aruncat o privire cu înțeles. Ne beam obișnuita ceașcă de cafea, după ce serviserăm o omletă, puțină șuncă cu salată și un pahar de vin.

— Există două probleme, a zis Elena, stânjenită. Prima, știi prea bine, e o clinică privată și va fi destul de scumpă.

— Am niște economii și dacă nu ajung, o să cer un împrumut. Iar la nevoie o să vând apartamentul ăsta. Banii nu sunt o problemă, important e să se vindece. Care e a doua?

— Pașaportul pe care l-a prezentat la Spitalul Cochin e fals, mi-a explicat Elena, adoptând o expresie și un ton, de parcă și-ar fi cerut scuze. A trebuit să fac pe dracu' în patru ca administrația să n-o reclame la poliție. Dar din nefericire ea trebuie să părăsească mâine spitalul și să nu mai revină acolo niciodată. Și nu-i exclus ca și după ce pleacă spitalul să anunțe imediat autoritățile.

— Dama asta o să mă șocheze mereu a exclamat Simon. Voi vă dați seama ce mediocre sunt viețile noastre în comparație cu a ei?

— Chestia asta cu actele s-ar putea aranja? m-a întrebat Elena. Îmi închipui c-o să fie greu, firește. Nu știu, ar putea fi un mare impediment la clinica doctorului Zilacxy din Petit Clamart. N-au s-o accepte dacă descoperă că șederea ei în Franța este ilegală. Și ar putea chiar s-o reclame la poliție.

— Nu cred că fata nesăbuită a avut vreodată acte în regulă, am zis. Sunt absolut sigur că n-are doar un pașaport, ci mai multe. Poate că unul dintre ele pare mai puțin fals decât celelalte. O s-o întreb.

— O să sfârșim cu toții la închisoare, a izbucnit în râs Simon. Pe Elena or s-o împiedice să profeseze medicina, iar pe mine or să mă dea afară de la Institutul Pasteur. În fine, așa o să începem și noi să ne trăim adevărata viață.

Am sfârșit prin a ne amuza toți trei și hazul făcut cu cei doi prieteni mi-a prins bine. Pentru prima oară în ultimele patru zile am dormit dus, până a sunat deșteptătorul. Când m-am întors a doua zi de la UNESCO, am găsit-o pe fata nesăbuită instalată în patul meu, cu buchetul de flori de la mine pus într-un urcior cu apă, pe noptieră. Se simțea mai bine, nu mai avea dureri. Elena o adusese de la Spitalul Cochin și o ajutase să urce, dar apoi se întorsese la lucru. Yilal era cu ea, debordând de fericire. Când a plecat copilul, fata nesăbuită mi-a vorbit în șoaptă, de parcă băiatul familiei Gravoski ar mai fi putut s-o audă:

— Invită-i pe Simon și Elena să-și bea de astă dată cafeaua aici. După ce-l culcă pe Yilal. O să te ajut s-o pregătești. Vreau să le mulțumesc pentru tot ce-a făcut Elena pentru mine.

N-am lăsat-o să se ridice să mă ajute. Am pregătit cafeaua și puțin mai târziu cuplul Gravoski a bătut la ușă. Am adus-o în brațe pe fata nesăbuită – nu era deloc grea, cântărea, cred, tot atât cât Yilal – ca să stea cu noi în sufragerie și am acoperit-o cu un pled. Și atunci, chiar înainte de a-i saluta, ea le-a dat vestea cea mare, radiind toată:

— Vă rog să nu faceți un șoc, de emoție. În după-amiaza asta, după ce Elena ne-a lăsat singuri, Yilal m-a îmbrățișat și mi-a spus foarte clar, în spaniolă: „Te iubește mult, fată nesăbuită". A zis „iubește", nu „iubesc".

Și ca să nu mai fie nici o îndoială că ne spunea adevărul, a făcut ceva ce nu mai văzusem de pe vremea când învățam la Colegiul Champagnat, în Miraflores: – s-a închinat cu degetele pe gură și le-a sărutat, în timp ce zicea: „Vă jur, mi-a spus-o exact așa, cu toate literele."

Elena a izbucnit în plâns, vărsând lacrimi, dar și râzând din toată inima și îmbrățișând-o pe fata nesăbuită. Mai adăugase ceva Yilal? Nu. Când a încercat să lege cu el o discuție, copilul a revenit la mutenia lui și a răspuns în franceză, folosindu-se de tăbliță. Dar fraza asta, rostită cu același glăscior firav pe care și-l amintea de la telefon, demonstra încă o dată faptul că Yilal nu era mut.

O vreme am vorbit numai despre asta. Ne-am servit cafeaua, iar Simon, Elena și eu am băut un pahar dintr-un whisky pe care-l aveam de mult în bufet. Cei doi Gravoski au pus la punct o strategie. Nici ei, nici eu nu trebuia să ne prefacem că știm ceva. Cum copilul avusese inițiativa de a i se adresa fetei nesăbuite, ea o să încerce să lege iar un dialog, cât mai firesc cu putință, fără să facă nici o presiune asupra lui, punându-i întrebări, vorbindu-i fără să-l privească, oarecum distrată, evitând cu orice preț ca Yilal să se simtă supravegheat ori supus la vreo încercare.

Elena i-a vorbit apoi fetei nesăbuite despre clinica doctorului Zilacxy din Petit Clamart. Era o clinică mai degrabă mică, într-un parc îngrijit, cu mulți copaci, iar directorul era prieten și coleg de studii cu profesorul Bourrichon, psiholog și psihiatru renumit, specializat în tratarea pacienților care sufereau de depresii și tulburări nervoase în urma unor accidente, maltratări sau diverse traume, cum ar fi anorexia, alcoolismul și consumul de droguri. Concluziile investigațiilor erau categorice. Fata nesăbuită trebuia să se izoleze o vreme într-un loc potrivit, în repaus total, și odată cu dieta și exercițiile de recuperare a forței, o să primească și un ajutor psihologic care o va ajuta să-și șteargă din minte urmele acelei experiențe oribile.

— Asta înseamnă că sunt nebună? a întrebat.

— Mereu ai fost, am aprobat eu. Dar acum mai ești și anemică și deprimată, iar clinica respectivă te-ar putea vindeca de toate astea. Nebună de legat o să rămâi până la sfârșitul vieții, dacă asta vrei să știi.

Nu s-a bucurat prea tare, dar deși era reticentă a cedat totuși în fața insistențelor mele și a acceptat ca Elena să aranjeze o întrevedere cu directorul clinicii din Petit Clamart. Vecina noastră avea să ne însoțească. Când cei doi au plecat, fata nesăbuită m-a privit îngrijorată, reproșându-mi:

— Și cine o să-mi plătească mie clinica asta, când știi foarte bine că n-am nici după ce bea apă?

— Cine altul dacă nu găgăuță de serviciu, i-am zis, aranjându-i pernele. Pentru mine tu ești *mantisa religiosa*, nu știai? O insectă femelă care-și devorează masculul în timp ce el face dragoste cu ea. El moare fericit, se vede treaba. Exact cazul meu. Nu te îngrijora din cauza banilor. Nu știi că sunt bogat?

M-a apucat de un braț cu amândouă mâinile.

— Nu ești bogat, ești doar un biet pișpirică, a zis furioasă. Dacă ai fi fost bogat, nu m-aș fi dus în Cuba, nici la Londra, nici în Japonia. Aș fi rămas cu tine atunci când îmi arătai Parisul și mă duceai la restaurantele alea oribile, de cerșetori. De fiecare dată te-am părăsit pentru tot felul de bogătași care s-au dovedit a fi niște jeguri. Și uite în ce hal am ajuns, o epavă! Ești fericit c-o recunosc? Îți place s-o auzi? Faci toate astea ca să-mi demonstrezi cât de superior le ești tu tuturor, cât de mult am pierdut eu lăsând unul ca tine? De ce-o faci, pot să aflu și eu?

— De ce naiba crezi c-o fac, fată rea? Poate vreau să-mi cumpăr iertarea păcatelor și să ajung în rai. S-ar mai putea să fiu și îndrăgostit de tine, mai știi? Și acum, gata cu ghicitorile. La culcare! Profesorul Bourrichon e de părere că până nu te refaci de tot trebuie să încerci să dormi cel puțin opt ore pe zi.

În următoarele două zile mi-a expirat contractul provizoriu cu UNESCO și am putut să mă ocup de ea în fiecare zi. La Spitalul Cochin îi prescriseseră o dietă pe bază de verdețuri, pește și carne fiartă, fructe și ghiveci de legume, interzicându-i-se categoric alcoolul, chiar și vinul, cafeaua și orice fel de garnituri condimentate. Trebuia să facă exerciții și să se plimbe cel puțin o oră pe zi. Dimineața, după micul dejun – eu mă duceam să cumpăr cornuri proaspăt scoase din cuptor de la o brutărie, în École Militaire – ne plimbam la braț pe sub Turnul Eiffel, pe Champs de Mars, iar uneori, dacă era vremea bună și ea era binedispusă, o luam pe cheiurile Senei până spre Place de la Concorde. O lăsam pe ea să vorbească, împiedicând-o, ce-i drept, să-mi pomenească de Fukuda sau de

episodul din Lagos. Nu întotdeauna era posibil. Dar dacă se încăpățâna să atingă totuși subiectul, mă mulțumeam să ascult ce voia să-mi spună, fără să-i pun întrebări. Din ce-mi insinua în acele fragmente de monologuri am dedus că fusese prinsă în Nigeria chiar în ziua în care părăsea țara. Dar povestea ei, dezlânată, era mereu învăluită în ceață. Trecuse deja de vama aeroportului și stătea la coadă cu alți pasageri, îndreptându-se spre avion. Doi polițiști au scos-o de acolo într-un mod politicos; comportamentul lor s-a schimbat însă din clipa în care au urcat-o într-o dubiță cu geamurile fumurii și mai ales când au dus-o într-o clădire urât mirositoare, cu beciuri cu gratii, unde puțea a excremente și urină.

— Nu cred că ei m-au găsit, polițiștii ăia nu erau în stare să descopere nimic, repeta ea întruna. Au primit un pont. Dar cine, cine Dumnezeu a făcut-o? Câteodată cred că Fukuda însuși. Dar de ce s-o fi făcut? N-are nici un sens, nu ți se pare?

— Ce mai contează asta acum? A trecut. Uită, îngroapă totul! Nu-ți face bine să te chinuiești cu amintirile astea. Tot ce contează e c-ai supraviețuit și că-n curând o să fii complet vindecată. Și că n-o să mai intri niciodată în încurcături de-astea care ți-au mâncat jumătate din viață.

A patra zi, într-o joi, Elena ne-a zis că doctorul Zilacxy, directorul clinicii din Petit Clamart, ne putea primi luni la prânz. Profesorul Bourrichon vorbise cu el la telefon și-i transmisese toate rezultatele analizelor fetei nesăbuite, însoțite de rețetele și sfaturile lui. Vineri m-am dus să vorbesc cu domnul Charnés, care mă contactase prin secretariatul agenției de traducători și interpreți pe care o conducea. Mi-a oferit un contract de muncă de două săptămâni, la Helsinki, bine plătit. L-am acceptat. Când m-am întors acasă, de cum am deschis ușa, am auzit voci și râsete în dormitor. Lăsând ușa întredeschisă, nu m-am clintit din loc, trăgând cu urechea. Vorbeau în franceză, iar una dintre voci era a fetei nesăbuite. Cealaltă, pițigăiată, oarecum șovăitoare, nu putea fi decât a lui Yilal. Ime-

diat mi-au transpirat mâinile. Am rămas stană de piatră. N-am izbutit să înțeleg ce vorbeau, dar jucau ceva, poate dame, poate Yan-Ken-Po și, judecând după râsete, se distrau de minune. Nu mă auziseră intrând. Am închis încetișor ușa de la intrare și am înaintat spre dormitor, exclamând cu voce tare, în franceză:

— Pariez că jucați dame și câștigă fata nesăbuită!

A urmat un moment de liniște și când am mai înaintat un pas și am ajuns în dormitor, am văzut că întinseseră pe mijlocul patului tabla de dame și stăteau față în față, aplecați amândoi deasupra jetoanelor. Yilal mă privea cu mutrișoara lui, strălucind de mândrie. Și atunci a zis în franceză, cu toată gura:

— Yilal câștigă!

— Mereu mă bate, nu e drept! a aplaudat fata nesăbuită. Prichindelul ăsta e un campion!

— Hai să vedem, vreau să arbitrez partida asta, am zis lăsându-mă să cad într-o rână pe pat și uitându-mă la tabla de joc. Încercam să mă port cât mai firesc cu putință, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic deosebit, dar de-abia mai puteam respira.

Aplecat peste jetoane, Yilal se uita și studia următoarea mișcare. Privirea mea s-a încrucișat o clipă cu cea a fetei nesăbuite. Ea a zâmbit și mi-a făcut cu ochiul.

— Iar câștigă! a exclamat Yilal, aplaudând.

— Păi da, *mon vieux*, ea nu mai poate face nici o mutare. Ai câștigat. Bate palma!

I-am strâns mâna, iar fata nesăbuită i-a dat un pupic.

— N-o să mai joc niciodată dame cu tine, m-am săturat să tot fiu bătută, a zis.

— Mi-a venit în minte un joc și mai amuzant, Yilal, am improvizat eu. De ce să nu le facem lui Simon și Elenei cea mai mare surpriză a vieții lor? Să le pregătim un spectacol de care să-și amintească toată viața. Ți-ar plăcea?

Copilul adoptase o expresie prudentă și aștepta nemișcat să continui, fără să promită nimic. În timp ce-i prezentam acel plan, inventat pe măsură ce-l descriam, mă

asculta, intrigat și oarecum intimidat, fără să îndrăznească să-l respingă, simțindu-se atras, dar și rezervat față de propunerea mea. Când am isprăvit a mai rămas o vreme tăcut și neclintit, uitându-se când la fata nesăbuită, când la mine.

— Ce părere ai, Yilal? am insistat, tot în franceză. Le facem surpriza asta, lui Simon și Elenei? Te asigur că n-au s-o uite câte zile or avea.

— Bine, a zis glăsciorul lui Yilal, în vreme ce dădea afirmativ din cap. Le facem surpriza asta.

Am procedat exact așa cum plănuisem, emoționat și derutat de faptul că-l *auzisem* pe Yilal. Când Elena a venit să-l ia, fata nesăbuită și cu mine am rugat-o să revină după cină cu Simon și copilul, fiindcă voiam să le oferim un desert cât se poate de gustos. Oarecum surprinsă, Elena a acceptat, dar numai pentru puțin timp, altfel cu greu o să-l mai trezească a doua zi pe somnorosul Yilal. Am alergat într-un suflet până în colțul străzii, la patiseria cu *croissants*, pe avenue de la Bourdonnais. Din fericire era deschisă. Am cumpărat un tort cu multă frișcă, ornat cu căpșuni mari, foarte roșii. De emoționați ce eram, abia dacă am gustat din zarzavaturile și peștele pe care-l mâncam împreună cu convalescenta.

Când au venit Simon, Elena și Yilal, în papuci și halat, îi aștepta deja cafeaua și tortul tăiat felii. Mi-am dat seama după fața Elenei că bănuia ceva. În schimb Simon, cu gândul la articolul unui cercetător și disident rus pe care îl citise în seara aceea, era cu capul în nori și ne povestea, în vreme ce frișca deliciosului tort îi mânjea barba, că rusul vizitase nu de mult Institutul Pasteur și că toți cercetătorii și oamenii de știință fuseseră impresionați de modestia și valoarea lui intelectuală. Și atunci, respectând scenariul aiurit pe care-l ticluisem, fata nesăbuită a întrebat în spaniolă:

— Câte limbi credeți că vorbește Yilal?

I-am observat imediat pe Simon și Elena: neclintiți, au deschis încet ochii de parcă ar fi vrut să întrebe: „Ce se întâmplă aici?"

— Eu cred că două, i-am asigurat. Franceza și spaniola. Voi ce credeți? Câte limbi vorbește Yilal, Elena? Tu câte crezi, Simon?

Ochișorii lui Yilal treceau de la părinți la mine, de la mine la fata nesăbuită și iarăși la părinți. Era cât se poate de serios.

— Nu vorbește nici una, a bâiguit Elena, fixându-ne cu privirea și evitând să întoarcă ochii spre copil. Cel puțin până acum.

— Eu cred că... a zis Simon și a tăcut copleșit, implorând din priviri să-i indicăm ce trebuia să spună.

— De fapt ce contează ce credem noi! a intervenit fata nesăbuită. Important e ce zice Yilal. Ce părere ai, Yilal? Câte limbi vorbești?

— Vorbește franceza, s-a auzit glăsciorul firav și pițigăiat. Și după o scurtă pauză, schimbând limba: Yilal vorbește spaniola.

Elena și Simon au amuțit cu privirea pironită pe el. Farfuria cu tort pe care Simon o ținea în mână, i-a alunecat, aterizându-i pe pantaloni. Copilul a izbucnit în râs și, ducându-și o mână la gură și arătând spre piciorul lui Simon, a exclamat în franceză:

— Murdărești pantalon.

Elena se ridicase în picioare și ajungând acum lângă copil, privindu-l fermecată, îi mângâia părul cu o mână, iar cealaltă i-o trecea peste buze, neîncetat, mângâind parcă imaginea binecuvântată a sfântului ei protector. Dar dintre cei doi cel mai tulburat era Simon. Incapabil să scoată un sunet, își privea fiul, nevasta, pe noi, zăpăcit, cerându-ne parcă să nu-l trezim, să-l lăsăm să viseze.

Yilal n-a mai spus nimic în seara aceea. Părinții l-au dus la culcare puțin mai târziu, iar fata nesăbuită, făcând oficiile de gazdă, a pregătit un pachețel cu jumătatea de

tort rămasă și a insistat ca familia Gravoski să-l ia neapărat. La despărțire am dat mâna cu Yilal:

— Ne-a ieșit foarte bine, nu-i așa, Yilal? Îți sunt dator cu un cadou pentru cât de bine te-ai purtat. Încă șase soldăței de plumb pentru colecția ta, ce zici?

A dat din cap, afirmativ. Când am închis ușa după ei, fata nesăbuită a exclamat:

— În clipa asta e perechea cea mai fericită din lume!

Mult mai târziu, când aproape ațipisem, am zărit o siluetă strecurându-se în sufragerie și așezându-se tăcută pe canapea. M-a luat de mână:

— Vino, hai cu mine, mi-a poruncit.

— Nu pot și nici nu trebuie, i-am zis ridicându-mă și urmând-o. Doctorul Pineau mi-a interzis-o. Cel puțin două luni n-am voie să te ating și cu atât mai puțin să facem dragoste. Și n-o să te ating, nici n-o să fac dragoste cu tine până nu te însănătoșești. Ai înțeles?

Ne vârâserăm deja în patul ei și ea s-a cuibărit lângă mine, punându-și capul pe umărul meu. I-am simțit trupul, numai piele și os, și picioarele subțiri și înghețate, lipite de ale mele, și în clipa aceea m-am înfiorat din cap până în picioare.

— Nu vreau să faci dragoste cu mine, a șoptit, sărutându-mă pe gât. Vreau să mă iei în brațe, să mă încălzești și să-mi alungi spaima din oase. Mor de groază.

Trupul ei firav, cu forme colțuroase, tremura ca o frunză. Am îmbrățișat-o, i-am frecat spatele, brațele, mijlocul și i-am șoptit multă vreme cuvinte tandre la ureche. N-o să mai las pe nimeni, niciodată, să-i facă rău, trebuia să se străduiască mult ca să-și revină curând și să-și recapete puterea, pofta de viață și să fie fericită. Ca să fie iarăși frumoasă. Mă asculta tăcută, lipită de mine, tresărind uneori, scâncind și chircindu-se de durere. Mai târziu a adormit. Dar toată noaptea, veghind-o, am simțit-o cutremurându-se și tânguindu-se, pradă unor frecvente atacuri de panică. Când o vedeam atât de neajutorată, îmi veneau în minte imagini cu cele întâmplate în Lagos și

mă invada tristețea, mânia, o poftă nebună de a mă răzbuna pe torționarii ei.

Vizita la Petit Clamart, în clinica doctorului André Zilacxy, francez de origine maghiară, s-a dovedit a fi o excursie la iarbă verde. În ziua aceea ardea un soare strălucitor, făcând să sclipească vârfurile plopilor și platanilor înalți din pădure. Clinica se afla la capătul unui parc cu statui ciobite și cu un havuz cu lebede. Am ajuns acolo pe la prânz și doctorul Zilaxcy ne-a invitat imediat în biroul lui. Clădirea era un vechi conac boieresc din secolul al XIX-lea, cu două etaje, scară de marmură și balcoane cu grilaje, renovată în interior, căreia i se adăugase un nou pavilion, cu geamuri mari de sticlă; poate un solariu sau o sală de sport cu piscină. Prin ferestrele biroului doctorului Zilacxy se zăreau în depărtare oameni plimbându-se pe sub copaci, iar printre ei se deslușeau halatele albe ale asistentelor sau ale medicilor. Zilaxcy însuși părea să provină din secolul al XIX-lea: barbișon ascuțit, încadrându-i chipul slăbănog, și chelie lucioasă. Purta haine negre, o vestă gri, un guler tare ce părea fals, iar în loc de cravată avea o panglică împăturită în patru, prinsă într-un ac de cravată stacojiu. Și un ceas de buzunar, cu lanț de aur.

— Am vorbit cu colegul meu Bourrichon și am citit dosarul trimis de Spitalul Cochin, a zis trecând brusc la subiect, ca și cum nu și-ar fi putut pierde vremea cu banalități. Aveți mare noroc, clinica este mereu plină și sunt oameni care așteaptă mult timp ca să fie primiți aici. Dar având în vedere că doamna este un caz special și vine recomandată de un vechi prieten, îi putem oferi un loc.

Avea o voce foarte plăcută și un mod elegant, oarecum teatral, de a se mișca și a-și pune în evidență mâinile. A spus că „pacienta" va primi o alimentație specială, conform indicațiilor unui dietetician, pentru a-și reveni la greutatea normală, iar un instructor personal se va ocupa de exercițiile ei fizice. Medicul ei curant va fi doctorița Roullin, specialist în traume de tipul celor cărora căzuse victimă doamna. Va putea primi vizite de două ori pe

săptămână, între cinci și șapte după-amiaza. Pe lângă tratamentul prescris de doctorița Roullin, va participa la ședințele de terapie în grup, conduse de el însuși. Dacă nu va avea nimic împotrivă, vor putea folosi hipnoza în cadrul tratamentului, sub controlul lui. Iar dacă pacienta – a făcut o pauză pentru a se înțelege că urma o precizare importantă – se va simți vreodată „dezamăgită" de tratament, îl va putea întrerupe oricând.

— Nu ni s-a întâmplat asta niciodată, a adăugat, plescăindu-și limba. Dar dacă este cazul, există și această posibilitate.

A mai spus că după discuția cu profesorul Bourrichon, căzuseră amândoi de acord că pacienta va trebui să rămână în clinică, în principiu, cel puțin patru săptămâni. Ulterior se va vedea dacă era recomandabilă prelungirea șederii sau își putea continua recuperarea acasă.

A răspuns la toate întrebările Elenei și ale mele – fata nesăbuită n-a deschis gura, mulțumindu-se doar să asculte, de parcă nimic din toate astea n-ar fi privit-o pe ea – despre modul de funcționare al clinicii și colaboratori, iar după o glumă despre Lacan și combinațiile lui fanteziste, în care se regăseau deopotrivă structuralismul și Freud, pe care, a subliniat doctorul, zâmbind ca să ne liniștească, „nu le oferim în meniul nostru", a pus o asistentă s-o conducă pe fata nesăbuită în cabinetul doctoriței Roullin. O aștepta să stea de vorbă cu ea și să-i arate clinica.

Odată rămași singuri cu doctorul Zilacxy, Elena a abordat cu precauție delicatul subiect: cât va costa o lună de tratament. Și s-a grăbit să precizeze că „doamna" n-avea nici o asigurare, nici bani personali, iar toate costurile le va suporta prietenul care era aici, de față.

— Aproximativ o sută de mii de franci, fără a pune la socoteală medicamentele care, mă rog, e greu de știut dinainte, ar trebui să însemne în cel mai rău caz încă un procent de douăzeci, treizeci la sută. E vorba de un preț special, fiindcă doamna este recomandată de profesorul Bourrichon.

S-a uitat la ceas, s-a ridicat în picioare și ne-a rugat ca, în caz că ne hotărâm, să trecem pe la administrație ca să completăm formularele.

Trei sferturi de oră mai târziu și-a făcut apariția și fata nesăbuită. Era mulțumită de discuția cu doctorița Roullin, care i se păruse foarte inteligentă și amabilă, și de vizitarea clinicii. Viitoarea ei cameră era mică, comodă, foarte cochetă, cu vedere spre parc, iar toate celelalte, sufrageria, sala de sport, piscina încălzită, sala de discuții și de proiecții de filme erau ultramoderne. Fără să mai stăm prea mult pe gânduri, ne-am dus la administrație. Am semnat un document prin care mă angajam să suport toate cheltuielile și am înmânat un cec de zece mii de franci drept garanție. Fata nesăbuită i-a dat un pașaport francez administratoarei, iar aceasta, o femeie sfrijită, cu coc și privire închizitorială, i-a cerut mai degrabă cartea de identitate. Elena și cu mine ne-am privit îngrijorați, așteptând o catastrofă.

— Încă n-o am, a zis fata nesăbuită, cât se poate de firesc. Am trăit mulți ani în străinătate și de-abia am revenit în Franța. Știu prea bine că trebuie să-l fac. O să mă ocup de asta cât mai repede cu putință.

Administratoarea și-a notat datele din pașaport într-un registru, după care i l-a înapoiat.

— Vă internați mâine, i-a spus în chip de rămas-bun. Vă rog să fiți aici înainte de prânz.

Profitând de ziua splendidă, puțin cam friguroasă, dar luminoasă și cu un cer curat ca lacrima, am făcut o lungă plimbare prin pădurea din Petit Clamart, simțind frunzele uscate de toamnă foșnindu-ne sub picioare. Am prânzit într-un mic *bistrot* de la marginea pădurii, unde focul din cămin scotea scântei, încălzind localul și înroșind fețele clienților. Elena trebuia să se întoarcă la spital, astfel încât ne-a lăsat la intrarea în Paris, la prima gură de metrou care ne-a ieșit în cale. Tot drumul, până la École Militaire, fata nesăbuită a stat tăcută și m-a ținut de mână. Câteodată o simțeam înfiorându-se. Odată ajunși acasă,

fata nesăbuită m-a așezat pe fotoliu și s-a așezat pe genunchii mei. Nasul și gura îi erau înghețate și tremura așa de tare, că nu putea scoate nici un cuvânt. Îi clănțăneau dinții.

— Clinica o să-ți facă bine, i-am zis, mângâindu-i gâtul, umerii și încălzindu-i cu răsuflarea mea urechiușele înghețate. O să te îngrijească, o să te îngrașe, o să te ajute să-ți dispară crizele astea de panică. O să te facă frumoasă foc și o fii iarăși drăcușorul dintotdeauna. Iar dacă nu-ți place clinica, vii înapoi imediat. Când vrei tu. Nu e o închisoare, ci un loc de odihnă.

Lipită de mine, nu răspundea nimic, dar a mai tremurat mult până s-a liniștit de tot. Am pregătit o ceașcă de ceai cu lămâie pentru amândoi. Și am stat de vorbă, în timp ce ea își pregătea valiza pentru clinică. I-am dat un plic în care pusesem o mie de franci în bancnote, pe care să-i ia la ea.

— Nu e un cadou, ci un împrumut, am glumit. O să mi-i dai înapoi când o să fii bogată. O să-ți iau dobândă mare.

— Cât or să te coste toate astea? m-a întrebat, fără să mă privească.

— Mai puțin decât credeam. Vreo sută de mii de franci. Ce contează o sută de mii de franci, dacă pot să te fac iarăși frumoasă? O fac din pur interes, micuță chiliană.

O vreme n-a mai zis nimic și a continuat să-și facă valiza, bosumflată.

— Chiar așa de urâtă am devenit? a întrebat deodată.

— Oribilă, i-am zis. Scuză-mă, dar ai ajuns o adevărată sperietoare.

— Minți, a răspuns, pe jumătate întoarsă, aruncând în mine cu o sanda care m-a lovit în piept. Nu cred că sunt chiar așa de urâtă din moment ce ieri, în pat, ai avut cocoșelul țeapăn toată noaptea. A trebuit să te abții să faci dragoste cu mine, prefăcutule!

A izbucnit în râs și din acea clipă s-a binedispus. De îndată ce și-a terminat de făcut valiza, s-a așezat iarăși pe genunchii mei, ca s-o îmbrățișez și să-i fac un masaj

ușor pe spate și pe brațe. Așa rămăsese, adormind adânc, când pe la șase a venit Yilal să-și urmărească emisiunea la televizor. Din seara în care le făcuse surpriza părinților, își dădea drumul, vorbind cu ei și cu noi, dar numai câteodată, fiindcă efortul îl obosea peste măsură. Și atunci revenea la tăblița care-i atârna în continuare de gât, împreună cu două crete și o punguță. În seara aceea nu i-am auzit vocea până la plecare, când s-a despărțit, în spaniolă, cu urarea: „Noapte bună, prieteni!"

După cină ne-am dus la o cafea la familia Gravoski, iar ei au promis c-o vor vizita la clinică pe fata nesăbuită, rugând-o să-i sune dacă avea nevoie de ceva cât timp eram eu plecat în Finlanda. Când ne-am întors la noi, nu m-a lăsat să întind canapeaua.

— De ce nu vrei să dormi cu mine?

Am îmbrățișat-o, strângând-o tare la piept.

— Știi foarte bine de ce. E un chin să te am goală lângă mine, dorindu-te așa cum te doresc, fără să te pot atinge.

— N-o să te schimbi niciodată, a rispostat indignată, de parcă aș fi insultat-o. Dacă ai fi fost Fukuda, ai fi făcut amor cu mine toată noaptea, fără să-ți pese câtuși de puțin c-aș fi sângerat sau aș fi murit.

— Eu nu sunt Fukuda. Încă nu ți-ai dat seama?

— Firește că-mi dau seama, a repetat, înlănțuindu-mi gâtul cu brațele. Și tocmai de aceea în noaptea asta o să dormi cu mine. Fiindcă nimic nu-mi place mai mult decât să te chinui. Nu ți-ai dat seama?

— Ba da, din nefericire, i-am răspuns, sărutând-o pe păr. Mi-am dat prea bine seama de ani de zile, și cel mai rău e că tot nu mă învăț minte. S-ar părea chiar că-mi place. Suntem perechea perfectă: sadica și masochistul.

Am dormit împreună și când ea a încercat să mă mângâie, i-am luat mâinile și i le-am îndepărtat.

— Până nu te vindeci complet, vom fi cuminți ca doi îngerași.

— Ce mai, ești *un vrai con*. Cel puțin strânge-mă tare în brațe, să-mi treacă frica.

A doua zi dimineața am luat trenul de la gara Saint Lazare și cât a durat drumul până la Petit Clamart a rămas tăcută, cu privirea în pământ. Ne-am despărțit în ușa clinicii. S-a lipit de mine, ca și cum n-aveam să ne mai revedem niciodată și mi-a udat fața cu lacrimile ei.

— În felul ăsta o să sfârșești prin a te îndrăgosti de mine.

— Pun pariu pe ce vrei că n-o să mă îndrăgostesc niciodată, Ricardito.

Am plecat la Helsinki chiar în aceeași seară și în cele două săptămâni cât am stat acolo, traducând, am vorbit continuu rusește în fiecare zi, dimineața și seara. Era vorba de o conferință tripartită, cu delegați din Europa, Statele Unite și Rusia, pentru trasarea unei politici de sprijin și cooperare între țările occidentale și ceea ce avea să mai rămână din fosta Uniune Sovietică. Erau comisii care vorbeau despre economie, instituții, politică socială, cultură și sport și în fiecare dintre ele delegații ruși se exprimau cu o libertate și o spontaneitate până nu demult inimaginabilă la acei monotoni roboți care erau *nomenclaturiștii* trimiși la conferințele internaționale de guvernul lui Brejnev și chiar al lui Gorbaciov. Lucrurile se schimbau acolo, era evident. Aveam chef să mă întorc la Moscova și la rebotezatul Sankt Petersburg, unde nu mai fusesem de mulți ani.[1]

Noi, interpreții, aveam mult de lucru și aproape nu ne mai rămânea deloc timp de plimbare. Călătoream pentru a doua oară la Helsinki. Prima oară fusese primăvară, când te puteai plimba pe stradă și merge la țară să vezi păduri de brazi împrejmuind lacurile și sate frumoase cu case din lemn, într-o țară în care totul era frumos:

---

[1] În mod deliberat, autorul lasă să plutească o oarecare incertitudine asupra acestui capitol, pentru a putea include episoade sociale și politice corespunzătoare epocii, nu însă și lunilor și anilor în care se petrece acțiunea. Sunt libertăți pe care și le permit romancierii, nu însă și istoricii.

arhitectura, natura, oamenii și mai ales bătrânii. În schimb acum, cu zăpada și temperatura de minus douăzeci de grade, preferam să rămân la hotel în momentele libere, citind sau practicând misterioasele ritualuri ale saunei, care aveau asupra mea un plăcut efect anestezic.

La zece zile de la sosirea mea la Helsinki, am primit o scrisoare de la fata nesăbuită. Se simțea bine în clinica din Petit Clamart, adaptându-se programelor fără dificultate. N-avea o dietă, ci o supraalimentau, dar cum avea de făcut destule exerciții în sala de sport – și mai și înota cu ajutorul unui profesor, fiindcă ea nu învățase niciodată să înoate, doar să plutească și să se zbenguie în apă ca un cățeluș –, avea din nou poftă de mâncare. Se întâlnise deja de două ori cu doctorița Roullin, care era destul de inteligentă și cu care se înțelegea foarte bine. Aproape că n-avusese ocazia să vorbească cu ceilalți pacienți; se saluta doar cu unii când mâncau. Singura pacientă cu care conversase de două sau trei ori era o nemțoaică anorexică, foarte timidă și speriată, dar o fată tare bună. Din ședința de hipnoză cu doctorul Zilacxy își mai amintea doar că, la trezire, se simțise foarte calmă și odihnită. Îmi mai spunea că-i lipseam și să nu fac „prea multe porcării în saunele alea finlandeze, care sunt centre renumite pentru degenerați sexuali, după cum știe toată lumea".

Când am revenit la Paris, după două săptămâni, agenția domnului Charnés mi-a obținut aproape imediat un contract de cinci zile, la Alexandria. Am stat doar o zi în Franța, astfel încât n-am putut s-o vizitez pe fata nesăbuită. Dar am vorbit seara la telefon. Mi s-a părut binedispusă, încântată mai ales de doctorița Roullin, care, mi-a zis, îi făcea „enorm de bine" și amuzată de terapia de grup condusă de doctorul Zilacxy, „ceva în genul spovedaniei la preot, dar în grup și cu predicile ținute de doctor". Ce voia să-i aduc din Egipt? „O cămilă." După care a adăugat, serios: „Știu ce: o rochie din alea de dansat cu buricul gol, cum au dansatoarele arabe". Avea de gând să mă răsplătească, la părăsirea clinicii, cu un spectacol

de dans din buric, dansând numai pentru mine? „Când o să ies de aici, o să-ți fac niște chestii care nici n-ai habar că există, sfințișorule." Când i-am zis că mi-era tare dor de ea, mi-a răspuns: „Și mie, cred". Se înzdrăvenea, fără îndoială.

În seara aceea am cinat la familia Gravoski și i-am dus lui Yilal o duzină de soldăței de plumb, cumpărați dintr-o prăvălie din Helsinki. Elena și Simon nu-și mai încăpeau în piele de bucurie. Deși uneori copilul mai avea momente de mutenie și nu renunța la tăblița lui, în fiecare zi își mai dădea drumul câte puțin și nu numai cu ei, ci și la școală, unde colegii care mai înainte îl porecliseră Mutul, îi spuneau acum Melița. Totul ținea de răbdare; în curând avea să fie absolut normal. Cei doi Gravoski o vizitaseră pe fata nesăbuită de vreo două ori și li se păruse că se acomodase cu viața din clinică. Elena vorbise o dată la telefon cu profesorul Zilacxy și acesta îi citise câteva rânduri dintr-un raport foarte încurajator al doctoriței Roullin despre progresele înregistrate de bolnavă. Se îngrășase și-și controla din ce în ce mai bine nervii.

A doua zi după-masă am plecat la Cairo, unde după cinci ore obositoare de zbor a trebuit să iau alt avion, al unei companii egiptene, spre Alexandria. Am ajuns mort de oboseală. De cum m-am instalat în cămăruța unui hotel mizerabil, numit The Nile – era vina mea, îl alesesem pe cel mai ieftin dintre cele oferite interpreților –, nemaiavând vlagă să mai ies în oraș, am dormit buștean opt ore la rând, ceea ce mi se întâmpla foarte rar.

Ziua următoare am dat o raită prin vechiul oraș fondat de Alexandru cel Mare; am văzut muzeul de antichități romane și ruinele amfiteatrului și am făcut o lungă plimbare pe splendida faleză împânzită cu cafenele, restaurante, hoteluri și prăvălii pentru turiști, pe unde mișuna o lume zgomotoasă și cosmopolită. Stând la o terasă care mă ducea cu gândul la poetul Kavafis – casa lui, în fostul cartier grecesc, devenit acum arăbesc, nu se putea

vizita, un mic afiș în engleză anunțând renovarea executată de Consulatul Greciei – i-am scris o lungă scrisoare bolnavei, spunându-i cât de mult mă bucura vestea că-i plăcea clinica din Petit Clamart și oferindu-mă, dacă se purta bine și ieșea pe deplin refăcută din clinică, s-o duc o săptămână pe o plajă din sudul Spaniei, ca să se prăjească la soare. I-ar plăcea să aibă o lună de miere cu pișpirică?

În seara aceea am revăzut întreaga documentație despre conferința care începea a doua zi. Se referea la cooperarea și dezvoltarea economică a tuturor țărilor din bazinul Mediteranei: Franța, Spania, Grecia, Italia, Turcia, Cipru, Egipt, Liban, Alger, Maroc, Libia și Siria. Israelul fusese exclus. Au fost cinci zile istovitoare, fără timp de nimic, doar de rapoarte și dezbateri confuze și plictisitoare, care deși produceau tone de hârtie tipărită, mi se păreau că n-o să folosească practic la nimic. Unul dintre translatorii arabi, născut în Alexandria, m-a ajutat în ultima zi să găsesc ceea ce mă rugase fata fără minte: o rochie de dansatoare arăboaică, cu voaluri și pietre prețioase. Mi-am închipuit-o îmbrăcată în ea, unduindu-se ca un curmal pe nisipul deșertului, sub clar de lună, în ritmul flajeoletelor, flautelor, castanietelor, tamburinelor, mandolinelor, talgerelor și altor instrumente muzicale arabe, și am dorit-o.

A doua zi după ce-am ajuns la Paris, chiar înainte de a mă întâlni cu cei doi Gravoski, m-am dus s-o vizitez la clinica din Petit Clamart. Era o zi mohorâtă și ploioasă, iar pădurea din apropiere era desfrunzită și golașă, iarna punându-și aproape în întregime amprenta asupra ei. Parcul cu havuzul de piatră, fără lebede acum, era acoperit de o pâclă umedă și apăsătoare. M-au condus printr-un salon destul de spațios, în care se aflau câteva persoane în fotolii, formând parcă niște grupuri familiale. Am așteptat lângă o fereastră de unde se vedea havuzul și deodată am văzut-o intrând în halat de baie, cu un prosop în formă de turban pe cap și cu sandale în picioare.

— Iartă-mă că te-am făcut să aștepți, dar eram în piscină; înotam, a zis ridicându-se pe vârful picioarelor ca să mă pupe pe obraz. Habar n-aveam c-o să vii. De-abia ieri ți-am primit scrisorica din Alexandria. Chiar o să ne petrecem luna de miere pe o plajă din sudul Spaniei?

Ne-am așezat într-un colț și ea și-a apropiat scaunul de al meu până ni s-au atins genunchii. Mi-a întins mâinile ca să i le iau și am rămas așa, cu degetele împreunate, o oră întreagă, cât a durat discuția noastră. Schimbarea era vizibilă. Își revenise, într-adevăr, și trupul își recăpătase formele, iar oasele și pometii obrajilor nu-i mai ieșeu prin pielea feței. În ochii de culoarea mierii arse se citea iarăși vioiciunea și șiretenia de odinioară, iar pe frunte îi șerpuia vinișoara albăstruie. Își mișca buzele pline cu o cochetărie care-mi amintea de fata rea din vremurile de demult. Mi s-a părut sigură, liniștită, mulțumită de cât de bine se simțea și fiindcă, m-a asigurat ea, doar rareori o mai apucau crizele acelea de spaimă, care în ultimii doi ani o aduseseră în pragul nebuniei.

— Nu-i nevoie să-mi spui că te simți mai bine, i-am zis sărutându-i mâinile și sorbind-o din priviri. E de-ajuns să te văd. Ești iarăși frumoasă. Sunt așa de impresionat că de-abia îmi mai găsesc cuvintele.

— Și asta acum, când m-ai prins abia ieșită din piscină, mi-a răspuns, privindu-mă în ochi, provocatoare. Așteaptă să mă vezi aranjată și machiată. O să cazi pe spate, Ricardito.

În seara aceea le-am povestit prietenilor Gravoski, la cină, incredibila ameliorare a fetei nesăbuite după trei săptămâni de tratament. Ei o vizitaseră duminica trecută și avuseseră aceeași impresie. Erau foarte fericiți cu Yilal. Copilul își dădea tot mai mult drumul la vorbit, acasă și la școală, deși în unele zile se adâncea iarăși în tăcere. Dar nu încăpea nici cea mai mică îndoială: nu exista cale de întoarcere. Ieșise din acea închisoare în care se refugiase singur și se integra din ce în ce mai mult în comunitatea

celor care vorbeau. Seara mă salutase în spaniolă: „Trebuie să-mi povestești despre piramide, unchiule Ricardo".

În următoarele zile am pus la punct apartamentul din Joseph Granier, în așteptarea pacientei. Am spălat și călcat perdelele și așternuturile, am angajat o portugheză, ca să mă ajute să mătur și să ceruiesc parchetul, să șterg pereții, să spăl rufele, și am cumpărat flori pentru cele patru vaze mari din casă. Am pus pachetul cu rochia arăbească pe patul din dormitor, cu o felicitare glumeață. În ajunul zilei în care fata nesăbuită trebuia să părăsească clinica eram încântat ca un puști care merge la prima lui întâlnire.

Ne-am dus s-o luăm cu mașina Elenei, împreună cu Yilal, care n-avea ore în ziua aceea. În ciuda ploii și a atmosferei posomorâte, aveam senzația că o lumină aurie se pogorâse din ceruri asupra Franței. Ea era deja gata și ne aștepta cu valiza la picioare, la intrarea în clinică. Se pieptănase cu grijă, își rujase discret buzele, își colorase un pic obrajii, își făcuse unghiile și-și dăduse genele cu rimel. Purta un pardesiu pe care nu i-l cunoșteam, bleumarin, cu o centură cu cataramă mare. Când a văzut-o, lui Yilal i-au strălucit ochii și a fugit s-o îmbrățișeze. În vreme ce portarul punea bagajul în mașina Elenei, am trecut pe la administrație și femeia cu coc mi-a dat factura. Suma totală era aproximativ cea prevăzută de doctorul Zilacxy: 127 315 franci. Îmi făcusem un cont de 150 000 de franci pentru asta. Îmi vândusem toate obligațiunile în care-mi păstram economiile și obținusem două împrumuturi, unul cu dobândă minimă, de la o casă de ajutor reciproc a breslei, ca membru al ei, și altul de la bancă mea, Société Générale, cu dobândă mai ridicată. O investiție excelentă, căci pacienta arăta mult mai bine. Administratoarea m-a rugat să sun la secretariat ca să fixez o întâlnire, căci doctorul Zilacxy dorea să mă vadă. Și a adăugat: „Între patru ochi."

A urmat o seară grozavă. Am cinat ceva ușor la familia Gravoski, bând totuși o sticlă de șampanie, după care

ne-am întors la noi, unde ne-am îmbrățișat și sărutat îndelung. La început cu tandrețe, apoi cu ardoare, cu pasiune, cu disperare. Mâinile mele îi străbăteau trupul întreg, ajutând-o să se dezbrace. Era minunat: silueta ei delicată avea din nou rotunjimi, forme mlădioase, iar mâinile și buzele mele simțeau iarăși deliciul sânilor calzi, moi, frumos conturați, cu sfârcuri tari și mici corole granulate. Nu mă mai săturam să inspir parfumul axilelor epilate. Când a fost goală, am ridicat-o în brațe și am dus-o în dormitor. M-a privit dezbrăcându-mă, cu unul din zâmbetele ei ironice de odinioară:

— O să faci dragoste cu mine? m-a provocat, răsfățându-se pe un ton cântat. Dar n-au trecut încă cele două luni prescrise de medic.

— În seara asta nu mă interesează, i-am răspuns. Ești prea frumoasă și dacă nu te-aș iubi acum, m-aș prăpădi. Fiindcă te iubesc din tot sufletul.

— Chiar mi se părea ciudat că nu-mi spuseseși încă nici o drăgălășenie, a bufnit în râs.

În timp ce-i sărutam trupul pe îndelete, începând cu părul și terminând cu tălpile picioarelor, cu infinită delicatețe și dragoste imensă, am simțit-o torcând, ghemuindu-se și apoi întinzându-se, excitată. Când i-am sărutat sexul, l-am simțit foarte umed, zbătându-se, umflat. Picioarele ei m-au încolăcit cu putere. Dar de cum am pătruns-o, a tras un țipăt și a izbucnit în plâns, strâmbându-se de durere.

— Mă doare, mă doare, s-a tânguit, îndepărtându-mă cu amândouă mâinile. Voiam să-ți fac pe plac în noaptea asta, dar nu pot, mă sfâșie durerea, mă termină.

Plângea, sărutându-mă pe gură, zbuciumată, iar părul și lacrimile ei îmi intrau în ochi și în nas. Începuse iar să tremure ca atunci când o apucau crizele de panică. I-am cerut iertare: fusesem o brută, un iresponsabil, un egoist. O iubeam, n-o s-o fac să sufere niciodată, ea era pentru mine tot ce-aveam mai de preț, mai drag și mai bun în viață. Cum durerea nu ceda, m-am ridicat, gol, și

i-am adus din baie un prosop înmuiat în apă călduță, tamponându-i ușor sexul cu el, până ce durerea a cedat treptat. Ne-am învelit cu pătura și ea a vrut să termin în gura ei, dar n-am vrut. Îmi părea rău c-o făcusem să sufere. Până n-o să se refacă de tot, n-o să se mai repete ce s-a întâmplat în seara asta: o să ducem o viață castă, sănătatea ei era mai presus de plăcerea mea. Mă asculta fără să scoată o vorbă, strâns lipită de mine, nemișcată. Dar mai târziu, înainte de a adormi de tot, mi-a șoptit, înlănțuindu-mi gâtul cu brațele și lipindu-și buzele de-ale mele: „Ți-am citit scrisorica din Alexandria de cel puțin zece ori. Dormeam cu ea între picioare în fiecare noapte."

În dimineața următoare am sunat de la un telefon public la clinica din Petit Clamart și secretara doctorului Zilacxy mi-a fixat o întâlnire peste două zile. Și ea mi-a precizat că directorul dorea să discutăm între patru ochi. Seara m-am dus la UNESCO să văd ce posibilități aveam să obțin un contract, dar șeful translatorilor mi-a zis că nu exista nimic pentru restul lunii, propunându-mi o conferință de trei zile la Bordeaux. N-am acceptat. Nici agenția domnului Charnés n-avea nimic pentru mine în viitorul apropiat, la Paris sau prin împrejurimi, dar fiindcă vechiul meu *patron* a văzut că aveam nevoie de bani, mi-a oferit un teanc de documente de tradus din rusă în engleză, plătite destul de bine. M-am instalat așadar să lucrez în sufragerie, cu mașina de scris și cu dicționarele. Mi-am impus un orar de birou. Fata nesăbuită îmi pregătea cafeaua și se ocupa de mâncare. Din când în când, ca o tânără nevastă plină de solicitudine față de soțul ei, mi se agăța de umeri, sărutându-mă pe la spate, pe gât sau pe ureche. Dar când venea Yilal uita cu desăvârșire de mine și începea să se joace cu copilul, de parcă ar fi fost de aceeași vârstă. Seara, după cină, ascultam discuri înainte de culcare, iar uneori ea ațipea în brațele mele.

Nu i-am zis nimic despre întâlnirea de la clinica din Petit Clamart și am plecat de acasă, pretextând o întrevedere pentru o posibilă activitate prin împrejurimile

Parisului. Am ajuns la clinică cu o jumătate de oră mai devreme, rebegit de frig, și am așteptat în sala de vizite, urmărind cum se așternea zăpada moale pe gazon. Vremea rea volatilizase copacii și havuzul de piatră.

Doctorul Zilacxy, îmbrăcat ca și prima oară când îl întâlnisem în urmă cu o lună, era însoțit de doctorița Roullin. Aceasta mi-a fost simpatică de la prima vedere. Era o femeie durdulie, încă tânără, cu ochi inteligenți și un zâmbet amabil care nu o părăsea aproape deloc. Ținea în brațe o mapă pe care o trecea, periodic, dintr-o mână în alta. Mă primiseră în picioare și deși existau câteva scaune în birou, nu m-au invitat să mă așez.

— Cum ați găsit-o? m-a întrebat directorul în chip de salut, lăsându-mi aceeași impresie ca prima oară: cineva care nu pierdea vremea cu vorbe.

— Excelent, doctore, i-am răspuns. E altă persoană. S-a întremat, și-a recăpătat tonusul, culoarea. Mi se pare foarte liniștită. I-au dispărut crizele acelea de spaimă care o chinuiau așa de mult. Vă este extrem de recunoscătoare. Și eu la fel, bineînțeles.

— Bine, bine, a continuat doctorul Zilacxy, ridicându-și mâinile ca un iluzionist și agitându-se întruna. Totuși vă previn: nu puteți avea niciodată încredere în aparențe, în asemenea treburi.

— Ce treburi, doctore? l-am întrerupt, intrigat.

— În treburile minții, prietene, a zâmbit. Dacă dumneavoastră preferați să-i spuneți spirit, n-am nimic împotrivă. Din punct de vedere fizic, doamna este bine. Organismul ei s-a recuperat, într-adevăr, grație vieții disciplinate, regimului alimentar bun și exercițiilor. Acum trebuie să încerce să urmeze instrucțiunile date în privința mâncării. Nu trebuie să abandoneze gimnastica și înotul, care i-au făcut foarte bine. Cât privește aspectul psihic, dumneavoastră va trebui să dați dovadă de multă răbdare. E pe calea cea bună, se pare, dar va mai avea mult de tras.

S-a uitat la doctorița Roullin, care până atunci nu spusese nimic. Ea a consimțit. În ochii ei pătrunzători se citea ceva care m-a alarmat. Am văzut-o deschizând mapa, răsfoind-o în grabă. Aveau să-mi dea o veste proastă? De-abia acum directorul mi-a arătat un scaun. S-au așezat și ei.

— Prietena dumneavoastră a suferit mult, a zis doctorița Roullin atât de amabilă încât lăsa impresia că ar fi vrut să spună cu totul altceva. În capul ei e un adevărat iad. De mult ce-a îndurat. Sau mai degrabă de câte îndură încă.

— Dar și psihic o găsesc mult mai bine, am adăugat eu, ca să zic ceva. Introducerea făcută de medici sfârșise prin a mă speria. Dar presupun că după o experiență ca cea din Lagos, nici o femeie nu-și poate reveni de tot.

A urmat un moment de tăcere și un schimb rapid de priviri între director și doctoriță. Pe fereastra mare ce dădea spre parc fulgii coborau tot mai compacți și mai albi. Grădina, copacii, havuzul dispăruseră cu totul.

— Probabil că violul acela n-a avut loc niciodată, a zâmbit doctorița Roullin, afabilă, și a făcut un gest parcă de scuză.

— E o invenție născocită pentru a proteja pe cineva, pentru a șterge urmele, a adăugat doctorul Zilacxy, fără să-mi dea vreme să reacționez. Doctorița Roullin a bănuit asta de la prima discuție cu ea. Și apoi am avut confirmarea când am adormit-o. Ciudat e că a inventat treaba asta ca să protejeze pe cineva care mult timp, chiar ani de zile, a folosit-o și a abuzat de ea în mod sistematic. Dumneavoastră erați la curent cu toate astea, nu-i așa?

— Cine era domnul Fukuda? a întrebat doctorița Roullin cu blândețe. Ea vorbește cu ură despre el dar și cu respect. Bărbatul ei? Vreo aventură?

— Amantul ei, am bâiguit eu. Un personaj sordid cu afaceri necurate, cu care a trăit ani de zile la Tokio. Mi-a spus c-o părăsise când aflase că polițiștii din Lagos au arestat-o și au violat-o. Fiindcă a crezut că-i transmiseseră SIDA.

— Altă fantasmagorie, asta ca să se apere pe sine, a dat din mâini directorul clinicii. Nici domnul ăsta n-a izgonit-o. Ea a fugit de el. De aici și spaimele ei. Un amestec de teamă și remușcare, fiindcă a fugit de o persoană care exercita un control absolut asupra ei, care o privase de libertate, de mândrie, de respectul de sine și chiar de rațiune.

Deschisesem gura, uluit. Nu știam ce să spun.

— Teamă că el ar putea s-o urmărească pentru a se răzbuna și a o pedepsi, a mai zis doctorița Roullin, pe același ton amabil și discret. Dar faptul că a îndrăznit să scape de el a fost mare lucru, domnule. Semn că nu i-a distrus cu totul personalitatea. În adâncul sufletului și-a păstrat demnitatea. Liberul-arbitru.

— Dar rănile acelea, plăgile acelea? am întrebat și m-am căit imediat, intuind parcă răspunsurile.

— El o supunea la tot felul de perversiuni ca să se distreze, a explicat doctorul, fără prea multe ocolișuri. Își administra plăcerile cu tehnică și rafinament. Dumneavoastră trebuie să vă faceți o idee clară despre cât i-a fost dat să îndure, ca s-o puteți ajuta. N-am altă cale decât să vă ofer anumite detalii neplăcute. Doar în felul acesta îi veți putea oferi întregul sprijin de care are nevoie. O biciuia cu niște curele care nu lăsau urme. O împrumuta amicilor și gărzilor lui de corp, organizând orgii ca să-i vadă, fiindcă mai era și *voyeur*. Dar se pare că cea mai cumplită urmă au lăsat-o în mintea ei vânturile. Se vede treaba că astea îl excitau grozav pe individ. Îi dădea să bea niște prafuri care îi umflau burta cu gaze. Era unul dintre capriciile pe care și le cadorisea acest domn excentric: s-o țină goală, în patru labe, ca un câine, trăgând vânturi.

— Nu i-a distrus doar rectul și vaginul, domnule, a zis doctorița Roullin, zâmbind cu aceeași blândețe. Ci și personalitatea. Tot ce era în ea demn și decent. De aceea, vă repet: ea a suferit și va suferi încă mult timp de-acum înainte, chiar dacă aparențele arată contrariul. Și uneori va acționa într-un mod irațional.

Mi se uscase gâtul și, ca și cum mi-ar fi citit gândul, doctorul Zilacxy mi-a întins un pahar cu apă minerală.

— Dar trebuie să spunem lucrurilor pe nume. Nu vă păcăliți singur. Ea n-a fost înșelată. A fost o victimă voluntară. A îndurat toate astea știind foarte bine ceea ce făcea; brusc, ochii mici ai directorului au început să mă scruteze insistent, observându-mi reacția. Numiți-o cum vreți dumneavoastră, dragoste denaturată, pasiune barocă, perversiune, impuls masochist sau pur și simplu supunere în fața unei personalități zdrobitoare căreia nu reușea să-i opună nici un fel de rezistență. Ea a fost o victimă îndatoritoare, acceptând de bunăvoie toate capriciile acelui domn. Iar asta, acum, când înțelege tot ce s-a întâmplat, o scoate din minți, o aduce la disperare.

— Va fi cea mai lentă convalescență, cea mai grea, a reluat doctorița Roullin. Recăpătarea respectului de sine. Ea a acceptat, a vrut să fie o sclavă sau cel puțin a fost tratată ca atare, înțelegeți? Până ce într-o bună zi, nu știu cum, nu știu de ce și nici ea nu știe, a realizat pericolul. A simțit, a intuit că dacă mai continua așa, avea să sfârșească foarte rău, schilodită, nebună sau moartă. Și atunci a fugit. Nu știu de unde a avut puterea s-o facă. Trebuie admirată pentru asta, vă asigur. Cei care ajung într-un asemenea hal de dependență nu reușesc să scape aproape niciodată.

— Panica a fost așa de mare, încât a inventat toată povestea cu Lagosul, violul polițiștilor, cum călăul ei ar fi alungat-o din pricina SIDEI. Și a ajuns s-o creadă chiar și ea. Trăind în acea ficțiune avea motive să se simtă mai în siguranță, mai puțin amenințată decât trăind în realitate. Pentru toți e mai greu să trăiască în adevăr decât în minciună. Dar mai ales pentru cineva în situația ei. O să-i fie foarte greu să se obișnuiască din nou cu adevărul.

A tăcut și doctorița Roullin n-a mai spus nici ea nimic. Mă priveau amândoi cu o curiozitate indulgentă. Eu sorbeam apa încetișor, incapabil să scot vreun cuvânt. Eram roșu la față, transpirat tot.

— Dumneavoastră o puteți ajuta, a adăugat după o clipă doctorița Roullin. Și încă ceva, domnule. Poate o să vă surprindă să auziți asta, dar probabil că sunteți singura persoană din lume care o poate ajuta. Mult mai mult decât noi, vă asigur. Pericolul e ca ea să se retragă în eul ei profund, într-un fel de autism. Dumneavoastră ați putea fi puntea ei de legătură cu lumea.

— Ea are încredere în dumneavoastră și numai în dumneavoastră, a consimțit directorul. În fața dumneavoastră ea se simte, cum să vă spun...

— Murdară, a zis doctorița Roullin, coborând privirea o clipă, ca o persoană bine-crescută. Căci chiar dacă nu credeți, pentru ea sunteți un fel de sfânt.

Hohotul meu de râs a sunat îngrozitor de fals. M-am simțit prost, tâmpit, îmi venea să-i dau naibii pe cei doi și să le urlu în față că justificau neîncrederea pe care o avusesem toată viața în psihologi, psihiatri, psihanaliști, popi, vrăjitori și șamani! Ei se uitau la mine, parcă citindu-mi gândurile și iertându-mă. Zâmbetul imperturbabil al doctoriței Roullin era tot acolo.

— Dacă aveți răbdare și mai ales multă dragoste își poate reveni și spiritul așa cum s-a refăcut și fizicul, a zis directorul.

I-am întrebat, fiindcă nu știam ce altceva să întreb, dacă fata nesăbuită mai trebuia să se întoarcă la clinică.

— Dimpotrivă, a continuat zâmbitoarea doctoriță Roullin. Ea trebuie să uite de noi, că a fost aici, că există această clinică. Să-și înceapă viața de la zero. O viață total diferită de cea pe care a dus-o, cu cineva care s-o iubească și s-o respecte. Ca dumneavoastră.

— Încă ceva, domnule, a zis directorul ridicându-se în picioare și indicându-mi astfel că întrevederea lua sfârșit. Dumneavoastră o să vi se pară ciudat. Dar ea, ca toți cei care trăiesc o bună parte a vieții adânciți în plăsmuiri pe care le construiesc pentru a aboli adevărata viață, știe și nu prea știe ce face. O vreme granița se eclipsează, dar apoi reapare. Vreau să spun: uneori știe, iar alteori nu știe

ce face. Iată sfatul meu: nu încercați s-o forțați să accepte realitatea. Ajutați-o, dar n-o obligați, n-o zoriți. Perioada asta de adaptare e dificilă și de lungă durată.

— Ar putea fi contraproductiv, provocându-i o recidivă, a conchis cu un zâmbet tainic doctorița Roullin. Treptat, străduindu-se singură, va trebui să se reacomodeze, acceptând din nou adevărata viață.

N-am înțeles foarte bine ce voiau să-mi spună, dar nici n-am încercat să aflu. Voiam să plec, să ies de acolo cât mai repede și să uit tot ce auzisem. Știind foarte bine că va fi imposibil. În trenul suburban, în drum spre Paris, m-am simțit profund demoralizat. Neliniștea mă paraliza. Nici nu era de mirare că inventase povestea cu Lagosul. Nu-și petrecuse viața inventând tot felul de lucruri? Dar mă durea să știu că rănile din vagin și rect i le provocase Fukuda, pe care am început să-l urăsc din răsputeri. Supunând-o la ce fel de practici? O sodomiza cu obiecte de fier, cu vibratoarele alea zimțate puse la dispoziția clienților în Château Meguru? Știam că imaginea fetei rele, goală, în patru labe, cu burta umflată de praguri, trăgând o grămadă de pârțuri, căci viziunea și zgomotele și duhorile alea îi produceau erecții gangsterului japonez – oare doar lui sau erau spectacole oferite și amicilor? – o să mă urmărească luni și ani de zile, poate toată viața. Asta însemna oare pentru fata smintită – și cu ce excitație febrilă îmi vorbise la Tokio! – să trăiești intens? Ea se pretase la toate astea. Fusese victima, dar și complicea lui Fukuda. În ea sălășluia așadar ceva la fel de strâmb și încâlcit ca și-n oribilul japonez. Cum să nu i se pară un sfânt un imbecil care tocmai se îndatorase, ca ea să se vindece și s-o poată șterge după o vreme cu altul, mai bogat sau mai interesant decât bietul pișpirică? Dar, cu toată ranchiuna și furia, îmi doream din tot sufletul să ajung cât mai degrabă acasă, s-o văd, s-o ating, s-o fac să înțeleagă c-o iubeam mai mult ca oricând. Sărăcuța!

Cât mai suferise! Era un miracol că mai trăia. O să-mi dedic tot restul vieții scoaterii ei din haznaua aia. Imbecilule!

La Paris m-am străduit să par cât mai firesc, pentru ca fata nesăbuită să n-aibă habar de ce-mi trecea prin cap. Când am intrat în casă, l-am găsit pe Yilal învățând-o să joace șah. Ea se văita că era foarte greu, fiind obligată să gândească mult; jocul de dame era mult mai simplu și mai distractiv. „Nu, nu, nu", insista glăsciorul pițigăiat al copilului. „Yilal o să învețe". „Yilal «o să te învețe», nu «o să învețe»", îl corecta ea.

Când a plecat copilul, ca să-mi ascund starea de spirit am început să lucrez la traduceri și am bătut la mașină până la ora cinei. Cum ocupasem masa din sufragerie cu hârtiile mele, am mâncat în bucătărie, la o măsuță cu două taburete. Ea pregătise o omletă cu brânză și o salată.

— Ce-ai pățit? m-a întrebat deodată, în timp ce mâncam. Te porți ciudat. Ai fost la clinică, nu-i așa? De ce nu mi-ai spus nimic? Ți-au zis ceva rău?

— Nu, dimpotrivă, am asigurat-o. Ești bine. Ceea ce mi-au zis e că de-acum înainte trebuie să uiți de clinică, de doctorița Roullin și de trecut. Mi-au spus-o chiar ei: să-i dai uitării, ca să te restabilești de tot.

Am văzut în ochii ei: știa că-i ascund ceva, dar n-a insistat. Ne-am dus să ne bem cafeaua la familia Gravoski. Prietenii noștri erau foarte entuziasmați. Simon primise o ofertă: să lucreze doi ani în cercetare la Universitatea din Princeton, în cadrul unui program de schimburi cu Institutul Pasteur. Amândoi erau încântați să meargă la New Jersey: în doi ani petrecuți în Statele Unite, Yilal va învăța engleza, iar Elena va lucra la Spitalul din Princeton. Verificau dacă Spitalul Cochin îi putea da un concediu fără plată, timp de doi ani. Cum vorbeau tot timpul, aproape că n-a mai trebuit să deschid gura, ascultam doar sau mai degrabă mă prefăceam că ascult, lucru pentru care le-am rămas profund îndatorat.

În săptămânile și lunile următoare am muncit enorm. Ca să plătesc împrumuturile și să suport și cheltuielile zilnice care crescuseră acum, de când fata nesăbuită trăia cu mine, a trebuit să accept toate contractele care apăreau, dedicându-mi totodată două sau trei ore – noaptea sau dimineața, în zori – traducerii documentelor primite de la biroul domnului Charnés, care se străduia ca întotdeauna să-mi întindă o mână de ajutor. Plecam și reveneam din Europa, lucrând la tot felul de conferințe și congrese și căram după mine traducerile, pe care le băteam noaptea, în hoteluri și pensiuni, la o mașină de scris portabilă. Nu mă deranja munca excesivă. Adevărul e că mă simțeam fericit trăind cu femeia pe care o iubeam. Ea părea să-și fi revenit de tot. Nu vorbeam niciodată despre Fukuda, nici despre Lagos, nici despre clinica din Petit Clamart. Mergeam la film, uneori ascultam muzică într-o *cave* de jazz din Saint Germain, iar sâmbăta cinam într-un restaurant nu foarte scump.

Singurul lux admis era sala de sport, fiind convins că fetei nesăbuite îi făcea foarte bine. Am înscris-o la o sală pe avenue Montaigne, cu piscină cu apă caldă; mergea încântată acolo de câteva ori pe săptămână să facă aerobic cu un instructor și să înoate. După ce învățase să înoate, natația devenise sportul ei favorit. Când nu eram acasă, obișnuia să-și petreacă o bună parte din timp cu familia Gravoski; cum Elena obținuse aprobarea, cei doi se pregăteau să plece în Statele Unite în primăvara următoare. Ei o duceau din când în când la un film, la vreo expoziție sau cinau în oraș. Yilal o învățase să joace șah și o bătea la fel ca înainte, la jocul de dame.

Într-o zi fata nesăbuită m-a anunțat că, simțindu-se deja perfect – ceea ce părea adevărat, fiindcă arăta bine și părea să-i fi revenit pofta de viață – dorea să caute ceva de lucru, ca să nu mai piardă vremea și să mă ajute la cheltuielile casei. O mâhnea faptul că eu mă speteam muncind, în vreme ce ea nu făcea altceva decât să meargă la sala de sport și să se joace cu Yilal.

Dar când a început să caute de lucru, s-a ivit problema actelor. Avea trei pașapoarte, unul peruan expirat, altul francez și încă unul englez, ultimele două false. Nicăieri n-ar fi primit o slujbă cu acte în regulă, șederea ei în țară fiind ilegală. Și cu atât mai puțin în acea perioadă când în întreaga Europă Occidentală, și mai ales în Franța, crescuse paranoia împotriva imigranților din țările lumii a treia. Guvernele limitaseră numărul de vize și începuseră să urmărească străinii fără permis de muncă.

Pașaportul englezesc, în a cărui fotografie machiajul îi schimba aproape total înfățișarea, era eliberat pe numele de Mrs Patricia Steward. Mi-a explicat că, de când fostul ei soț David Ricardson dovedise bigamia, anulând astfel mariajul englezesc, își pierduse automat cetățenia britanică obținută prin căsătorie. Nu îndrăznea să folosească pașaportul francez, obținut grație primului soț, fiindcă nu știa dacă monsieur Robert Arnoux nu se hotărâse s-o reclame până la urmă, intentându-i un proces penal ori acuzând-o de bigamie sau de orice altceva, ca să se răzbune. Pentru călătoriile ei africane, Fukuda îi făcuse rost de un pașaport franțuzesc, tot fals, pe numele Florence Milhoun; în el, fotografia o arăta foarte tânără și pieptănată cu totul altfel decât de obicei. Cu acest pașaport intrase ultima oară în Franța. Mă temeam că dacă o descopereau aveau s-o expulzeze sau putea s-o pățească și mai rău.

Totuși, fata nesăbuită nu s-a lăsat bătută; a răspuns ofertelor de lucru din *Les Échos* pentru agenții de turism, relații cu publicul, galerii de artă și companii care lucrau cu Spania și America Latină și căutau vorbitori de spaniolă. Nu mi se părea deloc ușor să găsească un serviciu normal în situația ei, de legalitate precară, dar nu voiam s-o dezamăgesc și o încurajam să caute mai departe.

Cu câteva zile înainte de plecarea familiei Gravoski în Statele Unite, la o cină de despărțire în La Closerie des Lilas, Elenei i-a venit brusc o idee, după ce-a ascultat-o

pe fata nesăbuită povestind cât de greu îi era să găsească un serviciu în care să fie acceptată fără acte:

— Și de ce nu vă căsătoriți? mi s-a adresat mie. Ai cetățenie franceză, nu-i așa? Te însori cu ea și-i dai cetățenia nevestei tale. Și gata cu problemele legale, băiete. O să fie o franțuzoaică cu acte în regulă.

A zis-o în glumă, fără să se gândească, iar Simon i-a ținut isonul: căsătoria asta mai trebuia să aștepte; el voia să fie de față, ca martor al mirelui, și cum n-aveau să revină în Franța în următorii doi ani, trebuia s-o lăsăm baltă până atunci. Doar dacă nu cumva ne hotăram să ne căsătorim la Princeton, New Jersey, în care caz el n-o să-mi fie doar martor, ci și naș. Acasă, mai în glumă, mai în serios, i-am aruncat într-o doară fetei nesăbuite, în timp ce se dezbrăca:

— Și dacă urmăm sfatul Elenei? Are dreptate: dacă ne căsătorim, situația ta se aranjează imediat.

Și-a pus cămașa de noapte și s-a întors să mă privească: mâinile în șold, zâmbetul zeflemitor, țanțoșă ca un cocoș de luptă. M-a abordat cât mai sarcastic cu putință:

— Chiar îmi ceri serios să mă mărit cu tine?

— Păi, cred că da, am dat-o eu pe glumă. Dacă vrei și tu. Ca să-ți rezolvi odată problemele legale. Să n-ajungă să te expulzeze din Franța, pentru că stai ilegal.

— Eu mă mărit doar din dragoste, m-a sfredelit cu privirea și a călcat apăsat, ducându-și piciorul drept înainte. Pentru nimic în lume n-aș lua un neisprăvit care m-ar cere de nevastă așa grosolan, cum ai făcut-o tu.

— Dacă vrei, cad în genunchi și te rog cu mâna pe inimă să fii nevestica mea adorată până la sfârșitul zilelor, am zis, derutat, fără să-mi dau seama dacă mai glumea sau începuse să vorbească serios.

Prin cămășuța de noapte din organdi i se zăreau sânii, buricul și puful întunecat al pubisului. Îi ajungea doar până la genunchi și nu îi acoperea umerii și brațele. Părul îi era desfăcut și fața îmbujorată de reprezentația abia începută. Lampa de pe noptieră îi lumina spatele,

conturându-i silueta într-un nimb aurit. Era foarte atrăgătoare și îndrăzneață, iar eu o doream.

— Fă-o! mi-a poruncit. În genunchi, cu mâna pe inimă. Să aud cele mai grozave dulcegării din repertoriul tău, ca să vedem dacă mă convingi!

Am îngenuncheat și am rugat-o să se mărite cu mine, în timp ce-i sărutam picioarele, gleznele, genunchii, îi mângâiam fundul și o comparam cu Fecioara Maria, cu zeii Olimpului, cu Semiramida și cu Cleopatra, cu Nausicaa lui Ulise, cu Dulcineea lui Don Quijote și-i declaram că era mai frumoasă și mai apetisantă decât Claudia Cardinale, Brigitte Bardot și Catherine Deneuve la un loc. În fine, am luat-o de mijloc și-am trântit-o pe pat. În timp ce-o mângâiam și o iubeam, am auzit-o râzând și strecurându-mi în ureche: „Regret, dar am primit cereri în căsătorie mult mai reușite decât a ta, domnule pișpirică". Ori de câte ori făceam dragoste, trebuia să fiu foarte atent, ca să nu-i fac rău. Și chiar dacă mă prefăceam c-o credeam tot mai întremată, mă convinsesem cu vremea că lucrurile nu stăteau așa, că rănile acelea din vagin n-au să dispară niciodată de tot, îngrădindu-ne pentru totdeauna viața sexuală. Adesea evitam s-o pătrund, iar dacă nu, o făceam cu mare grijă, retrăgându-mă de îndată ce-i simțeam trupul crispându-se și chipul deformându-i-se într-o grimasă de durere. Dar chiar și așa, acele clipe de iubire dificile și uneori incomplete mă făceau să juisez profund. Mă simțeam cel mai privilegiat muritor, oferindu-i plăcerea cu gura și cu mâinile mele, și primind-o dintr-ale ei. Iar ea, chiar dacă adesea își menținea atitudinea aceea distantă pe care o avusese mereu în pat, părea să se însuflețească uneori, era mai pasională și atunci îi șopteam: „Chiar dacă nu-ți place să recunoști, cred c-ai început să mă iubești". În noaptea aceea, când ne cufundam în somn, deja vlăguiți, am dojenit-o:

— Nu mi-ai dat încă nici un răspuns, războinico. Asta trebuie să fie cea de-a nouăsprezecea declarație de dragoste pe care ți-o fac. O să te mariți cu mine, da sau nu?

— Nu știu, a răspuns cât se poate de serios, nedezlipindu-se de mine. Trebuie să mă mai gândesc.

Cei doi Gravoski au plecat în Statele Unite într-o zi însorită, primăvăratică, când țâșneau primii muguri verzi ai castanilor, fagilor și plopilor tremurători din Paris. I-am condus la aeroportul Charles de Gaulle. Când l-a îmbrățișat pe Yilal, fetei nesăbuite i s-au umplut ochii de lacrimi. Familia Gravoski ne lăsase cheia apartamentului, pentru a mai arunca din când în când o privire în el, să nu-l lăsăm pradă prafului. Erau niște prieteni de nădejde, singurii cu care ne împrieteniserăm la cataramă, cum fac sud-americanii, și aveam să le simțim lipsa în cei doi ani de absență. Când am văzut-o pe fata nesăbuită așa de mâhnită de plecarea lui Yilal, i-am propus o plimbare sau un film, în loc să ne întoarcem acasă. Iar apoi o cină într-un mic *bistrot* pe Île Saint Louis, care-i plăcea nespus. Se atașase într-atât de Yilal încât i-am sugerat, în glumă, când ne plimbam prin preajma catedralei Notre Dame: odată căsătoriți, dacă dorea, puteam adopta un copil.

— Ți-am descoperit vocația maternă. Întotdeauna am crezut că nu voiai copii.

— Când eram în Cuba, cu comandantul ăla, Chacón, mi-am legat trompele, fiindcă el voia un copil, dar pe mine mă oripila ideea, mi-a răspuns sec. Acum îmi pare rău.

— Să adoptăm unul, am încurajat-o. Oare nu-i același lucru? N-ai văzut ce bine se înțelege Yilal cu părinții lui?

— Nu știu dacă e același lucru, a îngânat și i-am simțit vocea devenind ostilă. Și-n plus, nici măcar nu știu dacă o să mă mărit cu tine. Să schimbăm subiectul, te rog.

Era foarte prost dispusă și am înțeles că, fără să vreau, atinsesem un punct sensibil, intim. Am încercat s-o scot din starea aia și am dus-o la catedrală, să vadă un spectacol care de ani de zile, de când eram la Paris, continua să mă uimească. Iar în seara respectivă, mai mult ca oricând. O lumină palidă, ușor nimbată în roz, scălda pietrele catedralei Notre Dame. Construcția uriașă părea fragilă prin simetria perfectă a părților, echilibrate și

susținute cu delicatețe, nelăsând nimic la voia întâmplării. Istoria și lumina filtrată încărcau fațada aceea de aluzii și rezonanțe, de imagini și referințe. Erau mulți turiști care se fotografiau. Era aceeași catedrală, scena atâtor secole de istorie a Franței, aceeași care inspirase romanul lui Victor Hugo, entuziasmându-mă într-atât, copil fiind, în casa mătușii mele Alberta din Miraflores? Era aceeași și totuși alta, adăugându-i-se mitologii și întâmplări mai recente. Nespus de frumoasă, transmitea o anumită senzație: de stabilitate și permanență, scăpată de uzura timpului. Fata nesăbuită mă asculta lăudând Notre Dame ca și cum ar fi ascultat ploaia, cufundată în gândurile ei. La masă a stat cu privirea plecată, îmbufnată, abia gustând mâncarea. Și în noaptea aceea a adormit fără să-mi spună noapte bună, ca și cum eu eram vinovat de plecarea lui Yilal. Peste două zile am plecat la Londra, cu un contract de o săptămână. Când am plecat, în zori, i-am zis:

— N-are importanță, nu ne căsătorim dacă nu vrei, fată rea. Nici nu trebuie. Dar vreau să-ți spun ceva înainte de plecare. În cei patruzeci și șapte de ani de viață, n-am fost niciodată așa de fericit ca în lunile astea petrecute împreună. N-aș ști cum să-ți răsplătesc fericirea asta.

— Grăbește-te, o să pierzi avionul, siroposule, m-a împins ea spre ușă.

Era tot prost dispusă, închisă în ea, zi și noapte. De la plecarea familiei Gravoski aproape că nu mai putusem discuta cu ea. Într-atât s-o fi afectat plecarea lui Yilal?

Munca mea la Londra a fost mai interesantă decât la celelalte conferințe și congrese. Era o reuniune anunțată cu unul din acele titluri anoste care se repetă continuu, abordând diferite teme: „Africa, imbold spre dezvoltare". Se desfășura sub auspiciile Commonwealth-ului, Națiunilor Unite, Uniunii Țărilor Africane și a câtorva organizații independente. Dar spre deosebire de alte dezbateri, au fost multe depoziții serioase ale unor politicieni, oameni de afaceri sau academicieni din țările africane, despre stadiul catastrofal în care se găseau fostele colonii

franceze și engleze la obținerea independenței și despre obstacolele cu care se confruntau acum pentru a face ordine în societate: stabilizarea instituțiilor, lichidarea militarismului și a guvernărilor dictatoriale, integrarea într-o unitate armonioasă a diverselor etnii din fiecare țară și dezvoltarea economică. Situația din aproape toate națiunile reprezentate era critică; totuși era ceva vibrant în sinceritatea și luciditatea cu care africanii aceia, majoritatea foarte tineri, prezentau realitatea, conferind o notă optimistă condiției lor tragice. Deși foloseam și spaniola, a trebuit să traduc mai ales din franceză în engleză sau invers. Și am făcut-o cu interes, curiozitate și câteodată chiar cu dorința de a petrece un concediu în Africa. Deși nu puteam uita că pe acel continent avuseseră loc escapadele fetei nesăbuite, trimisă de Fukuda.

De câte ori plecam să lucrez în afara Parisului, vorbeam cu fata nesăbuită o dată la două zile. Mă suna ea, fiindcă era mai ieftin; hotelurile și pensiunile încărcau îngrozitor facturile convorbirilor internaționale. Dar deși îi lăsasem telefonul Hotelului Shoreham din Bayswater, în primele două zile londoneze fata rea nu m-a sunat. A treia zi am sunat-o eu, devreme, înainte de a pleca la Institutul Commonwealth-ului unde se desfășura conferința.

Mi s-a părut foarte ciudată. Laconică, evazivă, iritată. M-am speriat, gândindu-mă că poate îi reveniseră vechile crize de panică. M-a asigurat că nu, se simțea bine. Îi era dor de Yilal atunci? Bineînțeles că-i era. Și de mine îi era puțin dor?

— Să vedem, lasă-mă să mă gândesc, a zis, dar tonul vocii ei nu era al unei femei care glumește. Nu, sinceră să fiu, deocamdată nu prea mi-e dor de tine.

Am rămas cu un gust amar când am închis. În fine, toți avem perioade mai proaste, când preferăm să fim antipatici, ca să ne demonstrăm fățiș dezgustul față de lume. O să-i treacă ei. Cum nu m-a sunat nici după două zile, am sunat-o iarăși, tot dimineața devreme. N-a răspuns

la telefon. Era imposibil să fi ieșit din casă la șapte dimineața; nu făcea asta niciodată. Singura explicație: era tot prost dispusă – dar de ce oare? – și nu voia să-mi răspundă, căci știa foarte bine că eu eram. Am sunat-o din nou seara și n-a ridicat nici atunci receptorul. Am sunat de patru sau cinci ori în timpul unei nopți de insomnie: tăcere absolută. Țârâitul intermitent al telefonului nu mi-a dat pace în următoarele douăzeci și patru de ore până când, imediat după ultima reuniune, am alergat la aeroportul Heathrow să iau avionul spre Paris. Fel de fel de gânduri sumbre mi-au făcut zborul interminabil, apoi drumul cu taxiul de la aeroportul Charles de Gaulle până pe rue Joseph Granier.

Era în jur de două dimineața și ploua mocănește când am deschis ușa apartamentului meu. Era întuneric, nimeni înăuntru, iar pe pat se afla un bilețel scris cu creionul, pe hârtia aceea galbenă, dictando, pe care o țineam în bucătărie pentru a nota problemele de peste zi. Era un model de răceală și stil laconic: „M-am săturat să mă tot joc de-a casnica mic-burgheză, care ți-ar plăcea ție să fiu. Nu sunt și nici n-o să fiu așa ceva. Îți mulțumesc mult pentru tot ce-ai făcut pentru mine. Îmi pare rău. Ai grijă de tine și nu suferi prea mult, băiete bun."

Am despachetat, m-am spălat pe dinți, m-am culcat. Mi-am petrecut restul nopții gândindu-mă la toate prostiile. La asta te așteptai, de asta te temeai, nu-i așa? Mai devreme sau mai târziu știai că avea să se întâmple; șapte luni de când ai adus-o pe fata crudă pe rue Joseph Granier. Din lașitate, însă, ai încercat să nu-ți asumi asta, să te eschivezi, să te amăgești, spunându-ți că, în sfârșit, după experiențele alea oribile cu Fukuda, ea renunțase la aventuri, la pericole, se resemnase să trăiască cu tine. Dar în adâncul sufletului ai știut tot timpul că iluzia aceea n-avea să dureze mai mult decât convalescența ei. Că o va obosi viața mediocră și plictisitoare pe care o ducea cu tine și că de îndată ce va fi din nou sănătoasă și sigură pe sine scăpând de remușcare și de teama de Fukuda,

va reuși ea să găsească pe cineva mai interesant, mai bogat, mai puțin banal decât tine, și-și va lua iarăși lumea în cap.

M-am trezit de cum a intrat puțină lumină prin lucarnă, am pregătit o cafea și am deschis micul seif unde țineam întotdeauna bani pentru cheltuielile lunare. Luase totul, evident. Bine măcar că nu era mare lucru. Cine o fi oare, de astă dată, fericitul muritor? Când și cum l-o fi cunoscut? În timpul uneia dintre călătoriile mele de lucru, bineînțeles. Poate în sala de sport de pe avenue Montaigne, când făcea aerobic și înota. Poate vreunul din acei *playboys* fără pic de grăsime pe trup, cu mușchi zdraveni; unul dintre cei care-și bronzează pielea cu ultraviolete, își pilesc unghiile și-și masează pielea capului la coafor. Făcuseră deja amor în timp ce ea își pregătea în secret fuga, prefăcându-se că mai era cu mine? Cu siguranță. Și sigur că noul cavaler o să fie mai puțin grijuliu cu vaginul ei vătămat decât ai fost tu, Ricardito.

Am căutat în tot apartamentul, nu lăsase nimic în urmă. Își luase totul, până la ultimul ac de siguranță. Ai fi zis că nu fusese niciodată aici. M-am spălat, m-am îmbrăcat și am ieșit pe stradă, fugind de cele două cămăruțe și jumătate unde, așa cum îi spusesem la despărțire, fusesem mai fericit ca oriunde și unde de acum înainte o să fiu, iarăși, îngrozitor de nenorocit. Dar n-o meritai din plin, peruanule? Oare atunci când ea te suna nu știai că, răspunzându-i, aveai să cazi din nou pradă îndărătnicei pasiuni și totul se va sfârși ca acum? Nu era nimic de mirare: se întâmplase ce știai dintotdeauna c-o să se întâmple.

Era o zi frumoasă, fără nori, cu un soare înghețat, iar primăvara îmbrăcase în verdeață străzile Parisului. Parcurile străluceau de flori. Am umblat ore în șir pe chei, prin grădinile Tuilleries, prin parcul Luxemburg, intrând în câte o cafenea să beau ceva, când simțeam că leșin de oboseală. Pe înserat am luat un sendviș cu o bere, după care am intrat într-un cinematograf, fără să am habar ce film rula. Am ațipit de cum m-am așezat și m-am trezit

când s-au aprins luminile. Nu-mi aminteam nici măcar o singură imagine.

Când am ieșit pe stradă, se întunecase deja. Eram tare supărat și mi-era frică să nu mă umfle plânsul. Nu numai că îndrugi dulcegării, le mai și trăiești, Ricardito. Adevărul, adevărul e că de-astă dată n-o să mai am forța necesară pe care am avut-o de atâtea ori ca să-mi revin, să reacționez și să mă prefac că uit de fata nesăbuită.

Am pornit pe cheiurile Senei spre îndepărtatul pod Mirabeau, încercând să-mi amintesc primele versuri din poemul lui Apollinaire, repetându-le în gând:

Sous le Pont Mirabeau
Coule la Seine
Faut-il qu'il m'en souvienne
De nos amours
Ou après la joie
Venait toujours la peine?[1]

Hotărâsem la rece, fără dramatism, că ăsta era la urma urmei un mod demn de a muri: sărind de pe podul omagiat de buna poezie modernistă și de vocea gravă a Juliettei Gréco, în apele tulburi ale Senei. Ținându-mi respirația sau înghițind apă cu nemiluita – mi-aș pierde rapid cunoștința, poate când trupul izbește apa – aș muri imediat. Dacă nu puteai avea singurul lucru pe care-l iubeai în viața asta, pe ea, era mai bine să sfârșești în felul ăsta, pămpălăule.

Am ajuns la pod ciuciulete. Nici măcar nu observasem că ploua. Nu se zăreau nici trecători, nici mașini prin apropiere. Am înaintat până la jumătatea podului și m-am urcat fără să șovăi pe bordura metalică, dar

---

[1] „Subt podul Mirabeau / curge în tăcere / Sena și dragostea mea / să-mi amintesc că tu plăcere / Veneai mereu veneai după durere." Guillaume Apollinaire, *Scrieri alese*, Ed. Univers, 1971, traducere de Mihai Beniuc.

când m-am ridicat să sar – jur c-aveam de gând s-o fac – o pală de vânt mi-a izbit fața și două mâini zdravene m-au apucat de picioare, făcându-mă să mă clatin și să cad pe asfalt.

— *Fais pas le con, imbécile!*[1]

Era un *clochard* jegos care duhnea a vin, vârât aproape cu totul într-o uriașă pelerină de plastic care-i acoperea capul. Avea o barbă enormă care părea ba cenușie, ba albicioasă. Fără să mă ajute să mă ridic, mi-a pus sticla de vin la gură, forțându-mă să trag o dușcă: ceva fierbinte și tare, care mi-a întors mațele. Un vin stricat, care se acrise deja. Mi s-a făcut greață, dar n-am vomat.

— *Fais pas le con, mon vieux*! a repetat. Și l-am văzut cum se întorcea, îndepărtându-se și clătinându-se cu sticla lui de vin oțetit, bălăngănindu-i-se în mână. Și am știut c-o să-mi rămână în cap fața lui amorfă; ochii bulbucați și congestionați și vocea lui răgușită, omenoasă.

M-am întors pe jos până pe rue Joseph Granier, făcând haz de necaz, plin de recunoștință și admirație față vagabondul de pe podul Mirabeau care îmi salvase viața. Mă pregăteam să sar și aș fi făcut-o dacă nu m-ar fi oprit el. Mă simțeam prost, ridicol, rușinat și începusem să strănut. Toată această mascaradă ieftină o să se termine cu o răceală. Mă durea spatele de la căzătura pe caldarâm și voiam să dorm, să dorm tot restul nopții și al vieții.

Acasă, când am deschis ușa, am zărit o dâră de lumină înăuntru. Am străbătut în doi timpi și trei mișcări salonul. Din ușa dormitorului am văzut-o: fata nesăbuită stătea cu spatele și proba în fața oglinzii de la comodă rochia arăbească cumpărată la Cairo, pe care nu cred s-o mai fi îmbrăcat înainte. Chiar dacă mă simțise, nu s-a întors spre mine, de parcă ar fi intrat o stafie în cameră.

— Ce cauți aici? am urlat, și vocea mea, sugrumată de furie, suna foarte ciudat.

---

[1] Nu fi prost, imbecilule! (fr.).

Calmă, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic și ar fi fost o scenă cât se poate de banală, silueta întunecată, goală aproape, înfășurată în voaluri, cu mijlocul prins în panglici de piele ori în zorzoane, s-a întors pe jumătate și m-a privit, zâmbindu-mi:

— M-am răzgândit și iată-mă, mi-a spus ca și cum mi-ar fi dezvăluit o bârfă de alcov.

După care, trecând la lucruri mai importante, mi-a arătat rochia și mi-a explicat:

— Mi-era puțin mare, dar cred că acum e bună. Cum îmi vine?

N-a mai putut adăuga nimic; nu știu cum, dar am traversat camera dintr-o săritură și i-am ars o palmă zdravănă. O sclipire de groază i-a apărut în ochi, am văzut-o împiedicându-se, sprijinindu-se de comodă, căzând, și am auzit-o zicând, poate țipând, dar fără să-și piardă de tot cumpătul, cu calmul ei teatral:

— Începi să înveți cum să te porți cu femeile, Ricardito.

Mă trântisem și eu pe podea, lângă ea, și o țineam de umeri, zgâlțâind-o înnebunit, vomându-mi disprețul, furia, prostia, gelozia:

— Mare minune că nu sunt acum pe fundul Senei din vina ta, din cauza ta! Cuvintele mi se amestecau în gură, mi se împiedica limba. În ultimele douăzeci și patru de ore m-ai omorât de o mie de ori. De-a ce te joci tu cu mine, spune-mi, de-a ce? De-asta m-ai sunat, de-asta m-ai căutat când scăpasem deja de tine? Până când crezi c-o să mai suport? Am și eu o limită! Te-aș putea ucide!

În clipa aceea mi-am dat seama că într-adevăr aș fi putut s-o omor dac-o mai zgâlțâiam așa. Îngrozit, i-am dat drumul. Era lividă și mă privea cu gura deschisă, apărându-se cu amândouă mâinile ridicate.

— Nu te mai recunosc, nu ești tu, a șoptit și i s-a pus un nod în gât. Începuse să-și pipăie obrazul și tâmpla dreaptă, care, în semiîntuneric, mi s-au părut umflate.

— Era cât pe ce să mă omor din cauza ta, am repetat cu vocea plină de ură. Am vrut să mă arunc în Sena și

m-a salvat un *clochard*. O sinucidere, doar asta îți mai lipsea din biografie. Crezi că mai poți să te joci așa cu mine? Se vede treaba că doar omorându-mă sau ucigându-te o să scap de tine o dată pentru totdeauna!

— Minți, tu nu vrei nici să te omori, nici să mă omori, a zis, târându-se spre mine. Vrei doar să mă fuți. Nu-i așa? Și eu vreau să mă fuți. Sau, dacă vorba asta nerușinată te deranjează, să faci dragoste cu mine.

Era prima oară când auzeam cuvântul acela vulgar, verbul pe care nu-l mai auzisem de secole. Ea se ridicase pe jumătate ca să mi se arunce în brațe și-mi pipăia hainele, scandalizată. „Ești făcut ciuciulete, o să răcești, scoate-ți hainele astea ude de pe tine, prostuțule. Dacă vrei, omoară-mă mai târziu, dar acum, fă dragoste cu mine." Se liniștise și acum era stăpână pe situație. Inima îmi galopa nebunește și de-abia mai puteam respira. M-am gândit: ar fi fost stupid ca tocmai atunci să fac un stop cardiac. M-a ajutat să-mi scot sacoul, pantalonii, pantofii, cămașa – toate parcă tocmai fuseseră scoase din apă – și în timp ce mă dezbrăca, îmi trecea mâna prin păr; era acea stranie, unică mângâiere cu care mă cadorisea câteodată. „Cum îți mai bate inima, tontuțule!", mi-a zis după o clipă, lipindu-și urechea de pieptul meu. „Din cauza mea?" Începusem s-o mângâi și eu, fără a reuși însă să-mi stăpânesc de tot furia. Dar sentimentele astea se amestecau acum cu dorința crescândă pe care ea mi-o stârnea: își scosese rochia de dansatoare și se întinsese deasupra mea, frecându-mi-se de trup pentru a mă usca, vârându-mi limba în gură, făcându-mă să-i înghit saliva, apucându-mi sexul, mângâindu-l cu ambele mâini, aplecându-se ca un țipar și ducându-l la gură. Am sărutat-o, am mângâiat-o, am îmbrățișat-o fără a mai fi delicat ca altădată, mai degrabă brutal, încă rănit, îndurerat, și obligând-o în cele din urmă să scoată sexul din gură și să treacă sub mine. Și-a desfăcut docilă picioarele, când mi-a simțit sexul opintindu-se să intre în ea. Am pătruns-o cu brutalitate, și-am auzit-o urlând de durere. Dar nu m-a respins;

a așteptat să ejaculez, cu trupul încordat, tânguindu-se, gemând încetișor. Lacrimile ei îmi udau fața, iar eu i le lingeam. Era slăbită, cu ochii ieșiți din orbite și cu fața descompusă de durere.

— Mai bine pleacă, lasă-mă cu adevărat, am implorat-o, tremurând din cap până în picioare. Azi era să mă omor și cât pe ce să te omor și pe tine. Nu vreau asta. Du-te, caută-ți altul, unul ca Fukuda care să te facă să trăiești intens. Unul care să te biciuiască, care să te împrumute amicilor lui și să-ți dea să înghiți prafuri ca să-i slobozești pârțuri în mutra scârboasă. Tu nu ești făcută să trăiești cu un sfânt plictisitor ca mine.

Își petrecuse brațele în jurul gâtului meu și mă săruta pe gură în timp ce-i vorbeam. Se lipea toată de mine, potrivindu-și mișcările după ale mele.

— Nu vreau să plec nici acum, nici altădată, mi-a șoptit în ureche. Nu mă întreba de ce; nici moartă n-o să-ți spun. N-o să-ți zic niciodată că te iubesc, chiar dacă te-aș iubi.

În clipa aceea cred c-am leșinat sau am adormit pe loc, deși simțisem că mă lasă puterile și totul începuse să se învârtă în jurul meu de la ultimele ei cuvinte. M-am trezit mult mai târziu, în întuneric, simțind o formă călduță vârâtă în mine. Stăteam sub cearșafuri și cuverturi și am văzut o stea tremurând prin lucarnă. Ploaia se oprise de la o vreme, fără îndoială, căci geamurile nu mai erau aburite. Fata rea se vârâse în trupul meu, încolăcindu-mi picioarele, lipindu-și gura de obrazul meu. I-am simțit inima; bătea domol, în mine. Mânia dispăruse cu totul și acum îmi părea rău c-o lovisem și o făcusem să sufere în timp ce-o iubeam. Am sărutat-o tandru, încercând să n-o trezesc și i-am spus încetișor la ureche: „Te iubesc, te iubesc, te iubesc". Nu dormea. S-a strâns în mine și mi-a vorbit, lipindu-și buzele de ale mele, în timp ce limba ei o ciugulea pe a mea, între un cuvânt și altul:

— N-o să trăiești niciodată liniștit cu mine, te previn. Fiindcă nu vreau să te plictisești de mine, să te obișnuiești

cu mine. Și chiar dacă o să ne căsătorim, ca să-mi pun la punct actele, n-o să-ți fiu niciodată nevastă. Vreau să fiu tot timpul amanta ta, cățeaua ta, târfa ta. Ca în noaptea asta. Căci doar așa o să fii mereu nebun după mine.

Zicea toate astea sărutându-mă întruna și încercând să mi se bage de tot în trup.

VI
Arhimede, constructor de diguri

— Digurile spargeval sunt cel mai mare mister al ingineriei, a exagerat Alberto Lamiel, desfăcându-și brațele. Da, unchiule Ricardo, știința și tehnica au rezolvat toate misterele Universului, mai puțin pe acesta. Nu ți-a spus-o nimeni, niciodată?

De când unchiul Ataúlfo m-a prezentat nepotului său, inginer absolvent al MIT, considerat asul familiei Lamiel, tânărul triumfător care-mi zicea unchi, chiar dacă nu-i eram, el fiind nepotul unchiului Ataúlfo pe altă linie familială, mi-era oarecum antipatic, căci vorbea prea mult și pe un ton insuportabil, de om infatuat. Dar se pare că antipatia nu era reciprocă, fiindcă de când l-am cunoscut era foarte atent cu mine, arătându-mi o prețuire pe cât de expansivă, pe atât de nefirească. Ce interes îi putea trezi acestui tânăr sclipitor și plin de succes, care înălța pretutindeni clădiri în Lima anilor optzeci, aflată în plină dezvoltare, un obscur traducător expatriat care revenea în Peru după atâția ani și afișa mereu o privire nostalgică și înmărmurită? Habar n-am, dar cert e că Alberto petrecea mult timp cu mine. Mă dusese prin cartierele noi, Las Casuarias, La Planicie, La Rinconada, Villa – zone de vilegiaturiști, răsărite ca ciupercile pe plajele din sud – și-mi arătase câteva case înconjurate de parcuri, lacuri și piscine, ce păreau ivite din filmele de la Hollywood. Și cum într-o zi m-a auzit spunând că unul din lucrurile pentru care îmi invidiam cel mai mult prietenii miraflorini în copilărie era faptul că mulți dintre ei erau membrii

clubului Regatas – eu trebuia să intru în Club pe furiș sau înotând de pe mica plajă vecină, Pescadores –, m-a invitat să luăm prânzul în vechea clădire din cartierul Chorrillos. Așa cum îmi spusese, instalațiile Clubului erau acum extrem de moderne, cu terenuri de tenis și *squash*, cu piscine olimpice cu apă caldă și cu două plaje noi care grație celor două diguri lungi aveau ieșire la mare. Iar restaurantul clubului Regatas, Alfresco, pregătea un orez cu scoici care, servit cu bere de la gheață, era de milioane. În acea amiază de noiembrie, priveliștea mohorâtă, întunecată, de iarnă care nu se mai sfârșea, cu fantomaticele țărmuri din Barranco și Miraflores ascunse pe jumătate în ceață, îmi trezea o mulțime de amintiri. Ceea ce tocmai îmi spusese despre diguri m-a scos din visarea în care mă cufundasem.

— Vorbești serios? l-am întrebat, ros de curiozitate. Adevărul e că nu-mi vine să cred, Alberto.

— Nici mie nu-mi venea să cred, unchiule Ricardo. Dar îți jur că e așa.

Era un tânăr înalt, atletic, cu trăsături de american – venea la Regatas să joace tenis de masă și *squash* în fiecare zi la șase dimineața –, cu părul tuns aproape zero, foarte oacheș, iar totul în el degaja suficiență și optimism. Amesteca în fraze cuvinte în limba engleză. Avea o iubită la Boston, cu care urma să se însoare peste câteva luni, de îndată ce aceasta devenea inginer chimist. Refuzase mai multe oferte de lucru în Statele Unite, după ce absolvise cu rezultate excelente MIT, ca să vină în Peru „să-și servească patria", căci dacă toți peruanii privilegiați plecau în străinătate „cine o să mai pună umărul să scoată țara noastră la liman?". Mă cam trăgea de urechi cu bunele lui sentimente patriotice, dar o făcea fără să-și dea seama. Alberto Lamiel era unica persoană din mediul lui social care dovedea atâta încredere în viitorul Perului. În ultimele luni ale celei de-a doua guvernări a lui Fernando Belaunde Terry, către sfârșitul anului 1984, cu

inflația enormă, cu terorismul grupării Sendero Luminoso, cu penele de curent, cu răpirile și cu perspectiva ca APRA, respectiv Alan García, să câștige alegerile în următorul an, exista multă incertitudine și pesimism în rândul clasei de mijloc. Dar nimic nu părea să-l demoralizeze pe Alberto. Avea în permanență un pistol încărcat în camionetă, în caz că era atacat, și un zâmbet pe față. Posibilitatea ca Alan García să ajungă la putere nu-l speria. Asistase la o întâlnire a tinerilor întreprinzători cu candidatul aprist și acesta i se păruse „destul de pragmatic, deloc ideologic."

— Cu alte cuvinte, un dig nu iese bine sau rău datorită cauzelor tehnice, calculelor corecte sau greșite, reușitelor sau deficiențelor de construcție, ci grație ciudatelor descântece, magiei albe sau negre, l-am luat eu peste picior. Asta vrei tu să-mi sugerezi, tu, inginer care ai absolvit MIT? Vrăjitoria a ajuns la Cambridge, Massachusetts?

— Exact, dacă pui astfel problema, a ripostat.

Dar a redevenit serios, afirmând cu mișcări energice din cap:

— Un dig funcționează sau nu funcționează din motive pe care știința nu este în măsură să le explice. Subiectul e așa de fascinant, încât scriu un mic *report* pentru revista universității mele. Ți-ar plăcea să-l cunoști pe tipul meu. Îl cheamă Arhimede, un nume care i se potrivește de minune. Un personaj de film, unchiule Ricardo.

După ce-am ascultat poveștile lui Alberto, digurile Clubului Regatas pe care le zăream de pe terasa localului Alfresco au căpătat o aureolă legendară, de monumente ancestrale; pinteni de piatră care erau acolo nu numai pentru a despica marea, obligând-o să se retragă și dăruind o fărâmă de plajă celor dornici să se scalde, ci și ca reminiscențe de stirpe străveche, construcții pe jumătate urbane, pe jumătate religioase, rezultate deopotrivă din meșteșug artizanal și secretă înțelepciune, mai degrabă sfinte și mitice decât practice și funcționale. După

așa-zisul meu nepot, ca să construiești un dig, să determini cu precizie locul unde trebuia ridicată acea platformă de blocuri de piatră, suprapuse ori lipite cu mortar, nu era necesar nici un fel de calcul tehnic. Indispensabil era „ochiul" expertului, un fel de vrăjitor, șaman, prezicător, aidoma ghicitorului ce detectează sursele de apă subterane sau aidoma maestrului chinez, specialist în Feng Shui, care decide direcția în care trebuie orientată o casă și mobilele din ea, pentru ca viitorii locatari să trăiască în armonie și să se bucure de ea, în caz contrar simțindu-se hărțuiți și predispuși la certuri și fricțiuni, capabil să detecteze prin presimțiri ori prin har înnăscut – așa cum proceda de o jumătate de secol bătrânul Arhimede pe coasta Limei – unde trebuie construit digul pentru ca apele să-l accepte și să nu-l distrugă, înnisipându-l, măcinându-i baza, înclinându-l într-o parte sau alta, împiedicându-l să-și împlinească misiunea de a învinge marea.

— Suprarealiștii ar fi fost încântați să audă așa ceva, nepoate, i-am zis arătându-i digurile de la Regatas, deasupra cărora zburau pescăruși albi, ploieri negri și un stol de pelicani cu privire filozofică și gușă în formă de polonic. Digurile spargeval, exemplu ideal de minune cotidiană.

— O să-mi explici mai târziu cine sunt suprarealiștii, unchiule Ricardo, a zis inginerul, chemând chelnerul și indicându-i ostentativ că el o să plătească nota. Chiar dacă faci pe scepticul, se vede treaba că povestea mea cu digurile te-a făcut *knock out*.

Da, mă intrigase peste măsură. Chiar vorbea serios? Cuvintele lui Alberto nu mi-au mai dat pace din ziua aceea, dispărând și revenindu-mi iarăși în minte, de parc-aș fi intuit că pornind pe acea urmă neînsemnată aveam să descopăr deodată peștera unei comori.

Revenisem la Lima pentru două săptămâni, oarecum pe neașteptate, cu intenția de a-mi lua rămas bun și de

a-l îngropa pe unchiul Ataúlfo Lamiel, care fusese transportat de urgență la Clinica Americană după al doilea infarct, fiind supus unei operații pe cord deschis, fără prea multe șanse de supraviețuire. În mod surprinzător însă, supraviețuise și părea chiar să fi intrat într-un adevărat proces de recuperare la cei optzeci de ani ai lui și cu patru bypassuri. „Unchiul tău are mai multe vieți decât o pisică", mi-a zis doctorul Castañeda, cardiologul din Lima care l-a operat. „Adevărul e că aveam impresia că n-o să scape din asta." Unchiul Ataúlfo a intervenit ca să spună că eu, cu venirea mea la Lima, îl readusesem la viață, nu doctorii. Părăsise deja Clinica Americană și-și făcea convalescența acasă, îngrijit de o asistentă permanentă și de Anastasia, slujnica nonagenară care-l îngrijise toată viața. Mătușa Dolores murise cu doi ani în urmă. Deși am încercat să mă cazez la un hotel, el a insistat să stau în căsuța lui cu două etaje, nu departe de Olivar de San Isidro, unde avea loc destul.

Unchiul Ataúlfo îmbătrânise mult și ajunsese acum un omuleț fragil care-și târa picioarele, sfrijit ca o scobitoare. Dar își păstra aceeași cordialitate debordantă: mereu alert și curios, citea cu ajutorul unei lupe de filatelist trei sau patru ziare pe zi și asculta în fiecare seară știrile, pentru a fi la curent cu mersul lumii. Spre deosebire de Alberto, unchiul Ataúlfo avea previziuni sumbre despre viitorul apropiat. Credea că Sendero Luminoso și Mișcarea Revoluționară Túpac Amaru vor avea viață lungă și nu credea în sondajele care pronosticau triumful APRA la următoarele alegeri. „Va fi lovitura de grație pentru bietul Peru", se plângea el.

Mă aflam la Lima după aproape douăzeci de ani. Mă simțeam total străin, într-un oraș în care nu mai rămăsese nimic din amintirile mele. Casa mătușii Alberta dispăruse și în locul ei era o clădire urâtă cu patru etaje. La fel se întâmpla pretutindeni în Miraflores, unde de-abia mai rezistau modernizării câteva dintre căsuțele cu grădiniță din copilăria mea. Tot cartierul se depersonalizase

prin abundența de clădiri inegale ca înălțime, magazine și reclame luminoase, care se întreceau în vulgaritate și prost gust. Grație inginerului Alberto Lamiel putusem vedea cartierele de basm, în care se mutaseră bogătașii și parveniții. Acestea erau înconjurate de zone întinse, numite acum, eufemistic, cartiere de bungalouri, în care se refugiaseră milioane de țărani coborâți din munți, alungați de foame și de violență – acțiunile armate și terorismul se concentraseră în lanțul muntos central –, trăind mizerabil în cocioabe făcute din rogojini, table, tinichele, zdrențe sau orice altceva, în locuri unde în majoritatea cazurilor nu exista apă, nici lumină, nici canalizare, nici străzi, nici transport. Acea convieţuire a bogăției cu sărăcia făcea ca la Lima bogații să pară și mai bogați, iar săracii și mai săraci. În unele seri, când nu mă întâlneam cu vechii mei prieteni din Barrio Alegre sau cu proaspătul meu nepot Alberto Lamiel, rămâneam să stau de vorbă cu unchiul Ataúlfo și acest subiect revenea obsedant în conversația noastră. Mie mi se părea că diferențele economice dintre mica minoritate a peruanilor, care trăia bine și beneficia de educație, un loc de muncă și distracții și cei care supraviețuiau cu chiu cu vai în condiții sărăcăcioase ori mizerabile, se agravaseră mult în ultimele două decenii. După părerea lui era o falsă impresie, datorată perspectivei mele europene, unde existența unei numeroase clase de mijloc dilua și ștergea contrastele dintre extreme. Dar în Peru, unde clasa de mijloc era foarte slab reprezentată, acele contraste enorme existaseră dintotdeauna. Unchiul Ataúlfo era consternat de violența care se abătea asupra societății peruane. „Am bănuit mereu că se putea ajunge aici. Și uite că s-a ajuns. Bine că biata Dolores n-a mai apucat să vadă asta." Răpirile, bombele teroriștilor, distrugerea podurilor, amenințările și vandalismul, se lamenta el, aveau să amâne cu mulți ani modernizarea țării în care unchiul Ataúlfo nu încetase niciodată să creadă. Până acum. „Eu unul n-o să mai apuc această modernizare, nepoate. Să dea Domnul s-o apuci tu."

Nu i-am putut oferi niciodată o explicație convingătoare pentru faptul că fata nesăbuită n-a vrut să vină cu mine la Lima, fiindcă n-o aveam nici eu. A acceptat cu prefăcut scepticism faptul că nu putuse lipsi de la serviciu, căci tocmai în acea perioadă a anului compania trebuia să facă față numeroaselor solicitări de reuniuni, conferințe, nunți, banchete și aniversări de tot felul, împiedicând-o astfel să-și ia două săptămâni de vacanță. Nici eu n-am crezut-o la Paris, când mi-a venit cu pretextul ăsta, ca să nu mă însoțească, și i-am și spus-o. Fata rea a recunoscut atunci că nu era adevărat, că de fapt nu voia să vină la Lima. „Și de ce, mă rog, pot să știu și eu?", o întărâtam eu. „Nu ți-e dor de mâncarea peruană? Uite, îți propun două săptămâni cu toate delicatesele gastronomiei naționale *el ceviche de corvina*[1], *el chupe de camarones*[2], orez cu rață, vrăbioară rumenită, *la causa*[3], *el seco de chabelo*[4] și tot ce-ți mai trece prin cap." Dar n-a fost chip; n-a cedat nicicum insistențelor mele. N-o să meargă în Peru, nici acum, nici altă dată. N-o conving să-i mai calce picioarele pe acolo nici măcar pentru două ore. Dar când am vrut să-mi anulez călătoria ca să n-o las singură, a insistat să plec, motivând că tocmai în perioada aceea va fi la Paris familia Gravoski, la care putea apela dacă avea nevoie de ajutor.

Serviciul pe care-l găsise fusese cel mai bun leac pentru starea ei de spirit. Se pare c-a ajutat-o și faptul că ne-am căsătorit, după ce-am depășit toate obstacolele, și ea a devenit, așa cum îi plăcea să mă tachineze uneori în intimitate, „o femeie care pentru prima oară în viața ei de patruzeci și opt de ani avea actele în regulă." Fiind mereu agitată și independentă, crezusem că se va plictisi

---

[1] Vezi nota de la p. 89.

[2] Coadă de crevete.

[3] Piure de cartofi cu salată verde, brânză proaspătă, măsline și ardei.

[4] Carne de ied tânăr, servită cu orez.

repede într-o firmă care organizează „evenimente sociale" și că va fi repede concediată, pentru incompetență. Dar n-a fost așa. Dimpotrivă, la scurt timp a câștigat încrederea șefei. Punea totul la suflet; se agita, făcea tot felul de lucruri, își asuma responsabilități, chiar dacă asta însemna să afle prețuri de hoteluri și restaurante, să compare și să negocieze reduceri de prețuri, să verifice ce fel de peisaje, hoteluri, meniuri, spectacole, orchestre își doreau firmele, asociațiile, familiile pentru reuniunile, banchetele și aniversările lor. Nu lucra doar la birou, ci și acasă. Serile și nopțile o auzeam, lipită de telefon, discutând detaliile diverselor contracte cu infinită răbdare și dându-i socoteală Martinei, șefa ei, despre demersurile de peste zi. Câteodată trebuia să călătorească în provincie – de regulă în Provence, pe Coasta de Azur sau la Biarritz – însoțind-o pe Martine sau trimisă de ea. Atunci mă suna în fiecare seară și-mi povestea cu lux de amănunte ce făcuse peste zi. Îi prinsese bine să-și ocupe timpul, să aibă obligații și să câștige bani. Se îmbrăca iarăși cochet, mergea la coafor, la masaj, la manichiură și pedichiură, surprinzându-mă mereu cu o schimbare de machiaj, coafură sau îmbrăcăminte. „Faci asta ca să fii la modă sau ca bărbatul tău să fie veșnic îndrăgostit de tine?" „O fac mai ales fiindcă clienților le place să mă vadă mereu frumoasă și elegantă. Ești gelos?" Da, eram. Continuam s-o iubesc ca un bezmetic și cred că și ea mă iubea pe mine, căci în afara unor crize trecătoare, din seara aceea când fusesem cât pe ce să mă arunc în Sena, remarcam niște schimbări în relația noastră, de neimaginat până atunci. „Despărțirea asta de două săptămâni va fi o încercare", mi-a zis în seara plecării mele. „Să vedem dacă te îndrăgostești și mai mult de mine sau mă lași pentru una din peruanele alea neastâmpărate, băiete cuminte." „Peruane nărăvașe am destule cu tine." Își păstrase silueta, la sfârșitul săptămânii mergea mereu la sala de sport, pe avenue Montaigne, să facă exerciții și să înoate –, iar chipul îi rămăsese tânăr și energic.

Căsătoria noastră a fost o adevărată aventură birocratică. Deși ea era liniștită acum, știind că-și legalizase în sfârșit situația, eu mă temeam că dacă într-o bună zi autoritățile franceze începeau să-i scotocească actele, dintr-un motiv oarecare, vor descoperi că mariajul nostru avea numeroase vicii de fond și de formă, declarându-l astfel nul. Dar nu-i spuneam nimic despre toate astea, mai ales acum când după doi ani de la căsătorie guvernul francez îi dăduse cetățenia, fără a bănui că proaspăta madame Ricardo Somocurcio mai primise odată cetățenia franceză prin căsătorie, numindu-se pe vremea aceea madame Robert Arnoux.

Ca să ne putem căsători a trebuit să-i fac rost de acte false, pe alt nume decât cel avut când se măritase cu Robert Arnoux. Și n-am fi izbutit asta fără ajutorul unchiului Ataúlfo. Când i-am descris în linii mari problema, fără să-i ofer alte explicații în afara celor strict necesare și evitând amănuntele scabroase din viața fetei nesăbuite, mi-a răspuns prompt că nu mai avea nevoie de alte detalii. O țară subdezvoltată avea soluții rapide pentru asemenea cazuri, fie ele și oneroase. Zis și făcut, în câteva săptămâni mi-a trimis un certificat de naștere și unul de botez, eliberate de primăria și parohia din Huaura, pe numele Lucy Solórzano Cajahuaringa, cu care, urmându-i instrucțiunile, ne-am prezentat la consulul Peruului, la Bruxelles, prieten cu el. Unchiul Ataúlfo îi explicase anterior într-o scrisoare că Lucy Solórzano, logodnica nepotului său Ricardo Somocurcio, își pierduse toate actele, inclusiv pașaportul, și avea nevoie de unul nou. Consulul, o relicvă umană cu vestă, lanț și monoclu, ne-a primit cu o prudentă, dar politicoasă răceală. Nu ne-a pus nici măcar o întrebare; din câte am înțeles fusese informat de unchiul Ataúlfo despre mai multe lucruri decât dădea de înțeles că știe. A fost amabil, impersonal și a păstrat toate aparențele. A comunicat în mod oficial cu Ministerul Afa-

cerilor Externe și prin intermediul acestuia cu Guvernul și Poliția și a trimis copii după certificatele de naștere și de botez ale logodnicei mele, cerând autorizația să elibereze un nou document. După două luni fata nesăbuită avea un pașaport nou și o nouă identitate, cu care am putut obține, tot în Belgia, o viză turistică pentru Franța, girată de mine, francez naționalizat și rezident la Paris. Și imediat am demarat formalitățile la primăria din Cinquième, în piața Panteonului. Acolo ne-am și căsătorit în cele din urmă, într-o toamnă, la prânz, în octombrie 1982, fiind însoțiți doar de cei doi Gravoski, care ne-au fost și martori. N-a urmat nici o petrecere de nuntă și n-am sărbătorit în nici un fel, fiindcă trebuia să plec chiar în seara aceea la Roma, cu un contract de două săptămâni la FAO.

Fata nesăbuită se simțea mult mai bine. Uneori nu-mi venea să cred că ducea o viață așa de normală: ocupată cu serviciul și părând mulțumită sau cel puțin resemnată cu viața aceea mic-burgheză pe care o duceam, lucrând mult toată săptămâna, pregătind seara mâncarea și ducându-ne la film, la teatru, la vreo expoziție sau la vreun concert, iar la sfârșitul săptămânii cinând în oraș, aproape întotdeauna singuri sau cu prietenii Gravoski când erau aici, căci ei continuau să petreacă mai multe săptămâni pe an la Princeton. Pe Yilal îl vedeam doar vara, fiindcă în restul anului se afla la un colegiu din New Jersey. Părinții lui hotărâseră ca el să studieze în Statele Unite. Nu mai exista nici urmă din vechea problemă. Vorbea și se dezvolta normal și părea foarte bine integrat în societatea americană. Ne trimitea ilustrate sau câte o scrisoare din când în când, iar fata nesăbuită îi răspundea în fiecare lună și îi mai strecura și câte un cadou.

Deși se spune că numai cei săraci cu duhul sunt fericiți, mărturisesc că eu așa mă simțeam. Zilele și nopțile petrecute cu fata nesăbuită îmi umpleau viața. Deși era afectuoasă cu mine, față de cât de rece fusese în trecut, mă făcea totuși să trăiesc într-o permanentă neliniște, căci

mi-era teamă că într-o bună zi s-ar putea întoarce la escapadele ei pe neașteptate, evaporându-se fără un cuvânt. Îmi dădea mereu de înțeles sau mai precis mă lăsa să intuiesc că erau unul sau mai multe secrete în viața ei cotidiană, o dimensiune a existenței ei la care n-aveam acces, dar care putea genera oricând un cutremur capabil să ne distrugă convieţuirea. Nu-mi putea intra nicicum în cap că micuța chiliană Lily o să accepte să fie restul vieții ceea ce era acum: o pariziancă din clasa de mijloc, fără surprize și mistere, trăind într-o rutină strictă, fără nici un fel de aventuri.

N-am fost niciodată mai apropiați ca în lunile de după împăcarea noastră, respectiv după acea seară în care necunoscutul *clochard* se ivise în plină ploaie și întuneric, pe podul Mirabeau, ca să-mi salveze viața. „N-o fi fost oare însuși Dumnezeu cel care te-a apucat de picioare, băiete bun?", mă tachina ea. N-a crezut niciodată cu adevărat că fusesem cât pe ce să-mi pun capăt zilelor. „Când cineva vrea să se sinucidă, o face pur și simplu, și nu există nici un *clochard* care să-l împiedice, Ricardito", mi-a repetat nu o dată. În acea perioadă o mai apucau uneori atacurile de panică. Nespus de palidă, fără vlagă, cu buzele vineții, încercănată, nu se dezlipea de mine nici o clipă. Mă urma prin toată casa ca un cățeluș și mă ținea de mână, agățată de cureaua sau de cămașa mea, căci contactul fizic îi oferea minimum de siguranță fără de care „m-aș dezintegra", mă convingea ea, bâlbâindu-se. Văzând-o suferind în halul ăsta suferream și eu. Iar uneori nesiguranța care punea stăpânire pe ea în toiul crizei era așa de mare, încât nici la baie nu se putea duce singură; moartă de rușine, cu dinții clănțănindu-i în gură, îmi cerea să intru împreună cu ea la toaletă și s-o țin de mână în timp ce-și făcea nevoile.

Nu mi-am putut face niciodată o idee clară despre natura fricii care o invada brusc, pentru că nici n-avea o explicație rațională. Erau imagini difuze, senzații, presimțiri, intuind că ceva îngrozitor urma să să abată asupra ei, dis-

trugând-o? „Asta și multe altele." Când suferea asemenea atacuri de panică, ce durau în general câteva ore, femeiușca aceea îndrăzneață și puternică devenea neajutorată și vulnerabilă, ca o copiliță. O așezam pe genunchi și o lăsam să se cuibărească la pieptul meu. O simțeam tremurând, suspinând, agățată de mine cu o disperare pe care nimic din lume n-o putea potoli. După un timp cădea într-un somn adânc. Se trezea după două sau trei ore și se simțea bine, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Toate rugămințile mele de a accepta să se întoarcă la clinica din Petit Clamart s-au dovedit inutile. Până la urmă n-am mai insistat, fiindcă se înfuria de îndată ce aduceam vorba despre asta. În lunile acelea, chiar dacă fizic eram împreună, de-abia dacă mai făceam dragoste; nici măcar în intimitatea patului nu-și găsea liniștea, în momentanul abandon în favoarea plăcerii.

Munca a ajutat-o să depășească acea perioadă grea. Crizele n-au dispărut dintr-o dată, dar s-au rărit și au devenit mai puțin intense. Acum părea mult mai bine, aproape o femeie normală. Totuși, în adâncul sufletului știam că ea n-o să fie niciodată o femeie normală. Și nici nu voiam să fie, căci tocmai latura neîmblânzită, imprevizibilă, a personalității ei mi-era dragă.

În discuțiile purtate în timpul convalescenței lui, unchiul Ataúlfo nu mi-a pus niciodată întrebări despre trecutul soției mele. Îi trimitea salutări, era încântat că făcea parte din familie și spera ca într-o bună zi să-și ia inima în dinți și să vină la Lima ca s-o cunoască, altminteri, în pofida beteșugurilor, nu-i rămânea altceva de făcut decât să vină el la Paris, să ne vadă. Pe o măsuță din sufragerie avea înrămată poza pe care i-o trimisesem de la căsătoria noastră, la ieșirea din primărie, cu Panteonul pe fundal.

Când sporovăiam ore în șir, mai ales după prânz, vorbeam mult despre Peru. El fusese toată viața un entuziast belaundist, dar acum mi-a mărturisit, mâhnit, că cel de-al doilea guvern al lui Belaunde Terry îl decepționase. În

afara restituirii ziarelor și canalelor de televiziune, care fuseseră expropriate de dictatura militară a lui Velasco Alvarado, Belaunde Terry nu se încumetase să corecteze nici una dintre pseudoreformele dictaturii, care sărăciseră și încinseseră și mai mult spiritele în Peru, provocând în plus o inflație care avea să ducă la triumful APREI la următoarele alegeri. Și, spre deosebire de nepotul lui, Alberto Lamiel, unchiul meu nu-și făcea iluzii în privința lui Alan García. Mă gândeam că în țara în care mă născusem și de care mă îndepărtasem definitiv existau, fără îndoială, mulți bărbați și femei ca el, absolut decenți, care așteptaseră de-a lungul întregii lor vieți progresul economic, social, cultural și politic care avea să transforme Peru într-o societate modernă, prosperă, democratică, cu oportunități mari pentru toată lumea, fiind apoi continuu înșelați în așteptările lor și ajungând să se întrebe nedumeriți, ca și unchiul Ataúlfo, la bătrânețe, înaintea morții: de ce în loc să înaintăm dădeam mereu înapoi, iar acum era și mai rău decât la începutul vieții lor – mai multe contraste, diferențe, violențe și nesiguranță.

— Ce bine ai făcut că ai plecat în Europa, nepoate, era refrenul pe care-l repeta în timp ce-și netezea cu mâna bărbița grizonată care încetase să-i mai crească. Închipuie-ți ce s-ar fi ales de tine dac-ai fi rămas să lucrezi aici, cu toate penele astea de curent, cu toate bombele și răpirile astea! Și cu atâția șomeri tineri!

— Nu sunt chiar așa de sigur, unchiule. Da, e drept, am o profesie care-mi permite să trăiesc într-un oraș minunat. Dar acolo am devenit un ins fără rădăcini, o nălucă. N-o să fiu niciodată un francez, chiar dacă am un pașaport care atestă că sunt. Acolo o să fiu mereu un *métèque*. Și nu mai sunt nici peruan, fiindcă aici mă simt și mai străin decât la Paris.

— Păi presupun că știi: conform unui sondaj realizat de Universitatea din Lima, șaizeci la sută dintre tineri aspiră în primul rând să plece în străinătate; imensa majoritate în Statele Unite iar restul în Europa, în Japonia,

Australia, oriunde. Și ce le-am putea reproșa, n-au dreptate? Dacă țara lor nu le poate oferi nici de lucru, nici oportunități, nici siguranță, e firesc să vrea să plece. De-asta îl și admir atât pe Alberto. Ar fi putut rămâne în Statele Unite pe un post extraordinar, dar a preferat să vină să-și dea sufletul pentru Peru. Să dea Domnul să nu regrete! Te apreciază foarte mult, cred că ți-ai dat seama, nu-i așa, Ricardo?

— Da, unchiule, și eu pe el. Adevărul e că-i foarte amabil. Grație nepotului meu am cunoscut și alte fețe ale Limei. Ale milionarilor și ale mahalalelor mizerabile.

Chiar în clipa aceea a sunat telefonul; era Alberto Lamiel.

— Ți-ar plăcea să-l cunoști pe bătrânul Arhimede, constructorul de diguri despre care ți-am vorbit?

— Bineînțeles, i-am zis entuziasmat.

— Construiesc un nou mol[1] în La Punta și inginerul de la Primărie este prietenul meu, Chicho Cánepa. Mâine dimineață, dacă-ți convine. O să trec să te iau pe la opt. Nu-i foarte devreme pentru tine, nu-i așa?

— Cred c-am îmbătrânit foarte mult, unchiule Ataúlfo, deși am doar cincizeci de ani, i-am zis, când am închis telefonul. Căci Alberto, deși e nepotul tău, este de fapt vărul meu. Dar el insistă să-mi spună unchi. Cred că-i par preistoric.

— Nu-i vorba de asta, a râs unchiul Ataúlfo. Faptul că trăiești la Paris îi inspiră respect. Să trăiești la Paris e un adevărat merit pentru el, echivalează cu reușita în viață.

În dimineața următoare, punctual ca un ceas, Alberto a apărut cu câteva minute înainte de ora opt, însoțit de inginerul Cánepa, însărcinat cu lucrările de pe plaja Cantolao și de pe cheiul La Punta; un bărbat deja în vârstă, cu ochelari fumurii și o burtă imensă, de băutor de bere.

---

[1] Mol – dig de piatră construit către largul mării, la intrarea într-un port, pentru a micșora acțiunea valurilor sau pentru a forma cheiuri suplimentare.

Acesta din urmă a coborât din camioneta Cherokee a lui Alberto și mi-a cedat locul din față. Cei doi ingineri purtau blugi, cămăși deschise la culoare și jachete de piele. M-am simțit ridicol în costum, cu cămașă cu guler și cravată, lângă acei domni în ținută sportivă.

— O să vă impresioneze mult bătrânul Arhimede, m-a asigurat inginerul, amic cu Alberto, căruia acesta îi spunea Chicho. E un nebun simpatic. Îl știu de douăzeci de ani și continuă să mă intrige cu poveștile lui. E un vrăjitor, o să-l vedeți. Și un povestaș nemaipomenit.

— Jur c-ar trebui să-l înregistrăm, unchiule Ricardo, a continuat Alberto. Poveștile lui cu digurile spargeval sunt formidabile, mereu îl trag de limbă.

— Tot nu-mi intră în cap ce mi-ai povestit, Alberto, i-am mărturisit. Continuu să cred că ți-ai bătut joc de mine. Mi se pare imposibil ca pentru construirea unui mol pe mare să fie mai degrabă nevoie de un vrăjitor decât de un inginer.

— Ba să-l credeți, a izbucnit în râs Chicho Cánepa. Căci dac-o știe cineva, eu sunt ăla și am aflat-o dintr-o experiență nefericită.

L-am rugat să nu mi se mai adreseze cu dumneavoastră; nu eram chiar așa de bătrân, deci de-acum înainte ne puteam tutui.

Mergeam tot pe drumul de plajă care ducea spre Magdalena și San Miguel, înaintând pe lângă falezele pustii, și în stânga noastră, pe o mare agitată, pe jumătate ascunsă în ceață, se zăreau câțiva surfiști care în pofida iernii înfruntau valurile în costumele lor din cauciuc. Încălecau valurile tăcuți, unii cu brațele ridicate în sus, legănându-și trupul, pentru a-și menține echilibrul. Chicho Cánepa a povestit ce pățise cu unul dintre molurile de la Costa Verde pe care tocmai îl depășisem, cel înălțat pe jumătate, arborând un catarg în vârf. Primăria din Miraflores îl însărcinase să lărgească șoseaua și să construiască două diguri, obținând astfel o plajă. N-a avut nici o problemă cu primul dig, construit în locul indicat de

Arhimede. Chicho voia ca al doilea dig să fie simetric cu primul, între restaurantele Costa Verde și La Rosa Náutica. Arhimede s-a opus: n-o să reziste, o să-l înghită marea.

— Nu exista nici un motiv să nu reziste, a zis inginerul Cánepa, afectat. Eu mă pricep la lucrurile astea, asta am învățat. Aceleași valuri și aceiași curenți îl loveau și pe primul. Linia de fugă identică, la fel și adâncimea postamentului marin. Lucrătorii au insistat să-l ascult pe Arhimede, dar mi s-a părut un moft al unui bețivan bătrân, ca să-și justifice leafa. Și l-am construit unde mi s-a părut mie că e bine. Ceasul rău, prietene Ricardo! Am folosit de două ori mai multe pietre și mortar decât la primul, și blestematul mi se înnisipa întruna. Provoca vârtejuri care perturbau tot mediul înconjurător, creând curenți și maree care au făcut ca plaja să devină un pericol pentru vilegiaturiști. În mai puțin de șase luni marea mi-a spulberat afurisitul de dig, lăsându-l o ruină, așa cum l-ai văzut. De câte ori trec pe aici, îmi plesnește obrazul de rușine. Un monument al rușinii mele! Primăria m-a amendat și am pierdut o mulțime de bani.

— Ce explicație ți-a dat Arhimede? De ce nu se putea construi acolo digul?

— Explicațiile oferite nu sunt explicații, a zis Chicho. Sunt aiureli. Cum ar fi „Marea nu-l acceptă acolo", „Acolo nu se potrivește", „Acolo o să se miște, iar dacă se clintește, marea o să-l dea jos". Prostii de-astea, fără cap și coadă. Vrăji, cum zici tu, sau naiba știe ce altceva. Dar după cele pățite la Costa Verde, eu, ciocul mic, cum zice bătrânul. În materie de diguri spargeval, nu există ingineri care să funcționeze; el știe mai multe.

Adevărul e că eram nerăbdător să cunosc acea minune în carne și oase. Alberto a spus că ar fi bine să-l găsim când e adâncit în contemplarea mării. Arhimede oferea atunci un adevărat spectacol: stând pe plajă, cu picioarele încrucișate ca un Buddha, nemișcat, înlemnit, putea petrece ore în șir scrutând apele, comunicând metafizic

cu forțele oculte ale mareelor și cu zeitățile din adâncurile mării, interogându-le, ascultându-le sau înălțându-le rugi în tăcere. Până ce, în sfârșit, părea să învie. Bolborosind ceva, se ridica în picioare și anunța, cu un gest energic: „Da, se poate" sau „Nu se poate", în care caz trebuia să mergi să cauți alt loc potrivit pentru dig.

Deodată, ajunși în piațeta San Miguel, învăluită în burniță, inginerul Chicho Cánepa a zis, fără a bănui tulburarea care avea să mă cuprindă:

— E un bătrân simpatic, care născocește multe. Vine mereu cu câte o extravaganță, căci mai are și deliruri paranoice. Într-o vreme scornise că are o fată la Paris care o să-l ducă să trăiască acolo, cu ea, în Orașul Lumină!

A fost ca și cum peste dimineață s-ar fi pogorât deodată întunericul. Am simțit arsura provocată la răstimpuri de un vechi ulcer duodenal, scântei de foc trosnitor în cap, nu știu exact ce altceva am mai simțit, dar au fost multe lucruri, și din clipa aceea am știut de ce, când Alberto Lamiel îmi spusese la Regatas povestea lui Arhimede și a digurilor din Lima, intuisem îndată neliniștea, ciudata anxietate ce precede neprevăzutul, premoniția cataclismului ori a miracolului, de parcă de respectiva poveste mă lega ceva profund. M-am abținut cu greu să nu-l copleșesc cu întrebări pe Chicho Cánepa despre cele spuse puțin mai înainte.

De cum am coborât din camionetă pe faleza Figueredo din La Punta, în fața plajei Cantolao, am știut cine era Arhimede fără a mai fi nevoie să-mi fie semnalat. Nu putea sta locului. Umbla cu mâinile în buzunare pe mal, chiar acolo unde se spărgeau valurile domoale pe mica plajă cu pietricele negre, cum nu mai văzusem din adolescență. Era un metis aproape alb, amărât și sfrijit, cu părul rar și ciufulit, un individ care depășise de mult vârsta aceea când începe bătrânețea, perioadă fadă în care distanțele cronologice se estompează și un om poate avea șaptezeci, optzeci sau poate nouăzeci de ani fără a se observa prea mult diferența. Purta o cămașă albastră uzată,

care mai avea doar un nasture, iar vântul dimineții friguroase și mohorâte o umfla, lăsându-i la iveală pieptul spân și osos și, aplecat asupra lui însuși și împiedicându-se de pietrele de pe plajă, se bâțâia dintr-o parte în alta, cu niște pași mari de bâtlan, gata să se prăvale la fiecare pas.

— El e, nu-i așa? i-am întrebat.

— Cine altcineva dacă nu el, a răspuns Chicho Cánepa. Și, făcându-și mâinile pâlnie, a strigat: Arhimede! Arhimede! Vino, e aici cineva care vrea să te cunoască! Închipuie-ți c-a venit tocmai din Europa ca să-ți vadă mutra!

Bătrânul s-a oprit și a avut o tresărire. S-a uitat la noi, descumpănit. A dat apoi din cap, a consimțit și a înaintat spre noi, făcând echilibristică pe pietrele negre și cenușii de pe plajă. Când s-a apropiat mai mult, l-am putut vedea mai bine. Avea obrajii supți, ca și cum și-ar fi pierdut toți dinții, iar bărbia îi era despicată de o crăpătură care putea fi o cicatrice. Vii și puternici în înfățișarea lui erau ochii, mici și apoși, dar intenși și duri, privind fără să clipească, cu o fixitate insolentă. Trebuia să fie foarte bătrân, într-adevăr, după ridurile de pe frunte și din jurul ochilor, după gâtul lui atât de ridat încât semăna cu o creastă de cocoș, și după mâinile noduroase, întinse în chip de salut.

— Ești așa de celebru, Arhimede, încât, chiar dacă nu-ți vine să crezi, unchiul meu Ricardo a venit din Franța ca să-l cunoască pe marele constructor de diguri din Lima, i-a spus Alberto, bătându-l ușor pe spate. Vrea să-i explici cum și de ce știi tu unde se poate ridica un dig și unde nu?

— Asta nu se poate explica, mi-a întins mâna bătrânul, împroșcând o ploicică de salivă în timp ce vorbea. Asta se simte în măruntaie. Încântat de cunoștință, domnule. Carevasăzică ești franțuz?

— Nu, sunt peruan. Dar trăiesc acolo de mai mulți ani.

Avea o voce spartă și ascuțită și de-abia sfârșea cuvintele, de parcă i-ar fi lipsit suflul ca să rostească toate

literele. Imediat după ce m-a salutat, i s-a adresat fără nici o pauză lui Chicho Cánepa:

— Îmi pare rău, dar cred că aici n-o să se poată, inginere.

— Cum să „crezi", s-a înfuriat acesta din urmă, ridicând vocea. Ești sau nu ești sigur?

— Nu sunt sigur, a recunoscut bătrânul, stânjenit, încruntându-se și mai tare. A făcut o pauză și, aruncând o privire rapidă oceanului, a adăugat: Mai bine zis nici măcar nu știu dacă sunt sigur. Nu vă supărați pe mine, dar e ceva care-mi spune că nu.

— Nu mă enerva, Arhimede, a protestat inginerul Cánepa, gesticulând. Trebuie să-mi dai un răspuns categoric. Sau, la naiba, nu te plătesc!

— Treaba e că uneori marea e o muiere năzuroasă, dintr-alea de zic „da, dar nu", „nu, dar da", a râs bătrânul, deschizând o gură cât o șură, în care de-abia se mai zăreau doi, trei dinți. Și atunci mi-am dat seama că răsuflarea lui duhnea a ceva tare și înțepător, vreun *cañazo*[1] sau *pisco*[2] foarte aspru.

— Îți pierzi puterile, Arhimede, l-a bătut afectuos pe umăr nepotul meu Alberto. Înainte vreme n-aveai nici un dubiu în treburile astea.

— Nu cred că-i așa, inginere, a zis Arhimede, devenind foarte serios. A arătat cu un gest apele verzi-brumării. Sunt chestii de-ale mării, care-și are secretele ei, ca toată lumea. Aproape întotdeauna îmi dau seama din prima ochire dacă se poate au ba. Dar plaja asta din Cantolao e tare nenorocită, își are trucurile ei și mă derutează.

Zgomotul valurilor izbindu-se de pietrele de pe plajă erau foarte puternice, iar glasul bătrânului se pierdea la răstimpuri. I-am descoperit un tic: când și când își ducea o mână la nas și și-l scobea foarte repede, alungând parcă o insectă.

[1, 2] Tipuri de rachiu din trestie de zahăr, respectiv struguri.

Se apropiaseră doi bărbați cu ghete și jachete de pânză, pe care erau imprimate niște litere galbene: „Municipalitatea din Callao". Chicho Cánepa și Alberto i-au luat deoparte. L-am auzit pe cel din urmă adresându-li-se, fără să-i pese că-l auzea Arhimede: „Acum se pare că nătărăul nu-i sigur dacă se poate sau nu. Așa încât ne rămâne nouă să luăm decizia".

Bătrânul era alături, dar nu se uita la mine. Acum avea din nou privirea ațintită spre mare și-și mișca încet buzele, parcă rugându-se sau vorbind de unul singur.

— Arhimede, mi-ar plăcea să luăm prânzul împreună, i-am zis cu voce scăzută. Ca să-mi povestești puțin despre digurile spargeval. E un subiect care mă interesează foarte mult. Doar dumneata și cu mine. Ai fi de acord?

Și-a întors capul și m-a țintuit cu privirea lui calmă, acum gravă. Invitația mea îl luase pe nepregătite. O expresie de neîncredere i-a apărut printre riduri și și-a încruntat sprâncenele:

— Să prânzim? a repetat el confuz. Unde?

— Unde vrei dumneata. Unde îți place. Dumneata alege locul și eu te invit. Vrei?

— Și când asta? a tras de timp bătrânul, scrutându-mă cu tot mai multă neîncredere.

— Acum. De pildă azi. Să zicem că te iau chiar de aici, pe la douăsprezece, și ne ducem să mâncăm unde hotărăști dumneata. De acord?

A acceptat după o vreme, fără a-și lua privirea de la mine, ca și cum deodată aș fi devenit o amenințare pentru el. „Ce naiba vrea individul ăsta de la mine?", exprimau ochii lui tăcuți și lichizi, de o culoare galben-cafenie.

O jumătate de oră mai târziu, când Arhimede, Alberto, Chicho Cánepa și tipii de la Primăria din Callao terminaseră de vorbit, iar nepotul și prietenul lui s-au urcat în camioneta parcată pe faleza Figueredo, i-am anunțat că eu mai rămâneam pe acolo. Voiam să mă plimb puțin prin La Punta, ca să-mi amintesc de tinerețe, când veneam uneori cu prietenii mei din Barrio Alegre la

balurile de la Regatas Unión și le făceam curte celor două Lecca, gemenele roșcate, care locuiau prin apropiere și participau vara la cursele cu veliere. O să mă întorc apoi în Miraflores cu un taxi. Au fost un pic surprinși dar au plecat până la urmă, nu fără a-mi recomanda să am mare grijă pe unde mergeam; Callao era plin de borfași, iar jafurile și răpirile erau la ordinea zilei în ultima vreme.

Am făcut o plimbare lungă pe falezele Figueredo, Pardo și Wiese. Casele impunătoare, construite cu patruzeci sau cincizeci de ani în urmă erau deteriorate, coșcovite și mucegăite de umiditate și timp, iar grădinile părăginite. Deși în evident declin, cartierul păstra urme din vechea-i splendoare, ca o bătrână doamnă care păstrează o umbră din frumusețea-i trecută. Am aruncat o privire indiscretă instalațiilor Școlii Naționale, dincolo de grilaj. Am zărit un grup de cadeți defilând în uniforme albe, de zi, și un altul care lega parâmele unei bărci la capătul pontonului. Și-n tot acest timp îmi repetam întruna: „E imposibil. E absurd. O prostie fără noimă. Uită scorneala asta, Ricardo Somocurcio". Era o nebunie să faci o asemenea asociere. Dar în același timp mă gândeam mai bine: mi se întâmplaseră deja destule lucruri în viață ca să știu că nimic nu era imposibil, că cele mai bizare și neverosimile coincidențe și întâmplări erau posibile când era vorba de femeiușca asta care acum îmi era soție. Deși trecuseră decenii de când nu mai fusesem pe acolo, La Punta nu se schimbase atât de mult ca Miraflores; domnea același aer seniorial, demodat, de sărăcie elegantă. Printre case răsăriseră acum și câteva clădiri impersonale și greoaie, ca și în vechiul meu cartier, dar erau puține la număr și nu izbutiseră să distrugă de tot armonia ansamblului. Străzile erau aproape pustii, zărindu-se doar câte o servitoare care se întorcea de la cumpărături și câte o gospodină ce împingea un cărucior cu un copil sau care scosese câinele să urineze pe malul mării.

La prânz am ajuns iarăși în piața Cantolao, învăluită acum aproape în întregime în ceață. L-am surprins pe

Arhimede în postura în care mi-l descrisese Alberto: așezat ca un Buddha, imobil, contemplând marea. Era așa de liniștit încât un stol de pescăruși albi se învârtea nepăsător în jurul lui, ciugulind printre pietre, căutând ceva de mâncare. Zgomotul valurilor era foarte puternic. Din când în când pescărușii țipau toți odată: sunetul, între răgușit și ascuțit, era pe alocuri strident.

— Da, se poate construi digul, a zis Arhimede când m-a văzut, arborând un zâmbet triumfător. Și a pocnit din degete: o să-i fac ditamai bucuria inginerului Cánepa!

— Ești absolut sigur acum?

— Foarte sigur, bineînțeles, a răspuns, dând din cap de mai multe ori, pe un ton lăudăros. Ochișorii lui străluceau de satisfacție.

Mi-a arătat marea cât se poate de convins, parcă indicându-mi că evidența era acolo pentru cine catadicsea s-o vadă. Dar singurul lucru pe care-l vedeam era o limbă de apă cenușiu-verzuie, mânjită de spumă, împroșcând pietrele, cu un zgomot simetric, chiar asurzitor, retrăgându-se apoi și lăsând în urmă smocuri de alge maronii. Pâcla înainta și în curând avea să ne învăluie cu totul.

— M-ai lăsat fără grai, Arhimede. Ce dar ai! Ce s-a întâmplat între timp de ești așa de sigur acum? Ai văzut ceva? Ai auzit ceva? Vreo presimțire, vreo intuiție?

Văzând că bătrânului îi era greu să se ridice, l-am ajutat, apucându-l de braț. Era jigărit rău: fără mușchi, oase moi, extremități ca de batracian.

— Am *simțit* că da, se putea, mi-a explicat Arhimede, tăcând imediat, de parcă verbul respectiv ar fi putut lămuri întreg misterul.

Am urcat tăcuți plaja abruptă și pietroasă, spre faleza Figueredo. Bătrânului i se afundau în pietre șlapii găuriți și, cum aveam senzația că putea să cadă în orice clipă, l-am apucat iarăși de braț ca să-l susțin, dar el s-a ferit cu un gest plictisit.

— Unde vrei să mâncăm, Arhimede?

A stat o clipă pe gânduri, după care a arătat spre zarea încețoșată și fantomatică din portul Callao.

— Știu un loc, acolo la Chucuito, a zis șovăind. Chim Pum Callao. Fac *ceviche* bune, cu pește proaspăt. Uneori inginerul Chicho dă pe acolo ca să înfulece niște *butifarras*[1]

— Grozav, Arhimede! Să mergem acolo! Ador *ceviche* și n-am mai mâncat de secole *butifarras*.

În timp ce ne îndreptam spre Chucuito, ascultând țipetele pescărușilor și vuietul mării și simțind briza rece, i-am zis lui Arhimede că numele restaurantului îmi amintea de suporterii faimoasei echipe de fotbal din Callao, Sport Boys, care la meciurile din copilăria mea, pe Stadionul Național de pe strada José Díaz, urlau din tribune cu voce tunătoare: „Chim Pum! Callao! Chim Pum! Callao!" Și că deși trecuseră atâția ani, îmi mai aminteam și acum perechea aceea de înaintași de la Sport Boys, Valeriano López și Jerónimo Barbadillo, spaima tuturor fundașilor care trebuiau să înfrunte echipa tricourilor trandafirii.

— Pe Barbadillo și pe Valeriano López i-am cunoscut de mici, a comentat bătrânul; mergea ușor încovoiat, privind în jos, iar vântul îi ciufulea firele de păr, răzlețe și albe. Chiar am bătut mingea împreună de câteva ori pe stadionul Potao, unde se antrena echipa Boys sau pe maidanele din Callao. Până să devină celebri, se înțelege. Pe vremea aia fotbaliștii jucau doar pentru glorie. Cel mult le cădea câte un bacșiș câteodată. Mie îmi plăcea mult fotbalul. Dar n-am fost niciodată un fotbalist bun, n-aveam rezistență. Oboseam repede și-n repriza a doua gâfâiam ca un câine.

— Bine, dar dumneata ai alte calități, Arhimede. Chestia asta la care te pricepi dumneata, unde să înalți diguri, o știe puțină lume. E un har doar al tău, te asigur.

---

[1] Pâine în interiorul căreia se pune o bucată de jambon cu puțină salată.

Chim Pum Callao era o crâșmă mizerabilă, într-un colț al parcului José Gálvez. Prin jur bântuiau gură-cască și țânci care vindeau dulciuri, lozuri, arahide, mere glazurate, în cărucioare de lemn sau pe scânduri așezate pe căpriori. Arhimede venea pesemne des pe aici, căci saluta trecătorii cu mâna și câțiva câini i s-au gudurat la picioare. În Chim Pum Callao, patroana localului, o negresă grăsună cu moațe în păr, care servea dincolo de tejghea – o scândură groasă sprijinită pe două butoaie – l-a salutat prietenoasă: „Salutare, bătrâne îndiguitor". Zece măsuțe grosolane, bănci în loc de scaune și doar o parte din tavan avea lămpi cu calamină; prin cealaltă parte se zărea cerul înnorat și trist de iarnă. La radioul dat la maxim era o salsa de Rubén Blades: *Pedro Navaja*. Ne-am așezat la o masă lângă ușă, am cerut *ceviche*, *butifarras* și o bere Pilsen de la gheață.

Negresa moțată era singura femeie din tot localul. Aproape toate mesele erau ocupate de doi, trei sau patru clienți, bărbați care lucrau pesemne prin împrejurimi, căci unii dintre ei purtau salopete ca muncitorii de la depozitele frigorifice, iar pe jos, lângă bănci, se vedeau căștile și gențile cu scule ale electricienilor.

— Ce doreați să aflați, domnule? a trecut la atac Arhimede. Mă privea plin de curiozitate și la intervale regulate își ducea mâna la nas, ca să se scobească și să sperie insecta inexistentă. De unde până unde invitația asta, vreau să zic.

— Cum ți-ai descoperit dumneata talentul de a ghici gândurile mării? l-am întrebat. Din copilărie? Din tinerețe? Povestește-mi. Mă interesează tot ce mi-ai putea spune despre asta.

A ridicat din umeri, de parcă nu și-ar mai aminti sau n-ar merita să-ți pierzi vremea cu asta. A bălmăjit că un ziarist de la *La Crónica* venise odată să-i ia un interviu despre chestia asta, după care a părut să amuțească. În cele din urmă, a șoptit: „Nu-s lucruri care-mi trec prin cap și de-asta nu pot s-o explic. Știu unde se poate și unde

nu. Dar sunt momente când habar n-am. Vreau să spun că nu simt nimic". A tăcut iarăși o bună bucată de vreme. Totuși, de îndată ce-au adus berea, am ciocnit și am tras o dușcă, s-a pus pe vorbit și mi-a povestit viața lui, destul de slobod la gură. Nu se născuse la Lima, ci în munți, în Pallanca, dar familia lui coborâse la mare când el abia învăța să meargă, astfel încât nu-și mai amintea nimic despre zona muntoasă, de parcă s-ar fi născut la Callao. Se simțea un om al locului, inimos și dintr-o bucată. Învățase să scrie și să citească la Școala Publică numărul 5, în Bellavista, dar nu terminase nici măcar cursurile primare, căci ca să aducă un ban în casă, taică-său l-a pus să vândă înghețată într-un triciclu al unei cofetării faimoase, care nu mai există acum, de pe bulevardul Sáenz Peña: La Deliciosa. Ca țânc și puștan făcuse de toate, ajutor de tâmplar, zidar, curier la o agenție vamală, până a început să lucreze ca ucenic la o șalupă pescărească, cu sediul la Baza Maritimă. Acolo a început să descopere, fără a înțelege cum și de ce, că el și marea „se înțelegeau ca frații". Știa să adulmece ca nimeni altul unde trebuiau aruncate năvoadele – fiindcă acolo or să caute hrana bancurile de sardine – și unde nu, fiindcă acolo curenții or să sperie peștii și nici cel mai amărât n-o să muște momeala. Își amintea foarte bine de prima dată când a ajutat la construirea unui mol pe mare, la Callao, unde e Las Perla, cam pe unde se sfârșește bulevardul Las Palmeras. Toate strădaniile lucrătorilor ca structura să reziste valurilor s-au dovedit zadarnice. „Ce naiba se întâmplă, de ce se înnisipează întruna nenorocirea asta blestemată?" Antreprenorul, un indian din Chiclayo, arțăgos nevoie mare, își smulgea părul din cap și înjura de mamă marea și pe toată lumea. Dar oricât înjura și drăcuia, răspunsul mării era negativ. Și când marea nu vrea, înseamnă că nu se poate, domnule. Pe vremea aceea nu împlinise încă douăzeci de ani și era mai potolit, căci se temea că-l mai puteau lua la armată.

Și atunci Arhimede începuse să se gândească, să cumpănească mai bine și i-a venit ideea „să-i vorbească mării", în loc s-o afurisească. Mai mult de-atât: „s-o asculte, așa cum ai asculta un prieten". Și-a dus mâna la ureche, și-a luat o moacă atentă și supusă, de parcă exact în clipa aceea ar fi primit secretele confidențe ale oceanului. Parohul bisericuței Carmen de la Legua îi spusese odată: „Tu știi pe cine asculți, Arhimede? Pe Dumnezeu. El îți dictează lucrurile acelea înțelepte pe care le spui tu despre mare". Da, poate că într-adevăr Dumnezeu sălășluia în mare. Deci așa s-a întâmplat. S-a pus să asculte și atunci, da, domnule, marea l-a făcut să simtă că în loc să înalțe digul acolo unde nu-l dorea, să-l plaseze cincizeci de metri mai la nord, spre La Punta, și „marea o să se resemneze". S-a dus să-i spună asta șefului de șantier. Inițial chiclayanul s-a prăpădit de râs, după cum era de așteptat. Ulterior însă a acceptat disperat: „Să încercăm, blestemată să fie!". Au încercat în locul sugerat de Arhimede și molul i-a venit de hac mării. Și acum mai era acolo, în picioare, înfruntând valurile uriașe. S-a dus buhul și Arhimede a devenit vestit ca „vrăjitor", „magician", „îndiguitor". De atunci nu se mai construia nici un dig în tot golful Limei fără ca șefii de șantier sau inginerii să-l consulte. Și nu numai la Lima. Îl duseseră la Cañete, la Pisco, la Supe, la Chincha, într-o mulțime de locuri, ca să ajute la înălțarea digurilor. Era mândru să spună că rareori se înșelase în lunga lui carieră de îndiguitor. Deși i se mai întâmpla și asta câteodată, căci singurul care nu se înșală niciodată e Dumnezeu, și poate Diavolul, domnule.

Peștele *ceviche* pișca de parcă era făcut cu ardei iute de Arequipa. Când s-a golit sticla de bere, am mai cerut una, pe care am băut-o pe îndelete, savurând gustoasele *butifarras*, cu carne de porc, ceapă și ardei. Prinzând curaj de la bere m-am încumetat, într-un moment de tăcere, să-i pun lui Arhimede întrebarea care-mi stătea pe limbă de trei ore:

— Mi s-a spus că ai o fiică la Paris. E adevărat, Arhimede?

M-a privit țintă, intrigat că eram la curent cu asemenea chestiuni personale. Și încet, încet, chipul destins i s-a înăsprit. Până să-mi răspundă, și-a atins pe furiș nasul alungând cu mâna insecta invizibilă.

— Nu vreau să mai știu nimic de ingrata aia, a bombănit. Și cu atât mai puțin să vorbesc despre ea, domnule. Vă jur că dacă s-ar căi și-ar veni să mă vadă, i-aș trânti ușa în nas.

Văzându-l așa de supărat, i-am cerut scuze pentru impertinența mea. Îl auzisem pe inginer vorbind dimineață despre fiica lui și, cum și eu locuiam la Paris, am devenit curios, gândindu-mă că poate o cunoșteam. N-aș fi adus vorba dacă aș fi știut că-l deranja.

Fără să-mi comenteze explicațiile, Arhimede și-a văzut mai departe de *butifarra*, sorbindu-și berea. Cum aproape că nu mai avea dinți, mesteca greu, plescăind cu limba și înghițind încet fiecare dumicat. Stânjenit de tăcerea apărătoare, convins că greșisem întrebând de fiică-sa – ce sperai să auzi, Ricardito? – am ridicat mâna s-o chem pe negresa moțată, ca să ne facă nota de plată. Dar chiar atunci Arhimede a vorbit iarăși:

— Fiindcă-i o ingrată, v-o jur, a afirmat încruntat, făcând o mutră severă. Nici măcar pentru înmormântarea maică-sii n-a trimis bani. O egoistă, asta e! A plecat și ne-a întors spatele. S-o fi crezând mare, și asta-i dă dreptul să ne disprețuiască acum. De parcă nu i-ar curge prin vine sângele maică-sii și al lui taică-său.

Era furios din cale-afară. Se strâmba când vorbea și fața i se rida și mai tare. Am îngăimat iarăși: regretam că abordasem subiectul, n-am vrut să-l fac să se simtă prost, să vorbim despre altceva. Dar el nu mă mai asculta. În ochii ficși, pupilele-i străluceau, lichide și incandescente.

— M-am coborât în așa hal încât am rugat-o să mă ia acolo, când i-aș fi putut porunci, că doar de-asta îi sunt tată, a urlat izbind cu pumnul în masă. Îi tremurau bu-

zele. M-am coborât, m-am umilit. Nu trebuia să mă întrețină, nici pomeneală de așa ceva. Aș fi muncit orice. De pildă, aș fi ajutat la construirea digurilor. Ce, nu se înalță diguri și acolo, la Paris? Păi aș fi putut face asta acolo. Dacă-s bun aici, de ce n-aș fi și acolo? Tot ce i-am cerșit a fost biletul de drum. Nu pentru maică-sa, nu pentru frații ei. Doar pentru mine. Mi-aș fi rupt spatele, aș fi câștigat, aș fi economisit și aș fi adus restul familiei încet, încet. Ceream mult? Era puțin, aproape nimic. Și ea ce-a făcut? Nu mi-a mai trimis nici o scrisoare. Nici una, niciodată, de parc-ar fi îngrozit-o ideea c-o să-i cad pe cap. Așa face o fiică? Știu eu de ce zic că s-a făcut o ingrată, domnule.

Negresei moțate care se apropiase de masă, legănându-se ca o panteră, i-am mai cerut o bere la gheață în locul notei de plată. Bătrânul Arhimede vorbise așa de tare că mai multe priviri de la alte mese s-au întors către el. Dându-și seama, s-a prefăcut că tușește și a coborât vocea:

— La început da, își amintea de familia ei, trebuie să recunosc. Bine, din când în când, dar ceva tot e mai bine decât nimic, a continuat mai potolit. Nu și când era în Cuba; se pare că de acolo, cu problemele politice, nu putea trimite scrisori. Cel puțin așa a zis mai târziu, când s-a măritat și s-a dus să trăiască în Franța. Atunci da, de Ziua Națională, de aniversarea mea sau de Crăciun, mai trimitea câte o scrisoare sau câte un ceculeț. Și ce daraveră ca să ridicăm banii! Să duci la bancă acte de identitate, iar banca îți lua nu știu câte comisioane. În sfârșit, în perioada ăia, rar, dar tot își mai aducea aminte că are o familie. Până când i-am cerut biletul pentru Franța. De-atunci s-a terminat. Pentru totdeauna. Până azi. Ca și cum toate rudele ar fi mierlit-o. Ne-a îngropat pe toți, vă zic. Nici măcar când unul din frații ei i-a scris, cerându-i ajutor ca să punem o lespede de marmură pe mormântul maică-sii, n-a catadicsit să răspundă.

I-am umplut paharul cu berea spumoasă pe care tocmai ne-o adusese negresa moțată, și mi-am turnat și

mie. Cuba, măritată la Paris: cum să te mai îndoiești. Cine altcineva, dacă nu ea? Începusem să tremur eu acum. Eram îngrijorat: parcă așeptam să aud ceva îngrozitor din gura bătrânului. Am zis „Noroc, Arhimede" și am tras amândoi o dușcă zdravănă. Așa cum stăteam, puteam vedea unul din șlapii găuriți ai bătrânului și o gleznă noduroasă, cu cruste și mizerii printre care se plimba o furnică pe care nu părea s-o simtă. Era posibilă o asemenea coincidență? Da, era. Acum nu mai aveam nici cea mai mică îndoială.

— Cred c-am cunoscut-o odată, am zis vorbind parcă de dragul de a vorbi, fără vreun interes personal. Fiica dumitale a avut o bursă în Cuba o vreme, nu-i așa? Și apoi s-a măritat cu un diplomat francez, așa-i? Un domn care se numea Arnoux, dacă nu mă înșel.

— Nu știu dacă era diplomat sau altceva, nici măcar nu ne-a trimis vreo fotografie, a tresărit Arhimede, plesnindu-și nasul. Dar era un franțuz important și câștiga mult bănet, așa mi s-a spus. Oare o fiică n-are obligații față de familia ei în cazuri de-astea? Mai ales dacă familia ei e amărâtă și n-are de nici unele.

A mai luat o înghițitură de bere și a căzut pe gânduri o vreme. O muzică banală, falsă și monotonă, interpretată de Los Shapis a înlocuit salsa. La masa de alături, electricienii vorbeau despre cursele de cai de duminică și unul dintre ei s-a jurat: „În turul trei, Cleopatra e favorita". Deodată, amintindu-și ceva, Arhimede și-a ridicat brusc privirea și m-a sfredelit cu ochișorii lui febrili:

— Dumneata ai cunoscut-o?

— Cred că da, vag.

— Tipul ăla, franțuzul, avea multe parale, așa-i?

— Nu știu. Dacă vorbim despre aceeași persoană, era funcționar la UNESCO. O poziție bună, fără îndoială. Fiica dumitale, de câte ori am văzut-o, era întotdeauna bine îmbrăcată. O femeie frumoasă și elegantă.

— Otilita a râvnit întotdeauna la ceea ce n-avea, de mică, a zis Arhimede, îndulcindu-și deodată vocea și

schițând un zâmbet neașteptat, plin de indulgență. Era foarte ageră, la școală lua mereu premii. Asta da, avea delirul grandorii de când s-a născut. Nu se împăca cu soarta ei.

N-am putut să-mi stăpânesc hohotul de râs și bătrânul a rămas cu ochii la mine, privindu-mă descumpănit. Lily, micuța chiliană, tovarășa Arlette, madame Robert Arnoux, Mrs Richardson, Kuriko și madame Ricardo Somocurcio se numea în realitate Otilia. Otilita. Să mori de râs, nu alta.

— Nu mi-aș fi închipuit niciodată c-o cheamă Otilia, i-am explicat. Eu am cunoscut-o cu alt nume, cel al soțului ei. Madame Robert Arnoux. Așa se obișnuiește în Franța, când o femeie se mărită, ia numele și prenumele soțului.

— Ce mai obiceiuri, a comentat Arhimede, zâmbind și ridicând din umeri. N-ați mai văzut-o de mult?

— De mult, da. Nici măcar nu știu dacă mai locuiește la Paris. Asta dacă vorbim despre aceeași persoană. Peruana în cauză a fost în Cuba și s-a căsătorit acolo, la Havana, cu un diplomat francez. El a venit cu ea apoi la Paris, unde au locuit în anii șaizeci. Acolo ne-am văzut pentru ultima oară acum vreo patru sau cinci ani. Țin minte că vorbea foarte mult despre Miraflores, zicea că și-a petrecut copilăria în acel cartier.

Bătrânul a dat afirmativ din cap. În privirea lui apoasă, nostalgia înlocuise furia. Ținea paharul în sus și sufla spuma de pe margine, uniformizând-o încetișor.

— Ea e, a afirmat, consimțind de mai multe ori în timp ce-și tot atingea nasul. Otilita a trăit în Miraflores când era copilă, fiindcă maică-sa a lucrat ca bucătăreasă într-o familie care locuia acolo. Familia Arenas.

— Pe strada Esperanza? am întrebat.

Bătrânul a consimțit, privindu-mă țintă, uluit.

— Și pe-asta o știți? Cum de cunoașteți atâtea lucruri despre Otilita?

M-am gândit: „Cum ar reacționa dacă i-aș spune: fiindcă ea e nevasta mea?"

— Păi ți-am spus deja. Fiica dumitale își amintea mereu de Miraflores și de căsuța de pe strada Esperanza. E un cartier în care am copilărit și eu.

Îndărătul tejghelei, negresa moțată urmărea ritmul fals al formației Los Shapis, bălăngănindu-și capul dintr-o parte în alta. Arhimede a tras o dușcă zdravănă și spuma i-a rămas de jur-împrejurul buzelor lui supte.

— De când era atâtica Otiliei îi era rușine cu noi, a zis enervându-se iarăși. Ea voia să fie ca albii bogați. Era o copiliță încrezută, plină de nazuri. Destul de dezghețată și hotărâtă. Nu oricine pleacă în străinătate fără o para chioară, cum a făcut ea. Odată a câștigat un concurs, la Radio America. Imitându-i pe mexicani, pe chilieni, pe argentinieni. Și avea doar nouă sau zece ani. Ca premiu a primit niște patine. A câștigat simpatia familiei ăleia unde maică-sa lucra ca bucătăreasă. Familia Arenas. I-a cucerit, vă zic. O tratau ca pe propria fiică. O lăsau să fie prietenă cu fata lor. Au răsfățat-o, vezi bine. De-atunci îi era tot mai rușine să fie fata maică-sii și a lui taică-său. Deci se vedea de atunci cât de nerecunoscătoare o să fie mai târziu.

Deodată, ajuns în acest punct al conversației, m-am cam plictisit. Ce căutam eu aici, vârându-mi nasul în intimitățile astea sordide? Ce mai voiai să afli, Ricardito? Și la ce bun? Am început să caut un pretext ca să plec, fiindcă brusc Chim Pum Callao devenise o cușcă. Arhimede îi dădea înainte cu familia lui. Tot ce povestea mă deprima și mă întrista și mai mult. Din câte se pare avea o grămadă de copii, de la trei femei diferite, „toți recunoscuți". Otilita era fata cea mare de la prima nevastă, deja moartă. „Să hrănești douăsprezece guri e chin mare", repeta, resemnat. „Pe mine m-au secat. Nu știu de unde mai am putere să muncesc, domnule." Într-adevăr, îl vedeam istovit și fragil. Doar ochii, vii și veseli, exprimau voința de a continua; restul trupului părea învins și descurajat.

Trecuseră cel puțin două ore de când intraserăm în Chim Pum Callao. Toate mesele, în afară de a noastră, se goliseră. Patroana a închis radioul, insinuând că sosise ora închiderii. Am cerut nota, am plătit și în stradă l-am rugat pe Arhimede să accepte o bancnotă de o sută de dolari în chip de cadou.

— Dacă mai dați vreodată de Otilita pe acolo, pe la Paris, spuneți-i să-și amintească de taică-său și să nu mai fie așa o fată rea, că-n viața ailaltă o să plătească cu vârf și îndesat, mi-a întins mâna bătrânul.

A rămas cu ochii pe bancnota de o sută de dolari, de parc-ar fi fost un obiect căzut din cer. Credeam c-o să înceapă să plângă de emoție. A bolborosit: „O sută de dolari! Dumnezeu o să vă răsplătească, domnule". M-am gândit: „Și dacă i-aș spune: «Dumneata ești socrul meu, Arhimede, poți să-ți închipui?»"

Când în aceeași piață, José Gálvez, a apărut după o clipă un taxi hodorogit pe care l-am oprit prin semne, m-am trezit înconjurat de o grămadă de țânci zdrențăroși, cerând de pomană cu mâinile întinse. I-am spus șoferului să mă ducă pe strada Esperanza, în Miraflores.

Pe lungul traseu, în rabla care scotea fum și se hurduca, îmi părea rău că provocasem acea discuție cu Arhimede. Eram tare mâhnit, imaginându-mi cum trebuie să fi fost copilăria Otilitei în mahalalele din Callao. Știind că-mi era imposibil să-mi reprezint o realitate atât de îndepărtată de cea miraflorină în care avusesem norocul să trăiesc, mi-o închipuiam copilă în promiscuitatea și jegul cocioabelor strâmbe de pe malurile râului Rímac – trecând prin dreptul lor, taxiul s-a umplut de muște – unde locuințele se confundau cu grămezile de gunoi, strânse acolo Dumnezeu știe de când și-mi imaginam sărăcia, precaritatea și nesiguranța fiecărei zile până când, pronie cerească, mama găsise acel post de bucătăreasă într-o familie din clasa de mijloc, într-un cartier rezidențial, unde izbutise s-o ia cu ea și pe fata cea mare. Îmi închipuiam tertipurile, alintările, drăgă-

lășeniile Otilitei – copilă dotată cu un instinct excepțional de dezvoltat pentru supraviețuire și adaptare – folosite spre a-i cuceri pe stăpânii casei. Mai întâi or fi râs de ea, apoi le-o fi căzut cu tronc fata zglobie a bucătăresei. I-or fi dăruit pantofiorii, rochițele care-i rămăseseră mici lui Lucy, adevărata fiică, cealaltă micuță chiliană. Astfel o fi tot avansat copila lui Arhimede, ocupând un locșor în familia Arenas. Până o fi căpătat în fine dreptul de a se putea juca și ieși cu fata stăpânilor, purtându-se ca de la egal la egal cu ea, ca și cu o prietenă, ca și cu o soră, chiar dacă aceasta mergea la o școală privată, iar ea la o amărâtă de școală publică. Acum da, după treizeci de ani, era clar de ce micuța chiliană Lily din copilăria mea nu voia să aibă nici un iubit și nici nu invita pe nimeni în casa ei de pe strada Esperanza. Și mai ales era limpede de ce se hotărâse să joace teatru, prefăcându-se a nu fi peruană, transformându-se într-o mică chiliană pentru a fi acceptată în Miraflores. Mă simțeam înduioșat până la lacrimi. De-abia așteptam să-mi țin soția în brațe; voiam s-o mângâi, s-o răsfăț, să-i cer iertare pentru copilăria avută, s-o gâdil, să-i spun bancuri, să fac pe bufonul ca s-o aud râzând, să-i promit că n-o să mai sufere niciodată de-acum înainte.

Strada Esperanza nu se schimbase prea mult. Am străbătut-o de două ori, de pe bulevardul Larco până pe Zanjón, dus și întors. Librăria Minerva era tot în colț, în fața Parcului Central, deși acum lipsea din spatele tejghelei, servindu-și clienții, italianca aceea grizonată, mereu sobră, văduva lui José Carlos Mariátegui. Nu mai exista nici Gambrinus, restaurantul german, nici prăvălia cu panglici și nasturi unde o însoțeam câteodată pe mătușa Alberta la cumpărături. Dar clădirea cu trei etaje în care locuiseră micuțele chiliene era tot acolo. Îngustă, înghesuită între o casă și o altă clădire, spălăcită, cu balconașele ei cu balustrade de lemn, părea sărăcăcioasă și demodată. În acel apartament cu încăperi întunecoase și strâmte, în acea chichineață de lângă bucătărie, care era

camera servitorilor și unde maică-sa îi întindea în fiecare seară salteaua pe jos, Otilita fusese mult mai puțin nefericită decât în casa lui Arhimede. Și poate chiar atunci, când era doar o impuberă mucoasă, a luat decizia temerară de a răzbi cu orice preț: să nu mai fie Otilita, fata bucătăresei și a constructorului de diguri, să scape o dată pentru totdeauna de acea capcană, carceră și blestem care era pentru ea Peru, să plece cât mai departe de țară și să se îmbogățească – da, mai ales asta, să fie bogată, foarte bogată – chiar dacă pentru asta ar trebui să facă cele mai îngrozitoare lucruri, să-și asume cele mai mari riscuri, orice, până devine o femeie rece, incapabilă să iubească, calculată și crudă. Își văzuse visul cu ochii doar scurte perioade de timp și plătise totul foarte scump, lăsând fărâme de piele și suflet pe drum. Amintindu-mi-o în cele mai teribile momente de criză – stând pe closet, tremurând de frică, agățată de mâna mea – a trebuit să fac un efort deosebit să nu plâng. Firește că aveai dreptate, fată nesăbuită, să nu vrei să revii în Peru, să urăști țara care-ți aducea aminte de tot ce acceptasei, îndurasei și făcusei ca să scapi de ea. Ai făcut foarte bine că nu m-ai însoțit în călătoria asta, dragostea mea.

Am făcut o plimbare lungă pe străzile din Miraflores, urmând traseele din tinerețe: Parcul Central, bulevardul Larco, Parcul Salazar, falezele. Aveam inima cât un purice: doream s-o văd, să-i aud vocea. Firește, n-aveam să-i spun niciodată că-i cunoscusem tatăl. Și nici n-aveam să-i dezvălui că-i știam adevăratul nume. Otilia, Otilita, ce caraghios, nu i se potrivea deloc! O să uit, bineînțeles, de Arhimede și de tot ce auzisem în dimineața asta.

Când am ajuns la unchiul Ataúlfo acasă, el se culcase. Bătrâna Anastasia îmi lăsase mâncarea pe masă, acoperită, ca să se păstreze caldă. Am luat doar o înghițitură și de îndată ce m-am ridicat de la masă, m-am închis în sufragerie. Nu-mi plăcea să sun la Paris, fiindcă știam că unchiul Ataúlfo n-o să mă lase să plătesc convorbirea, dar aveam atâta nevoie să vorbesc cu fata nesăbuită, să-i aud

vocea, să-i spun că mi-era dor de ea, încât m-am hotărât. Am sunat-o pe întuneric din fotoliul din colț, unde se afla măsuța cu telefonul și unde unchiul Ataúlfo își citea ziarele. Telefonul a sunat de mai multe ori fără să ridice nimeni receptorul. Diferența de fus orar, firește! La Paris era patru dimineața. Dar tocmai de aceea era imposibil ca micuța chiliană – Otilia, Otilita, ce haios! – să nu audă telefonul. Când era pe noptieră, lângă urechea ei. Iar ea avea somnul foarte ușor. Singura explicație posibilă era că plecase în vreo delegație, trimisă de Martine. Am urcat în camera mea târându-mi picioarele, frustrat și trist din cale afară. Bineînțeles că n-am putut închide ochii toată noaptea; de câte ori simțeam că ațipesc mă trezeam, tresărind speriat și lucid, văzând desenându-se în întuneric chipul lui Arhimede, privindu-mă hâtru și repetând numele fetei mai mari: Otilita, Otilia. Să fie posibil? Nu, o idee prostească, o criză de gelozie ridicolă la un bărbat de cincizeci de ani. Alt joc, ca să te țină în șah, Ricardito? Imposibil, de unde să fi bănuit ea c-o s-o suni la telefon astăzi, la ora asta din noapte? Explicația logică era că plecase în interes de serviciu la Biarritz, Nisa, Cannes, în oricare din stațiunile acelea unde aveau loc adunări, conferințe, reuniuni, nunți și alte pretexte inventate de francezi ca să bea și să se îndoape ca uliii.

Am mai sunat-o în următoarele trei zile dar n-a răspuns niciodată la telefon. Ros de gelozie, nu mai vedeam nimic și pe nimeni, numărând doar zilele interminabile care mai lipseau până trebuia să iau avionul înapoi spre Europa. Unchiul Ataúlfo mi-a observat nervozitatea, poate tocmai fiindcă făceam eforturi disperate să par normal. S-a mulțumit doar să mă întrebe de vreo două, trei ori dacă mă simțeam bine, căci de-abia gustam mâncarea și am refuzat invitația amabilă a lui Alberto Lamiel de a cina cu o gașcă creolă și a o asculta pe cântăreața mea preferată, Cecilia Barraza.

A patra zi m-am întors la Paris. Unchiul Ataúlfo i-a scris cu mâna lui o epistolă fetei nesăbuite, cerându-i

iertare că-i furase soțul în ultimele două săptămâni, dar, adăuga el, această vizită a nepotului fusese miraculoasă, ajutându-l să depășească un moment greu și asigurându-i o viață lungă. N-am dormit și n-am mâncat în cele aproape optsprezece ore cât a durat zborul, din cauza unei escale lungi făcute de avionul companiei Air France în Pointe-à-Pitre pentru a repara o avarie. Oare ce m-o aștepta de astă dată când o să deschid ușa apartamentului din École Militaire? O altă scrisorică de la fata nesăbuită, spunându-mi cu răceala de altădată că se hotărâse să plece, fiindcă se săturase de viața asta plictisitoare, de casnică mic-burgheză, obligată să pregătească mereu micul dejun și să facă patul? Putea să continue cu asemenea toane la vârsta ei?

Nu. Când am deschis ușa apartamentului din Jospeh Granier – mâna îmi tremura și nu izbuteam să nimeresc cheia în broască – ea era acolo, așteptându-mă. Și-a desfăcut brațele cu un zâmbet larg:

— În sfârșit! Deja mă săturasem să fiu singură și părăsită.

Se îmbrăcase ca pentru o petrecere, cu o rochie foarte decoltată, cu umerii goi. Când am întrebat-o de ce era așa de elegantă, mi-a răspuns, mușcându-mi buzele:

— Pentru tine, tontule, pentru cine altcineva? Te-am așteptat de dimineață, toată ziua am sunat la Air France. Mi-au spus că avionul a stat mai multe ore în Guadalupe. Haide, lasă-mă să văd cum s-au purtat cu tine la Lima. Ai mai albit, mi se pare. Fiindcă ți-a fost dor de mine, presupun.

Părea încântată să mă vadă, eu mă simțeam ușurat și rușinat. M-a întrebat dacă voiam să beau sau să mănânc ceva și cum m-a văzut căscând, m-a împins în dormitor: „Hai, hai, du-te să te culci puțin, mă ocup eu de valiza ta". Mi-am scos pantofii, pantalonii, cămașa și, prefăcându-mă că dorm, am spionat-o cu ochii întredeschiși. Despacheta fără grabă, concentrată, extrem de ordonată. Separa rufele murdare și le punea într-o pungă pe care

urma s-o ducă apoi la spălătorie. Hainele curate le aranja cu grijă în dulapul din perete. Ciorapii, batistele, costumul, cravata. Când și când arunca o privire spre pat și mi se părea că era liniștită văzându-mă acolo. Avea patruzeci și opt de ani și nimeni n-ar fi crezut-o, observându-i silueta de manechin. Era foarte frumoasă în rochia aceea verde pal care-i lăsa umerii și o parte din spate la vedere, machiată cu atâta grijă. Se mișca ușor și grațios. La un moment dat am văzut-o apropiindu-se – eu am închis și mai tare ochii și am deschis ușor gura, prefăcându-mă că dorm – și am simțit-o acoperindu-mă cu plapuma. Să fi fost totul doar o farsă? Pentru nimic în lume. Dar de ce nu, cu ea viața putea deveni în orice clipă teatru, ficțiune. S-o întreb de ce nu-mi răspunsese la telefon în ultimele zile? Să încerc să aflu dacă fusese plecată în interes de serviciu? Sau mai bine uitai de treaba asta, Ricardito, și te cufundai în această tandră minciună a fericirii domestice? Simțeam o nesfârșită oboseală. Mai târziu, când mă luase somnul cu adevărat, am simțit-o întinzându-se lângă mine. „Ce proastă sunt, te-am trezit." Era întoarsă către mine și cu o mână îmi ciufulea părul. „Ai albit de tot, moșulică", a râs. Își scosese rochia și pantofii, iar combinezonul pe care-l purta avea o nuanță mată, deschisă, în ton cu pielea ei.

— Mi-a fost dor de tine, mi-a zis deodată, foarte serioasă. Mă țintuia cu ochii ei de culoarea mierii arse, amintindu-mi brusc de privirea fixă a constructorului de diguri. Nu puteam să dorm, gândindu-mă la tine. M-am masturbat aproape în fiecare noapte, închipuindu-mi că mă excitai cu gura ta. Într-o seară am plâns la gândul că ai putea păți ceva, o boală, un accident. C-o să mă suni să-mi spui că te-ai hotărât să rămâi la Lima cu vreo peruană și n-o să te mai văd niciodată.

Trupurile nu ni se atingeau. Își ținea în continuare mâna pe capul meu, dar acum își trecea buricele degetelor pe sprâncenele mele, pe gura mea, vrând parcă să se convingă că eram acolo cu adevărat. Ochii îi rămă-

seseră foarte serioși. Pupilele-i aveau în adânc o strălucire apoasă, de parcă s-ar fi abținut să nu plângă.

— Odată, cu ani în urmă, m-ai întrebat chiar în camera asta ce însemna pentru mine fericirea, îți mai amintești, băiete bun? Și eu ți-am răspuns că banii, să găsesc un bărbat puternic și foarte bogat. Mă înșelam. Acum știu că pentru mine fericirea ești tu.

Și în clipa aceea, când mă pregăteam s-o iau în brațe, căci i se umpluseră ochii de lacrimi, a sunat telefonul, făcându-ne pe amândoi să sărim în sus.

— Of, în sfârșit! a exclamat fata nesăbuită, ridicând receptorul. Blestematul ăsta de telefon! L-au reparat. *Oui, oui, monsieur. Ça marche très bien, maintenant! Merci.*[1]

Până să închidă eu mă năpustisem deja la ea și o îmbrățișam, strângând-o tare în brațe. O sărutam cu furie, cu duioșie, bâlbâindu-mă în timp ce-i spuneam:

— Știi ce mi se pare cel mai grozav lucru, ce m-a bucurat cel mai mult din tot ce mi-ai spus, micuță chiliană? „*Oui, oui, monsieur. Ça marche très bien, maintenant.*"

Ea a izbucnit în râs și a șoptit că era cea mai puțin romantică dulcegărie din câte îi spusesem vreodată. În timp ce o dezbrăcam și mă dezbrăcam și eu, i-am strecurat în ureche, sărutând-o întruna: „Te-am sunat patru zile la rând, la ore diferite, noaptea, în zori, și cum nu-mi răspundeai mi-am pierdut mințile de disperare. N-am mâncat, n-am trăit, până am văzut că n-ai plecat, că nu erai cu nici un amant. Acum mi-a venit inima la loc, fată crudă." Se tăvălea de râs. Când i-am luat fața în mâini, ca să mă privească în ochi, râsul încă o mai împiedica să vorbească. „Chiar erai nebun de gelozie? Ce veste bună, înseamnă că încă mai ești topit după mine, băiete bun."

---

[1] Da, da, domnule. Merge foarte bine acum. Mulțumesc (fr.).

A fost pentru prima dată când am făcut dragoste fără să ne oprim din râs.

În cele din urmă am adormit, îmbrățișați și fericiți. În somn deschideam din când în când ochii s-o privesc. Niciodată n-o să mai fiu așa de fericit ca acum, niciodată n-o să mă mai simt așa de împlinit. Ne-am trezit când era deja întuneric și după ce-am făcut un duș și ne-am îmbrăcat, am luat cina la La Closerie des Lilas, unde, ca doi amanți în luna de miere, ne-am vorbit în șoaptă și am băut o sticlă de șampanie, mâncându-ne din priviri, mână în mână, zâmbindu-ne, sărutându-ne. „Dezmiardă-mă, spune-mi ceva frumos", mă ruga ea din când în când.

Ieșind din La Closerie des Lilas, în piațeta în care statuia Mareșalului Ney amenință cerul cu sabia, lângă avenue de l'Observatoire, am zărit doi *clochards* pe o bancă. Fata nesăbuită s-a oprit și mi i-a arătat:

— Cel din dreapta e acel *clochard* care ți-a salvat viața în seara respectivă, pe podul Mirabeau, nu-i așa?

— Nu, nu cred să fie el.

— Ba da, ba da, a bătut ea din picioare, supărată, nerăbdătoare. El e, spune-mi că e el, Ricardo.

— Da, da, el a fost, ai dreptate.

— Dă-mi toți banii pe care-i ai în portofel, mi-a poruncit. Bancnotele și mărunțișul.

Am făcut ce-mi cerea. Și atunci s-a apropiat cu banii în mână de cei doi *clochards*. Era prea întuneric ca să le pot vedea fețele, dar îmi închipui că s-au uitat la ea ca la o arătare. Am văzut-o aplecată asupra celui din dreapta: vorbindu-i, dându-i banii și, în cele din urmă, grozavă surpriză, pupându-l pe *clochard* pe obraji. S-a întors apoi la mine ca o fetiță care tocmai a făcut o faptă bună. S-a agățat de brațul meu și am pornit-o pe boulevard Montparnasse. Până la École Militaire aveam mai bine de o jumătate de oră de mers. Dar nu era frig și nu stătea să plouă.

— Acel *clochard* o să creadă c-a visat, că s-a pogorât o zână din ceruri. Ce i-ai spus?

— Mulțumesc frumos, domnule *clochard*, că ai salvat viața iubirii mele.

— Începi să devii și tu siropoasă, fată nesăbuită, am sărutat-o eu pe buze. Mai zi-mi o dulcegărie, încă una, te rog.

VII
Marcella în Lavapiés

Cu cincizeci de ani în urmă, cartierul madrilen Lavapiés, odinioară enclavă de evrei și mauri, mai era încă socotit unul dintre cele mai autentice cartiere ale Madridului, în care se păstrau, ca niște curiozități arheologice, pișicherul și pișichera și celelalte personaje ale zarzuelei: tineri chipeși cu vestă, șapcă, basma în jurul gâtului și pantaloni mulați, dar și tinere madrilene în rochii strâmte cu buline, cercei mari, umbrelute și baticuri acoperind părul strâns în cocuri monumentale.

Când m-am mutat în Lavapiés, cartierul se schimbase atât de mult încât mă întrebam uneori dacă în acel Babel mai rămăsese vreun madrilen sadea sau toți locuitorii erau niște venetici, ca mine și ca Marcella. Spaniolii cartierului proveneau din toate colțurile Spaniei, iar accentul și varietatea lor fizionomică ofereau acestei sarabande de rase, limbi, intonații, obiceiuri, haine și doruri din Lavapiés aspectul unui microcosmos. Întreaga geografie umană a planetei părea reprezentată în cele câteva cvartale.

Ieșind de pe strada Ave María, unde locuiam la etajul trei, într-o clădire veche și dărăpănată, te trezeai deodată într-o babilonie în care găseai deopotrivă negustori chinezi și pakistanezi, spălătorii și prăvălii indiene, salonașe de ceai marocane, baruri pline cu sud-americani, traficanți de droguri columbieni și africani, iar pretutindeni vedeai o mulțime de români, iugoslavi, moldoveni, dominicani, ecuadorieni, ruși și asiatici, strânși în grupuri prin holurile caselor ori pe la colț de stradă. Familiile spaniole din

cartier se împotriveau transformărilor, păstrându-și vechile lor obiceiuri: stând la taifas de la un balcon la altul, întinzând rufele la uscat de la o streașină la alta ori de la un geam la altul, iar duminica, perechile mergând la slujbă – bărbații la cravată, femeile îmbrăcate toate în negru – la biserica San Lorenzo, aflată la intersecția dintre strada Doctor Piga și Salitre.

Apartamentul nostru era mai mic decât cel pe care-l avusesem pe rue Joseph Granier, cel puțin așa mi se părea, plin cum era de decorurile Marcellei, reprezentate în machete din carton, hârtie și plută și invadând cele două cămăruțe, bucătăria și baia, aidoma soldățeilor de plumb ai lui Salomón Toledano. Deși mic și ticsit de cărți și discuri, apartamentul nu era claustrofobic; avea ferestre ce dădeau spre strada prin care pătrundea din plin lumina albă și strălucitoare a Castiliei, atât de diferită de cea pariziană, și un balconaș în care puteam așeza seara o masă ca să cinăm sub stelele Madridului, fie ele și estompate de licăririle luminilor orașului.

Marcella putea să lucreze acasă, trântită în pat dacă desena sau pe covorul afgan din sufragerie dacă-și pregătea machetele din bucăți de carton, scânduri, gumă, clei, hârtii și creioane colorate. Eu preferam să-mi fac traducerile comandate de editorul Mario Muchnik într-o cafenea vecină, Café Barbieri, unde îmi petreceam mai multe ore pe zi traducând, citind și observând fauna care frecventa cafeneaua, fără a mă plictisi câtuși de puțin, căci ea întruchipa paleta multicoloră a recentei Arce a lui Noe ivite în inima vechiului Madrid.

Café Barbieri se afla pe aceeași stradă, Ave María, și părea – așa mi-a mărturisit Marcella când m-a dus prima oară acolo, or ea se pricepea la asemenea lucruri – un decor expresionist al Berlinului anilor douăzeci ori o gravură de Grosz sau de Otto Dix, cu pereți scorojiți, cotloane întunecoase, medalioane uriașe cu nobile romane pe tavan și separeuri misterioase, unde aveai senzația că, fără știrea clienților, se puteau comite crime, că se pariau sume

astronomice în partide de pocher în care apăreau și cuțite sau că aveau loc liturghii satanice. Era enormă: pătrățoasă, multe unghere, tavane umbroase, păianjeni argintii, măsuțe șubrede, scaune șchioape, bănci, policioare deteriorate gata să se prăbușească, întunecoasă, înecăcioasă, cu consumatori ce păreau mereu deghizați, figuranți de comedie bufă, înghesuiți în culise, așteptând să iasă la rampă. Mă așezam de regulă la o măsuță din fund la care ajungea ceva mai multă lumină și fiindcă acolo scaunele erau înlocuite de un fotoliu destul de comod, tapițat cu o catifea ce fusese pe vremuri cărămizie, distrus acum de găurile țigărilor aprinse și de fundurile care-l tociseră. De câte ori intram în Café Barbieri, mă distram încercând să identific limbile auzite de la ușă până la masa din fund, și o dată am numărat o jumătate de duzină în această scurtă traiectorie de treizeci de metri.

Chelnerii și chelnerițele reflectau și ei diversitatea cartierului: suedezi, belgieni, americani, marocani, ecuadorieni, peruani etc. Se schimbau mereu, fiind pesemne prost plătiți pentru cele opt ore de lucru continuu, în două schimburi, cu clienți cerându-le în permanență să ducă și să aducă beri, cafele, ceaiuri, ciocolate, pahare de vin și sandvișuri. De îndată ce mă vedeau instalat la masa obișnuită, cu caietele, stilourile și cartea pe care o traduceam, se grăbeau să-mi aducă apa minerală naturală și cafeluța cu lapte.

La acea măsuță răsfoiam ziarele de dimineață, iar după-amiază, când mă săturam de tradus, începeam să citesc, dar nu din obligație, ci de plăcere. Cele trei cărți pe care le tradusesem, de Doris Lessing, Paul Auster și Michel Tournier, nu mă solicitaseră în mod deosebit, dar nici nu mă entuziasmaserăm. Chiar dacă autorii lor erau la modă, romanele pe care trebuia să le traduc nu erau cele mai bune din ceea ce scriseseră ei. Așa cum am bănuit mereu, traducerile literare erau foarte prost plătite, mult sub cele comerciale. Dar nu mai eram în stare să fac traduceri comerciale, oboseam îngrozitor când mă străduiam să mă

concentrez mai mult și avansam foarte încet. Oricum, aceste mici venituri îmi permiteau s-o ajut pe Marcella la cheltuielile casei, fără a mă simți un întreținut. Prietenul meu Muchnik încercase să-mi obțină o traducere din rusă – asta îmi plăcea cel mai mult – și era cât pe ce să convingem un editor să se hazardeze să publice *Părinți și copii* de Turgheniev sau tulburătorul *Recviem* de Ana Ahmatova, dar n-am izbutit, fiindcă literatura rusă nu-i prea interesa pe cititorii spanioli și hispano-americani, și cu atât mai puțin poezia.

Nu puteam să spun dacă Madridul îmi plăcea sau nu. Cunoșteam puțin celelalte cartiere ale orașului, în care de-abia mă aventurasem când vizitasem vreun muzeu sau când fusesem la vreun spectacol cu Marcella. Dar mă simțeam în largul meu în Lavapiés, deși aici fusesem tâlhărit pentru prima oară în viața mea de doi arabi care-mi furaseră ceasul, un portmoneu cu ceva mărunțiș și stiloul Mont Blanc, ultimul meu obiect de lux. Adevărul e că în Lavapiés mă simțeam acasă, părtaș la clocotul străzii. Câteodată Marcella venea seara după mine la cafeneaua Barbieri și ne plimbam prin cartierul pe care am ajuns să-l cunosc ca-n palmă. Îi descopeream mereu câte o curiozitate, câte o extravaganță. De pildă prăvălioara-vorbitor a lui Alcérrea, bolivianul care învățase swahili pentru a-și putea servi mai bine clienții africani. Dacă rula ceva interesant, mergeam la Cinematecă să vedem un film clasic.

În plimbările astea Marcella vorbea fără încetare, iar eu o ascultam. Interveneam pe alocuri, ca să mai facă o pauză și o încurajam, printr-o întrebare sau observație, să-mi povestească în continuare la ce proiect i-ar plăcea să mai lucreze. Uneori nu eram prea atent la ceea ce-mi povestea; mai degrabă mă interesa felul în care o făcea: cu pasiune, convingere, entuziasm și bucurie. Nu cunoscusem pe nimeni care să se dăruiască într-atât vocației – cu fanatism aș spune, dacă acest cuvânt n-ar avea conotații perfide – care să știe atât de limpede ce vrea să facă în viață.

Ne cunoscuserăm cu ani în urmă la Paris, într-o clinică din Passy unde venisem să-mi fac niște analize, iar ea venise să-și viziteze o prietenă operată de curând. În jumătatea de oră cât am stat în sala de așteptare, mi-a vorbit cu atâta entuziasm despre o piesă de Molière, *Burghezul gentilom*, jucată într-un mic teatru din Nanterre cu decorurile create de ea, încât m-am dus să văd spectacolul. Am dat de Marcella în teatru și după reprezentație i-am propus să bem ceva într-un *bistrot* din preajma stației de metrou.

Locuiam de doi ani și jumătate împreună, în primul an la Paris, apoi la Madrid. Marcella era italiancă, cu douăzeci de ani mai tânără decât mine. A studiat arhitectura la Roma ca să le facă pe plac părinților, ambii arhitecți, și a început să lucreze din studenție ca scenografă. Faptul că niciodată nu și-a exersat meseria i-a supărat pe părinți și câțiva ani relațiile dintre ei au fost reci. S-au împăcat când au înțeles că munca fetei nu era un capriciu, ci o adevărată vocație. Din când în când stătea un timp cu părinții la Roma și cum nu prea câștiga mult – era cea mai harnică persoană din lume, dar comenzile primite erau neînsemnate, în teatre mărginașe, și primea puțini bani, iar uneori nimic – părinții ei, destul de înstăriți, îi trimiteau uneori bani, ajutând-o astfel să-și dedice timpul și energia teatrului. Nu era cunoscută, dar asta n-o interesa prea mult, fiindcă avea, ca și mine, ferma convingere că mai devreme sau mai târziu oamenii de teatru din Spania, din Italia, din toată Europa, vor sfârși prin a-i recunoaște talentul. Deși vorbea enorm, gesticulând cu mâinile ca o italiancă veritabilă, pe mine nu mă plictisea niciodată. Rămâneam perplex când auzeam ce-i trecea prin cap ca să revoluționeze scenografia din *Livada de vișini*, *Așteptându-l pe Godot*, *Slugă la doi stăpâni* sau *Celestina*. Odată au angajat-o asistent scenograf pentru un film și ar fi putut face carieră în acest domeniu, dar ei îi plăcea teatrul și nu era dispusă să-și sacrifice vocația, chiar dacă era mai greu să te descurci făcând scenografie

de teatru decât decoruri pentru filme sau emisiuni de televiziune. Grație Marcellei am învățat să văd spectacolele cu alți ochi, acordând atenție deosebită nu doar acțiunii și personajelor, ci și spațiului, luminii în care se mișcau actorii și obiectelor înconjurătoare.

Era scundă, avea părul deschis la culoare, ochii verzi, pielea foarte albă și curată și un zâmbet zglobiu. Respira energie creatoare. Se îmbrăca neglijent, purta mai mereu sandale, blugi și o scurtă demodată, iar pentru citit și folosea filme folosea niște ochelari minusculi, fără rame, care-i dădeau un aer puțin caraghios. Era dezinteresată, necalculată, generoasă, capabilă să dedice mult timp unor mărunțișuri, cum ar fi de pildă unica reprezentație a unei comedii de Lope de Vega, montată de elevii unui liceu, de al cărei decor – patru vechituri și două zdrențe vopsite – s-a ocupat cu îndârjirea scenografului care a conceput pentru prima oară decorul Operei din Paris. Satisfacția resimțită o recompensa din plin pentru puținul sau nimicul obținut din respectiva aventură. Dacă exista vreo persoană căreia să-i convină să lucreze „de amorul artei", aceea era Marcella.

Dintre machetele care ne aglomerau apartamentul, nici o zecime din ele nu ajunsese pe o scenă. Majoritatea eșuaseră din lipsă de bani: idei apărute la lectura unei piese care îi plăcuse și pentru care concepuse respectivul decor, dar care nu depășiseră stadiul de desen și machetă. Niciodată nu negocia onorariile când era angajată și era în stare să refuze o comandă importantă dacă regizorul sau producătorul erau niște farisei, pe care nu-i interesa aspectul estetic, ci doar cel mercantil. În schimb, când accepta comanda – în general erau grupuri de avangardă, fără acces la teatrele instituționalizate – lucra cu trup și suflet. Nu numai că se dădea peste cap ca să-și facă bine treaba, ci punea umărul la tot, ajutându-și colegii să caute sponsori, să găsească sediu, donații, mobile și haine de împrumut, lucrând cot la cot cu tâmplarii și electricienii și, dacă era nevoie, mătura scena, vindea bilete și plasa spectatorii. Mă minunam mereu văzând-o absorbită în

asemenea hal de munca ei și în acele perioade febrile eram nevoit să-i amintesc că un om nu trăia numai cu decoruri, ci și din mâncare, somn și câte puțin și din celelalte lucruri din care e alcătuită viața.

N-am înțeles niciodată de ce stătea Marcella cu mine, cu ce îi completam eu viața. În ceea ce o interesa cel mai mult pe lume, munca ei, eu îi puteam fi foarte puțin de folos. Tot ce știam despre scenografie mă învățase ea, iar sfaturile pe care i le-aș fi putut da erau inutile, ea, ca orice creator adevărat, știa foarte bine ce voia să facă, fără a avea nevoie de consiliere. Pentru ea puteam fi doar o ureche atentă ori de câte ori voia să transpună în cuvinte sarabanda de imagini, posibilități, alternative și îndoieli care o asaltau la demararea unui proiect. Eu o ascultam cu invidie, acordându-i tot timpul de care avea nevoie. O însoțeam la Biblioteca Națională când consulta gravuri și cărți, în vizitele ei pe la meșteșugari și anticari, în nelipsitul traseu duminical prin târgul cu vechituri. N-o făceam doar de drag, ci fiindcă spunea întotdeauna ceva nou, surprinzător, uneori genial. Lângă ea învățam în fiecare zi ceva deosebit. Fără s-o cunosc, n-aș fi bănuit niciodată cât de mult pot influența într-un spectacol – fie și în mod discret – decorul, lumina, prezența sau absența celui mai banal obiect, o mătură, o simplă glastră cu flori.

Diferența de douăzeci de ani dintre noi nu părea s-o îngrijoreze. Dar pe mine, da. Îmi repetam mereu că relația noastră bună se va deteriora când eu voi avea șaptezeci de ani, iar ea va fi încă o femeie tânără. Atunci se va îndrăgosti de cineva de vârsta ei. Și va pleca. Era atrăgătoare și, chiar dacă nu acorda prea mare atenție felului în care arăta, bărbații o urmăreau cu privirea pe stradă. Într-o zi când făceam dragoste, m-a întrebat: „Te-ar deranja dacă am avea un copil?" Nu. Dacă asta o făcea pe ea fericită, atunci eram încântat și eu. Dar m-am speriat imediat. De ce-am avut reacția asta? Poate fiindcă după lungile mele aventuri și necazuri cu fata nesăbuită, la cei cincizeci și ceva de ani ai mei mi-era imposibil să mai cred

în stabilitatea unui cuplu, fie el și al nostru, care funcționa fără frecușuri. Nu era oare absurdă îndoiala asta a mea? Ne înțelegeam atât de bine că în acești doi ani și jumătate petrecuți împreună nu ne certaserăm nici măcar o singură dată. Cel mult mici discuții și supărări trecătoare. Dar niciodată ceva care să semene a ruptură. „Mă bucur că nu te deranjează", mi-a zis Marcella cu acel prilej. „Nu te-am întrebat ca să concepem acum un *bambino*, ci după ce vom fi realizat câteva lucruri importante." Vorbea în numele ei, care precis avea să facă în viitor lucruri demne de acest apelativ. Eu o să mă mulțumesc în următorii ani cu câte o carte rusească cerută de Mario Muchnik, pe care o s-o traduc entuziasmat, străduindu-mă mult, o activitate mai creativă decât traducerea acelor romane *light* care mi se ștergeau din minte cu viteza cu care le rescriam în spaniolă.

Stătea cu mine fiindcă mă iubea, fără îndoială; n-avea nici un alt motiv. Într-un fel eu îi eram chiar o povară din punct de vedere financiar. Cum de se putuse îndrăgosti de mine? Nu eram decât un babalâc nu prea arătos, fără vocație, cu intelectul atrofiat și al cărui singur scop în viață, încă din copilărie, fusese să trăiască la Paris? Când i-am povestit Marcellei că asta îmi fusese singura vocație, a izbucnit în râs: „Ei bine, *caro*[1], ai obținut ce-ai vrut. Poți să fii mulțumit, ți-ai petrecut toată viața la Paris." O spunea cu tandrețe, dar vorbele ei mi s-au părut oarecum sinistre.

Marcella avea grijă de mine mai mult chiar decât o făceam eu: să-mi iau pastilele de tensiune, să mă plimb zilnic cel puțin o jumătate de oră, să nu depășesc niciodată cele două sau trei păhărele de vin pe zi. Și-mi repeta mereu că atunci când o să primească un comision substanțial, o să cheltuim banii respectivi pe o călătorie în Peru. Înainte de Cuzco și de Machu Picchu, voia să vadă cartierul Miraflores din Lima, despre care îi tot vorbisem. Eu îi țineam isonul, deși în adâncul inimii știam că n-o

[1] Iubitule (it.).

să facem niciodată călătoria asta, căci o să trag de timp la infinit. Nu voiam să mă întorc în Peru. De la moartea unchiului Ataúlfo, țara mea se evaporase precum fata morgana în deșert. Acum nu mai aveam nici rude acolo, nici prieteni; până și amintirile din tinerețe dispăruseră.

Am aflat de moartea unchiului Ataúlfo la câteva săptămâni după ce se prăpădise, după ce mă mutasem de șase luni la Madrid, dintr-o scrisoare de la Alberto Lamiel. Mi-a adus-o Marcella la cafeneaua Barbieri și deși știam că se putea întâmpla în orice clipă, vestea m-a tulburat teribil. N-am mai lucrat și m-am dus să hoinăresc, ca un somnambul, pe aleile parcului Retiro. De la ultima mea călătorie în Peru, la sfârșitul lui 1984, ne scriseserăm în fiecare lună și din scrisul lui tremurat, ce trebuia descifrat de un paleograf, urmărisem pas cu pas dezastrele economice pe care le provocase politica lui Alan García în Peru: inflația, naționalizările, ruptura de instituțiile de credit, controlul prețurilor și al schimburilor, scăderea locurilor de muncă și a nivelului de trai. Scrisorile unchiului Ataúlfo trădau amărăciunea cu care aștepta moartea. Murise în somn. Alberto Lamiel mai adăuga că el făcea demersuri ca să plece la Boston, unde își putea găsi de lucru, grație socrilor americani. Zicea că fusese un imbecil să creadă în promisiunile lui Alan García, pentru care votase la alegerile din '85, ca atâția alți imprudenți. Încrezător în promisiunea Președintelui că schimbarea nu-i va afecta în nici un fel, își păstrase toate economiile în dolari. Când proaspătul conducător a decretat preschimbarea obligatorie a dolarilor în soli peruani, averea lui Alberto s-a evaporat. A fost doar începutul unui șir întreg de nenorociri. Tot ce putea face era „să-ți urmez exemplul, unchiule Ricardo, și să plec în alte lumi mai bune, fiindcă în țara asta nu mai poți face nimic dacă nu ești în cârdășie cu guvernul".

Astea au fost ultimele vești despre Peru. Cum la Madrid nu mă întâlneam practic cu nici un peruan, aflam despre ce se întâmpla pe acolo doar în rarele ocazii când

se mai strecura vreo știre prin ziarele madrilene; în general despre nașterea a cinci gemeni, vreun cutremur sau prăbușirea unui autobuz într-o prăpastie în cordiliera andină, cu treizeci de morți.

Nu i-am scris niciodată unchiului Ataúlfo despre eșecul căsniciei mele, astfel încât până la sfârșit a transmis în scrisori salutări „nepoatei", iar eu i le înapoiam în ale mele pe ale ei. Nu știu de ce i-am ascuns adevărul. Poate fiindcă ar fi trebuit să-i explic cele întâmplate și orice explicație i s-ar fi părut absurdă și de neînțeles, cum de altfel mi se părea și mie.

Despărțirea noastră fusese neașteptată și brutală, cum fuseseră întotdeauna dispariițiile fetei rele. Deși de astă dată n-a fost o fugă propriu-zisă, ci o despărțire civilizată, discutată. Tocmai de aceea am știut că, spre deosebire de celelalte, plecarea asta chiar era definitivă.

De când mă întorsesem de la Lima la Paris, îngrozit c-ar fi putut pleca fiindcă nu-mi răspunsese la telefon trei sau patru zile, am avut câteva luni de miere. La început ea a fost la fel de tandră ca în seara când mă întâmpinase cu certe dovezi de iubire. Am obținut un contract de o lună la UNESCO și la întoarcere mă aștepta; venise chiar mai devreme de la serviciu și pregătise cina. Într-o altă seară m-a așteptat în sufragerie, cu lumina stinsă și lumânări romantice pe masă. A fost apoi trimisă de Martine în două călătorii de câte două zile fiecare, pe Coasta de Azur, și m-a sunat în fiecare seară. Ce-mi puteam dori mai mult? Aveam impresia că fetei nesăbuite îi venise mintea la cap și aveam deja o căsnicie solidă.

Și deodată, într-o perioadă pe care memoria mea n-ar putea-o preciza, starea ei de spirit și felul ei de-a fi s-au schimbat. A fost o schimbare discretă, disimulată, poate fiindcă mai avea încă îndoieli, pe care le-am conștientizat abia mai târziu. N-am remarcat că atitudinea ei caldă din primele săptămâni a devenit treptat mai distantă, căci ea fusese întotdeauna așa și mai degrabă expansivitatea ei era neobișnuită. Am observat că era distrată; cădea pe

gânduri și părea să fie undeva departe, veșnic încruntată. Din aceste rătăciri revenea, tresărind speriată, când eu o aduceam la realitate cu o glumă: *„Oare ce-o fi pățit prințesa cu gura roșie ca fraga?* De ce-o fi așa de gânditoare? Să se fi îndrăgostit prințesa?" Se înroșea și râdea forțat.

Într-o seară, când mă întorceam de la fostul birou al domnului Charnés – acesta se retrăsese la bătrânețe în sudul Spaniei –, unde mi se spusese pentru a treia sau a patra oară că deocamdată n-aveau nimic de lucru pentru mine, de cum am deschis ușa apartamentului de pe rue Joseph Granier și am zărit-o în sufragerie, în costumul cafeniu și cu geanta de voiaj în mână, mi-am dat seama că se întâmpla ceva grav. Era descompusă la față.

— Ce-ai pățit?

A oftat, adunându-și forțele – avea cearcăne albăstrii și-i străluceau ochii –, apoi a rostit de-a dreptul fraza pregătită desigur cu mult timp înainte:

— N-am vrut să plec fără să vorbesc cu tine, ca să nu crezi că fug, a spus-o dintr-o răsuflare, cu vocea-i tăioasă, folosită la execuțiile sentimentale. Și pentru Dumnezeu, te rog să nu-mi faci o scenă și să nu mă amenințți că te sinucizi. Nici unul dintre noi nu mai e la vârsta la care se fac treburi de-astea. Iartă-mă că te iau așa de tare, dar cred că e mai bine așa.

M-am lăsat moale pe fotoliu, în fața ei. M-a cuprins o nesfârșită oboseală. Am avut senzația că ascult un disc care repeta, din ce în ce mai deformată, aceeași frază muzicală. Era în continuare foarte palidă, dar acum avea o expresie iritată, de parcă faptul că trebuia să stea acolo, oferindu-mi mie explicații, ar fi umplut-o de ciudă împotriva mea.

— Ține cont c-am încercat să mă adaptez la stilul ăsta de viață, ca să-ți fac ție pe plac, ca să-ți răsplătesc ajutorul dat când am fost bolnavă – răceala ei părea acum că dă în clocot de mânie. Nu mai pot. Pentru mine asta nu e viață. Dacă mai rămân cu tine doar din milă, o să te urăsc

până la urmă. Și nu vreau să te urăsc. Încearcă să mă înțelegi, dacă poți.

A tăcut, așteptând să zic eu ceva, dar mă simțeam așa de obosit că n-aveam nici forță, nici chef să mai comentez nimic.

— Mă sufoc aici, a adăugat, aruncând o privire în jur. Cămăruțele astea două sunt o închisoare și nu le mai suport. Știu care mi-e limita. Mă omoară rutina asta, mediocritatea asta. Și nu vreau ca toată viața mea să fie așa. Pe tine nu te interesează, tu ești mulțumit, cu atât mai bine pentru tine. Dar eu nu sunt ca tine, eu nu știu să mă mulțumesc cu puțin. Am încercat, ai văzut bine că am încercat. Nu pot. N-o să-mi petrec restul vieții lângă tine din milă. Iartă-mă că-ți vorbesc așa de sincer. E mai bine să știi adevărul și să-l accepți, Ricardo.

— Cine e el? am întrebat-o, văzând că tace iar. Pot să știu cel puțin cu cine pleci?

— O să-mi faci iarăși o scenă de gelozie? a reacționat, indignată. Și mi-a amintit, sarcastică: Eu sunt o femeie liberă, Ricardito. Ne-am căsătorit doar pentru acte. Așa că nu-mi mai cere mie socoteală!

Mă sfida, țanțoșă ca un cocoș. Oboselii i se adăuga acum o senzație de ridicol. Avea dreptate: eram prea bătrâni pentru asemenea scene.

— Văd că-i totul decis și că n-au mai rămas prea multe de spus, am întrerupt-o, ridicându-mă în picioare. Mă duc să mă plimb puțin, ca să-ți faci în liniște bagajele.

— Sunt deja făcute, mi-a ripostat, pe același ton exasperat.

Mi-a părut rău că nu plecase ca altă dată, lăsându-mi câteva rânduri. Când mă îndreptam spre ușă, am auzit-o spunând în spatele meu, cu un glăscior care se voia împăciuitor:

— Apropo, n-o să-ți cer nimic din ce mi s-ar cuveni ca nevastă. Nici un ban.

„Ești foarte amabilă", m-am gândit, închizând încet ușa. „Dar tot ce mi-ai putea cere ar fi datoriile și ipoteca

acestui apartament pe care o să-mi pună sechestru, după cum merg lucrurile." Când am ieșit în stradă a început să plouă. Nu-mi luasem umbrela, așa încât m-am refugiat în cafeneaua din colț, unde am stat multă vreme, sorbind încetișor o ceașcă de ceai care s-a răcit până n-a mai avut nici un gust. Adevărul e că exista un anumit lucru în persoana ei pe care era imposibil să nu-l admiri, așa cum apreciem lucrurile bine făcute, fie ele și perverse. Izbândise iarăși; își calculase fiecare mișcare pentru a avea din nou un statut social și economic care să-i ofere o mai mare siguranță, care s-o salveze din cele două cămăruțe-celule de pe rue Joseph Granier. Și acum se muta, fără să clipească, aruncându-mă la coșul de gunoi. Oare cine o fi de-astă dată curtezanul? Cineva cunoscut când lucra cu Martine la congresele, conferințele ori reuniunile organizate. Grozavă momeală, fără discuție! Se păstra foarte bine, dar avea peste cincizeci de ani. *Chapeau!* Vreun boșorog, desigur, pe care o să-l dea gata, ca să-l moștenească, asemenea eroinei din *Pescuitorii în apa tulbure* de Balzac? Când a stat ploaia, m-am mai plimbat pe lângă École Militaire, ca să-mi alung plictiseala.

M-am întors pe la unsprezece noaptea și plecase deja, lăsând cheile în sufragerie. Își pusese toate hainele în cele două geamantane pe care le aveam și aruncase la gunoi tot ce era vechi sau îi prisosea: papuci, combinezoane, un halat, ciorapi și bluze, flacoane cu creme și machiaje. Nu se atinsese de banii păstrați în micul seif din dulapul din sufragerie.

Poate cineva cunoscut la sala de sport de pe avenue Montaigne? Era o sală scumpă, acolo mergeau să scape de burtă hodorogii bogați care-i puteau asigura o viață mai amuzantă și mai comodă. Știam că cel mai rău era să continuu cu asemenea presupuneri și că trebuia s-o uit cât mai repede, ca să nu înnebunesc. Căci acum da, despărțirea era definitivă, era sfârșitul acelei povești de dragoste. Putea fi numită poveste de dragoste mascarada asta care durase treizeci și ceva de ani, Ricardito?

Am izbutit să nu mă gândesc prea mult la ea în zilele, săptămânile și lunile următoare, când, ca un sac de oase, piele și mușchi fără suflet, căutam întruna de lucru, căci trebuia să fac față datoriilor și cheltuielilor zilnice și știam că cea mai bună metodă de a trece peste această perioadă era să mă spetesc muncind.

Luni la rând am găsit doar traduceri prost plătite. În sfârșit m-au chemat într-o zi să înlocuiesc pe cineva la o conferință internațională, desfășurată sub patronajul UNESCO, drepturi de autor. De câteva zile aveam mereu nevralgii pe care le atribuiam dispoziției mele proaste și faptului că nu prea dormeam. Le combăteam cu analgezice prescrise de farmacistul din colț. Înlocuirea interpretului de la UNESCO a fost un dezastru. Nevralgiile mă împiedicau să-mi fac bine treaba și după două zile a trebuit să renunț și să-i explic șefului translatorilor ce mi se întâmpla. Medicul de la Asigurări Sociale mi-a diagnosticat o otită și m-a trimis la un specialist. A trebuit să stau mai multe ore la coadă la Spitalul Salpêtrière și să revin de mai multe ori pentru a putea ajunge în cabinetul doctorului Pennau, un otorinolaringolog. Acesta mi-a confirmat că aveam o mică infecție la o ureche, pe care mi-a vindecat-o într-o săptămână. Dar cum nevralgiile și amețelile n-au cedat, m-a trimis la un alt medic internist din același spital. După ce m-a examinat, acesta din urmă m-a pus să fac o serie de analize, inclusiv o rezonanță magnetică. Am o amintire urâtă despre cele treizeci sau patruzeci de minute petrecute în acel tub metalic, îngropat de viu, nemișcat ca o mumie, cu urechile chinuite de zgomotele înnebunitoare.

Rezonanța a stabilit că suferisem un mic atac cerebral. Aceasta era adevărata cauză a nevralgiilor și amețelilor. Nimic foarte grav; pericolul trecuse. Dar de-acum înainte trebuia să am grijă: exerciții, diete echilibrate, controlul tensiunii, puțin alcool și o viață liniștită. „De pensionar",

a prescris doctorul. Randamentul meu ar putea scădea, la fel și puterea de concentrare și memoria.

Din fericire pentru mine, în acea perioadă familia Gravoski venise să petreacă o lună la Paris, de astă dată cu Yilal. Băiatul crescuse mult și devenise un mic american, după felul în care se îmbrăca și vorbea. Când i-am spus că mă despărțisem de fata nesăbuită, s-a întristat: „De-asta nu mi-a mai răspuns de mult la scrisori", a șoptit.

Compania acestor prieteni a fost binevenită. Cu ei mi-a revenit un pic pofta de viață: vorbeam, glumeam, cinam în oraș, mergeam împreună cu ei la filme. Într-o seară, când beam o bere într-un *bistrot* pe boulevard Raspail, Elena mi-a spus deodată:

— Zăluda aia era cât pe ce să te omoare, Ricardo. Și mie care-mi era așa de simpatică cu toate nebuniile ei! Dar pe-asta n-o să i-o iert niciodată. Îți interzic să te mai împrietenești vreodată cu ea.

— În veci, i-am promis. Am învățat lecția. Și acum că am ajuns o epavă, nu există nici cel mai mic risc să se mai întoarcă la mine.

— Deci suferința în dragoste provoacă atacuri cerebrale? a întrebat Simon. Tot romantismul e de vină?

— În cazul ăsta da, belgian fără suflet ce ești, a replicat Elena. Ricardo nu e ca tine. El e un romantic, un om sensibil. Ea ar fi putut să-l omoare cu ultima ei ispravă. N-o să i-o iert, ți-o jur. Și sper că tu, Ricardo, n-o să fii așa pămpălău să te guduri după ea ca un cățeluș când o să te cheme s-o scoți dintr-o nouă încurcătură.

— Se vede treaba că tu mă iubești mai mult decât fata nesăbuită, i-am sărutat mâna. Mi se potrivește de minune cuvântul ăsta, pămpălău.

— În privința asta suntem cu toții de acord, a hotărât Simon.

— Ce e un pămpălău? a întrebat micul american.

La insistențele celor doi Gravoski m-am dus să mă vadă un neurochirurg, într-o clinică privată din Passy. Prietenii mei au insistat: oricât de mic ar fi fost, un atac cerebral

putea avea consecințe și trebuia să știu la ce să mă aștept. Fără să-mi fac prea mari speranțe, cerusem un nou împrumut la bancă, pentru a face față dobânzilor ipotecii și celor două împrumuturi anterioare și, spre marea mea surpriză, acesta mi-a fost acordat. M-am dat pe mâna doctorului Joudret, un om încântător și, din câte îmi puteam da seama, un profesionist competent. M-a supus din nou la tot felul de analize și mi-a prescris un tratament ca să-mi țin sub control tensiunea arterială și să-mi mențin o bună circulație a sângelui. În cabinetul lui am cunoscut-o într-o după-amiază pe Marcella.

În seara aceea, la Nanterre, după reprezentația cu *Burghezul gentilom,* când ne-am dus să bem un pahar de vin într-un *bistrot,* scenografa italiană mi s-a părut foarte simpatică, fascinându-mă prin entuziasmul și convingerea cu care vorbea despre munca ei. Mi-a povestit viața ei, certurile și împăcările cu părinții, scenografiile concepute pentru micile teatre din Spania și Italia. Cea de la Nanterre era printre primele scenografii pe care le făcea în Franța. La un moment dat m-a asigurat, printre altele, că cele mai bune decoruri de teatru văzute la Paris nu erau pe scenă, ci în vitrinele magazinelor. Mi-ar plăcea să dăm o raită ca să-mi dispară moaca asta sceptică cu care o ascultam?

Ne-am despărțit în stația de metrou, pupându-ne pe obraji, și am stabilit să ne întâlnim sâmbăta următoare. Plimbarea a fost tare haioasă, nu atât din pricina vitrinelor văzute, cât datorită explicațiilor și interpretărilor oferite de ea. Mi-a explicat, de pildă, că terenul nisipos cu curmali, scăldat într-o lumină albă, de la Samaritaine, ar servi grozav pentru *Ce zile frumoase!* de Beckett, copertina în roșu-aprins a unui restaurant arab din Montparnasse ar putea fi fundalul pentru *Orfeu în infern,* iar vitrina unei cizmării populare din preajma bisericii Saint Paul din Marais, putea fi casa lui Gepetto, într-o dramatizare a lui *Pinocchio.* Tot ce spunea era ingenios, neașteptat, iar entuziasmul și veselia ei m-au amuzat și încântat. În

timpul cinei în La Petite Périgourdine, un restaurant de pe rue des Écoles, i-am zis c-o plac și am sărutat-o. Mi-a mărturisit că din ziua în care stătusem de vorbă în sala de așteptare a clinicii din Passy a știut că „se întâmplase ceva între noi". Mi-a povestit că trăise aproape doi ani cu un actor și se despărțiseră de puțin timp, deși rămăseseră în continuare buni prieteni.

Ne-am dus în micul apartament de pe Joseph Granier și am făcut dragoste. Era mărunțică la trup, cu sâni delicați, și era tandră, pasională și fără complicații. Mi-a cercetat cărțile și m-a dojenit că aveam doar poezii, romane și câteva eseuri, dar nici un volum de teatru. Se va ocupa ea să umple golul acesta. „Ai apărut la țanc în viața mea, *caro*", a adăugat. Avea un zâmbet larg, care-i cuprindea parcă nu doar ochii și gura, ci și fruntea, nasul și urechile.

Marcella trebuia să se ducă în Italia peste două zile pentru un posibil angajament la Milano și am condus-o la gară, fiindcă mergea cu trenul (era terorizată de avion). Am vorbit de mai multe ori la telefon, iar când s-a întors la Paris, a venit la mine acasă în loc să tragă la micul hotel din Cartierul Latin unde stătea de obicei. A adus cu ea o sacoșă cu câțiva pantaloni, bluze, pulovere și scurte șifonate și un cufăr cu cărți, reviste, jurnale de modă și machete cu decorurile ei.

Marcella a intrat așa de repede în viața mea încât de-abia am avut timp să reflectez, să mă întreb dacă nu cumva mă grăbeam. N-ar fi fost mai înțelept să aștept puțin, să ne cunoaștem mai bine, să vedem dacă relația avea să funcționeze? În fond ea era o copilă, iar eu îi puteam fi tată. Dar legătura noastră a funcționat datorită felului ei de-a fi: adaptabilă, simplă în gusturi, dispusă să înfrunte senină orice obstacol. N-aș fi putut spune c-o iubeam, în orice caz nu așa cum o iubisem pe fata nesăbuită, dar mă simțeam bine cu ea, eram mulțumit că era cu mine și chiar se îndrăgostise de mine. Mă întinerea și mă ajuta să dau uitării amintirile.

Marcella primea din când în când comenzi; costume și decoruri în teatre de cartier, subvenționate de primării. Și atunci lucra cu atâta fervoare încât uita de existența mea. Mie mi-era din ce în ce mai greu să fac rost de traduceri. Renunțasem la traducerile simultane, nu mă mai simțeam în stare să fac munca asta cu siguranța de dinainte. Și poate fiindcă se dusese vestea despre problemele mele de sănătate printre colegi, mi se încredințau tot mai puține texte de tradus. Iar la cele pe care le primeam prea târziu, când nu mă mai așteptam, lucram multă vreme, căci după o oră sau o oră și jumătate de lucru, reîncepeau amețelile și durerile de cap. În primele luni de convieţuire cu Marcella, veniturile mele s-au redus aproape la zero și au început iarăși să mă îngrijoreze plățile ipotecii și dobânzile împrumuturilor.

Reprezentantul Băncii Société Générale, căruia i-am explicat problema, mi-a sugerat, ca soluție, să vând apartamentul. Îi crescuse valoarea și puteam obține un preț bun, iar după anularea ipotecii și a datoriilor, rămâneam cu o sumă care, administrată cu prudență, putea să-mi ofere un timp o oarecare bunăstare economică. M-am sfătuit cu Marcella și m-a încurajat și ea să-l vând, ca să-mi scot din cap grija pentru plățile alea pentru care mă perpeleam în fiecare lună. „Nu-ți mai face griji pentru viitor, *caro*. În curând o să am comenzi bune. Dacă rămânem fără o lețcaie, o să ne ducem la părinții mei, la Roma. O să ne instalăm într-o mansardă unde dădeam de mică reprezentații de iluzionism și magie pentru prieteni și unde păstrez tot felul de vechituri. O să te înțelegi foarte bine cu tata, care e aproape de vârsta ta." Grozavă perspectivă, Ricardito!

Vânzarea apartamentului ne-a luat ceva vreme. Era adevărat, prețul lui se triplase, dar amatorii aduși de agențiile imobiliare aduceau obiecții, cereau reduceri sau alte aranjamente și lucrurile s-au prelungit mai bine de trei luni. Până la urmă am ajuns la un acord cu un funcționar de la Ministerul Apărării, un domn spilcuit, care purta monoclu. Au început atunci formalitățile greoaie

cu notarii și avocații și vânzarea mobilelor. În ziua în care am semnat contractul de vânzare și am făcut cesiunea, la ieșirea din notariat, pe o stradă perpendiculară pe avenue de Suffren, o doamnă care m-a zărit s-a oprit brusc, țintuindu-mă cu privirea. Am salutat-o, fără s-o recunosc, înclinând ușor capul.

— Sunt Martine, a zis sec, fără să-mi întindă mâna. Nu mă recunoașteți?

— Nu eram atent, m-am scuzat eu. Firește că-mi aduc foarte bine aminte de dumneavoastră. Ce mai faceți, Martine?

— Foarte rău, cum altfel, a replicat. Lehamitea îi înăcrea chipul. Nu mă pierdea din ochi. Să știți că eu nu mă las călcată în picioare! Știu să mă apăr foarte bine. Puteți fi sigur că lucrurile n-au să se oprească aici.

Era o femeie înaltă și uscățivă, cu părul grizonat. Purta un fulgarin și mă privea de parcă ar fi vrut să-mi spargă în cap umbrela pe care o ținea în mână.

— Nu știu despre ce vorbiți, Martine. Ați avut probleme cu soția mea? Noi ne-am despărțit de ceva vreme, nu v-a zis?

A amuțit, privindu-mă derutată. Privirea ei îmi spunea că-i păream o lighioană rară.

— Așadar nu știți nimic? s-a mirat. Trăiți cu capul în nori? Cu cine credeți c-a întins-o mironosița aia? Nu știți c-a plecat cu bărbatu-meu?

N-am știut ce să-i răspund. M-am simțit neghiob, o lighioană rară, într-adevăr. Făcând un efort, am îngăimat:

— Nu, n-am știut. Mi-a zis doar că pleacă și dusă a fost. N-am mai știut nimic de ea. Îmi pare sincer rău, Martine.

— I-am dat totul, serviciu, prietenie, încrederea mea, trecând cu vederea treaba cu actele ei, care n-au fost niciodată în regulă. I-am deschis casa mea. Și uite cum m-a răsplătit, luându-mi bărbatul! Și nu fiindcă s-ar fi amorezat de el, ci din lăcomie. Numai și numai din interes. Nu i-a păsat câtuși de puțin că distrugea întreaga familie.

Am avut senzația că dacă nu plecam, Martine începea să mă pălmuiască, considerându-mă vinovat de nenorocirea care se abătuse asupra familiei ei. I se frângea vocea de indignare.

— Vă avertizez că lucrurile nu se vor opri aici, a repetat, învârtind umbrela la câțiva centimetri de fața mea. Copiii mei n-o să îngăduie una ca asta! Ea vrea doar să stoarcă bani de la el, fiindcă asta e, o profitoare! Copiii mei au dat-o deja în judecată și o să ajungă la închisoare. Iar dumneavoastră ar fi trebuit să vă supravegheați ceva mai mult nevasta!

— Îmi pare nespus de rău, trebuie să plec, discuția asta n-are nici un sens, i-am zis îndepărtându-mă cu pași mari.

În loc să mă întorc s-o iau pe Marcella, care ducea într-un depozit obiectele din casă pe care nu reușiserăm să le vindem, m-am dus la o cafenea, în École Militaire. Am încercat să-mi limpezesc gândurile. Îmi crescuse pesemne tensiunea, căci mă simțeam congestionat și amețit. Nu-l cunoșteam pe soțul Martinei, dar îl știam pe unul dintre fiii ei, un bărbat în toată firea pe care-l văzusem o singură dată, în treacăt. Noua cucerire a fetei nesăbuite trebuia să fie așadar un bătrân, un hodorog, așa cum îmi imaginasem. Firește că nu se îndrăgostise de el. Nu se îndrăgostise niciodată de nimeni, poate doar de Fukuda. O făcuse ca să scape de plictiseala și mediocritatea vieții din micul apartament de pe École Militaire, căutând ceea ce fusese prima ei prioritate de mică, de când descoperise viața de câine a săracilor și huzurul avuților: acea siguranță pe care doar banii o garantau. Se amăgise încă o dată cu iluzia bogătașului; după ce-am auzit-o pe Martine spunând, cu aere de tragediană greacă, „Copiii mei au dat-o deja în judecată" eram convins că nici acum lucrurile n-o să se sfârșească așa cum își închipuia ea. Îi purtam pică, dar acum, imaginându-mi-o cu acel babalâc, simțeam și o oarecare milă.

Am găsit-o pe Marcella extenuată. Trimisese deja camioneta la depozit cu ceea ce nu putuserăm vinde și

câteva cutii mari cu cărți. Stând pe parchet, în sufragerie, priveam nostalgic pereții și spațiul gol. Ne-am instalat într-un mic hotel, pe rue de Cherche-Midi. Am stat acolo câteva luni, până am plecat în Spania. Aveam o cămăruță mică și luminoasă, de unde se zăreau acoperișurile vecine, iar pe pervazul ferestrei poposeau porumbeii care se hrăneau cu boabele de porumb lăsate de Marcella (eu trebuia să le îndepărtez mizeriile). Spațiul s-a umplut imediat cu cărți, discuri și mai ales cu desenele și machetele Marcellei. Aveam o masă lungă pe care, teoretic, o împărțeam amândoi, dar în realitate o monopoliza Marcella. În acel an am găsit și mai greu cărți de tradus, astfel încât vânzarea apartamentului s-a dovedit a fi cât se poate de oportună. Pusesem restul de bani într-un cont la termen, și mica sumă lunară încasată ne asigura un trai extrem de modest. A trebuit să renunțăm la restaurantele scumpe, la concerte; mergeam doar o dată pe săptămână la film și la spectacolele la care Marcella făcea rost de invitații. Dar era tare bine să trăiești fără datorii.

Ideea de a ne muta în Spania a apărut după ce o trupă italiană de dans modern, din Bari, cu care lucrase Marcella și care fusese invitată să prezinte un spectacol la un festival din Granada, i-a cerut să facă luminile și decorurile. S-a dus cu ei acolo și după două săptămâni s-a întors încântată. Spectacolul ieșise grozav, cunoscuse oameni de teatru și primise câteva oferte de lucru. În următoarele luni a creat decoruri pentru două trupe tinere, una din Madrid și alta din Barcelona, și din ambele călătorii s-a întors entuziasmată la Paris. Zicea că în Spania era o efervescență culturală extraordinară; în toată țara erau festivaluri, regizori, actori, balerini și muzicieni dornici să ofere societății spaniole tot ce era nou în lume, creând lucruri inedite. Acolo era mai mult loc pentru tineri, spre deosebire de Franța unde piața era suprasaturată. În plus, la Madrid viața era mult mai ieftină decât la Paris.

N-am regretat orașul pe care îl asociam din copilărie cu ideea de paradis. În anii petrecuți la Paris avusesem

experiențe minunate, dintre cele ce par să justifice o întreagă existență, dar toate fuseseră legate de fata nesăbuită la care cred că mă gândeam deja în perioada aceea fără amărăciune, fără ură, chiar cu o anumită duioșie, știind foarte bine că necazurile sentimentale mi se datorau mai degrabă mie decât ei, fiindcă o iubisem într-un fel în care ea nu m-ar fi putut iubi niciodată, cu toate că se străduise în câteva rânduri: acestea erau cele mai grozave amintiri pariziene. Acum că povestea respectivă se sfârșise definitiv, viața mea în acest oraș ar fi o lentă decădere, agravată de lipsa de lucru, de bătrânețea strâmtorată și solitară; *cara* Marcella și-ar da seama că are alte lucruri de făcut decât să ducă în spate un bătrân slab de minte, care se putea ramoli – un mod politicos de a spune „a se imbeciliza" – dacă se repeta atacul cerebral. Mai bine să plec și să iau totul de la capăt în altă parte.

Marcella a descoperit micul apartament din Lavapiés și cum i l-au închiriat mobilat, până la urmă am dăruit unor organizații caritabile restul mobilelor depozitate, precum și cărțile din biblioteca mea. Mi-am luat la Madrid doar câteva volume preferate, aproape toți rușii și francezii, gramaticile și dicționarele.

După un an și jumătate de la instalarea noastră în Madrid am presimțit că de astă dată Marcella chiar avea să dea marea lovitură. Într-o seară a apărut grozav de fericită la Café Barbieri, spunându-mi că întâlnise un balerin-coregraf formidabil și vor lucra împreună la un proiect fantastic: *Metamorfoza*, un balet modern inspirat de *A Bao A Qu*, unul dintre textele strânse de Borges în *Cartea ființelor imaginare:* o legendă culeasă de unul dintre traducătorii englezi ai cărții *O mie și una de nopți*. Tânărul era din Alicante și studiase în Germania, unde lucrase până nu demult ca balerin. Adunase acum un grup de zece balerini, cinci femei și cinci bărbați, și crease coregrafia pentru *Metamorfoza*. În acea poveste, tradusă și poate îmbogățită de Borges, era vorba despre o lighioană miraculoasă care trăia în letargie în vârful unui turn,

trezindu-se la viață numai când cineva urca pe scară. Înzestrată cu capacitatea de a se metamorfoza când cineva cobora sau urca treptele, lighioana se mișca, strălucea, își schimba forma și culoarea. Alicantinul Víctor Almeda concepuse un spectacol în care balerinii, reprezentând miracolul, urcau și coborau scările magice concepute de Marcella și speculau efectele de lumină create tot de ea, schimbându-și treptat personalitatea, gesturile, expresiile, transformând chiar scena într-un mic univers în care fiecare dansator se multiplica, devenind mai mulți dansatori, iar fiecare bărbat și femeie îngloba ființe nenumărate. Sala Olimpia din piața Lavapiés, un vechi cinematograf transformat în teatru unde funcționa Centrul Național al Noilor Tendințe Scenice, acceptase propunerea și patrona spectacolul lui Víctor Almeda.

N-am văzut-o niciodată pe Marcella mai fericită ca atunci, lucrând la o asemenea scenografie și creând atâtea schițe și machete. Zilnic era entuziasmată de puzderia de idei care-i veneau în minte și de progresele înregistrate de distribuție. Am însoțit-o de două ori la dărăpănata Olimpia, și într-o seară am băut o cafea în piața Lavapiés cu Víctor Almeda, un tânăr brunet cu păr lung, prins într-o coadă de cal, și cu un trup atletic ce trăda multe ore de sport și repetiții. Spre deosebire de Marcella, nu era nici exuberant, nici extrovertit, ci mai degrabă rezervat, dar știa foarte bine ce voia să facă în viață. Iar ceea ce-și dorea era ca *Metamorfoza* să fie un succes. Avea cultură literară și era pasionat de Borges. Pentru spectacolul acesta citise și văzuse o mulțime de lucruri pe tema metamorfozei, începând cu Ovidiu și adevărul e că deși vorbea puțin, ceea ce spunea era inteligent, iar pentru mine de-a dreptul inedit: nu mai ascultasem niciodată un coregraf-balerin vorbind despre vocația lui. În seara aceea am întrebat-o acasă pe Marcella, după ce i-am spus ce impresie bună îmi făcuse Víctor Almeda, dacă nu cumva era homosexual. A reacționat indignată. Nu era. Ce prejudecată stupidă să crezi că toți balerinii sunt pederești!

Ea era sigură, de exemplu, că în tagma traducătorilor era un procent la fel de mare de homosexuali ca și printre balerini. I-am cerut scuze, asigurând-o că n-aveam nici cea mai mică prejudecată; întrebasem din pură curiozitate, fără nici o intenție.

Succesul *Metamorfozei* a fost deplin și binemeritat. Víctor Almeda s-a bucurat de multă publicitate și în seara premierei Olimpia era plină ochi, erau spectatori chiar și în picioare, cei mai mulți tineri. Scările pe care evoluau cele cinci perechi se metamorfozau odată cu balerinii, devenind, împreună cu luminile, adevărații protagoniști ai spectacolului. Nu exista muzică. Ritmul îl marcau dansatorii înșiși cu mâinile și picioarele, scoțând sunete ascuțite, guturale, răgușite sau șuierătoare, în funcție de schimbarea identității. Aceiași balerini puneau, pe rând, în fața reflectoarelor niște ecrane care modificau intensitatea și culoarea luminii, personajele dând astfel efectiv impresia că se metamorfozau, schimbându-și pielea. Era frumos, surprinzător, inventiv; un spectacol de o oră, pe care publicul îl urmărea neclintit, într-o tăcere deplină. Grupul trebuia să dea cinci reprezentații, dar până la urmă a dat zece. S-au scris articole grozave în presă și în toate se menționa, elogios, scenografia Marcellei. Televiziunea a filmat spectacolul pentru a prezenta un fragment într-o emisiune dedicată artelor.

Am fost să văd spectacolul de trei ori. Sala a fost mereu arhiplină, entuziasmul fiind ca în seara premierei. După al treilea spectacol am coborât pe scărița întortocheată a Olimpiei, căutând-o pe Marcella la cabine, și aproape m-am izbit de ea în brațele chipeșului și nădușitului Víctor Almeda. Se sărutau cu un fel de furie oarbă, iar când m-au văzut s-au oprit îngrozitor de derutați. M-am prefăcut că nu remarcasem nimic și i-am felicitat, asigurându-i că îmi plăcuse respectiva reprezentație mai mult decât primele două.

Mai târziu, în drum spre casă, Marcella, pe care o vedeam foarte stânjenită, m-a înfruntat:

— Bine, presupun că-ți datorez o explicație pentru cele văzute.

— Nu-mi datorezi nici una, Marcella. Ești o persoană liberă și eu sunt la fel. Trăim împreună și ne înțelegem foarte bine. Dar asta nu trebuie să ne limiteze câtuși de puțin libertatea. Să nu mai vorbim despre asta.

— Vreau să știi doar că-mi pare foarte rău, mi-a zis. În ciuda aparențelor, te asigur că nu s-a petrecut absolut nimic între Víctor și mine. Ce s-a întâmplat în seara asta a fost o prostie fără nici o importanță. Și n-o să se mai repete.

— Te cred, i-am zis luând-o de mână, fiindcă mă mâhnea s-o văd simțindu-se așa de prost. Să uităm totul. Și nu mai fă moaca asta, te rog. Tu ești frumoasă mai ales când zâmbești.

Într-adevăr, în zilele următoare n-am mai abordat subiectul și ea s-a străduit din răsputeri să fie tandră cu mine. Dar adevărul e că nu m-a afectat prea mult să știu că probabil intervenise o idilă între Marcella și coregraful din Alicante. Nu-mi făcusem niciodată prea multe iluzii în privința duratei relației noastre. Mai mult, acum știam că dragostea mea pentru ea, dacă asta se putea numi dragoste, era un sentiment destul de superficial. Nu mă simțeam rănit, nici umilit, cel mult curios să aflu când trebuia să mă mut ca să trăiesc iarăși singur. Și de-atunci am început să mă întreb dacă o să rămân la Madrid sau o să mă întorc la Paris. Două sau trei săptămâni mai târziu, Marcella m-a anunțat că Víctor Almeda fusese invitat să prezinte *Metamorfoza* la Frankfurt, în cadrul unui festival de dans modern. Era o ocazie deosebită: creația ei avea șansa să fie cunoscută în Germania. Ce părere aveam?

— Minunat, i-am zis. Sunt sigur că *Metamorfoza* va avea acolo același succes ca și la Madrid.

— Firește c-o să vii cu mine, s-a grăbit ea să adauge. Acolo o să poți să-ți continui traducerile și...

Dar eu am mângâiat-o și i-am spus să nu fie prostuță și să nu facă fața aia îngrijorată. O să rămân la Madrid să lucrez la traducerea mea. Aveam încredere în ea. Să-și pregătească voiajul și să uite de toate, căci drumul ăsta putea fi decisiv pentru cariera ei. Lacrimi mari i-au inundat obrajii când m-a îmbrățișat, șoptindu-mi la ureche: „Îți jur că prostia aceea n-o să se mai repete niciodată, *caro*." „Firește, firește, *bambina*", am sărutat-o eu.

Chiar în ziua în care Marcella a plecat la Frankfurt cu trenul – eu am condus-o la gara Atocha – Víctor Almeda, care trebuia să plece peste două zile cu avionul cu restul trupei, mi-a bătut la ușa micului apartament de pe strada Ave María. Avea o mină foarte serioasă, părând frământat de probleme grave. Am presupus că venise să-mi dea vreo explicație despre episodul de la Olimpia și i-am propus să bem o cafea la Barbieri.

În realitate însă venise să-mi spună că el și Marcella se iubeau și el considera că era obligația lui morală să-mi aducă la cunoștință acest lucru. Marcella nu voia să mă facă să sufăr și de aceea se sacrifica stând mai departe cu mine, chiar dacă îl iubea pe el. Sacrificiul respectiv nu numai că o făcea nefericită, dar îi prejudicia și cariera.

I-am mulțumit pentru sinceritate și l-am întrebat dacă povestindu-mi mie toate acestea aștepta ca eu să le rezolv problema.

— Ei bine, a șovăit o clipă, într-un fel da. Dacă dumneavoastră nu luați inițiativa, Marcella n-o s-o ia niciodată.

— Și de ce-aș lua eu inițiativa s-o rup cu o fată pe care o îndrăgesc așa de mult?

— Din generozitate, din altruism, a răspuns pe loc, cu o solemnitate așa de teatrală că-mi venea să râd. Fiindcă dumneavoastră sunteți un cavaler. Și fiindcă acum știți deja că ea mă iubește pe mine.

În clipa aceea mi-am dat seama: coregraful mi se adresa acum cu dumneavoastră. Înainte ne tutuiserăm de fiecare

dată. Pretindea oare să-mi amintească astfel de cei douăzeci de ani care mă despărțeau de Marcella?

— Tu nu ești sincer cu mine, Víctor, i-am zis. Spune-mi tot adevărul. Ai pus la cale împreună cu Marcella vizita asta? Te-a rugat să-mi vorbești, fiindcă ea nu îndrăznea s-o facă?

L-am văzut cum se frământa pe scaun, negând din cap. Dar când a deschis gura, a consimțit:

— Am hotărât-o de comun acord, a recunoscut el. Ea nu vrea ca tu să suferi. Își face tot felul de scrupule. Dar am convins-o că trebuie să țină cont în primul rând de sentimente, nu de părerea celorlalți.

Era cât pe ce să-i spun că zisese o dulcegărie, explicându-i și ce înseamnă asta, dar n-am făcut-o; mă săturasem de el și voiam să plece. L-am rugat așadar să mă lase singur ca să reflectez asupra celor spuse de el. O să iau cât de curând o hotărâre în privința asta. I-am dorit mult succes la Frankfurt și i-am strâns mâna cu putere. De fapt mă hotărâsem deja s-o las pe Marcella cu balerinul ei și să mă întorc la Paris. Și atunci s-a întâmplat ceea ce trebuia să se întâmple.

Două zile mai târziu, în timp ce lucram seara în locul meu preferat, Café Barbieri, o elegantă siluetă feminină s-a așezat deodată la masă, în fața mea:

— N-o să te întreb dacă mai ești îndrăgostit de mine fiindcă știu prea bine că nu, a zis fata nesăbuită. Amator de puștoaice ce ești!

Surpriza a fost așa de mare încât nu știu cum, dar mi-a scăpat pe jos sticla cu apă minerală, pe jumătate plină, făcându-se țăndări și stropind un băiat cu păr sârmos și plin de tatuaje de la masa vecină. În timp ce chelnerița andaluză se agita adunând cioburile de sticlă, o studiam pe cucoana care își făcea brusc apariția după trei ani, în momentul și locul cel mai neașteptat din lume: Café Barbieri din Lavapiés.

Deși eram la sfârșitul lui mai și era cald, ea purta un sacou destul de gros, albastru pal, peste o bluză albă, iar

la gât îi atârna un lănțișor de aur. Machiajul îngrijit nu putea ascunde paloarea feței, oasele proeminente ale pomeților și pungile mici din jurul ochilor. Trecuseră doar trei ani, dar părea să fi îmbătrânit cu zece. Era bătrână. În timp ce fata andaluză făcea curat pe jos, ea bătea darabana pe masă cu degetele ale căror unghii, atent tăiate și date cu lac, arătau de parcă tocmai ieșise de la manichiuristă. Degetele i se lungiseră și subțiaseră. Mă privea fără să clipească, fără umor și – culmea! – îmi cerea socoteală pentru purtarea mea nesăbuită:

— N-aș fi crezut niciodată c-o să te-apuci să trăiești cu o mucoasă care ți-ar putea fi fiică! a repetat indignată. Și unde mai pui că e o hipiotă care precis că nu se spală niciodată! Ce mult ai decăzut, Ricardo Somocurcio!

Îmi venea s-o strâng de gât și să râd în hohote. Nu, nu glumea: îmi făcea o scenă de gelozie! Ea mie!

— Tu ai deja 53 sau 54 de ani, nu-i așa? a continuat, bătând mai departe darabana pe masă. Și câți are Lolita aia? Douăzeci?

— Treizeci și trei, am ripostat. Pare mai tânără, e drept. Fiindcă e o fată fericită, iar fericirea întinerește oamenii. În schimb tu nu pari foarte fericită.

— Se spală vreodată? m-a întrebat exasperată. Sau la bătrânețe a început să te atragă murdăria?

— Am învățat de la Yakuza Fukuda, i-am răspuns. Am remarcat că mizeriile își au și ele farmecul lor în pat.

— Dacă vrei să știi, în clipa asta te urăsc din tot sufletul și aș vrea să mori, a spus încet. Nu mă pierduse din ochi și nu clipise deloc.

— Cine nu te cunoaște te-ar crede geloasă.

— Dacă vrei să știi, află că da, sunt geloasă. Dar mai ales dezamăgită de tine.

Am apucat-o de mână și am obligat-o să se apropie puțin ca să-i spun, fără să ne audă vecinul nostru, sârmosul tatuat:

— Ce înseamnă toată mascarada asta? Ce cauți aici?

Mi-a înfipt unghiile în mână înainte de a-mi răspunde. A coborât și ea vocea:

— Nici nu știi ce rău îmi pare că te-am căutat în tot acest timp. Dar acum știu că hipiota asta o să te chinuiască îngrozitor, o să-ți pună coarne și o să te arunce ca pe o zdrean ță murdară. Și n-ai idee cât de mult mă bucur.

— Sunt antrenat de minune pentru treaba asta, fată crudă. Știu tot ce trebuie știut despre coarne și abandon și multe altele în plus.

I-am dat drumul la mână, dar ea mi-a luat-o imediat înapoi.

— Îmi jurasem să nu-ți spun nimic despre hipiota aia, a zis, îndulcindu-și vocea și expresia. Dar când te-am văzut, nu m-am mai putut abține. Tot îmi mai vine să te zgârii. Fii ceva mai galant și comandă-mi o ceașcă de ceai.

Am chemat chelnerița andaluză și am încercat să-mi eliberez mâna, dar n-am reușit.

— O iubești pe hipiota aia scârboasă? m-a întrebat. O iubești mai mult decât mă iubeai pe mine?

— Pe tine nu cred să te fi iubit vreodată, am asigurat-o. Tu erai pentru mine ceea ce era Fukuda pentru tine: o boală. Acum m-am lecuit, grație Marcellei.

M-a studiat o vreme și, fără să-mi lase mâna, a zâmbit pentru prima oară, ironică, în timp ce-mi spunea:

— Dacă nu m-ai fi iubit n-ai fi pălit așa și nici n-ai avea vocea sugrumată. Doar n-o să începi să plângi, Ricardito? Fiindcă ești destul de plângăcios, dacă-mi aduc bine aminte.

— Promit să nu plâng. Ai blestematul obicei de a apărea deodată, ca un coșmar, în cele mai neașteptate momente. Deja nu mă mai distrează chestia asta. Adevărul e că nu mă mai așteptam să te mai văd vreodată. Ce vrei? Ce cauți aici la Madrid?

Când i-au adus ceașca de ceai, am putut s-o studiez puțin în timp ce ea își punea bucățica de zahăr, agita lichidul și se uita atentă la linguriță, la farfurioară și la ceașcă, strâmbându-se. Purta o fustă albă și pantofi tot

albi, decupați, care lăsau la vedere degetele cu unghii mici, date cu lac transparent. Gleznele îi erau iarăși ca două bețișoare de bambus. Fusese bolnavă? Doar în perioada clinicii din Petit Clamart o mai văzusem așa de firavă. Purta părul lăsat pe spate, prins în ambele părți cu ace de păr în dreptul urechilor, delicate ca întotdeauna. M-am gândit că fără vopsea, părul ei negru trebuia să fie deja la fel de alb ca al meu.

— Totul pare murdar aici, a zis deodată, privind în jurul ei și arătându-se exagerat de dezgustată. Oamenii, localul cu păianjeni și praf peste tot. Chiar și tu pari murdar.

— Azi dimineață am făcut duș și m-am săpunit de sus până jos, pe cuvânt de onoare.

— Dar ești îmbrăcat ca un cerșetor, a zis, luându-mă iar de mână.

— Iar tu ca o regină, am replicat eu. Nu ți-e frică c-or să te prade și or să te fure într-un loc ca ăsta, cu atâția neisprăviți?

— În această nouă fază a vieții mele sunt dispusă să risc orice pentru tine, s-a amuzat. În plus, tu ești un cavaler și o să mă aperi cu prețul vieții, nu-i așa? Sau poate că de când te-ai înhăitat cu hipioții nu mai ești un domnișor miraflorin?

Îi dispăruse furia de adineauri și acum râdea, strângându-mi mâna cu putere. În ochii ei mai rămăsese o vagă urmă din acea miere arsă, o luminiță pe fața palidă și îmbătrânită.

— Cum m-ai găsit?

— Mi-a luat ceva vreme. Luni de zile. Mii de cercetări, peste tot. Și o grămadă de bani. Eram îngrozită de moarte, am ajuns chiar să cred că te-ai sinucis. De-astă dată cu adevărat.

— Tâmpenii de-astea se fac numai o dată în viață, când te prostește dragostea pentru o femeie. Dar nu mai e cazul meu, din fericire.

— Tot încercând să dau de tine, m-am certat cu familia Gravoski, mi-a zis deodată, înfuriindu-se iar. Elena s-a

purtat foarte urât cu mine. N-a vrut să-mi dea adresa ta, nici să-mi spună nimic despre tine. Și s-a apucat să-mi ceară socoteală. Că te-am făcut nefericit, că era cât pe ce să te omor, că eram vinovată c-ai făcut un atac cerebral, c-am fost tragedia vieții tale.

— Elena ți-a spus purul adevăr. Tu ai fost nenorocirea vieții mele.

— Am dat-o naibii. N-am de gând să-i mai vorbesc sau s-o mai văd vreodată în viața mea. Îmi pare rău de Yilal, căci cred că n-o să-l mai văd nici pe el. Cine se crede idioata aia să-mi ceară mie socoteală? Doar nu s-o fi amorezat de tine, gagica?

Se tot agita pe scaun și deodată mi s-a părut c-o văd pălind.

— Pot să știu de ce m-ai căutat, mă rog frumos?

— Voiam să te văd și să vorbesc cu tine, a continuat, toată numai zâmbet. Mi-era dor de tine. Ți-era și ție, puțin, puțin de tot?

— Tu reapari și mă cauți mereu între doi amanți, i-am zis, încercând să scap de mâna ei. Și am și reușit. Ți-a dat papucii bărbatul Martinei? Vii să faci o pauză în brațele mele până îți cade în plasă următorul hodorog?

— De-acum s-a terminat, m-a întrerupt, luându-mi iarăși mâna și adoptând tonul zeflemitor de altădată. Am decis să pun capăt nebuniilor mele. O să-mi petrec ultimii ani cu soțul meu. O să fiu o nevastă model.

Am izbucnit în râs și a râs și ea. Îmi zgâria mâinile cu unghiile și-mi venea din ce în ce mai mult să-i scot ochii.

— Ai tu vreun soț? Tu? Se poate ști cine e?

— Încă îți mai sunt soție și o pot dovedi, am certificatele, a zis, devenind serioasă. Tu ești bărbatul meu. Nu-ți mai aduci aminte că ne-am căsătorit în acea *mairie* din Cinquième?

— A fost o farsă ca să-ți fac rost de acte, i-am amintit. Niciodată nu mi-ai fost nevastă cu adevărat. Ai stat

cu mine când aveai probleme, până găseai ceva mai bun. Pot să știu de ce m-ai căutat? De-astă dată, chiar dacă ai probleme, n-o să te pot ajuta, și dacă aș vrea. Dar nici nu vreau. N-am nici un ban și trăiesc cu o fată pe care o iubesc și mă iubește.

— O hipiotă jegoasă care o să-ți dea papucii în orice clipă, a zis, supărându-se iar. Care nu se ocupă deloc de tine, judecând după felul în care ești îmbrăcat. Dar de-acum înainte o să am eu grijă. O să mă ocup de tine douăzeci și patru de ore pe zi. Ca o nevastă model. De-asta am venit, știi prea bine.

Vorbea cu moaca ei zeflemitoare de pe timpuri, dezmințind cu strălucirea ironică a ochilor vorbele rostite. La răstimpuri mai lua câte o înghițitură de ceai. Jocul din cale-afară de stupid a reușit să mă irite.

— Știi ceva, fată rea? i-am zis, trăgând-o puțin către mine ca să-i pot vorbi încet, furios la culme. Îți mai aduci aminte de noaptea aia din apartament, când eram cât pe ce să te strâng de gât? Am regretat de o mie de ori că n-am făcut-o.

— Mai am și acum rochia de dansatoare arăboaică, a șoptit cu toată șiretenia de care mai era în stare. Mi-amintesc foarte bine noaptea aia. M-ai lovit și apoi am făcut dragoste nemaipomenit. Mi-ai spus niște vorbe tare drăgălașe. Azi nu mi-ai spus încă nici una. Chiar încep să cred că nu mă mai iubești.

Îmi venea s-o plesnesc, s-o scot în șuturi afară din Café Barbieri, să-i fac tot răul fizic și psihic pe care un om îl poate face altuia și în același timp, mare imbecil, aveam chef s-o iau în brațe, întrebând-o de ce era așa de firavă și de dărâmată, s-o mângâi și s-o sărut. Mi se făcea părul măciucă imaginându-mi că ea mi-ar putea ghici gândurile.

— Dacă vrei să recunosc că m-am purtat rău cu tine și că am fost o egoistă, recunosc, mi-a șoptit, apropiindu-și fața, dar eu mi-am îndepărtat-o pe a mea. Dacă vrei să-mi petrec restul zilelor spunându-ți că Elena are

dreptate, că ți-am făcut rău și n-am știut să-ți apreciez iubirea și tâmpenii de-astea, bine, o s-o fac. Asta vrei ca să nu-mi mai porți pică, Ricardito?

— Vreau să pleci. Să dispari o dată pentru totdeauna din viața mea.

— În sfârșit o dulcegărie. Era și timpul, băiete bun.

— Nu cred o iotă din tot ce zici. Știu foarte bine că mă cauți ca să te scot dintr-una din încurcăturile tale, acum când boșorogul ăla ți-a făcut vânt.

— Nu el mi-a făcut vânt, ci eu lui, m-a corectat cât se poate de calm. Mai bine zis, l-am predat viu și nevătămat copilașilor lui cărora atâta le lipsea tăticuțul. Ar trebui să-mi fii recunoscător, băiete bun. Dacă ai ști de câte dureri de cap și de câtă cheltuială te-am scutit ștergând-o cu el, mi-ai pupa mâinile. Habar n-ai cât l-a costat pe bietul om aventura asta.

S-a zguduit de râs, sarcastică, peste poate de ticăloasă.

— M-au acuzat că l-aș fi răpit, a adăugat, amuzându-se ca de o glumă bună. Au venit cu certificate medicale false la judecător, zicând că babacul lor suferea de demență senilă, că nu știa ce face când a întins-o cu mine. Adevărul e că nu merita să-mi pierd vremea, luptându-mă pentru el. L-am înapoiat cu dragă inimă. Ca ei și Martine să-i șteargă mucii de la nas și să-i ia tensiunea de două ori pe zi.

— Ești cea mai perversă ființă pe care am cunoscut-o vreodată, fată crudă. Un monstru de egoism și de insensibilitate. În stare să lovești cu cea mai mare cruzime persoanele care s-au purtat cel mai bine cu tine.

— Ei bine, da, poate că așa e, a consimțit. Dar te asigur că și eu am primit foarte multe lovituri în viață. Nu regret nimic din tot ce-am făcut. Bine, în afara faptului că te-am făcut pe tine să suferi. M-am hotărât să mă schimb. De-asta sunt aici.

M-a fixat cu o mutră de mironosiță care m-a scos și mai tare din minți.

— Cine nu te cunoaște, să se spele cu tine pe cap! Îți închipui cumva c-o să iau în serios farsa asta cu soția pocăită? Tu, fată nesăbuită?

— Da, eu. Te-am căutat fiindcă te iubesc. Fiindcă am nevoie de tine. Fiindcă nu pot trăi cu nimeni altcineva în afară de tine. Chiar dacă ți se pare prea târziu, acum știu. De-asta, chiar dac-ar fi să mor de foame și sete de-acum înainte și aș trăi ca o hipiotă, tot o să stau cu tine. Cu nimeni altcineva. Ți-ar plăcea să devin o hipiotă și să nu mă mai spăl? Să mă înțolesc ca arătarea cu care umbli? Fac tot ce vrei tu.

A apucat-o tusea și i s-au înroșit ochii de la spasmul puternic. A luat o înghițitură din paharul meu cu apă.

— Te deranjează dacă plecăm de aici? m-a întrebat, tușind iarăși. Cu fumul și praful ăsta, nu mai pot să respir. Toată lumea fumează aici, în Spania. Este unul din lucrurile care nu-mi place în țara asta. Oriunde mergi, oamenii îți suflă fumul în față.

Am cerut nota, am plătit și am ieșit. Când am ajuns în stradă, la lumina zilei, m-am îngrozit văzând cât era de slabă. Când stătea jos, văzusem doar cât era de trasă la față. Dar acum, în picioare, fără penumbră, era o epavă umană. Se încovoiase oarecum și mergea nesigură, parcă evitând obstacole. Sânii păreau să i se fi redus chiar până la dispariție, iar oasele umerilor îi ieșeau în afară, ascuțite, pe sub bluză. Pe lângă servietă, mai avea și o mapă burdușită.

— Dacă ți se pare că sunt foarte slabă, foarte urâtă și foarte bătrână, nu mi-o spune, te rog. Unde putem merge?

— Nicăieri. Aici, în Lavapiés, toate cafenelele sunt la fel de vechi și de prăfuite ca asta. Și pline de fumători. Așa încât mai bine ne despărțim aici.

— Trebuie să stau de vorbă cu tine. Îți promit că n-o să dureze prea mult.

Se agățase de brațul meu și degetele ei subțiri și osoase păreau ale unei copile.

— Vrei să mergi la mine acasă? am întrebat-o, căindu-mă chiar în clipa în care o invitam. Locuiesc în apropiere. Dar te previn, o să te scârbească mai mult decât cafeneaua asta.

— Să mergem oriunde, a zis. Dar să știi că, dacă apare hipiota aia slinoasă, o să-i scot ochii.

— Nu-ți face griji, e în Germania.

Urcarea celor patru etaje a fost lungă și anevoioasă. Urca treptele foarte încet și se oprea pe fiecare palier să se odihnească. Nu mi-a dat drumul de la braț nici o clipă. Când am ajuns la ultimul etaj, pălise și mai mult, iar pe frunte îi sclipeau broboane de sudoare.

Cum am intrat, s-a lăsat moale pe micul fotoliu din sufragerie și a respirat adânc. Fără să scoată un cuvânt, fără să se urnească din loc, a început să examineze tot ce era în jur cu o privire gravă, încruntându-se și încrețindu-și fruntea: machetele, desenele și zdrențele Marcellei împrăștiate peste tot, revistele și cărțile așezate în teancuri prin colțuri și pe rafturi, o adevărată harababură. Când a ajuns la patul răvășit, am văzut-o schimbându-se la față. M-am dus la bucătărie să-i aduc o sticlă de apă minerală. Am găsit-o în același loc, uitându-se fix la pat.

— Tu aveai mania ordinii și curățeniei, a îngăimat. Mi se pare incredibil că trăiești într-o asemenea cocină.

M-am așezat lângă ea și m-a cuprins o tristețe adâncă. I-am zis că era adevărat. Apartamentul meu din École Militaire, mic și modest, fusese întotdeauna impecabil, curat și ordonat. În schimb mizeria asta reflecta foarte bine ireversibila ta decadență, Ricardito.

— Vreau să-mi semnezi niște hârtii, a zis fata nesăbuită, arătându-mi mapa pe care o pusese pe jos.

— Singura hârtie pe care o semnez e cea de divorț, în caz că mai e valabilă căsătoria asta, i-am răspuns. Cunoscându-te pe tine, nu m-ar mira să mă pui să semnez cine știe ce tâmpenie și să sfârșesc la închisoare. Te cunosc de patruzeci de ani, micuță chiliană.

— Nu mă cunoști bine, a ripostat cât se poate de calm. Poate că unora le-aș putea face rău. Dar ție nu.

— Mie mi-ai făcut cele mai mari rele pe care le poate face o femeie unui bărbat. M-ai făcut să cred că mă iubeai, în vreme ce seduceai alți domni cât se poate de calmă, fiindcă aveau mai mulți bani, și mă trimiteai la plimbare fără nici un fel de scrupul. Și n-ai făcut-o o dată, ci de două, trei ori. Lăsându-mă zdrobit, distrus, fără chef de nimic. Și acum ai iarăși tupeul să-mi repeți, cu aerul cel mai firesc din lume, că vrei să trăim din nou împreună. Adevărul e că ai ajuns o arătare, numai bună de expus la circ.

— Îmi pare rău. N-o să-ți mai joc nici o festă.

— Nici n-o să ai ocazia, fiindcă n-o să mai trăiesc niciodată cu tine. Nimeni nu te-a iubit ca mine, nimeni n-a făcut tot ce-am... Gata, mă simt prost îndrugându-ți toate prostiile astea. Ce voiai de la mine?

— Două lucruri, a zis. S-o lași pe hipiota aia jegoasă și să vii să stai cu mine. Și să semnezi hârtiile astea. Nu-i nici o capcană. Ți-am cedat tot ce am. O căsuță în sudul Franței, lângă Sète și niște acțiuni la Compania de Electricitate din Franța. Totul e pe numele tău. Dar trebuie să semnezi actele astea, ca să fie valabilă cesiunea. Citește-le, consultă un avocat. N-o fac pentru mine, ci pentru tine. Ca să-ți las tot.

— Mii de mulțumiri, dar nu-ți pot accepta cadoul generos. Căsuța și acțiunile respective au fost probabil furate de la mafioți și n-am chef să fiu paiața ta sau a gangsterului de serviciu, pentru care lucrezi acum. N-o fi tot faimosul Fukuda, sper?

În clipa aceea, până s-o pot opri, m-a luat de gât și s-a agățat de mine cu toată puterea.

— Termină odată cu reproșurile și răutățile, m-a dojenit, în timp ce mă săruta pe gât. Spune-mi mai bine că ești încântat să mă vezi. Zi-mi că ți-a fost dor de mine și că mă iubești pe mine, nu pe hipiota cu care trăiești în cocina asta.

Nu mă încumetam s-o dau la o parte, îngrozit să-i simt trupul scheletic, mijlocul, spatele, brațele din care păreau să-i fi dispărut toți mușchii, rămânând toată doar piele și os. Ființa fragilă și delicată care mi se cuibărea la piept răspândea un parfum care mă ducea cu gândul la o grădină înflorită. N-am mai putut să mă prefac.

— De ce ești așa slăbuță? am întrebat-o la ureche.

— Spune-mi mai întâi că mă iubești. Că pe hipiota aia n-o iubești, c-ai început să trăiești cu ea doar de ciudă că te-am lăsat. Spune-mi-o. De când am aflat că ești cu ea, mă sfârșesc de gelozie, încet, încet.

Îi simțeam acum inimioara, bătându-i lângă a mea. I-am căutat gura și am sărutat-o îndelung. Îi simțeam limba amestecându-se cu a mea și-i înghițeam saliva. Când mi-am băgat mâna pe sub bluza ei și i-am mângâiat spatele, i-am simțit toate coastele și șira spinării, de parcă nici urmă de carne nu le-ar fi despărțit de degetele mele. Nu avea sâni; sfârcurile ei, micuțe, erau la nivelul pielii.

— De ce ești așa de slabă? am întrebat-o iar. Ai fost bolnavă? Ce-ai avut?

— Nu pot să fac dragoste cu tine, nu mă atinge acolo. M-au operat, mi-au scos totul. Nu vreau să mă vezi goală. Am corpul plin de cicatrice. Nu vreau să-ți fie scârbă de mine.

Plângea disperată și nu reușeam s-o calmez. Și atunci am așezat-o pe genunchii mei și am mângâiat-o pe îndelete, cum o mângâiam de obicei la Paris, când avea atacurile de panică. Și fundul i se micșorase, iar sânii și coapsele erau tot atât de slabe ca și brațele. Părea unul dintre cadavrele alea ambulante pe care le vezi în fotografiile făcute în lagărele de concentrare. O dezmierdam, o sărutam, îi spuneam c-o iubesc, c-o s-o îngrijesc, și în același timp simțeam o groază de nedescris fiindcă eram absolut sigur că ea nu *fusese* grav bolnavă, ci că *era* și că va muri în curând. Nimeni nu putea să slăbească în halul ăsta și să-și revină.

— Tot nu mi-ai spus dacă mă iubești mai mult decât pe hipiota aia, băiete bun.

— Bineînțeles că te iubesc mai mult decât pe ea și pe oricine altcineva, fată nesăbuită! Tu ești singura femeie din lume pe care am iubit-o și pe care o iubesc mereu. Și deși mi-ai făcut atâta rău, m-ai făcut să cunosc și miraculoasa fericire. Vino, vreau să te țin în brațe goală și să facem dragoste.

Am dus-o pe pat, am întins-o și am dezbrăcat-o. S-a lăsat dezbrăcată cu ochii închiși, întinzându-se pe o parte, pentru a-și expune cât mai puțin corpul. Dar eu, mângâind-o, sărutând-o, am făcut-o să se destindă. N-o operaseră, o ciopârțiseră. Îi scoseseră sânii și-i repuseseră grosolan sfârcurile, lăsând la vedere cicatrice mari, circulare; două corole roșietice. Dar cea mai groaznică cicatrice pornea de la vagin și urca până la ombilic, o crustă șerpuitoare roz-maronie, destul de recentă. Am fost atât de șocat încât am acoperit-o repede cu cearșaful, fără să-mi dau seama ce făceam. Și am înțeles că nu mai puteam să fac niciodată dragoste cu ea.

— Nu voiam să mă vezi așa și să-ți fie scârbă de nevasta ta, a zis. Dar...

— Dar eu te iubesc și o să am grijă de tine până o să te vindeci definitiv. De ce nu m-ai căutat, ca să-ți fiu alături?

— Nu te-am găsit nicăieri. De luni de zile te caut. Asta mă aducea cel mai mult în pragul disperării: că mor fără să te văd.

O operaseră pentru a doua oară cu doar trei săptămâni în urmă, într-un spital din Montpellier. Medicii fuseseră foarte sinceri. Tumoarea din vagin fusese descoperită foarte târziu și deși i-au extirpat-o, au remarcat după operație începutul metastazei, deci practic nu mai era nimic de făcut. Chimioterapia putea doar întârzia inevitabilul, dar în halul în care era de slăbită, probabil că nu i-ar fi rezistat. Se operase la sâni cu un an în urmă, la Marsilia. Fiind cumplit de slabă, nu putuseră să mai intervină o

dată ca să-i reconstituie bustul. De când fugise cu bărbatul Martinei, trăiseră pe coasta mediteraneană, la Frontignan, lângă Sète, unde el avea proprietăți. Se purtase foarte bine cu ea când îi fusese descoperit cancerul. Fusese generos și plin de solicitudine și o copleșise cu atenții, fără a se arăta decepționat când îi scoseseră sânii. Dimpotrivă, ea fusese cea care-l convinsese treptat că din moment ce soarta îi fusese pecetluită, cel mai bine era să se împace cu Martine și să nu se mai judece cu copiii lui, căci numai avocații aveau de câștigat de pe urma procesului. Bărbatul s-a întors la familia lui, despărțindu-se generos de fata nesăbuită: i-a cumpărat căsuța din Sète, pe care ea voia să mi-o cedeze mie acum și i-a pus în bancă niște acțiuni la Compania de Electricitate, putând să trăiască fără griji financiare câte zile îi mai rămăseseră. Începuse să mă caute de mai bine de un an, până mă găsise la Madrid printr-o agenție de detectivi „care o costase ochii din cap". Când i-au comunicat adresa mea, își făcea investigații amănunțite la spitalul din Montpellier. Cum avusese dureri vaginale de pe vremea lui Fukuda, nu le acordase prea multă atenție.

Despre toate astea mi-a vorbit îndelung, stând toată seara și o bună parte din noapte întinși pe pat, ea cuibărindu-mi-se la piept. Se îmbrăcase din nou. La răstimpuri tăcea, ca eu s-o pot săruta și să-i declar c-o iubesc. Mi-a spus toată povestea asta – adevărată, mult înflorită, total falsă? – fără dramatism, aparent obiectivă, fără autocompătimire, dar, asta da, ușurată, mulțumită, ca și cum după ce-a spus-o, putea muri împăcată.

A mai trăit încă 37 de zile, în care s-a purtat ca o soție model, așa cum îmi jurase în Café Barbieri. Cel puțin când durerile îngrozitoare n-o țintuiau la pat, sedată cu morfină. M-am mutat cu ea într-un hotel cu apartamente din Los Jerónimos unde se cazase ea, luând cu mine o singură valiză cu câteva haine și cărți și i-am lăsat Marcellei o scrisoare foarte ipocrită și demnă, în care-i spuneam că mă hotărâsem să plec, redându-i libertatea,

căci nu voiam să fiu un obstacol în calea unei fericiri pe care, înțelegeam cât se poate de bine, nu i-o puteam oferi eu, din pricina diferenței de vârstă și de vocații, ci Víctor Almeda, un tânăr de seama ei, cu aceleași afinități. După trei zile am plecat cu trenul cu fata nesăbuită la căsuța ei de lângă Sète, situată sus pe un deal, de unde se vedea marea superbă proslăvită de Valéry în *Cimitir marin*. Era o căsuță austeră, drăguță, bine îngrijită, cu o mică grădină. Timp de două săptămâni s-a simțit așa de bine, așa de mulțumită, încât în pofida oricărei rațiuni am crezut că-și putea reveni. Într-o seară, stând în grădină la apusul soarelui, mi-a spus că dacă intenționam vreodată să aștern în scris povestea noastră de iubire, să n-o prezint prea rău, altminteri stafia ei o să vină în fiecare noapte să mă tragă de picioare.

— Dar de unde până unde ideea asta?

— Fiindcă ai vrut mereu să devii scriitor, dar nu te încumetai. Acum c-o să rămâi singurel, poți profita, și în felul ăsta n-o să-ți mai lipsesc atât de mult. Cel puțin recunoaște că ți-am dat un subiect de roman. Nu-i așa, băiete bun?